

СВІТ ДИТИНИ

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЧАСОПИС ДЛЯ ДІТЕЙ

ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦІ, КОЖДОГО 1-ГО І 15-ГО.

Останній сніг.

Прокинулась весна. Повівний вітер грає
На бадиях посохлих будяків,
Всміхнулася рілля зеленим руном-маєм,
Цілунок сонце шле, ласка без слів.

Я в поле йду. Блукаю сам один стежками,
Вплаваюсь сонцем, з вітром заведу
Розмову потихеньку, то ходжу знов лісами
І піснею там буджу тишину.

Стою й гляджу у яр крутий, глибокий,
На дні хрустальний потічок журчить,
По збочах дерева в гору стремлять високо,
В долині злім на зломі скал лежить.

Як гарно тут! Лісок пускає перше листе,
А легіт дух клейких пруньок несе,
Поволи сходжу в яр і пю повітре чисте,
А з дна мені на стрічу холод йде.

Я вже в ярі. Із каменя на камінь скачу
Аж до жерел, що грають спід скали.
Спочину тут. — Ах, як весело в ту слезячу
Глядіть водичку й снити мрії сні!

Так легко на душі! Так серце живо беться,
Що гимн весні співає в жилах кров!
Весело тут! Та он. Чи се мені здається?
Чи справді так? Під зломом сніг немов!...

Ні, справді сніг! Та тяжко в ньому вже впізнати
Давню красу зими, морозних днів!
Ти справді той самий? — хотілобся спитати,
Той сам, що в білості не мав рівні?

Той сам, що падав з неба мерехтячим пухом,
Що в сонці іскрився немов хрусталь,
Якого піднесли поети слова духом
На чистоті найвисший педесталь?

Невже се ти той сам? В тверду скорупу збитий,
Просяклий брудом, чорний як земля!

Невже се ти той сам?! — — — — —

— — — — — І смутком оповитий

Пішов в задумі я з яру в поля.

Василь Софронів.

Ст. Чубатівна.

Мала філософка.

Тета Стефа шойно вернула з міста. Зайшла в діточку кімнату і сильно утомлена сіла спочити.

В кімнаті панував гамір: бавилось її троє сестрінок.

Найстарший, 5-літний Сясьо, бігав довкола стола і тримаючи в руках поломаного коника, викрикував що хвилі: „Війо сивий, гайта, вісьта, війо!“

Друга з ряду, 4-літна Оріся, ходила раз-ураз по кімнаті, та гойдаючи на руках ляльку, пискливо співала колісанки, — своєї композиції.

Лише найменша, 3-літна Дарочка, сиділа спокійно у кутику і перебираючи бляшане начинє, говорила тихонько сама до себе.

Тета, хоч як любила сестрині діти, дуже бажала в сій хвилі спокою. Примкнула перетомлені очі і полинула мріями далеко, десь у якийсь тихий, сільський закуток. Як довго тривав сей півсонний спочинок — не знати, коли нараз почула, як щось тихо притулило ся до неї. Піднесла звільна повіки і побачила ясну головку Дарочки. Злегка погладила її золоте волосє.

— Чомуж ти, Дарусю, вже не бавиш ся? — запитала дитини.

Дарочка піднесла ясні оченята і усміхнула ся любо, здвигнувши раменами.

— Не хочу вже, я вже змучила ся.

— А щож будеш тепер робити?

— Я... я... — затялась дитина, — я... тепер думаю.

— Та щож ти таке думаєш? — здержуючи сміх спитала тета.

— От собі щось таке, — відказала Дарочка і замовкла.

Тета замкнула очі і знов думками понесла ся в якусь далеку тишину.

По хвилі Дарка пригорнула ся міцнійше; малі рученята сильно обхопили руки тети.

— Тето! Тето! — закликала півголосом.

— А що, дитинко? — відповіла запитана.

— Теточка не спить?

— Ні, не сплю, Дарусю, — а що такого?

— Прошу мені щось заспівати! Може Дзюбу-любу, — я так сю співанку люблю!

— Так дуже любиш? — засміяла ся тета — і конче тобі заспівати? Таки зараз?

— Таки зараз, конче, дуже хочу Дзюби-люби, — просила дитина сердечно.

— Но то слухай; я буду співати, а ти тягни за мною.

І тета почала пісню. За нею, ніби підбігаючи та зупиняючись, ішов тоненький діточий голо-сочок.

Козак коня напував,
Дзюба воду брала,
2. р. { Козак собі заспівав,
Дзюба заплакала.

Не плач, Дзюбо, моя люблю,
Поки я з тобою,
2. р. { Як поїду на Вкраїну,
Заплачеш за мною.

Скінчили — затихли, немов іще заслухані глибиною душі в сю давну, стародавню пісню. Тета пригадувала собі, як вона колись давнійше її співала, а дитина думала таки про саму пісню, про гарну дівчину Дзюбу, та про козака, що поїхав на Україну. Минула добра хвиля, як дитина знову звернула ся до тети.

— Тето — почала цікаво, — а Дзюба жиє? Ти бачила Дзюбу?

— Ні, дитинко, — заперечила тета, — я її не бачила, тай не знаю, чи вона ще жиє.

— А деж вона є? — допитувала ся Дарочка.

— Може колись і тутки була, а тепер, здасть ся, вже її нема.

— Якто, а щож з нею стало ся?

— Певно постаріла ся тай умерла.

— Вмерла? А чомуж вона вмерла?

— Ну, бо ніхто не жиє вічно, всі ми колись помremo.

— Всі? Гет усі помremo? То нікого не буде на світі?

— Е, будуть. По нас жити-муть молодші люди, а по них — знов молодші.

І так усе, все, все буде? — дивно якось похитала головою Дарочка, тай затихла.

— Ага, тето — почала по хвилі, — а козак вернув до Дзюби?

— Певно, що вернув, а опісля й оженив ся з нею, тай жили собі щасливо.

— Козак оженив ся з Дзюбою? А чомуж він женив ся?

— Бо всі на світі женять ся. А от твій тато оженив ся з мамою.

— Мій тато оженив ся з мамою? — здивованими очима поглянула дитина на тету, — а на що вони женили ся?

Тета на хвилю замовкла. Мала філософка за багато нині думала, а тепер занадто розговорила ся. Треба було відповідати влучно і доступно для дитини.

— Бачиш, дитинко — зачала тета, — самій мамі і самому татови якось скучно було. Тому раз прийшов тато до мамі і каже: „Ліпше нам буде разом обоім, у купі якось усе ліпше.“ Мама згодила ся, ну й поженили ся.

— І було їм весело разом? — питала цікаво дитина.

— Певно, що весело, — а особливо, як уродив ся Сясьо, Оріся, а потім ти, Дарусю.

— То я вродила ся? То ми всі вродили ся? Сясьо й Оріся і я? — ще цікавійше питала Дарочка. — А по що ми вродили ся?

— Та знаєш, Дарочко, тому — відповіла тета, — щоби ще веселійше було твоїм родичам. От, як вони поженили ся, то їм спершу було дуже весело, а потім тато пішов до бюра, а мамі самій дома знов було сумно і скучно. От і вродив ся Сясьо.

— І тоді стало мамі веселійше? — питала здивована Дарочка, — таж Сясьо дуже кричав, як був маленький!

— Так, так, то правда, кричав дуже, — засміяла ся тета, — і власне тому мама не мала коли сумувати.

— Ну — а Оріся? — допитувала ся Дарка.
— Оріся — продовжала тета, — вродила ся тому, щоб Сясьо мав з ким бавити ся.

— А я чому? Таж Сясьо вже мав Орісю, вже мав з ким бавити ся, як я вродила ся.

— Так, але все, як більше дітей, то веселіше їм бавити ся. Вам же дуже весело всім троїм, правда?

— О так, дуже весело, — щебетала дитина, обіймаючи тету, — але прошу ще мені сказати, а як ми всі виростемо, то також поженимо ся?

— Алеж очевидно, всі пожените ся. Тобі й Орісі знайдемо гарних козаків, а Сясьови Дзюбулюбу, та таке весіле справимо, що ну.

І сміяла ся тета сердечно, цілуючи дитину.

— А тепер, Дарусю, йди до Сяся й Орісі, та розкажи їм, про що ми тут говорили.

— Ай добре, добре — плеснула Дарочка в долоні, зіскаючи на землю, — йду і все їм скажу. Як тета співала мені пісню, як козак оженив ся з Дзюбою, як тато оженив ся з мамою, а ми також усі-всі поженимо ся, повиростаємо.

І голосно сміючись, як кулька побігла до дітей. За хвилю всі троє сиділи разом. Сясьо й Оріся слухали цікаво, як мала філософка, широко розкладаючи рученятами, оповідала все те, що чула від тети.

Коломия, 25. III, 1921 р.

Цвітень йде...

Цвітень йде до нас із раю	Дише лан житєм свободи,
І несе нам теплі дні;	Гай веде вільні пісні,
Розсипає цвіт по краю,	Мурмотять весняні води,
І з далекого вираю	Мчать ся з вітром навзаводи,
Приверта птички співні.	Мов у мрії, мов у сні.

Гей будись, душе приспана,
Скороногий час не жде.
Як не зацвितеш із рана,
Знищить цвіт імла погана
Із сумерком. Цвітень йде!

Тернопіль, 6. II. 1922.

Р. Завадович.

Короленко.

Одного разу під вікном у Короленка розцвила ся прекрасна Троянда. Красші були її барви від найдивніших самоцвітів царської скарбниці, а пахощі ніжніші від найнезбутнішої мрії.

І коли раз Короленко визирнув із віконця, вона ніжно-ніжно похилилась до нього, немовби цілувати хотіла. Від несподіванки подав ся Короленко трохи назад і довго дивив ся в чарівне личко Троянди.

А вона всміхалась.

І від того часу що дня відчинялось віконце й Короленко всміхав ся до Троянди.

Чи багато, чи мало проминуло днів, але від краси та пахощів Троянди почав він з дня на день кращати.

Дуже дивувались тому царедворці, а Король-батько та Королева-мати не могли натішити ся своїм сином.

Короленко-ж вдивляв ся в ніжні пелюстки Троянди і був щасливий.

Та ні він, ні Троянда не помітили, як біля вікна низько-низенько виріс малий Лопушок.

Його зелене листячко зовсім не кидало ся в очі, а слабенький запах не міг пробити ся через філі усміхів Троянди.

І ось зацвив маленький Лопушок. Але не було на ньому чудово пахучого цвіту, тільки маленький чіпкий ріпашок.

І коли ранком розчинялось віконце і з нього визирав чудовий Короленко, Лопушок ніжно-солідко всміхав ся до нього, але той не помічав сього.

Колиж Короленко зникав у віконці, Лопушок низенько хилив свою головку і тяжко страждав.

Так минали дні.

Троянда й Короленко все кращали і кращали, а Лопушок все низше й низше хилив свою ріпашкову головку і плакав у ночі срібною россою.

Але раз підвів він голову високо-високо й коли Короленко вихилив ся з віконця, сказав:

— Я люблю тебе! Чому ти не дивиш ся на мене? Я зовсім не поганіший від тебе!...

А коли Короленко, звернувши на нього здивований погляд, згорда всміхнув ся, Лопушок спалахнув горячим полум'ям і зацвив неземним цвітом.

Короленко простягнув був уже в захваті руку, щоб зірвати його, але він уже зітлів і розсипав ся попелом...

Від того часу не розчиняло ся вже більше віконце над Трояндовим кущем і не всміхало ся чудове личко Короленка до пурпурового цвіту.

Змарнів Короленко.

А раз, коли сонце веселіше, ніж звичайно, обкинуло світ золотим промінєм... там, де ще недавно ріс непоказний Лопушок, знайдено неживого Короленка.

Г. Липиця.

До весни.

Прилинь, весно! Вже досить нам зими!
Вже досить спали ми в летаргу забути.
Ми жити хочемо, боротись хочем ми...
Прилинь і принеси нове життя.

Прилинь! Най приснуть криги ледянії,
Що закували бистрий біг ріки,
Засій у наших серцях цвіт надії,
Сміливі пориви, високії думки.

Прилинь! І дай нам сонця золотого,
Щоб наші очі невидющі прозріли,
Щоб бачили дорогу до діла святого,
Щоб знали куди й як іти до ціли.

Прилинь, весно! І принеси нам грому,
Нехай загрюкотить по лісі і по полю,
Й рознесесть ся луна по світові цілому...
Прилинь, весно і принеси нам волю!!

Делятин, 12. II. 1922.

Леся Верховинка.

Слава Я.

Брат і сестричка.

Сценічний образок на дві дії.

Особи:

Оля, літ 12.

Василько, її брат, літ 8.

Дія 1.

Селянська хата. Оля лежить хвора на постелі. Голова Олі обв'язана. На столі ліки.

Ява I.

Оля сама.

Оля (*хапаєть ся за голову*). Ой, як мене болить голова! (*кашляє*). І в грудях коле! А день такий довгий і скучний! (*за хвилину*). Деж Василько? Певно бігає по дворі! Та нехай бавить ся, він іще такий маленький! То булюб негарно, як би я була така самолюбна й казала йому біля себе сидіти! Та він прийде, як побавить ся і перечитає мені дещо з книжки.

Ява II.

Входить Василько.

Оля. Васильку!

Василько. Чого хочеш?

Оля. Ти прийшов мені читати книжку?

Василько. Що ти видумала? І не думай про се! Я зараз іду совгати ся.

Оля. Посидь коло мене, Васильку! Мені так скучно, а мама не зараз повернуть! І читати сама не можу, бо лікар не дозволив!

Василько. Огого! Не мав би що робити, та коло тебе киснути! А ти чого нездужаєш? (*шукає за їдою, знаходить хліб і їсть лакомо*). Ліпше зберись і ходи зі мною!

Оля. Ох, коби я могла! А коли вернеш, Васильку?

Василько. Ані не жди мене! За годину піду до ковалевого Франка і буду з ним в карти грати!

Оля. Васильку! Татусь заборонили тобі в карти грати. Се негарно!

Василько. Ова! А ти може зараз поскаржиш? Тільки спробуй! Но! Но! Я зараз збив би тобі твою надуту ляльку!

Оля. Як ти можеш таке подумати, Васильку? Таж нема нічого поганішого, як скажити на других! Се роблять лише погані діти! Сей Франко тебе і на папіроси підмовляє! Та ти, Васильку, не роби сього з власної волі, бо то гріх!

Василько (*нишпорить по всіх кутах*). Е, що там гріх! (*спинаєть ся на полицю і тручає лавку; лавка падає*).

Оля. Васильку! Мене болить голова! Не гримай!

Василько. Та що ти така слямазарниця? Но — я вже йду! Як прийде мама, то скажи, що я пішов до товариша вчити ся. (*Одягаєть ся і виходить*).

Оля. Васильку! (*За хвилину*). Пішов — і навіть не попрощав ся зі мною! Боже! Боже! Що з ним стало ся? Не пожаліє мене, не дасть доброго слова; родичам робить усякі пакости! Вчора мамуся аж плакали через нього! Та я певна, що він поправить ся! (*За хвилину*). Помолю ся до Матінки

Божої, щоби він опам'ятав ся! (*Клякає і молить ся тихо*). От, тепер мені лекше! (*Лягає і замикає очі*).

Завіса спадає.

Дія 2.

Оля здорова, сидить і вчить ся. По хвили замикає книжку.

Ява I.

Оля. Я вже навчила ся лекцію. Тепер піду виручити маму при господарці. Бідні родичі, від рана в лісі, а на дворі така стужа! Але де Василько? Він не уміє ще зовсім лекції і знов засмутить паню учительку. Від часу моєї слабости він зробив ся ще гірший! Дармує, не слухає — погані слова говорить! Та я щоденно молю ся за нього. (*Надслухує*). От, мабуть іде!

Ява II.

Василько входить із розбитою головою, закорований і плаче.

Оля (*з жахом*). Ах! Що тобі стало ся? Васильку, що з тобою?

Василько (*плачучи*). Тихо, Олю, щоби ніхто не чув! Я хотів дужати ся з Михасем, а він мені розбив голову!

Оля. Бачиш, Васильку, то все твої збитки! Але тихо, не плач! Я поможу тобі! (*Маєє ручник у водю і бтирає голову*). Ох, та тут велика рана і запухло! Ти мусиш положити ся в постіль...

Василько. Я не хочу! Я тут сам не лишу ся!

Оля. Васильку! Та деж я тебе лишу самого? Не журись — я принесу тобі, що треба, а як придуть родичі з ліса, то я попрошу їх, щоби не сварили на тебе.

Василько. Яка ти добра, Олю! А я для тебе все такий нечемний! Я думав, що ти будеш з мене сміяти ся і ще проженеш звідси!

Оля. Як ти міг подумати щось такого? Віддавати лихим за лихе, то дуже нечесно! Та не журись, ти ще сього не розумієш, а як виростеш, то певно буде з тебе славний козарлюга! Памятай, що українські діти мусять усе бути дуже чемні, щоби собі виєднати в Бога вільну, щасливу батьківщину! (*Роздягає Василька*). А тепер клади ся в постіль і лежи тихо, щоби кров перестала текти. Я принесу тобі свіжої води, а потім перечитаю тобі байку про „Нечемне вороня“. (*Відходить*).

Ява III.

Василько у постелі.

Василько. Боже мій! Аж тепер бачу, який я був збиточник! О, я заслужив собі на таку кару! Та я клянусь Тобі, Боже, що вже поправлю ся і ніколи не буду зачіпати хлопців! Таж то я перший трутив Михайлика, а опісля піткнув ся і впав на камінь (*Клякає*). Ісусе Христе! Додай мені витревалости, щоби я змінив ся і перестав журити моїх добрих родичів і люблю Олю! (*Серед того входить Оля з водою і тихо клякає коло Василька*). А ми обоє просимо за здоров'є мамі і татуся, о добро громади і цілого нашого народа! (*Оля стає. Василько обіймає її за шию, усміхнений і щасливий*).

Завіса.

Карло Евальд.

Проліски.

— Дивіть! Дивіть! — верещала чайка, пролітаючи понад лісний мочар. — Ось уже царівна-весна йде! Чую її вже в ногах і крилах.

Коли нова трава глибоко в землі се почула, миттю випустила зразок у гору та радісно виглянула з поміж старих жовтих стебелін; бо трава уже з роду все страшно квапить ся. Також і проліски чули там у лісі поміж деревами, що викрикувала чайка, але їм не хотіло ся ще під жадною умовою показувати ся з землі.

— Не вірте чайці, — шепотіли вони одна до другої. — Се легкодих-дівка, якій не можна довірювати. Вона все прилітає так вчасно та робить стільки крику... Ні, ми вже гарненько заждемо, поки шпак та ластівка не повернуть. Се розумні люди і певні, що ліпше розуміють справи.

Прилетіли і шпаки. Вони усіли на дручку перед своєю літньою домівкою та глянули кругом себе.

— За вчасно, як звичайно, — забурмотів батько шпак. — Ані одного зеленого листочка, ані одної мушки; лиш якась стара, тверда, з минулого року, для якої не оплатить ся роззявляти дзьоба.

Мати шпачиха не відповіла нічого, але й вона не дуже то захоплено виглядала.

— Не було то нам лишитися в нашій вигідній зимівці там за горами! — промовив батько шпак. Він був сердитий, що його дружина йому не відповідала; йогож так морозило, що йому, мабуть, булоб полекшало, колиб був трохи з нею посварив ся...

— Се знов, очевидно, твоя вина, як і минулого року. Тобі все так страшно покvapно дістати ся на село.

— Коли мені покvapно, то я вже добре знаю чому, — відповіла мати шпачиха. — А ти повинен стидати ся, як що не знаєш сього також, хоч наші яєчка так само твої, як мої.

— Боже, борони мене, — сказав батько шпак обиджений. — Чи ж я запирав ся коли небудь своєї рідні? Та ти певне ще забажаєш, щоб я тобі серед сеї студени чось заспівав?

— Таки так — певне, — відказала мама шпачиха голосом, якому годі було оперти ся.

Наш шпак почав зараз свистати, як знав найгарнійше. Але ледви мама шпачиха почула перші звуки, почала бити крилами кругом себе і дзьобати шпака.

— Перестанеш ти мені зараз? — кричала вона розлючена. — Таж се звучить так сумно, що аж за серце хапає. От постарай ся радше, щоби проліски прозябли! Мені здаєть ся, що на них уже пора. А крім того чоловікові все таки робить ся теплійше, коли й інші разом мерзнуть.

Та скоро тільки проліски почули перші звуки шпачової пісні, зараз обережно вихилили головки із землі. Певне, що вони були ще так окутані в зелені пелени, що їх іще зовсім не було видно.

Вони виглядали як зелені паростки, з яких могло ще все можливе розвинути ся.

— За вчасно ще, за вчасно, — шептали вони. — Що се за погань отсі шпаки, що вони

нас вивабили! Таки не можна вже на нікого в світі здати ся.

Опісля прибула й ластівка.

— Тві! Тві! — цвіркала вона і поролла воздух своїми довгими, острыми крильцями. — Ну же, жваво вилазять, дурні цвіти! Чи ж не чуєте, що царівна-весна прийшла?

Та проліски стали обережні. Вони лише дрібку відхилили зелені пеленки і виглянули з них.

— Одна ластівка не робить літа, — говорили вони. — Деж твоя дружина? Ти певно прийшла сюди, щоби тільки поглянути, чи тут можна вже видержати; і тепер хочеш завертати нам голову. Але ми не такі дурні. Ми добре знаємо, що коли придбаємо собі перестуду, то ми на сей раз пропали.

— Вас кілька в сам раз мені вдало ся! — зацвіркотіла ластівка, сіла собі на шпилі ганку старої лісничівки та гляділа по околиці.

А проліски дальше ждали та мерзли. Деякі з них, що не могли побороти нетерплячки, скинули пелени в промінях сонця. Та нічу загризла їх студінь, а вістка про їх нужденну смерть несла ся від цвітки до цвітки і всюди викликувала великий жах.

Та в кінці таки прийшла царівна-весна, — прийшла в чудову, теплу, тиху ніч.

Як вона виглядає, ніхто не знає, бо ніхто ніколи ще її не бачив. Та всі тужать за нею, дякують їй та благословлять її. Перейде вона лісом, доторкнеть ся дерев і цвітів, а всюди миттю виколнують ся пупінки. Вона йде через обори, розсилає худобу те випускає її на зелені левади. Вона добираєть ся аж до самих людських сердець і розбуджує в них радість. Коли вона прийде, то й найчемнійший хлопець не видержить у шкільній лавці і тоді на його сумліню чимало похибок у шкільних зшитках. Але не від одного разу доконує вона сього всего. Ніч у ніч трудить ся вона невтомно і приходиться найперше до тих, що найбільше за нею тужать. Тим-то вона ще тоїж ночі, коли наспіла, зараз пішла до пролісків, що не могли вже видержати в своїх зеленних хустинах.

Раз, два, три! і ось вони вже в нових, білих суконках і були такі свіжі й гарні, що шпаки на їх вид з утіхи почали свої що найкрасші пісні виводити.

— Господи!... як же тут гарно! — кликали проліски, — яке тепленьке се сонце та як любо пташки співають! Воно стораз красше, ніж торік було.

Та щож, вони рік у рік те саме говорили, тож не багато воно варте. Коли світ побачив, що проліски зійшли, багато інших зараз цілком потратило голову. Так найшов ся зараз один школяр, що йому вже забагло ся літних фєрій; ну, а хочби й бук! Як позаду він почував ся!

— Чи не прийдеш ти вже швидко й до мене, царівно? — питав він її. — Я ж хиба багато важнійша особа, як ті нужденні проліски і я таки справді не годен уже довше вдержати своїх пупінок.

— Іду вже, йду! — відповіла весна. — Але мусиш іще дрібку підїждати,

І вона дальше відбувала свій похід лісом. А за кожним її кроком прозябали нові проліски. Вони стояли густими корчиками у ногах буків та цілком засоромлені схиляли свої круглі головки до землі.

— Дивіть ся тільки сміло, — сказала весна, — і тіште ся сонічком господнім! Ваше житє коротке, проте мусите його уживати, як довго його маєте.

І проліски робили се. Вони випростовували ся і витягали і розпростирали свої білі листки на всі сторони, щоби напийти ся соняшного світла як можна найбільше. Вони потручували ся взаємно головками, сміяли ся з того і були дуже задоволені.

— Тепер не можу вже довше здержувати ся, — сказав бук, і пупінки розвили ся.

Один листок за другим вихилював ся зі своєї зеленої загортки, розвивав ся і поколисував ся у вітрі. Ціла зелена корона зносила ся понад землею як могутня покрівля.

— Ох, чи се вже вітер? — питали проліски, яким здавало ся, що ставало цілком темно.

— Ні... се смерть, — сказала весна. — Тепер уже по вас. Вам ведеть ся не инакше, як усему тут на землі, хочби й найліпшому. Все мусить прозябати, цвисти і вмирати.

— Вмирати? — крикнуло кілька маленьких пролісків. — Чиж ми мусимо вже вмирати?

А кільком з поміж великих пролісків почервоніли головки з гніву і завзяты.

— О, ми се добре знаємо! — казали вони. — Нас убє бук. Він краде усе соняшне світло для своїх листків, а до нас не допускає ні одного проміння. Який-же він поганий і злий!

Так вони кілька день не переставали лаяти та плакати. В кінці завитала царівна весна в останнє до ліса. Вона мала відвідати ще дубів і кілька інших старих добродіїв.

— Тепер полягайте гарненько і спіть у землі, — промовила вона до пролісків. — Ні на що не придасть ся вам опирати ся. На другий рік я прийду знов і розбуджу вас до нового житя.

І деякі проліски послушали її ради. Але інші дальше собі задирали голови й росли, поки не стали цілком гідкі і не дістали такі довгі біла, що аж мерзко було дивити ся на них.

— Фе, стидайте ся! — кричали вони до букових листків. — Ви забиваєте нас!

Але бук тряс лише довгими гіллями, що аж брунатні листочки дощем посипали ся на землю.

— Пождіть тільки до осені, малі дураки, — відказав він і засміяв ся. — Тоді вже побачите.

Проліски не второпали, що саме він мав на гадці. Та коли вони простягли ся, кілька лише могли, позаломлювали ся і повянули

*

Минуло літо і рільник звів своє збіже. Ліс був іще зелений, лиш його краска стала темніша та у многих місцях просвічували жовті й червоні листки поміж зелени. Сонце було втомлене від горячої праці протягом літа та клало ся вчасно спати.

Нічу кружляла крадьком зима поміж деревами, бо бажала переконати ся, чи швидко вже прийде її пора. Як що подибала яку квітку, цілувала її підлесно й говорила: — О, о! Ти ще тут?

Я дуже рада, що подибую тебе. Стий-же собі дальше спокійно! Я добра бабуса і ніякій навіть комашці лиха не роблю!

— Та бідна квітка здрігала ся від сього поцілуя, а чиста капля роси, що висіла у її листка, ставала в сю мить ледом.

Чим раз частійше й частійше пробігала зима лісом. Її віддих протягав по листках, що закрашували ся на жовто, та по землі, що ставала твердою. Навіть проліски, що лежали під землею і ждали, щоби весна вернула, як приобіцяла, почули сей віддих зими і їм ледом морозило корінці.

— Ой-ей, як зимно, — говорили вони собі. — Якже ми перебудемо сю зиму? Нам певно доведеть ся загинути, доки вона промине.

— Тепер на мене пора, — говорила зима. — Тепер не треба вже мені нічу, як злодієви, перекрадати ся. Від завтрішнього дня я гляну усім людем отверто та сміло в очи, буду щипати їх у носи, і наганяти їм воду в очи.

І вона сеї-ж ночі випустила хуртовину. — Зроби порядок, чуєш! — приказала вона.

І хуртовина послухала. Виючи впала в ліс та потрясла гіллям, аж заскрипіло і затріщало. Галузе, що не було вже цілком свіже і пригоже до житя, обпало, а се, що вдержало ся, мусіло клонити ся і гнуло ся на всі боки.

— Геть із сею цілою парадом! — вила хуртовина обтрясаючи листе. — Тепер не пора строїти ся. За хвилину впаде сніг на галузе — а тоді буде инша справа.

Листки попадали зі страху на землю, але хуртовина не лишила їх у спокою. Вона вхопила їх в обійми і гуляла з ними полем, поривала їх високо у воздух і несла їх назад у ліс, змїтала їх у великі купи і розвівала знов на всі сторони, як лиш було їй до вподоби.

Щойно коли настав ранок, хуртовина втомила ся і притихла.

— Тепер нехай буде вам на сей раз спокій, — сказала вона. — Я тепер відпінчу собі аж до весняного прятаня. Тоді знов погуляємо собі трохи, розумієть ся, коли з вас іще що лишить ся.

Тоді пішли листки спати і прикрили цілу землю грубим килимом.

Проліски почули благодатну теплоту та стали питати ся самі себе, чи се мала би бути вже весна?

— В мене ще пупінки не готові! — закликав один із них.

— І в мене ще ні! І в мене ще ні! — кричали інші один наперед другого.

Але один із них здобув ся на відвагу і вглянув із землі.

— Добрий день! — крикнули зівялі букові листки. — Ще трошки за рано, люба дитинко... Дай Боже, щоби вам лише се вийшло на здорівле!

— Чиж се не царівна-весна? — спитав пролісок.

— Ще не зі всім, — відповіли листки. — Се лиш саме ті зелені букові листки, на які ви в літі так сердили ся. Тепер минула ся наша зелена краска і ми не маємо чим пишати ся. Але ми ужили молодости та досить нагуляли ся. Тепер лежимо тут та охоронуємо квітки в землі перед зимою.

— А я тимчасом стою тут зі своїми голими галузями і мушу терпіти зимно! — промовив бук з обуренням.

Проліски під землею розвели над сим розмову і були з цілого серця раді.

— Вони добрі, ті букові листки, — казали.

— Уважайте, щоб ви памятали про се тоді,

коли в найблизше літо розвинуть ся мої пупінки, — сказав бук.

— О, будемо памятати, будемо! — зашепотіли проліски.

Та щось такого легко обіцяють ся, але обіцянки й так не додержуєть ся.

Переклав *Степан Тисовський*.

Про Ляпонців.

Коли поглянете на карту північної Європи, найдете в полосі вічних ледів, що окружає північний бігун, край, що називаєть ся Ляпландією. Ляпландія є вітчиною малого, роботяшого народу, Ляпландців або Ляпонців, про яких хочемо вам, любі читачі Світика, дещо цікавого розказати.

Ляпонці не живуть у хатах тому, що се булоб для них не вигідне. Вони примушені мандрувати все з місця на місце; одну частину року вони проживають у горах, другу в долинах, тому волять жити в шатрах, які можна

легко переносити з місця на місце. Такі шатра називають ся — юрти. Ляпонець перемінює місце свого побуту, слідуєчи все за своїм найбільшим добродієм, одиноким домашнім звірем, якого посідає — реном.

Рен любить мандрувати. В літі кусають його злющі мухи, москити. Щоби охоронити ся перед ними, рен утікає в гори, куди за ним іде Ляпонець і розбиває там своє шатро. На зиму москити відлітають і тоді Ляпонець переносить ся з реном назад на доли. Тоді мусить він знов звивати своє шатро.

Не думайте, що в такому шатрі дуже приємно живеть ся! Двері шатра такі маленькі, що ви могли би тільки з труднощами ввійти ними. В шатрі нема комина, а дим виходить отвором у гору, обчорнивши наперед лица всім. Ляпонці не мають ані лямпи, ані свічок; вони вважають достаточним світло огню. Вони сидять і сплять на шкірах із ренів або медведів, розстелених на землі; а час означають по стані сонця. Як багато гарних річій мусить виректи ся бідний, малий Ляпонець!

Одначе він дуже щасливий і задоволений. Як що має череду ренів — вважає себе дуже бо-

гатим чоловіком. Він має дуже мало страв, крім мяса і молока рена. Коли надійде зима і дикі птиці відлетять у теплі сторони, а океан замерзне так, що в ньому не можна ловити риб, Ляпонець виходить до своєї череди ренів і забиває одного з них. М'ясо рена смакує йому так, як нам волове м'ясо, або баранина. Жінка Ляпонця доить рена що рана і що вечера. Молоко рена густійше й ніжнійше від коров'ячого. Ляпонка робить з того молока сир, але не вживає масла.

Ляпонці їздять санками, що їх тягнуть рени замість коний. Рена впрягають до саний за помічу сильного рем'я, а погонич уживає замість поводів — мотуза, який обвиває довкола рогів рена.

Як що рен згине, або пан його заб'є, здійсмають із нього шкіру. З неї робить Ляпонець убрання, килими, накривала або постіль. Тому можемо сміло сказати, що рен є великим добродійством для Ляпонця: рен кормить його, одягає і помагає йому в праці. Без рена існування Ляпонця було б дуже тяжке, а навіть неможливе.

Рен відживляєть ся тільки мохом, що росте під снігом. Зимою, коли все за-

мерзне так сильно, що ви не могли б стояти ані одної мінати на дворі, рен ходить по снігу, шукаючи моху. Він не має стайні, ані взагалі ніякого даху над головою. Він відгортає замерзлий сніг, кладеть ся на мох і вповні ним задоволений.

Кінь або корова згинули би з певністю, колиб полежали в снігу при такому морозі. Але країна вічних ледів є вітчиною рена. Він не вмирає від морозу, бо Бог приказав йому тут жити, щоби бути вигодою і потіхою малого Ляпонця.

Під весну.

Недовго вдержить ся той лід,
Що нас скував в окови,
Загріє сонце — пропав й слід,
І прийде час обнови.

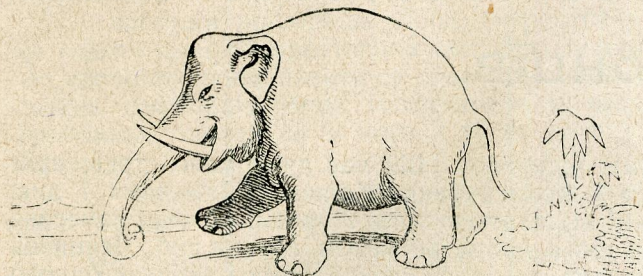
І люта та зима мине
Під подихом весняним,
І засмучених звеселить,
І личка зарум'янить.

Боз.

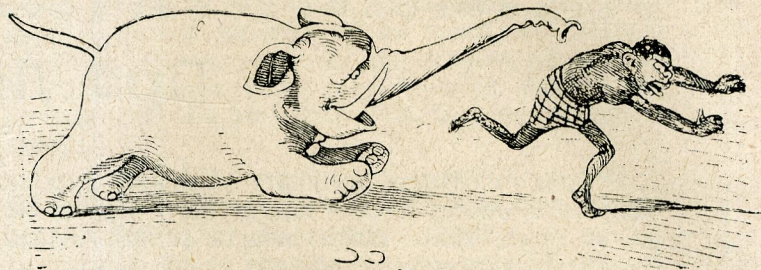
Вільгельм Буш.

Пімета слоня

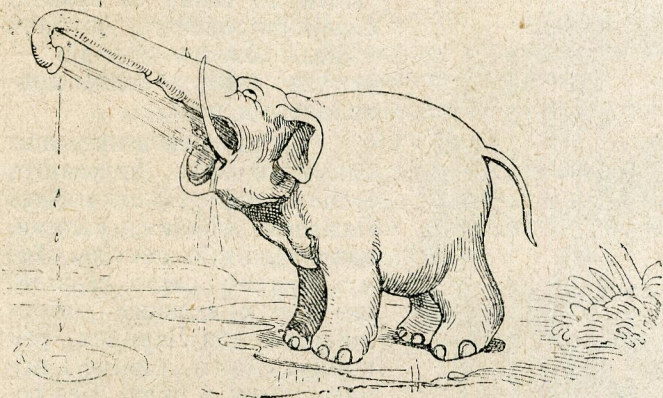
або не роби другому, що тобі не мило.

1. Гей у Африці горячій
Там страшливі слоні,
Ходять собі свободою,
А не на припоні.

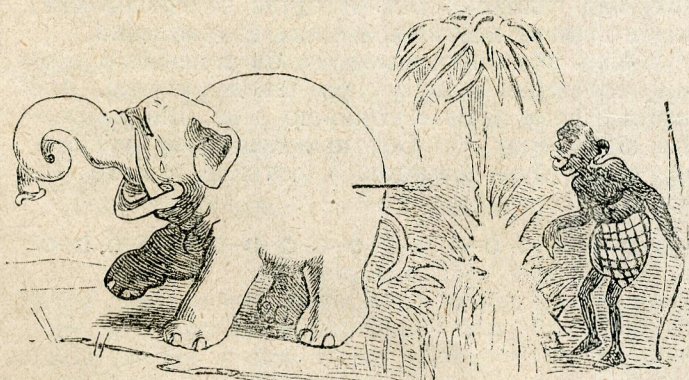
4. А слонище, як не рикне,
Аж страшно згадати,
Обернув ся, тай пустив ся
За мурином гнати.

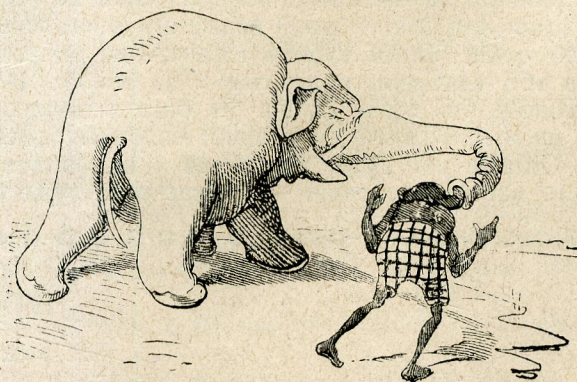
2. Ось один з них вже напас ся,
Йде до водопою,
Води в трубу набирає,
І так пє трубою.

5. Дігнав його тай ухопив
Мурина за вухо!
Ой, нещасне муринище,
Вже з тобою крухо!

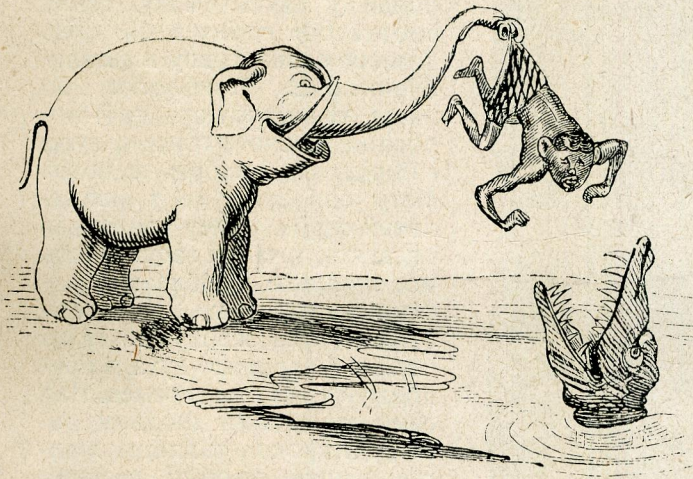
3. Аж тут мурин чорношкірий
Кує йому зраду,
Засідаєть ся, стріляє,
Тай поцілив з заду.

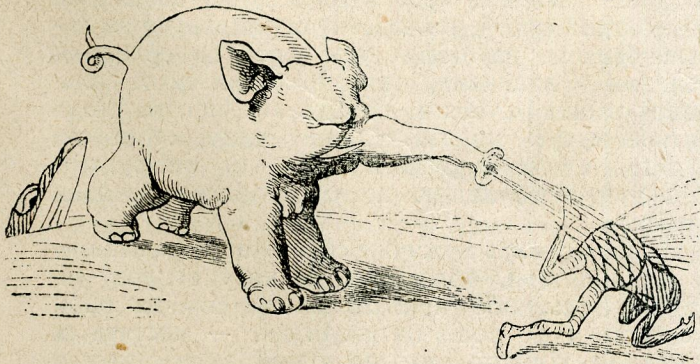
6. Веле, тягне вже за вухо
До самого Нілю!
Ой скупаєш ся, небоже,
Матимеш неділю!

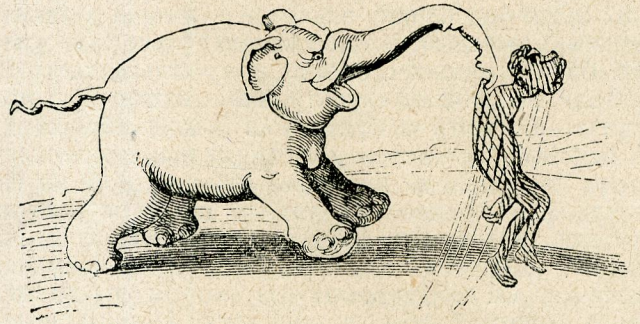
7. Разів з десять його в воду
Слонище нуряє,
Хоч кричить він, хоч пищить він,
Та слонь не питає.

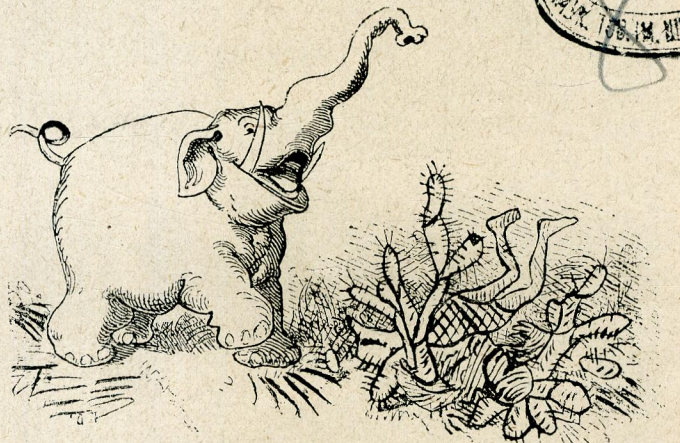
8. Прожив мурин небезпеку
В сю хвилю велику,
Трохи, трохи не попав ся
Крокодилю в пику!

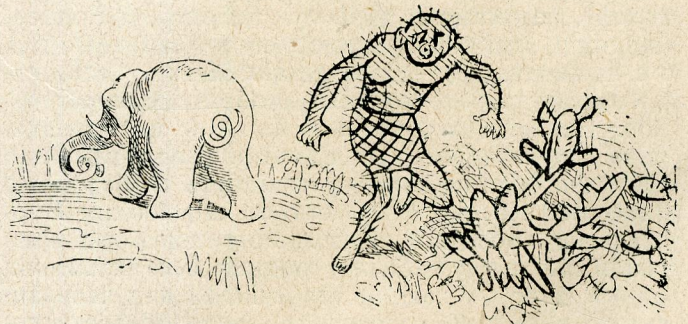
9. Слонь знов з Нілю води повно
Набира трубою,
І мурина сильно кропить,
Мов з динви, водою.

10. А потому муриниська
Хопив за штанята,
Й нуж що духу кудись чвалом
Із мурином гнати.

11. А потому — а потому
Хто тее вгадає?
Між колючії кактуси
Слонь його кидає.

12. Там кидає та вертає
Спокійно до дому,
А мурин наш виглядає
Як кактус по всьому.

Переклав Я. Вільшенко.

Людські домівки.

Дуже се цікава річ, що по деяких закутках землі ще й нині знаходимо людей з такими дикими звичаями і примітивним способом життя, які були в наших сторонах тому кілька тисяч літ назад. Теперішній культурний чоловік, що звичаєний жити в будинку з цегли або каменя з особними кімнатами для їди, сну, сидження, варення, із стільцями і гарними річачками, щоб на них глядіти, — трудно собі уявляє, що „дім“ для деяких людей може значити кілька бамбукових галузок, покритих пальмовим листом на самім верху дерева, або кімнатку із входом до довжезного коритаря, або лиску хатку зі снігу, мовби величезну снігову півкулю, або хочби печеру й діру у скалі!

Є сторони світа, де ще й тепер небезпечно жити в хаті самому, бо не знаєть ся ніколи,

дівчини-невільниці на те, щоби злий дух, який по їх переконанню пробуває в джунглях, не мстив ся на мешканцях. Та сей лютий звичай вже тепер зник. Борнейські доми поміщують іноді 600 до 1000 люда, і бувають довгі поперек кількометра. Коритар або піддаше, що тягнеть ся по цілій довжині будинку, заступає мешканцям нашу вулицю і служить до спільного ужитку всім родинам, поміщеним у сій довжезній хаті.

Піддаше тої хати не зовсім веселе місце. Поперед усього окая високо поставленого даху спадає так низько, що проміні сонця входять до середини лише ранками й вечерами. Здовж піддаша горять у відступах огнища в камінних грубах, помазаних глиною. Коло тих огнищ засідають о заході сонця мешканці і заводять між собою гутірки при дивовижних звуках, уважаних ними за музику.

Колиб хтось із нас знайшов ся вечером у такім піддашу, подумав би напевно, що попав у якусь гидку сонну змору. Він побачив би крізь димний огонь товпу жовтаво-бурих лиць безволосих, бо люде ті вискубують собі волосє не тільки з голови, вусів і борід, але і з брів та повік. Мати білі зуби, се у них великий сором і тому чорнять їх і гладять, а часом заострюють мов шпильки і оббивають мосяжними оківками. У переді-равлені вуха завішують тяжкі перстені, через що вуха ті продовжують ся аж до рамен. Над сими кумедними людьми висять із кроков піддаша людські чашки, здобуті давними або сучасними воїнами, і черепів тих бережуть із релігійною дбайливістю. Дуже непривітний вигляд мають ті чашки,

Хати з льоду в Гренляндії.

чи якому ватажкові сусідного племені не забагнуть ся людської голови, щоби при ній урочисто обійти свої уродини або похорони свого тестя і чи не прийде зі своєю ватагою, щоби стягти твою голову, не питаючи дозволу. На острові Борнео, наприклад, найбільше улюбленою забавою був і є ще до тепер, — хиба де англійська власть тому запобігла, — наїзд для здобуття людських голів. Борнейська дівчина й не гляне на молодця, поки він не принесе людської чашки, а важніші святочні обходи не можуть відбутися без свіжо здобутих черепів. Розумієть ся, що ніодин Борнеєць не побоюєть ся за свою голову, від коли впали на думку, аби всі родини села жили під одним дахом у хаті, побудованій на вид великанського коритаря, на стовпах, задля безпеки перед ворогом і перед струями води, так грізними в дощевій порі.

Стовпи, на яких будують сі доми, вистають понад землю на яких 15 до 20 стіп і украшені різьбами людських голів і звірят. Давними часами був на острові тім звичай закопувати перший нарожний стовп на живім тілі якоїсь бідної

що хитають ся на всі боки підчас вітру і шелестять украшаючим їх сухим пальмовим листом. Піддаше закинене крім того всякими знаряддями до ловлення риб і польованя та заповнене вязанками бананів, захованих там перед пажерливими малпами й лиликами, даліше купами сухої пальмової троші і сувоями бамбукових рогож. Мала дитина мусить по тім піддашу дуже обережно ходити, щоби не впасти крізь яку шпару між дошками під будинок, де лежать заховані човни і сміє.

Підчас коли мужчини сидять або плентають ся по коритарі, обговорюючи нову виправу на другий день, або пригтовляючи сіти на риби і свиставки до ловів на джунглях, — мостять ся жінки по кімнатах, які по одній займає кожда родина дому. В тих кімнатах не знайдете нічого крім кількох посудин до варення і одного або двох ліжок, побудованих із кількох дощок і вистелених іноді тростиною рогожею замість сінників. Постіль ся має під сподом сховок у роді скринки і призначена для родичів та доньок родини, а сини сплять на легко взнесеній часті кімнатної підлоги

без ніякого окривала. Жінкам сходить час на луценню рижу, до споживання якого збирається ціла родина два рази денно у власній кімнаті, — на плетенню рогож і кошелів, або направлюванню і украшуванню воєнних одягів для своїх мужів і суджених.

Вирішене питання, де має стояти нова хата, се у Борнійців дуже важна і трудна справа. В тій цілі вибирають кількох статочних мужів, які при шуканню помістя уважають, чи не побачать якої породи мух або птиць по правій стороні або по лівій шляху, і не побудувалиб ніколи хати на місці, де подибали яку звірину, що вис. Провіривши всі знаки таємні, вибирають догідне місце і з вірою в поведжене стають усі до роботи.

Цілком інакший вигляд мають дома Ескімосів, що живуть на ледоватих просторах Гренляндії, названої „зеленим“ краєм хиба яким гумористом, бо той край через цілий рік покритий снігом. Люде ті мешкають у хатах, побудованих зі снігових плит, толочених у формі наших цегол і споєних мягким снігом, тому часто трапляється, що дитина будить ся зі сну, бо їй капає на ніс вода з розмерзлої повали.

Але напевно найбільше припало би вам, діточки, до вподоби мешканє в хаті, побудованій на вершку дерева, яких багато надібуємо у тубильців Нової Гвінеї і загалом у мешканців островів полудневої півкулі, що будують такі гнізда зі страху перед ворогами. Хатки ті, звані додо, так чудові, як хатка на дереві родини швейцарського Робінзона, але приглянувши ся ближше, не такі вони чисті, ані вигідні. Підвалини будовані на верхніх галузях високого дерева яких сорок стіп від землі. На них ставляють хату, що виглядає мов би туйтуй мала впасти, стіни з порірколюваної бамбусової троші, покриті дахом пальмового листа, дають вигляд нескладно зложеного стога сіна, з патиками, що вистають на всі боки. Входить ся до тої хати при помочи бамбусової драбини, яку, розуміється, можна відставити на час війни. Звичайно уживають хат тих як твердині або захисту для жінок і дітей, коли серед алярмучогого тріскоту мушлями і проразливих криків розійдеться ся чутка, що вороже племя на човнах зближається до берегів. Лише в деяких місцевостях уживають тих хаток на постійне мешканє.

Та се не одинокі цікаві хати Нової Гвінеї. Здовж берегів моря живуть там Папуани ще й до тепер у хатах, побудованих над водою на чверть милі від берега, а дістати ся можна до них лише при помочи човна. Наближаючись до берега бачимо цілий ряд недбалю побудованих хат на ще непевніших палях, що вистають на шість стіп понад уровнем моря. Перед кожною такою ха-

тою є деревляна площа, де мешканці пересиджують, вигрівають ся на сонці і господарують, товплячись разом із дітьми, безрогами і псами, яких усюди повно. Розуміється, що діти найбільшу часть дня переводять у теплій мілкій воді і живуть на піврибачим житєм. Хати ті стоять звичайно так близько одна одної, що справний туземець не багато завдає собі труда з переходом до хати сусіда при помочи хиткої драбини зі шаблями, віддаленими від себе на дві до три стопи.

В середній части острова Нової Гвінеї стоять села з хатами, побудованими на палях до шість стіп над землею. Погнений стрімкий дах вистає понад помостом і дає мешканцям захист перед пекучим промінєм сонця.

Ось що пише про них славний подорожник, проф. Лінд:

„Туземці переховують у тих хатах черепи диків, порозвішувані на жердках поступенно від більших до менших. Не бракне там і людських чашок, які украшують мушлями білих слимаків „каври“ і пучками зілля. Зараз при вході з переду уставлені списи й инше оружє, один або два бубни, готові до ужитку і великі мушлі, якими калатають підчас війни і ловів на дики. Трохи далі в гллуб хати завішують сіти на риби, за сим мала стінка, не висша на дві — три стопи, ділить хату на дві части. Та друга служить за кухню, їдальню і спальню. В горі на одній або двох полиях кладуть мішечки з попелом предків.“

Далеко на піскових степах середньої Австралії замешкує чорний чоловік печери, вигребані в піску і обведені валом із гумового дерева і акацій. В середині того непривітного захисту горить огонь, коло якого гріють ся туземці. Сі бідаки не мають часу будувати тривкійшої і постійнійшої хати, бо мусять заєдно змінити місце побуту, шукаючи за поживою. Декотрі з них, що живуть у плодови́тих сторонах, пригинають зручно дерева, що ростуть наоколо і так роблять собі криівку, яку ми мусимо називати їх хатою.

Кочовничі племена індійського царства вандрують по каменистих степах Белюджістану і живуть у простих шатрах, розпятих по галузях та обведених валом неотесаного каменя. Колиж забракне їм води і паші, звивають шатра, накладають усе майно на верблюдів та ослів і вандрують дальше.

На убочах Нільгрільських гір у передній Індії живуть дивні люди, звані Тодами, що обожають буйволів, яких держать цілими стадами, а житла будують собі по місцях, де найліпша паша для худоби. Хата обведена камінним валом, а дах сягає до землі так, що Тодам, які залюбки сидять перед хатою на дворі, спека не докучає. Входові

Хати в Новій Гвінеї.

двері так низькі, що до хати входять рачки, а в середині цілком темно, бо нема вікон. Одиною хатною обстановою є постіль з глини, що припирає до стіни. Але поспитайте якого небудь мешканця, чи то землянок в Африці, чи снігової хатки

підбігунової полоси, чи домиків на дереві Нової Гвінеї, чи довжезної хати на острові Борнео, — то кождий з них напевно скаже вам по ширости: Всюди добре, але дома найліпше!

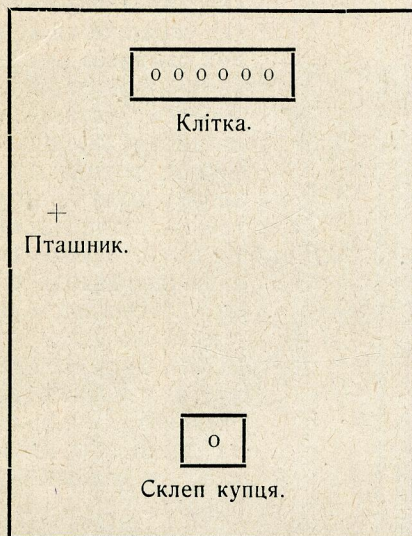
З англійського переробила *Софія Куликівна*.

Рухові ігри на весну

Пташник.

До сеї ігри потрібно найменше 10—16 осіб. З гурту гравців вибирається 2 найдотепніших. Один з них є пташник, а другий купець. Усі інші то птахи.

Назви птахам дає пташник, але так, щоби їх не чув купець. Птахи стоять рядом у „клітці“. На 30 кроків від „клітки“ стоїть „склеп“ купця. Пташник стоїть 10 кроків перед кліткою.

Ігра розпочинається так: Купець виходить зі „склепу“, підходить до пташника і починає його випитувати, які має птахи, пр. „Маєш гуску, качку, сойку, бузька?“ Наколи купець назве птаха такого, що є в клітці, тоді пташник каже: „Маю — він коштує 5 карбованців“.

Ціни можна подавати найвище до 10. Названий птах вилітає з клітки, біжить до „склепу“ купця, дотикається рукою, поставленого там птаха, і вертає з поворотом до клітки. Перед тим іще пташник говорить до сього пташка: „Гуско, з клітки вилітай і швиденько повертай!“ Купець тимчасом „платить“ на руку пташникови стільки ударів, кілька карбованців за даного птаха жадає пташник. По доконанню заплати, купець біжить до свого „склепу“, дотикається рукою жердки, яка там стоїть, і біжить ловити купленого птаха. Наколи зловить птаха, то приводить його до skleпу і там він сидить „на бантах“. Не зловлений купцем птах вертає до клітки і пташник дає йому вже іншу назву, а купець знов розпочинає в друге торг нового птаха.

Ігра кінчить ся тоді, як купець викупить та вилупить усі птахи. Ся ігра надається особливо для нижших клас народньої школи.

Люби, дитино!..

Люби, дитино, кохай, дитино,
Ту рідну землю, де ти зросла.
Й свою біленьку в садку хатину,
Що мов в віночок ся одягла!...

Люби, дитино, кохай, дитино,
Свій люд бездольний, свій рідний край.
Де-б не зайшла ти в яку чужину,
Все край рідимий на думці май!...

Люби, дитино, шануй, дитино,
Й оту могилу на край села,
Бо знай — найкрасших за Україну
Стрільців аж сотня там полягла!...

Люби, дитино, кохай, дитино,
Бо ті могили, луги й поля,
Усе, що бачиш, то Україна —
То наша любя, рідна земля!...

Вільшана Остап.

Неслухняні мишенята

(Байка.)

Раз вибиралась з дому миш,
Та полишаючи малі мишенята,
Навчала їх: „Нехай замкнена буде хата,
Як я від вас відійду лиш;
Сидіть спокійно, криків не робіть,
Не важтесь виходити,
Бо ви не знаєте, який поганий світ,
Там ворог жде сердитий,
Щоб з'їсти вас
В догідний час“.
„Ні, ні, матусю, — ми не підем з хати,
І твою науку мемо пам'ятати“.

Із хати миш побігла жваво,
А діти хату зачинили,
Та завели веселу забаву,
Аж хата гомонить.
Та серед тих утіх
Одно цікаве мишеня забуло,
Що мати навчала їх,
Та засуву з дверей добуло,
Щоб глянути на світ.
На хвилю ту чекав лиш кіт.
Він скочив в мить до хати,
Щоб мишенята позідати.

Наука з того впливає:
Упаде той в біду,
Хто родичів пересторогу забуває,
Своїм забаганкам даючи свободу.

II. III.

Всячина.*)

Помаранчі.

Вітчиною помаранчевих дерев є краї над Середземним морем. На південь від Неаполя і біля Соррента починають ся помаранчеві гаї та найбільш розповсюджені помаранчеві дерева є в Сицилії, Сардинії, південній Іспанії й західній Португалії. Помаранчеве дерево вимагає добре обробленої, плодovитої й багатої в воду землі. Помаранчеве дерево цвіте тільки раз у році, в цвітні й маю; дозріває в осені. Є воно дуже плодovите, а росте дуже давно.

Загально звівні є помаранчеві гаї біля вулкана Етни в Месині на Сицилії й поблиському Реджіо в Італії. На острові Сардинії є коло 300 помаранчевих гаїв з 500.000 дерев, які пересічно видають річно до 12 мільйонів овочів. На острові Мальорці є долина довга на миль, а широка на пів милі, серед якої ростуть тисячі помаранчевих дерев. Дуже гарні також помаранчі походять з острова Мальти.

Помаранчі призначені на вивіз зривається, заки ще в повні дозріють і завивається їх зараз у шовкові папірці. Зовсім дозрілих овочів не можна перевезти. Іспанці та Португальці пересадили помаранчеве дерево також в Америку, де воно дуже добре удається, особливо в підрівникових околицях.

Перше покривала Америка своє запотребоване в помаранчах із південної Європи так, що майже половина щорічного урожаю йшла в Америку. Та відколи годівля помаранчевих дерев розвинулася в Америці, особливо у Флориді й Люїзіяні, то тамешні плянтації помаранчевих дерев вповні виповнюють запотребоване Американців.

Інтересні відвідини.

В останніх літах свого життя почував себе Гете, великий німецький поет, ніяково ізза незвичайно великого числа чужинців, які його відвідували. Тому старав ся збувати отті відвідини як найкоротше. Одного дня прибув до нього якийсь Англієць. А Англієць лякав ся Гете як найбільше, бо знав на певно, що кожне слово, яке він вимовить, буде старанно занотоване й появить ся в газетах. Тому то старав ся з ними говорити як найменше й про зовсім байдужні річи. Отже коли той Англієць з'явив ся, Гете поздоровив його мовчки, не говорячи ні слова. Англієць уклонив ся рівнож мовчки. Гете вказав йому рукою крісло. Англієць усів, не відзиваючись ні словом, у тій надії мабуть, що Гете сам розпочне розмову. Так проминуло пять хвилин серед найглибшої мовчанки. По п'ятих хвилинах підняв ся мовчки Гете, вказуючи тим гостеві, що відвідини скінчені. Коли він відтак випроваджував свого гостя через передню кімнату, почув таки жаль, що так збув Ан-

глієць. Він вказав рукою на стояче погруде англієського письменника і сказав: „Вальтер Скот“.

— „Ist schon tot“ (небішик)! — відповів йому Англієць по німецьки, й на тім покінчили ся отті відвідини.

Пригода Авраама Лінкольна.

Славний президент Зєдинених Держав Америки Авраам Лінкольн зайшов раз у Вашингтоні в таку частину міста, в якій ще не був, і заблукав ся. Тому звернув ся він до першого стріченого полісмена із запитанєм:

— „Чи не знаєте ви, де я нахожжу ся?“

Полісмен думаючи, що оттой скромно одягнений прохожий хоче собі з нього закепкувати, відповів:

— „Ви маєте честь находити ся на землі Зєдинених Держав Північної Америки“.

— „Мабуть ви не знаєте, з ким говорите?“ — сказав Лінкольн.

— „Ні!“ — відповів полісмен.

— „Я є президент Зєдинених Держав“.

— „Забирайте ся чим скорше!“ — була неконче чємна відповідь полісмена. — „Ви виглядаєте так, як зужита рукавичка...“

М. К.

Поручаючі письма.

Один багатий купець оголосив раз у часописах, що потребує хлопця до практики. Яких п'ятьдесять молодих людей зголосило ся на се місце. З усіх вибрав він без довгої надуми одного.

„Хотів би я знати, — сказав до купця його приятель, — на якій підставі ти рішив ся вибрати саме сього хлопця? Адже він не виказав ся тобі жадним порученєм“.

„Ти помиляєш ся, — відповів купець, — сей хлопець мав їх навіть дуже багато. Він, як увійшов, втер старанно ноги і зачинив за собою двері. Сим дав мені доказ, що любить порядок і чистоту. Він відступив своє крісло зараз старому каліці, який кілька хвиль за ним увійшов до контори. Сим показав, що він ввічливий і розумний. Він, увійшовши, зняв капелюх, а на мої допити відповідав з місця ясно і з пошаною. Се було мені доказом, що він добре вихований. Він, дальше, підніс книжку, яку я нароком опустив на землю, та поклав її на столі, підчас коли всі інші рівнодушно ступали через неї. Се був доказ його старанности. Він також терпеливо ждав своєї черги, замість пхати ся, як інші вперед. Отже він також чємний. Розмовляючи з ним, я завважав, що його убране було старанно вичищене, його волосє гарно впорядковане, а його зуби як сніг білі. Коли він писав своє ім'я, я мав нагоду переконаги ся, що його пальці й нігті були чисті, а не поплямлені чорнилом. Чиж се для тебе не добрі порученя? Для мене вони зовсім вистають, бо те, що я можу про когось сказати, дивлячись на нього власними очима протягом десяти хвиль, се має в мене більше значінє, ніж усякі й найгарніші писані порученя, які він міг би був мені предложити“.

*) Вводячи на сторінки „Світа Дитини“ сей відділ, просимо всіх, що інтересують ся всякими дослідями на полі науки й техніки, культури й мистецтва — надсилати нам коротенькі, інтересні змістом статейки до „Всячини“.

Ребуси, загадки й шаради.

Шаховий коник в орнаменті.

(Уложив Богданко.)

		Д-о	на	кий	о		
Ціль		тя	ди	до	зок		бо
	вік	го	чо	ро	ли	сеж	
	жи	ни	ви	лю	ско	вя	
	но	ло	жи	го	да	ве	
	о	гро	рід	да	ти	на	
	всіх	бе	за	го	но	са	
		дин	ма	для	ли		
за		всі	се	од	мо		ти

□ □ □

Загадка фігуральна.

(Уложив Михайло Гасько.)

+	+	+	+
			+
			+
			+
			+
			+
			+
			+
+	+	+	+
+			
+			
+			
+			
+			

1. Інакше риса.
2. Інакше краска.
3. Хрестне ім'я.
4. Римський цісар.
5. Вливається до Дністра.
6. Наш письменник.
7. Острів на Середземнім морі.
8. Є в плоті.
9. Острів на Егейським морі.
10. Хлопчача забава (читається в зад).
11. Інакше байка.
12. Татарський прилад до ловлення людей.
13. Звір'ятко з гризунів.
14. Місцевість бою укр. князів із Татарами.
15. Інакше: най так буде!

Букви на місці хрестиків, читані з гори у долину, дадуть назву прегарного твору для діточих театрів, що його повинен кожний аматорський кружок у краю для дітей виставляти бодай раз на рік.

□ □ □

Загадочна телеграма.

(Уложив Богдан Нуд.)

Павло по воловод а пицур.

З букв на телеграмі зложити народню приповідку.

□ □ □

Географічна загадка.

(Уложив Д-о.)

			о
		о	
	о		
о			

1. Край в Африці.
2. Острів на Середземному морі.
3. Місце публичного виховання.
4. Місточко в укр. Карпатах.
5. Портове місто України.

□ □ □

Арифметична домиголовка.

(Подав Мирослав Попович.)

1. Доказати, що сума цифер, що дасть число **45**, поменшена о число 45, дасть цифру 45.
2. Цифри від 1 до 9 так при одноразовім їх ужиттю розложити, щоби дали число **100**.

□ □ □

Шукай-головка.

(Уложив Нусько Думін.)

- Вишукати українсько-латинські двозначники:
1. У.: Є в картах. Л.: Сmacher і поживне.
 2. У.: Звіря домове. Л.: Мають усі люди і звірята.
 3. У.: Імя жіноче. Л.: Збірники води.
 4. У.: Уживають при пакуванню. Л.: Люблять діти.
 5. У.: Рід папуги. Л.: Є в церкві.
 6. У.: Давний гріш. Л.: Має молода при шлюбі.
 7. У.: Приходить у математиці. Л.: Означає питане.

□ □ □

Шарада.

(Уложила Слава Я.)

Перше — щось добре, хоч у рот бери,
Та до середини треба дати „и“;
Першого з другим у жнива вживаємо,
Друге на привіт дитині мовляємо,
Друге й третє — гордий мушина,
Цілість одягає турецька жена.

□ □ □

Загадки.

(Подав Д-о.)

1. Іде з села, має роги до села; іде до села, має роги з села?
2. Хто того не видить, возьме. Хто видить, лишить.
3. Богато дір, а нікуди влізти?
4. Лиш один ряд зубів, а цілий пень перекусить?
5. Не дзявкає, не кусає, але в хату не пускає?
6. За грейцар є того повна світлиця?
7. Із землі вийшов, накормив усіх, напоїв. А як умер, то його й не поховали?
8. Другим шиє, сама гола?
9. Малий як яблочко, а пара коний з ями його не витягне?
10. Хто все перший у школі?

За влучні розвязки сих загадок призначено до розльосовання 3 премії, а саме: „За Вітчину“.

Розв'язки загадок з 5 числа „Світа Дитини“.

Ребус ч. 5: Мені тринадцятий минав, я пас ягнята за селом.

Загадочний напис: На пам'ятку 61 роковин смерті Тараса Шевченка.

Фігуральна загадка: „Гамалія“.

Магічні квадрати:

г	а	й	12	14	4
д	а	м	2	10	18
а	к	и	16	6	8

Загадочна візитівка: Диктатор Галичини.

Двозначні слова: 1. Місяць. 2. Коса. 3. Перо. 4. Замок. 5. Журавель.

Замітка: Орнаменту із шахового коника не подаємо, бо на се потрібна була би кліша, а се тепер дуже дорога річ.

Влучні розв'язки надіслали:

Р. Барияк, М. Ленець, Н. Думін, Я. й Сл. Ничаївні, Ір. Б. і Т. Ліськевичі, Д. Адриянович, К. Зарицька, В. Москалюк, О. Волянський, Ст. Шия, Л. Слободян, Г. Білінська, О. Кузьмак, Г. Геля, М. Деревянко, О. Солтисівна, І. й Ев. Сембаї, С. й В. Стисловські, Н. й Н. Олексюки, Л. Бородайко, М. Наконечна, В. Островський, Л. й Я. Сірецькі, М. Брашайківна з Ужгороду, М. Мартинович, Т. Н. й І. Турчмановичі, Г. Кассарабівна, М. й Л. Прокопівні, О. Смал, М. Старицький, П. Калапаца, П. Щербань, С. Тшуківна, Я. Пастушенко, І. Павлюківна, І. Лятишевська, С. Голіней, І. Яремин, В. Свістель, Д. Гнатківська, Б. Тишинський, В. Гонцанюк, М. Попович, Ст. Лукань, Ю. й Л. Сухі, М. Михайлишин, Ст. й М. Зіянки, Н. Кравець, М. Михаліха, О. Вовк, І. Салуківна, А. Бендас.

Премію за влучні розв'язки виграли: 1. Роман Барияк у Львові. 2. Катруся Зарицька в Тернополі. (Премію передано для бідної дівчинки в школі ім. Шевченка у Львові). 3. Лев Слободян у Львові.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

З причини підвишки друкарських робіт та наложення високого мита на папір — ми приневолені з днем 1 **цвітня** с. р. піднести ціну одного числа газетки „Світа Дитини“ на 150 Мк.

Нехай ніхто не відстрашується висотою сеї квоти, бо справді вона дуже мінімальна, а у відношенню до передвоєнних цін, то за одно число „Світа Дитини“ належало би настановити ціну 300 Мк. теперішньої валюти. Ми маємо повну на-

дію, що зі зростом ціни буде зростати також і число передплатників, які дадуть сим доказ, що ніяка доріжжня не вплине на припинене ходу культурно-національного життя нашого народу, а передовсім — виховання молодого покоління.

Видавництво „Світа Дитини“.

Приватисти коломийської гімназії в Ланчині: Будьте терпливі, загадки будуть друковані по черзі. Не можна всіх нараз пустити. Розв'язки дуже влучні. До Нуся Думіна напишіть спільно лист, а він Вам зараз відпише і так познайомитеся з ним. Адреса до нього така: село Літин, почта Медичні к. Дрогобича.

М. Старицький, П. Калапаца і П. Щербань у Скалі н. Збр.: Ваш лист вияснив „Світикови“ все, про що він не знав. Числа 1 газетки на жаль уже нема, бо вичерпано зовсім. Може дістанете його від когось, хто не складає „Світика“ в комплект!

Мирися і Ліда Прокопівні в Тузильові: Прегарна китичка пролісків, яку Ви передали через Мамусю, зробила „Світикови“ милу несподіванку і він щиро Вам вдячний за пам'ять. Чи Тарасик укладає також вірші „про пироги“ — чи може на яку іншу тему?

Г. Ст. й Ів. Кассараби в Лискові: Гроші надійшли в порядку і газетка вже йде правильно на адресу Лідки до Стрия. Вона записана в книзі під ч. 1885. Чи одержали вже число 4, яке вислала Вам адміністрація в друге? Про концерт у роковини Т. Шевченка, що відбувся у Вашій школі напишіть докладно, бо „Світик“ дуже на се цікавий.

Олекса Смал у Лопатині: Розв'язки загадок дуже добрі, однак надіслані загадки Твого укладу не дуже цікаві і тому не надають ся до надрукування. Уложи нові, а тоді побачимо.

Славця Бирчаківна в Ужгороді: Лист від Тебе разом з квотою 50 чеських корон дійшов до рук „Світика“ зовсім без перешкод. На будуче все так само присилай грошки і всім в Ужгороді скажи, щоби так посилали. Вуйко „Влодко“ небагатом пичне знов говорити прегарну байку. Але перше довідають ся читачі „Світика“ про „Пригоди лінивого котика“ і „Богданка-Збиточника“, а опісля Вуйко Влодко розпичне нову байку говорити. З присланих гроший повіривнювано всі Твої залежності, а 10 корон записано на рік 1922. „Світик“ маєть ся в сім році досить добре, бо має тепер тільки справдішних передплатників, які стараються всіми силами піддержати його матеріально. На жаль дуже мало передплатників має „Світик“ із Закарпатської України, бо всего тільки: 42, а повинно їх бути далеко більше. На обіцяний переклад казочки очідає „Світик“ нетерпеливо.

Нусь Думін у Літині: Загадочки і переклад легенди „Про червоноширку“ дійшли до „Світика“. Ведене „Календаря природи“ є прегарним заняттям і се заняття віддасть Тобі велику прислугу в науці. В справі ведення такого „денника“ уложи відозву до всіх читачів, а „Світик“ надрукує її у найближшій числі. У відозві подай спосіб, як вести такий „Календар-денник“ і вислови бажане до всіх, щоби в тій справі увійшли з Тобою в переписку листову. Опісля як збереть ся відповідна кількість таких читачів, що зацікавляються сею справою, заложимо спільно „Гурток любителів природи“ при „Світі Дитини“. При всяких перекладах і обрібках, треба все подавати жерело, звідки дана річ походить. Пам'ятай про се!

Галля Головацька в Мальмансталі: Твій листик був для „Світика“ милою несподіванкою. Він сподіється, що тепер, коли вже умієш писати великі й малі букви, будеш частіше навідувати ся листочками до нього. Не забудеш про се — правда? Твоє число в книзі передплатників є: 1398.

Іван Петровський в Лубянках Низини: Говориш, Любий Друже, у своїм листі про такі справи, яких ми тут не можемо порушати, бо се не лежить у нашій програмі. До Лубянок йде вже кілька чисел „Світика“. Се дуже гарний обяв, що селяни зачинають шукати духової поживи для своїх дітей, та не жаліють уже „марок“ на „пусте“! Наколи в Читальні не хотять Тобі позичати книжок, а Ти є членом читальні, то напиши в сій справі скаргу на Виділ читальні до Головного Виділу Тов. „Просвіта“ у Львові, Ринок, ч. 10. Тут справу як слід поладують.

Мирослав Попович у Дрогобичі: „Світик“ витає Тебе під стягом „Скобів“ і надієть ся, що Ти гідно сповняти будеш прийняті на себе обов'язки Пластуна. Старай ся отже від тепер, любий Друже, бути **Сильним** тілом і душею. Полюби цілим серцем **Красу** природи і життя. Ступай **Обережно** на незвісні стежки нового життя та **Бадьоро** зноси труднощі і всякі супротивности, а станеш тоді гідним назви Скоба. Надісланих вершиків не надрукуємо, бо вже скасований зовсім „Відділ молодих авторів“. Арифметичну ломоголовку надрукуємо.

Михась Михайлишин, Ст. і М. Зіняки і Н. Кравець у Новошнівах: Вашим листом „Світик“ дуже утішив ся і дуже подобали ся йому Ваші розв'язки загадок. Наколи постійно будете присилати розв'язки, то певно не мине Вас якась гарна премія. Хоч сі загадочки трохи для Вас за трудні, то Ви однак старайте ся по змозі розв'язувати їх без нічиєї помочи, бо сим способом уже від тепер призвичаїте ся до числення на власні сили, а се на будуче дасть Вам змогу стати позитивними членами української держави. Пам'ятайте про се через ціле своє життя і все власними силами старайте ся перемогти всякі труднощі й перешкоди, які Вас нераз у життю стринуть.

Стефа Сениціна в Ладанцях: Люба Стефуню! „Світик“ на нікого ніколи не гніваєть ся. Він любить усіх своїх читачів і передплатників і хоч часом дехто з них не пришле „Світикови“ „матеріального“ корму у виді тисячбанкнотного завдатку, то він терпливо переживає сей „голод“, бо вірить, що се тільки хвиливе забуде. Богданка поцілуй сердешно від „Світика“ і скажи йому, що небавом появить ся гарна казочка п. з. „Богданко-Пустій“.

Листи від читачів.*)

В Кобаках, дня 23 марта, 1922.

Любий наш Світику!

Не одно з нас хотіло мати Тебе, та не могли ми спромогти ся. У нас є все якісь драчки і родичі наші не могли нам зробити сеї приємности. Тепер порадив нам наш пан учитель, щоб ми склали ся по кілька марок і спільно собі „Світик“ замовили. Ми послухали доброї ради і сьогодні вже висилаємо передплату на перший квартал, та радимо товаришам інших шкіл, щоби зробили так само, коли не можуть з окрема собі „Світика“ передплачувати.

До побачення як найскорше

Ученики IV класу в Кобаках.

*) Від тепер містити мемо найінтересніші листи наших Читачів на сім місці, та тим чином давати іншим взірці, як і про що належить писати до „Світика“.

Любенський „Світику“!

Слава Богу! що нового
У Тебе чувати?
Коли ласка, будь так добрий,
Мені написати.

Як живеть ся? чи здоровий?
Чи тепленько в хаті?
Бо у нашій дуже зимно!
Хоч стоїть в загаті.

Та я зимна не бою ся,
Мене віра гріє;
Що загине Зима люта
І Весна наспіє.

І Сонічко ясне зійде,
Освітить, огріє
Усю землю, й вітер Волі
Вкраїну овіє!

Тут кінчу я вже писати
Й прошу Тебе дуже,
Кілька слів до мене кинуть.
Здоровий будь, друже!

Твій приятель: *Іван Петровський.*

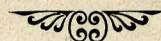
В Кобаках, дня 24 марта, 1922.

Дорогий Світику!

Вже від давна придумували ми над сим, як би Тебе мати у себе. Аж ось наші молодші товариші, за порадою свого пана учителя, вказали нам дорогу. Ми зложили по кілька марок і будемо вже Тебе мати. Перед наукою, чи на перервах, будемо ділити ся Твоїми гадками, з чого буде подвійна користь. І ми багато дечого скористаємо і приємно переведемо вільні хвили і наші Панове Учителі не будуть потребувати на нас гнівати ся за пустощі, які ми по причині браку занятя, нераз поповнювали.

До скорого побачення

Ученики V класу в Кобаках.

Ви́каз жертв

(у марках).

На фонд „Учіте ся“: Ученики народної школи в Кобаках 4.274 Мк. 50 ф.

На пресовий фонд: Споживчо-Торговельна Спілка в Микуличині 1.400 Мк., Ученики народної Школи в Залужу (Волинь) 100, Б. Тишинський 100, Е. Стойкевич 100, Безіменний філантроп 2.000 (третій раз), Сеніорат Ставропільського Інститута 20.000 Мк. Всеч. о. М. Залітач з Woonsocket (Америка) 1 доляр, Івась, Владзьо і Оля Яворські з Чикаго 3 долари.

Разом зібрано: з краю: 23.700 Мк., з Америки: 4 долари.

Ціна сього примірника виносить 150 Марок.

Редакція і Адміністрація: вул. Зіморовича, ч. 3.

Видає і за редакцію відповідає: Михайло Таранько.

З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка.

„КНИЖКА“

місячний вісник українського книжкового руху.

Сей журнал повинен знаходити ся в руках кожного освіченого Українця.

На задаток передплати в краю належить при замовленню надіслати квоту 1000 Мк. п. Для Америки й Канади: 1 доляр на рік.

Замовлення слати на адресу:

ВИДАВНИЦТВО „БИСТРИЦЯ“

Станіславів, ул. Липова, ч. 1.

„ЗОРЯ УКРАЇНИ“

орган українських есперантистів.

Виходить раз на місяць у Коломиї під редакцією **Ореста Кузьми**.

Річна передплата в краю 1000 Мк. п. Для заграниці: 50 кор. ч., 150 Мк. н., 20 франків, 1 доляр.

Замовлення на сей журнал надсилати на адресу
Адміністрації:

СТАНІСЛАВІВ, вул. Липова, ч. 1.

СВІТ ДИТИНИ

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЧАСОПИС ДЛЯ ДІТЕЙ

виходить два рази в місяці, кожного 1-ого і 15-ого.

ДО АМЕРИКИ й КАНАДИ

найскорші й найбільші кораблі на світі

ЛІНІЯ КУНАРД

(CUNARD LINE)

Львів, вул. Сикстуська, 37, напроти головної пошти.

Продає кораблеві карти по оригінальних цінах, інформації уділюєть ся скоро і даром.

Уважайте на число 37, вулиця Сикстуська.

ПЕРША В ГАЛИЧИНІ
українська фабрика цукорків

„ФОРТУНА“

в Перемишли, ул. Гродська, ч. 13,

поручає всім кооперативам, мійським торгов-
лям і сільським крамницям ріжнородні цу-
корки, помадки і чоколядки власного виробу.

== Товар першої якості! ==

== Ціни конкуренційні. ==

Кожда українська торгівля повинна купувати тільки
в сім жерелі.

Нехай наш гріш остає при нас!

Свій до свого по своє.

— КУПЦІ! Пишіть по оферти і пробки. —

КОНСУМЕНТИ! Жадайте всюди виробів

„ФОРТУНИ“.

„Театральне Мистецтво“,

вістник театрального життя.

Виходить раз у місяць.

Ціль видавництва:

Дати змогу всім нашим театральним організаціям освіт-
лювати на сторінках свого журналу — свої профе-
сійні справи.

Ознайомлювати широку публіку з розвитком рідного
драматичного мистецтва.

Дати змогу організаторам наших народних аматорських
театрів при помочи театального журналу підносити
працю аматорських гуртків до висоти справжнього
театального мистецтва.

Ширити замилене й любов до рідної сцени, бо ніщо
не зможе так освідомлювати й запалювати в серці
людини почуття національної гордості, як театр —
своїм живим словом.

На сторінках журналу „Театральне Мистец-
тво“ кождий знайде потрібні йому відомости про
будову сцени, декорації, костюми, про вибір пес і т. и.

„Театральне Мистецтво“ подає звіти й рецензії
з театральних вистав, де вони не відігравались.

„Театральне Мистецтво“ міститиме силуетки
й характеристики наших визначних артистів і діячів
сцени.

Врешті „Театральне Мистецтво“ міститиме бе-
летристичні твори з театального життя.

Як додаток до „Театального Мистецтва“ ви-
ходитьиме що місяця з кождим випуском журналу
одна особна книжечка — театральна песа (у розмірі
1—2 арк. друку) п. н.:

„ТЕАТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА“.

Передплата на журнал без додатків річно 800 Мп., з літ.
додатками 1600 Мп. Для Австрії: 1600 і 3200 Кор. Для Че-
хословачини: 200 К. ч. (з дод. 400 К. ч.). Для Америки: 1 дол.

Адреса Редакції:

„Театральне Мистецтво“, Львів, вул. Куркова, ч. 10.

„УКРАЇНСЬКЕ ПАСІШНИЦТВО“

щомісячний ілюстрований часопис поступового пасішництва.

Завдане часопису правдиво і вичерпуючо відбивати на
своїх сторінках пасішницьке життя і бути органом укр.
пасішника.

Виходить книжками до 1½ аркуша (24 стор.)

„Українське пасішництво“ присвячено головним чином
практичному пасішництву. На сторінках часопису дру-
куєть ся всеїнове і видатне, що є за кордоном і в краю.
В часопису пишуть видатніші українські пасішники.

Редактор: Е. Архипенко.

Передплата на р. 1922 вносить: на рік 2000 Мп. п.,
на пів року 1000 Мп. п.

Адреса: Львів, вул. Валова, 23. „Українське Пасішництво“.

Читайте!

Ширіть!

Одинокий укр. ілюстрований журнал політичної сатири

„БУДЯК“

що виходить у Львові, ул. Корняків, 1.

Річна передплата 1200 Мп. Для Америки 150 дол.

Передплату з Америки найпрактичніше висилати
в долярах реджістрованими листами.

„ДОСТАВА“

стов. зареєстроване з обмеженою
(дворазовою) порукою.

Дирекція:

Львів, вул. Домініканська, ч. 11.

Склади:

Львів, вул. Руська, ч. 20 і Пере-
мишль, Ринок, ч. 23.

Поручає свої багато заосмотрені склади усяких церков-
них річий. Приймає всякі замовлення, направл. золоченя
і переплету книг. Виконує всякі роботи малярські
і різьбарські. Поручає підприємців будови і направл.
Виготовлює церковні хоругви та прапори для „Соколів“,
„Січий“ і чит. „Просвіти“ від найдешевших до найви-
багливійших, церковне біля, обрус. Доставляє всякого
рода килими та дивани до церков та кімнат.

Кждий Українець, кждя церква повинні бути членами
„Достави“. — Уділ 50 Мп., вписове 1 Мп. (також ратами).

Церквам-Членам при закупні додатковий опует 2%.

Часть зиску розділює „Достава“ на церковні і народні цілі.

Книгарня Наук. Тов. ім. Шевченка, Львів, Ринок 10

поручає образкові видання для дітей:

1) Робінзон Крузо. 2) Червона Шапочка. 3) Казки з 1001 ночі.

— 4) Подорож пана Цікавського. 5) Пригоди Мінхгавзена. —

СВІТ ДИТИНИ

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЧАСОПИС ДЛЯ ДІТЕЙ

ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦІ, КОЖДОГО 1-ГО І 15-ГО.

Воскресні дзвони.

Радість всім на світі нині,
Піснь плине на Україні,
Земленька убралась в цвіти,
Раді всі, старі і діти,
Днесь замовкли плач і стони,
Бо воскресні дзвонять дзвони.

А в таку велику днину
З неба йде на Україну
Сильна Віра і Надія,
І велика наша Мрія
Знов нові пускає гони,
Бо воскресні дзвонять дзвони.

Встав Христос із гробу в славі,
І розбігли ся лукаві
Всі кати, а вірні встали
Піснь воскресну заспівали.
Піснь веселу дзвонять дзвони
Попід сині небосклони.

Так і правда ще воскресне!
А як свято те чудесне
Загостить на Україну,
В мить оживить всю руїну,
Усміхнеть ся наша доля,
Пропаде на все неволя!

Тільки, діти, пам'ятайте,
В серцях Згоду все плекайте,
Вітчину свою любіте,
А вкоротці, любі діти,
Попід сині небосклони
Загудуть воскресні дзвони!

М. Магир.

ХРИСТОС ВОСКРЕС.

КАРТИНА КОНСТ. ВАСНЕЦОВА.

Воскрес Христос!

Воскрес Христос! Іде весна!
 Зелені скрізь коверці.
 Пішла від нас зима сумна,
 Живійше беть ся серце.
 Воскрес Христос вже! Скрізь йде клич:
 Ставайте скуті тьмою.
 До праці всі! Нещасть безліч
 Лишилось в нас з війною!

Воскрес, воскрес вже знов Христос!
 Йде сонцем по руїні
 І сіє зерно, жде покос,
 Та красших днів Вкраїні.
 Воскрес Христос, воскрес символ,
 Символ любови, єднання.
 І скрізь в квітках весни престол
 І повно скрізь кохання.

Володимир Хронович.

Удармо у воскресні дзвони!

Нехай гомін їх піде по всій Україні і будить її до нового Життя. Ударте у воскресні дзвони і Ви, українські діти, нехай загомонять так, як досі ще ніколи. Нехай гомін їх збудить нові надії, оживить українські серця новим вогнем посвяти і братньої любови. Як від промінів сонця будить ся природа, так від гомону сього нехай збудять ся всі красші сили українського народу для боротьби із сумерком темноти — невіжества, оспалости і зневіри. А дзвонами тими будьте Ви самі і Ваші серця, а невинними устами своїми проголосить воскресну пісню українському народови. Бо сеж Весна народів. Не може та не сміє і наш народ сеї Весни проспати під ледяними кригами лінивства, байдужности для загальної справи, зневіри у власні сили і інших пороків, з яких однак найстрашніші: **темнота-невіжество**. Треба лиш промінів незгаряємого сонця, щоби стопити сі криги й оживити українського велитня, а сим сонцем може бути лише **Просвіта**.

Вправді вже довгі десятки літ бореть ся **Просвіта** з темнотою, але темнота все ще завзято боронить ся і ослаблює народні сили в змаганнях до красшої долі, бо не вважаючи на горячі зазиви досі за мало ще сил згуртувало ся під прапором „**Просвіти**“. Тому, що кличі провідників народу не вспіли промовити до всіх українських сердець, щоби як один муж станули до боротьби з темнотою, я звертаю ся до Вас, українські діти, в час празника Воскресення Христового з горячим зазивом, щоби Ви своїми діточими, невинними устами спитали своїх батьків і матінок, старших братів і сестер, вуйків і стрийків, братанків і сестрінків, близших і дальших своїх свояків та знайомих — о скільки вони досі ще **не**

вписали ся в члени „**Просвіти**“ — **чи довго ще будуть відтягати ся** від сповнення сеї народньої повинности в просвітних змаганнях, які одиноко можуть піднести наш нарід.

Тут іде війна Світла і Правди з темнотою. А коли на війні від військової служби можна виправдати ся каліцтвом, слабістю, то що, — то від співучасті в просвітних змаганнях самого народа не повинен і не сміє відмовити ся ні мущина, ні жінка, ні старий, ні молодий, ні багатий, ні убогий, ні образований, ні без образования. Як на війні треба куль і зброї, на які держава стягає податки, так і в боротьбі з темнотою треба **книжок**, на які ми мусимо зложити „**Просвіти**“ свій податок, дати їй фонди, щоби могла сю зброю до боротьби з темнотою сотворити.

Тому кождий Українець і кожда Українка повинні вписати ся не лише до місцевої читальні, але й до Головного Товариства „**Просвіта**“ у Львові, Ринок, ч. 10 і вплатити членську вкладку, — яка виносить на 1922 рік всего: **240 Мк.**, — зложити свій просвітний податок, за який „**Просвіта**“ буде друкувати розумні і цікаві книжечки, сю найуспішнішу зброю проти темноти-невіжества.

І як що Ви, мої дорогенькі діточки, любите свій нарід і свій рідний край, то кожде з Вас постараєть ся, **щоби всі Ваші Рідні і знакомі** негайно прислали свої членські вкладки до „**Просвіти**“, а зробите тим дуже багато добра для рідної справи — **для Воскресення нашого народа**.

Нехай отже ударять Ваші серця воскресним дзвоном для нашого народа, а історія вспомане колись із вдячністю Ваші імена.

Дядько Семен.

Охрім у вовчій ямі.

(Казкова загадка на сучасну тему.)

У вовчу яму впав Охрім,
Як на весіле йшов.
І наче з неба ясний грім —
Там вовка вже найшов.

І кинув ся до нього вовк,
Зубами тільки: клап!
Охрім зі страху аж позовк,
І скрипку в руки хап!

Та дуже грати зі всіх сил,
Бо був музика раз!
А вовк спинив ся перед ним
Ще саме в добрий час.

„Однаково тебе я зїм,
Хоч смій ся, хоч ридай!
Обід я мати му смачний —
Тепер одначе грай!“

„Бо дуже я люблю концерт!
І шунок панський мій,
Бодай від того стравить вщерть
Що проковтнув, як стій!“

І став вовк вити — вторувать,
Та раптом струна: трас!
Потім пішла і друга спать
І третя ще за час.

Тепер у вовчій ямі гра
На пів живий Охрім,
Останню струну він втеря,
І буде вже по нім!

Ніхто на поміч не біжить,
Охріме, ти пропав!
Гляди-ж, щоб ти ще хоч сто літ
На своїй струні грав!

(Боз.)

Аркадій Животко.

„Сирітка“.

Сценічний образок на одну дію (за Т. Шевченком).

Особи:

Петрусь	}	діти.
Василь		
Гая		
Івга		
Івась		
Семен		
Олеся — сирітка.		
Кількоро дітей.		

Великдень. Город. Ліворуч хата. Просто вихід до вулиці. Праворуч купа соломи. Ясне веснянне сонечко. З далека чути дзвони. Сцена порожня. З далека чути, як співають діти: „Рече та стогне Дніпр широкий“. Чути гомін. Спів уривається. Вигук: „Василь! Агов-гов-го!... Хлопці!“ „Чого?“ „Гайда до дядька Микити на тік!“ Вигук наближується. Чути: „А як він вижене?“ „Не бійсь“. „Гайда грати ся крашанками!“ Гомін наближується. На сцену вбігає Петрусь.

ЯВА 1.

Петрусь (вбігаючи). Сюди, хлопці! Гукайте на Гая. Отут і солома є! (Підбігає й лягає на солому). (За сценою: „Гая! Івго! гайда з нами!“ „Чекай!“ „Та ну бо, не штовхай ся!“)

ЯВА 2.

На сцену вбігає юрба дітей.

Всі. О, він уже й розляг ся! — Бачили, такого пана? — Дивіть ся! (Сміх).

Василь (хапає ся за кишені). Але чекайте-но, крашанки подушив! (Всі сміють ся, звертаючись до Василя).

Гая. Ну, годі вже, як бавити ся, то бавити ся. Хто починає?

Всі. Я! — Ні я! — А от я! — Я! — Я!

Петро (підходить до гурту). Е ні, перше числім, кому починати.

Дехто з дітей. Числити! Числити!

Гая. А хто числитиме?

Петро. Та хто небудь, хоч і ти!

Гая. Гаразд! Ну ставайте! (Починає числити).

Котила ся торба
З великого горба,
А в тій торбі
Хліб-паляниця:
Кому доведеть ся,
Той буде жмурить ся.

(Припадає на Івася. Починають готувати горку. За сценою з далека чути, як хтось співає „Зоре моя вечірняя“. Дехто прислухається ся).

Івга (прислухаючись). Олеся десь блукає. Тож її голос.

Гая. А покличемо її до нас бавити ся?

Василь. От вигадала. А деж вона візьме крашанок? У неї певно нема.

Івга. Ну то шож з того, ми їй дамо.

Петрусь. А так. Покличемо, я теж дам. Бо-ж свято нині. А вона певно ще й не їла нічого.

Діти (погоджуючись). Добре! — Гаразд! — Біжіть хтось по неї!

Гая (біжучи до вулиці). Я покличу! Без мене не починайте! (Продовжують готувати горку. Потім дехто лягає на солому).

Івась. А деж Семен? Я бачив його рано... Таке поважне, таке пишне! Ходить у новій сивій шапці.

Петрусь. А й справді, чого-ж се нема його? Хіба не пустили?

Івга. Та не турбуйтеся! Прийде! Подумаєш щяця яка!

(Всі посідали на соломі. Дехто готує горку для гри, інші почали качати ся по соломі. Перекидують ся соломою. Чути вигук: „Та не пустуй“. „Облиш“. „Ай, просто за комір“. — (Сміх).

ЯВА 3.

(Вбігає Гая й тягне за руку Олеся. Олеся соромлячись упираєть ся. Одягнута Олеся дуже бідно. На голові подерта хустинка. Боса).

Олеся. Та ну бо! Чекай но, Гая, я й сама піду!

Івга (підводить ся). Йди, Олеся, будемо бавити ся разом. (Підходить до Олеси, дає їй крашанок) Се тобі.

Петро. Ну, кому-ж починати?

Голоси. Івасеві! — Івасикові.

Петро. Ну, починаймо, Дайте дорогу. Ну коти, Івасику! (Починають бавити ся — катати крашанки).

Олеся (сіла осторонь на соломі. Зажурена. Пербирає соломинки, потім підходить до гурту).

Петро. Ну, тепер твоя черга, Олеся, коти крашанку. (Дехто дає Олеси крашанки).

Івась та Петро. От так! От добре... Дивіть ся, як багато вцілила.

Василь. Ну й годі! В щось інше бавмо ся.

Гая (відходячи від гурту). Тай справді, ліпше в щось інше бавити ся.

Голоси. Може в „гусий“. — Ні, у „Золоті ворота“. — Ні, ні, в „танці“. — У „веснянку“. (Підхоплюють). У „веснянку“, у „веснянку“... (Стають парами, роблять місток).

Петро. Ну, якаж то „веснянка“ буде, коли нас небагато. Ні, ліпше хоч у „пташинку“, чи шо.

Гая. А й справді нас не багато, то як же у „веснянку“?

Івга (стає по середині). Ну, я буду „пташиною“, починайте.

Всі (без Олеси, яка стоїть осторонь, співають і починають бавити ся):

„Ми пташинку ізловили,
„Навкруг неї обступили.
„Ой пташинко, чого тужиш?
„Бери того, кого любиш“.

(Під час забави з вулиці на тік поважною ходою входить Семен. Він добре одягнений, в новій сивій шапці).

ЯВА 4.

Голоси (побачивши Семена). Семен, Семен йде... — Йди бавити ся, Семене. — Фу-у-у, який пишний він сьогодні!

Семен (маленький хлопчинка, поважно наближується до гурту, скинувши шапку). Христос воскрес!

Всі. Правдиво! (Обступлюють Семена).

Дехто з гурту. Чогож ти спізнав ся? — А ка-
зав, що будеш крашанки катати? — Де то ти був,
Семене? — Його з дому не пускали...

Семен (ображено, а потім пишавшись). А от і ні!
Я на дзвінниці був... дзвонив...

Дехто. Дзвонив?...

Петро. Задаєть ся! Дивіть ся, а шапка яка
у нього! Нова!...

Галя. А й справді!...

Семен (показуючи й сам любуючись). То мені
батько справив!...

Василь. Ану дай, я поміряю. (Тягне до себе
шапку, одягає. Перекрутившись, віддає Семенови).

Галя. А мені сорочечку пошили... з листвою...

Івга. Мені стяжку купили...

Одна дівчина. А мені стрічку.

Петро (з повагою). Ге! А мені купили чобітки
шкапові. О! (Виставляє ногу. Всі усміхаючись обдивля-
ють. Івга низше нахилилась, потім хапає за ногу. Пе-
тро падає на соломку. Сміх).

Івась. А мені свитку справили...

Серед дітей. Мені мати купувала!... — Мені
батько справив. — Мені хрещена мати листву ви-
шивала...

(Дехто лягає на соломку. Інші бавлять ся...
Побравшись за руки пританцьовують. Помалу роблять
коло. Хтось затуляє „Подольночку“. Починають бавити
ся. В середині Галя. Коли треба вибирати, вона через
коло вибирає Олесю, яка стоїть побіч невесела).

Галя. Я Олесю вибираю! Йди до кола, Олесю.

Олеся (входить до кола перед тим, як почати за-
баву, знову всміхаєть ся весело). А я в попа обі-
дала! (Образ).

Завіса.

ІІ. Кожішеч.

Заячий великдень

Гляньте, я маленький зайчик.
Пробігав я крізь лужок,
Зі собою ніс я копу
Закрашених писанок.

Стрінув я перепиличку.
Конюшинки лан мені
За червону дати хтіла —
Та я сказав: Ні, ні, ні!

У хатині за потоком
Маю стрийка крілика.
Тому я несу що року
Мальовані яєчка.

Як дійду там без пригоди,
Зайчик я маленький,
Стрийкови принесу копу
Писанок гарненьких.

З чеського переклав **К. З.**

Софія Райнгаймер.

Перша фіялка.

Якраз відчинила свої сині очі маленька фіялка.
— Гурра! — Витай! Здорова була! — кли-
кали стебла, травники і рівночасно всі низько по-
клонили ся. — Як гарно, що перша фіялка якраз
серед нас зацвила.

І в один момент знав про те увесь садок.

Кущі з зеленими пупінками схиляли ся з при-
вітом; прилетів і весняний вітерець і соняшний

промінь. Витали співом пташки, ба навіть високі
дерева в садку клонили з пошаною свої галузки
на привитанє.

Мала фіялка не розуміла нічого. Стільки по-
шани, стільки тепла і світла... Вона схилила низько-
низенько свою головку і найрадше була би всу-
нула ся знов під землю. Але весняний вітерець
узяв її за борідку, обережно підніс знов високо
і сказав: — Чому ти соромиш ся? Диви ся сміло
в гору — тиж важна особа!

— Перша фіялка! — раділо соняшне про-
міне і поцілувало її. — Ну вже тепер усі знають,
що настала весна, бо побачили тебе — ти ди-
тинко весни.

— Пильнуйте як слід — сказало воно до
стебел, — щоб їй нічого не приключило ся. Як
би люди прийшли і збирали ся рвати, то добре
сховайте її!

І всі стебла трави неначе полк козаків у зеле-
них одностроях випростували свої гострі кінці, не-
мов штики на знак, що готові до боротьби.

Вскорі опісля прийшло справді в садок кіль-
коро дітей. Вони бігали довкола травника, спі-
вали, кричали та в кінці посідали на траву.

— Ох — фіялка! фіялка! — крикнуло одно
з дітей — мушу принести її батькови. — І вже
простягло ручку, щоб зірвати її.

Стебла трав витягли свої штики. Як вони
блестіли до сонця! Але — але що вони могли
зробити? Вониж були за слабії!

— Не рвати, не рвати! — крикнуло старше
дівчатко. І швидко приклякло на траві та присло-
нило руками фіялку.

— Батько сказав, щоби привести його сюди,
коли побачимо першу фіялку — сказало дівча. —
Він не велів рвати. Він радше бачив би її в садку.

Якіж то раді були зелені травки-козаки! Во-
ни віддали крісами честь малій дівчинці, а кущі
сказали: — Се гарно! От і в нас своя радість,
весняна радість.

З німецького переклала **Д. С.**

Вже вийшла з друку гарна кни-
жечка, яку для „Світика“ напи-
сав **ОСИП МАКОВЕЙ**, п. з.

„ПРИГОДИ ГОРОБЧИКА“

з 8 образками А. Манастир-
ського. Ціна 1 прим. 130 Мк.

Жадайте всюди!

МИРОНОСИЦІ ПРИ ГРОБІ ХРИСТА.

Богдан Заклинський.

Писанки.

Перед Великоднем 1919 року на Гуцульщині в селі Жабю жури́в ся хто́ чим, а наші́ дві́ дівчата-школярки свої́ми писанками. Сусі́да Меланка привезла ї́м уся́кої краси́ з Косова. Зараз засі́ли до пра́ці.

В горня́тку при пе́чі грі́в ся ві́ск. До воску вложи́ла Анна па́тичок „писа́к“ і писа́ла ним по бі́лому яйци. Кресли́ла обру́чі, зі́рки, хрести́ки. Ці́ле яйце заповни́ла взора́ми. Ї́ї сестра Катери́на розгрі́вала ві́ск і пригляда́ла ся робо́ті сестри. Ще́ було́ на писа́нці тро́хи місця́, то написа́ла там перші́ букви́ свого́ іме́ни і прі́зви́ща: А. М. Те́пер кида́ла легенько́ яйце́ у горщи́к із черво́ною краси́ю. Там я́чко закра́шало́ ся на черво́но, а місце́ під воско́м оста́ло бі́ле. З одних́ взорі́в ві́ск зді́йняли, на други́х оста́вили. Зно́в у краси́ку, вже́ зеле́ну вки́нули. Стерли́ ві́ск і по́тім ще́ у жо́вту вма́чали.

Як ви́йняті писа́нки вже́ обсо́хли, пома́стили ї́х зве́рха сало́м, що́би бли́щали́ ся. Писа́нки скла́ли на га́рно писа́ну ми́щину. Найкрасі́ша між́ ними́ була́ одна, черво́на як кро́в, а намі́сть зі́рки́ був ви́мальований там ге́рб Со́борної́ Укра́їни — Тризу́б.

Сто́яли писа́нки на сто́лі че́рез свята́. Хто́ зайшо́в у ха́ту, не мі́г налю́бувати́ ся Анні́ними писа́нками. Не да́рмо ї́ї писа́нки є́ вже́ у Льво́ві в Укraiнсь́кому Му́зею, куди́ ї́х то́рік учи́тель пі́слав!

Тре́того́ дня́ свята́ на дво́рі тро́хи поте́плі́ло, бо до́си́ було́ холо́дно. Ді́вчата сиді́ли при ві́кні й пере́глядали́ нову́ чита́нку „Весня́нку“, привезе́ну з Косова, що́ малю́нки до не́ї рі́зби́ли са́мі Гуцу́ли. Коло́ полудня́ забре́хали со́баки. Се́ знак, що́ хтос́ь чу́жий вхо́дить на подві́ре. І спра́вді́ по́казали́ ся в дво́рях три́ Сі́чові́ Стрі́льці́.

— Чи по́зволите́ зайти́ до ха́ти? — за́пита́в оди́н.

— Про́симо! — сказа́ли обо́є господа́рі. По́проси́ли про́хожих сі́дати. Ті́ привита́ли ся й сказа́ли, що́ радо́ сі́дають, бо́ дуже́ вто́млені́. Госпо́диня́ не́ ждала́, ли́ше приві́тно за́кликала́ гости́й до оби́ду.

Ді́вчата хо́дили до шко́ли на свої́м присі́лку і ле́гко́ впі́знали́ по відзна́ках, що́ се́ жо́вні́ри Укraiнсь́кої Репу́бліки. Стрі́льці́ бу́ли дуже́ вто́млені́ й голо́дні. Ра́ді́ бу́ли, що́ при́йшли́ у гости́нну ха́ту. А господа́р бу́в задово́лений, що́ почу́є но́ві ві́сти́ зі́ сві́та.

— Як ви́ потра́пили́ в мою́ ха́ту? Во́на́ж не́ при́ доро́зі!

— З воро́хтянсь́кої ме́жі́ ми́ пу́стили́ ся на-впро́стєць, що́би со́бі́ ско́ротити́ доро́гу. Та́ зай́шли́ за ба́гато́ на лі́во, най́шли́ яку́сь сте́жку, а во́на́ за́прова́дила́ аж́ у ва́шу ха́ту.

Се́ гово́рив мо́лоденьки́й, мо́же 16-лі́тний стрі́лець-само́хотник із Ко́сівщи́ни. Ру́ку́ ма́в пере́вяза́ну, а на пере́в'язці́ бу́ло слі́дно кро́в.

Ко́ли поха́рчува́ли й по́дякува́ли, як ве́лить ста́рий укraiнсь́кий зви́чай, розго́вори́ли́ ся лі́пше. До́віда́в ся господа́р, що́ во́ни всі́ з До́вбуше́вої

со́тні́, яка́ під про́водо́м поручни́ка Мико́ли Са́євича́ на за́зив Начально́ї Ко́манди́ Г. А́ в Коло́ми́ї відма́шерувала́ була́ з Косова, що́би́ йти́ на по́міч на́шим Закарпа́тським бра́там. З Коло́ми́ї ви́їхали́ че́рез Де́лятин до Ясі́ня, де́ злучи́ли́ ся ще́ з дво́ма со́тнями́. Всю́ди укraiнсь́ке насе́ле́нє́ ви́тало́ ї́х радо́ та про́хало́ помо́чі́ проти́ Ма́дярі́в. З Ясі́ня по́їхали́ до Си́гота. А́ж у Си́готі́, ста́рим мі́сті́ Русині́в, на́пали́ на них Ру́муни. О́кру́жи́ли́ на́ших з усі́х сто́рін. Со́тня хоро́бро відби́вала́ ся. Та́ верну́ло́ ся з не́ї неба́гато. Ба́гато́ впало́ в бо́ю. Поручни́к Са́євич, че́тар Глу́шко і по́ловина со́тні́ ді́стала́ ся в ру́мунсь́ку нево́лю. Решта́ розси́пала́ ся. Ї́м тро́м уда́ло́ ся ща́сливо́ уте́кти́ з по́лону. Во́ни по́ довгі́ блука́нні́ ді́стали́ ся в Карпа́ти і зай́шли́ аж́ до Ясі́ня. Зві́дтам до Воро́хти́ при́їхали́ залі́зницею. Те́пер ви́брали́ коро́тшу до́ро́гу, що́би ста́нути́ чим ско́рше́ в Косові́ і зго́лоси́ти́ ся до сво́єї со́тні́. Що́ ста́ло́ ся з ти́ми відді́лами́, ко́трі пі́шли́ на Мука́чів, не́ зна́ти.

Ді́вчата по́сумні́ли, як по́чули́ таку́ невесе́лу істо́рію. З краси́шими наді́ями і́шли́ Стрі́льці́ в по́хід... так що́ж? Хто́ зна́є, кі́лько́ ще́ при́йде́ть ся пере́терпі́ти. Во́ля наро́да́ не́ ле́гко́ при́ходить. Не́ балака́нє́м, кру́танино́ю, але́ тяжко́ю боро́тьбою...

По́ сих сло́вах ді́вчата́ тихи́м голо́сом за́тягли́ пі́сню:

„Ой у лу́зі́ черво́на ка́лина по́хили́ла́ ся,
Чо́гось на́ша сла́вна Укraíна за́жури́ла́ ся.“

А стрі́льці́ до́кінчили́ грі́мко:

„А ми́ ту́ю черво́ну ка́лину підні́мемо́,
А ми́ на́шу сла́вну Укraíну ге́й-ге́й розвесе́лимо́.“

О́чи стрі́льці́в спо́чили́ на писа́нках, що́ сто́яли́ на сто́лі.

— Але́ то писа́нки́ у ва́с! Зара́з ви́дко, що́ се́ робо́та укraiнсь́ких ру́к!

А́нна́ ще́ перше́ подумала́ со́бі́ що́сь. Те́пер при́йшла́ до́бра на́года, то́ж во́на́ вста́ла, взя́ла з ми́щини́ три́ писа́ночки́ і підій́шла́ до Стрі́льці́в:

— Се́ на спо́мин для́ У. С. С. від Укraíнки́ з Гу́цульщи́ни.

Всі́ ха́тні́ ціка́во гля́ді́ли, хто́ ді́стане́ ту́ найкрасі́шу черво́ну писа́нку́ з Тризу́бом.

— А́ се́ то́му, хто́ вже́ про́лив сво́ю кро́в за на́шу во́лю... — сказа́ла́ А́нна і по́дала́ ра́нено́му в ру́ку стрі́льце́ви писа́нку.

Йо́му́ з радо́сти́ аж́ о́чи засві́тили́ ся. Вста́в з ла́вки, вкло́нив ся і краси́но по́дякува́в.

Ви́дко́ бу́ло, що́ А́нни́ні ба́тько́ й ма́ти бу́ли задово́лені́ з то́го́ при́суду.

Мо́же́ за́ пі́в годи́ни ба́чили́ сусі́ди, як із гру́ника́ схо́дили́ до́лів три́ укraiнсь́кі жо́вні́ри. Два́ і́шли́ ско́рше́, тре́тій при́ли́шува́в ся тро́хи по́заду́. Свій́ крі́с держа́в не́ на пра́вому, але́ на лі́во́му ра́мени. Неба́вом схова́в ї́х лі́с, звідки́ на кри́льця́х ві́тру́ ні́с ся го́мін пі́сні:

„А ми́ ту́ю черво́ну ка́лину підні́мемо́,
А ми́ на́шу сла́вну Укraíну ге́й-ге́й розвесе́лимо́.“

Як робити самому забавки?

Для неодного з вас, Любі Читачі, їзда човном — се найгорячіше бажанє. В неоднім із вигляду непоказнім хлопчині дрімають утаєні природні здібности мореплавця, а моряк Сіндбад із казок „Тисячі й одної ночі“ є для багатьох з вас недосяжним ідеалом.

Малий моряк уже з малку ні про що инше не думає, як тільки про човни і кораблі. Він робить їх із усього і де тільки обернеться, має вже під рукою готовий човник.

Ось тут подаю вам спосіб, як можна з кори старої тополі, ялиці або смереки, зробити гарне судно з вітрилами. З настанєм весни се буде не для одного з вас приємною розривкою. А пускати човник на потоці, на ставку, а навіть під час праня в балії в кухні, се не одно із вас понад усе любить. Отже уважайте, як робить ся такий човен, і спробуйте сього діла доконувати.

Виріжте із старої тополі, ялиці, або иншої деревини, що має грубу і мясисту кору, кусень кори, довгий на 18 см., широкий на 5 см., а грубий на 4 см. Острым ножиком виглядьте сей кусень кори і повирізуйте її у такі форми, як се бачите на долішньому образку при фігурі II, III й IV. По середині видовбайте досить

глибокий отвір *O*. Там вложіть на 125 мм. високий паличок, а на вершку приліпіть до нього гумою прапорчик із синього і жовтого паперу,

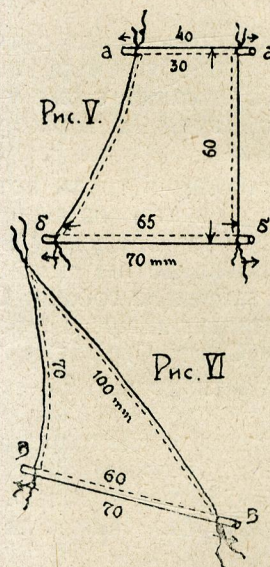
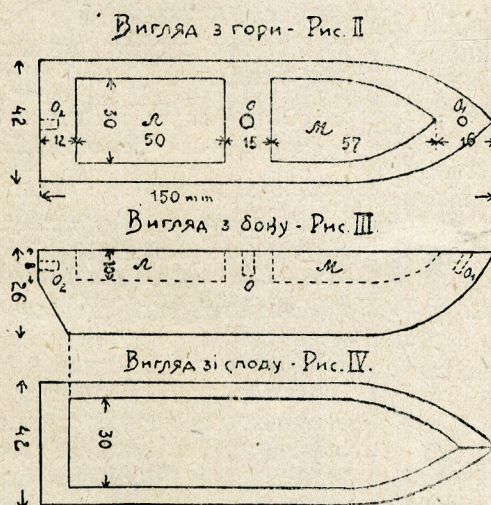
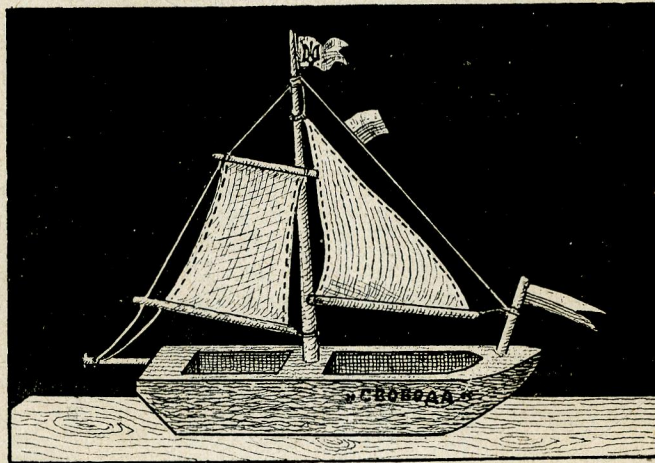
на яким червоною або чорною фарбою намалюєте тризуб. Такі самі отвори: *O*¹ і *O*² зробіть на переді човна і по середині задної деки.

До сих отворів вложіть палички із сірничків на 25 мм. довгі з гори від середнього паличка, який творить машт, потягніть із тонкого шпагату линви, до яких опісля прикріпите вітрила. Як зробити вітрила і яка має бути їх величина, се

маєте точно подане і вимірене на фігурі V і VI, на долішнім рисунку, а готовий вигляд судна з вітрилами представляє вам перший образок. Вітрила

робить ся з паперу, або з тонкого полотна, або шовкової матерії. Коли човен уже готовий, тоді прикріпіть до нього довгу нитку і пустіть на потік. Як буде перекиляти ся, або вивертати ся, се буде знак, що машт нерівноважно уставлений і треба його тоді відповідно поправити. Коли пускаєть ся такий човник на неспокійній воді на ставку, тоді до паличка

на передній часті судна прив'язуєть ся нитку і тягнуть ся човен у довільному напрямі. На таке судно можна положити ляльку, якісь забавки, то що.

Рожеві квіти.

В саду Христа зростали цвіти;
В нім рожі ніжні розцвіли;
Зірвали граючись їх діти
Й вінки на голови сплели.

В той час з'явивсь до них Христос,
В устах любов свята горіла;
В саду не видно було рож...
Чомусь душа Його скорбіла.

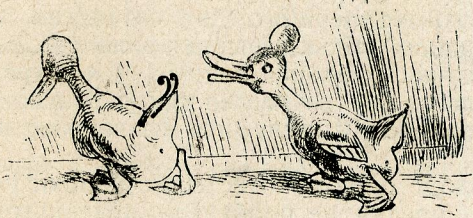
І підійшли до Нього діти
З вінками, радісні й спитали:
Де візьме Він рожеві цвіти —
Вони бо всі в саду зірвали.

Обняв дітий Христос, з любов'ю,
Сказав до них: „Забули ви...
Що зрошу я своєю кров'ю
Вінка колючого терни.

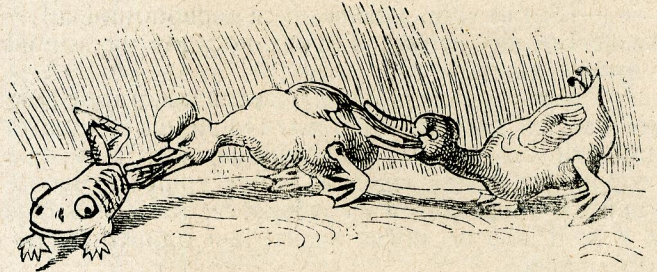
Гриць Круговий.

Вільгельм Буш.

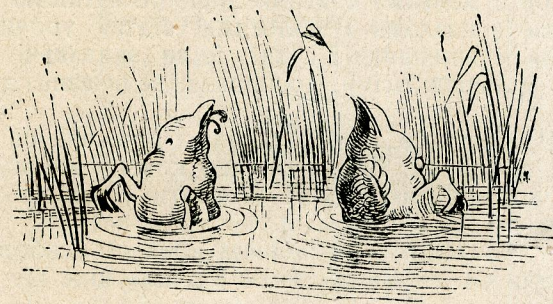
Качки та жаби.

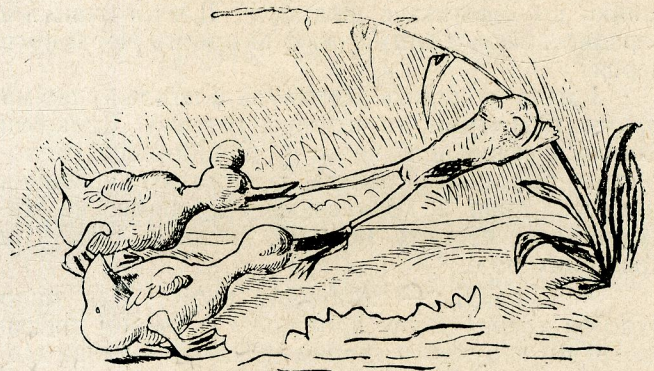
1. Пишний качур, пишний качур
І качечка гарна,
Вийшли в ставок купати ся,
Бо днинонька парна.

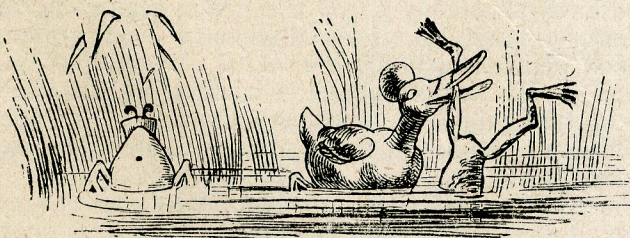
4. Ой думала качка жабу
Сама споживати,
Та ось качур причепив ся,
Тай_нуж відбирати!

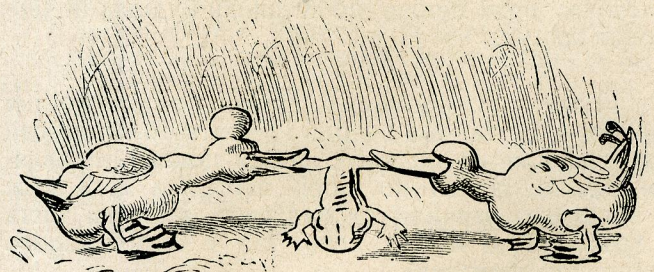
2. Вже качечка з качуриком
Грають ся водою,
Купають ся, ловлять ряску
Проміж осокою.

5. В жаху жаба чепила ся
Гнучкої тростини,
Качур, качка її тягнуть —
Згине жаба, згине!

3. Аж ось жабу ізловила
Вже качечка жвава,
Ще й зелену! Буде з неї
Смачна качці страва.

6. Взяли жабу на поперек
І рвуть що в них сили.
Кричить жаба, репетує:
Ратуй Боже милий!

(Докінчене буде.)

Червоношийка.*)

(Легенда.)

Було се тоді, коли Господь сотворив світ. Лагідно й велично сидів він на престолі і цілий день творив та будив до життя, а вечером сотворив маленьку, сіру птичку.

— Затям собі, називаєшся червоношийка! — сказав Бог до птички. Готову посадив на долоні й пустив до лету.

Птичка літала весело, та оглядала гарну землю, на якій від тоді мала жити і прийшла їй охота оглянути себе саму. Спостерегла, що ціла сіра і горло має також сіре, як і ціле упіренє. Червоношийка оберталася і крутила, та приглядалася у воді, але не могла знайти ані одного червоного перця.

Вернула тоді до Всевишнього. Добрий і лагідний Сотворитель сидів на престолі. Зі страху стукало сильно серденько птички, та літаючи довкруги, щораз більше зближалася вона до Всевишнього, а в кінці сіла йому на руці.

— Чого хочеш? — запитав Бог.

— Хочу про щось спитати, — сказала птичка.

— Щож хочеш знати?

— Чому називаюся червоношийка, коли відшийки до хвостика я ціла сіра? Длячого маю ім'я червоношийки, коли не маю ні одного червоного перця?

І мала пташинка поглянула благально своїми сірими оченятами, та схилила головку. Довкруги бачила фазани цілі червоні, припорошені золотистим порошком, папугаї в богатих, червоних ковнірах, півні з коралевими гребенями, не згадуючи вже пестрих мотилів, золотих рибок та прегарних рож.

— Справді, — подумала собі — як мало було-би треба! Одну кропельку червоної краски на груди, а булаб я гарним пташком і назва відповідала би мійому упіренню.

Господь лиш усміхнувся і сказав: — Я назвав так і так будеш зватися. Сама мусиш постаратися, щоби заслужила на червоні перця.

Сказавши се, підніс Господь руку й пустив червоношийку в світ.

Задумана літала червоношийка по раю. Що могла би така птичка виконати, щоби заслужити на червоні пера? Задумала збудувати своє гніздо в корчах дикої рожі. Вибудувала його посеред густих, терневих кільців. Може ждала, щоби хоч листочок рожі приляг до її шийки і уділив їй червоної краски.

* * *

Багато літ проминуло від того радісного дня на землі. В тім часі і люди і звірята опустили рай та розійшлися по світі. Люди почали управляти землею, їздити по морі, лагодили собі одіж і прикраси, навчилися будувати величаві міста і храми. Тоді настав день, що в історії цілого світа став пам'ятний.

Сього дня ранком сиділа червоношийка на малім узгір'ю біля Єрусалима і співала своїм молодим. Вони вигрівалися в гніздочку серед низького тернового куща.

*) Червоношийка — се маленька птичка, яка віддає в садівництві великі прислуги — бо живить ся виключно гусеницями.

Червоношийка оповідала дітям про сотворенє світа і про надаванє назв. Подібно кожда розказувала своїм молодим, почавши від сеї червоношийки, що чула божі слова.

— Ну й бачите — кінчила сумно — стільки літ минуло від першого дня сотворення, стільки рож відцвіло, стільки писклят виляглося з яєць, що ніхто не годен зчислити їх, а червоношийка полишила ся завсіді малою сірою птичкою. Доси не удалося їй заслужити на червоні перця на шії.

Молоді широко отворили дзюбки і питалися, чи їх предки не пробували довершити якого славного діла, щоби на сю прикрасу заслужити.

— Ми числили на наш спів, — говорила мати пташка протяглим голосом. — Уже перша червоношийка співала так, що аж серце радувалося. „Ах, — думала собі, — сей запал до співу, що міститься в моїй душі, забарвить певно мою грудь на червоно“. Але завела ся так, як усі по ній завелися, як і ви заведетеся.

Нагло пташинка замовкла, бо з Єрусалимської брами вийшов здвиг народа, а всі прямували саме до узгір'я, де червоношийка мала гніздо.

Їхали їзди на гарних конях, за ними ішли жовніри з довгими списами, дальше катівські помічники з цвяхами і молотами, відтак урочисто ступали священники і судді, ішли заплакані невісти, а перед усіма поспішала величезна дика юрба.

Дрібна сіра птичка сиділа і дрожала на беріжку гніздочка. Боялася, що кожної хвили можуть корчик дикої рожі зтоптати і забити молодих.

— Уважайте — говорила вона до безборонних пташків. — Сидіть тихо в купці, кінь їде понад нами.

— А тепер надходить жовнір у сандалах, окритих залізом.

Нагло замовкла і перестала остерігати. Майже забула про власну небезпеку. Скочила в гніздо і мигом розпростерла крильця над молодими.

— Ні, се занадто страшне — сказала. — Не хочу, щоби ви дивилися на щось подібне. Трьох людей мають прибити на хресті.

Перелякано розширила крильця, щоби малі не могли нічого бачити. Чули лише гук молотів, жалісні стогони жертв і дикі окрики товпи. Червоношийка дивилася на все розширеними із переляку очима. Не могла відорвати очей від тих трьох нещасливих.

— Які люті сі люди! — сказала по хвилі. — Не досить, що тих нещасливих прибили до хрестів, а ще одному з них вложили терневу корону на голову.

— Бачу, що терне зранило йому чоло і кров тече — говорила дальше. — А чоловік сей такий гарний і споглядає так лагідними очима, що кожний мусить його любити. Здається мені, що стріла пробиває моє серце, коли дивлюся на його терпіння.

Червоношийка співувала щораз більше з чоловіком, вінчаним тернем.

— Як би я була орлом — подумала — по-виривала би цвяхи з його рук, а сильними пазу-

рами розігнала би всіх людей, що його драгують.

Бачила, як кропельки крови капали на чоло прибитого на хресті і не могла довше всидіти на гнізді.

— Хоч я так дрібна і безсильна, мушу зробити щось для того мученого бідака, — подумала. Вилетіла з гнізда і окружала далеким, не-смілим летом прибитого до хреста. Облетіла кілька разів докола, та не сміла зблизити ся, бо була полохлива і бояла ся людей. З часом однак набрала відваги, прилетіла близько і витягнула дзюбком одно кільце тернини, що вбило ся в чоло Розп'ятого.

Підчас того впала кропелька крови з рани на її шийку. Кропелька розширила ся і забарвила дрібні, ніжні перця на грудях.

Як червоношийка повернула до гнізда, закликали молоді: — Твоя грудь червона, твої перця червоніші від рожі.

— Се лише кропелька крови з чола Розп'ятого. Зараз сполочу її у потоці.

Та хоч як мила ся їй плюскала ся червоношийка, барва не зникла з її шиї, а їй маленьким пташеняткам, коли доросли, заясніло пурпурове знамя на грудях, що красить усі червоношийки до нинішного дня..

Подав Н. Д.

Жайворонкові.

В заповітку спить ще поле,
Ліс в задумі ще дрімає,
Земля скута поневоли
В ледяні, кріпкі окови,
Послів сонця вижидає.

І ти йдеш, віщує літа,
Їй спасенє віщувати
І недолю всего світа
Із країни сонця, цвіту,
Ген за гори проганяти.

І ніжненьким щебетанєм
Ти зовеш весну на доли,
Холодним, мрачним заранєм
Плачеш ти сумним зітханєм,
Як в сповитку спить ще поле.

Але стужа вже не зв'яже
Рук весні, що йде з засвіта;
Правди дух вже не поляже
І усім закони вкаже
Пресвятого заповіта.

Роман Завадович.

Плачуча береза.

На Єрусалим упав сум. Ісус, прибитий до хреста, помер. Заплакала жалібно мати за своїм коханим сином. Заплакали ученики за своїм любим учителем. Заплакали малі діти за своїм ласкавим приятелем. Заплакали дерева, що в їх тіні Ісус ходив. На Єрусалим упав сум...

І прийшла зболіла мати із приятелями на гору, щоби сина із хреста зняти, та гідно поховати. Приятелі витягнули цвяхи із рук і ніг, зняли Ісуса тай положили на лоно матері. Стали обмивати тіло із крови. Мати сиділа непорушно і дивилася на бліде лице дорогого сина, на його зів'ялі уста. Не плакала. Не стало вже сліз в очах. Чорна розпука і пекучий біль розривали її серце...

І засумувала уся природа. Зашумів тужливо кучерявий дуб, затрясла ся м'ягка осокорина, заплакала червоними сльозами широколиста конвалія, почорнів дрібний придорожник під хрестом від крови, що його покрила...

А вже найтяжше затужила біла береза, під якою сиділа Марія. Вона розпустила свої віти неначе волосє, так низько-низько, аж до самої землі, аж закрила ними тіло Ісуса. І тихо дрожали її листочки в німім болю...

Від того часу звисають віти тих берез усе низько, аж до землі. А народ називає їх плачучі берези.

М. Кокольський.

Перша ластівка.

Починала ся весна.

З далекого світа через гори-доли летіла ластівка. Глибоко під собою бачила велике місто, як громадку каміня, а широку ріку — неначе срібну ниточку.

Коли вже летіла три дні і три ночі, ослабли її крильця. Мусіла відпочити.

— Ще я не дома... — затужила. Не було їй тепер до співу. Чому? Була смертельно втомлена. Прийшло їй на гадку, що красше би вже остати ся на віки в чужині, як так мучити ся. Але по хвилі сказала до себе:

— Ні, не буду така малодушна. Не бою ся втоми. Таки поставлю на своїм і верну ся до рідного краю, хоч би дорога була ще тричі довша, як є.

І знову пустила ся в дорогу через гори-доли, понад містами та ріками.

Летить та летить, аж віддиху не стає, якби її щось гнало днем і ночью.

В одній долині, в селі коливорот дрібно грає перед хатою. А в саді співають діти взявшись за руки.

— Ось я вже дома, я вже на Україні! — віддихнула ластівка і зараз розшебетала ся. Принизила лет, пролетіла садом і селом, закружила над співаючими дітьми.

— Дивись! Глянь! Перша ластівка! — кликали діти.

— Я бачив її! — Я перший. — І я, я! — О, се вже весна за горою! — сказали діти і радували ся.

За хвилину найшла ластівка своє рідне село і хатину, де стояло непорушене її власне гніздо.

Переробив з чеського Богдан Заклинський.

Сирітський Великдень.

Оповіданє Гр. Сем. Соловія.

„А я в поща обідала!
Сирітка сказала“.

(Т. Шевченко.)

Діти, з якою веселою радістю чекаєте ви Великодня! Ще веселійше ви його зустрічаєте під стріхою рідної хати, де розговляючись свяченим яйцем, за столом сидять рідні батько й мати. Як то весело, як то любо таким дітям! Та не всіх однаково Бог нагородив долею; багатько є таких дітей, що батька й матір забрала їм могила. Низше ви довідаєтесь про таких дітей.. Не сумуйте.. Помагайте таким дітям, чим можете. Вони дуже нещасливі в світі. Згадайте, що і для них Великдень...

I.

Наступила всіма довгожданна, світла ніч. Гарно в темно барвистому небі засвітилися міліони зірок. Місяць великим клубком висувався з поза обривчастої скали над зеркальною рікою й розсипав чудові промінні по всьому кутку села „Медведів“. Природа на ту хвилю як би замерла. З нагоди світлої ночі на вулиці медведівські дівчата не співали „веснянок“. Нігде не чути ніякого гомону. Скрізь, скрізь було тихо, тільки в одній хаті на краю Медведівки, що стояла окремо на самім болоті, з розбитих вікон чути було тихий, жалібний дитячий плач.

— Що я буду робити? Бідна моя голівонько, ні паски, ні крашанки, один кусень черствого хліба... А ті два менші братики...

То плакав Семен Якимів, котрому тільки що минуло від роду 9 ліг. Батька й матери в нього не було. Вони пів року назад як помирали на одному тижні від тифу.

Семен плакав і плакав: великі, гарячі сльози капали з сумних його очей.

Два малі брати, як малі ангелята, сиділи на покуті за столом у брудних сорочинятах.

В хаті було темно, бо не було чим засвітити. Тільки ясний місяць скося заглядав до бідних сиріток, ясно освітлюючи сумні головки дітей і кутний образ страждань Спасителя.

II.

Кріпким сном заснуло двоє маленьких сиріт. Північ.

Старенька медведівська церква — битком набита людьми. Звінко несуться великодні пісні сільського хору, всім радісно і весело на душі. Не такий Семен. Стоючи на паперті церкви в куті зі старцями-кобзарями з торбиною за плечима, він хоч і відчував святу пісню „І сущим во гробі жи-

вот дарував“, та не відчував ніякої радості. Схилившись на ціпок у кутку за сивим старцем, він легенько плакав. Перед ним розвертався торішний Великдень, його рідна мати, батько, шафлик із паскою і крашанками, він у церкві на самім переді, біля нього мати й його два маленькі брати, всі прибрані в новий одяг... А тепер... поза людськими очима... нищий... маленькі брати сплять, у брудних сорочинятах, не чуючи святої великодньої відправи...

Біля церкви кругом у нічній темряві блищать маленькі огники від воскових свічок, коло кожної свічки стоїть пасківник із паскою й яйцями для свячення. Люди бігають, радують ся, христосують ся. Один Семен зі старцями стоїть мов прикований.

— Чи то не Якимів синок? — вказує одна баба на Семена.

— Се він, Семен.

— Син столяра Якима, що в осени вмер.

— Сирота!

— Круглий сирота, бо й мати вмерла на тім тижні, що батько.

Обидві баби обдарували Семена паскою й яйцями.

Інші жінки також не оставили Семена й обдарували його крашанками, паскою й печеним.

III.

Тільки, що почало розвиднятися, як Медведівці посвятили паски. Семен також посвятив свою в торбі. Коли прийшов до дому, то брати вже встали. Семен умив їх, похристосувався з ними й посадив за стіл розговляти ся по звичаю, як робили його батько й мати. Біля паски засвітив тоненьку воскову свічку, під столом закурих у черепку ладан і яловець, тричі перехристившись і промовивши до братів: „Христос воскрес!“ по чім став обмінювати ся крашанками й коштівати їх. Семен старався розганяти сумні думи, та нічого не помагало! Тяжкий, сумний камінь лежав на його сирітському серці... Лице облило ся гарячими сльозами. А як пригадалися батько й мати, що торік сиділи за тим столом, то хата закрутила ся, і він мало не повалив ся з жалю до долу. Маленькі ж брати якби й нічого не бувало, заїдали смачно крашанки, печене й паску. Весняне сонце освітило ясно сирітську хату і немов грало ся й сміяло ся різноманітними квітами. По вулиці роздавали ся голоси: „Христос воскрес!“ — „Востину воскрес“. А дзвін на сільській дзвінниці гув голосно й розганяв тугу Семена.

Купуйте і читайте
історичне оповіданє:

„Вільгельм Тель“.

Є се прегарна книжка
з 13-ма образками.

Жадайте по всіх українських книгарнях у краю.

Замовлення слати до Контори „СВІТА ДИТИНИ“, Львів, вул. Зіморовича, ч. 3.

Стрийська вакаційна оселя в Корчині.

(Соняшний спомин пробутих хвилин поміж дітьми)

Кому трапило ся відбути прогульку на гору Парашку в Скільських горах, той знає, що найближша туди дорога веде зі стації Синевідсько-Вижне долиною ріки Стрия через села Корчин і Крушельницю. Отже як тільки вийдемо з Синевідська-Вижного за пригірок і станемо тором лісової колійки Синевідського тартаку наближати ся до села Корчина, то ліворуч перед селом у стіп останніх пригірків могутнього хребта Парашки кинеть ся нам в очи високий сірий будинок із червоним дахом, напів схований в густім смерековім лісі.

Будинок той на взір швайцарської вілі збудував для себе ще перед війною львівський маляр артист Созанський, та що воєнна хуртовина і військові кватерунки сильно його понижили, тож в р. 1915 постановив його продати і знайшов щасливого набувця в особі нашого Митрополита Шептицького. Відтак через кілька воєнних літ стояла ся на причуд гарна віля незамешкана й опустіла, хижацькі руки позривали з неї вікна і двері, — аж на весні сього року (1921) відкрили її припадком Стрияни, а що будинок і своїм положенем і розкладом надавав ся як найкрасше на поміщене вакаційної оселі, тож виділ Сирітської Філії Тов. Охорони дітей і опіки над молодіжею звернув ся до Митрополитої Управи з проханем, дозволити Товариству на уладжене сього літа в Корчинській вілі вакаційної Оселі для стрийської дітвори. Дозвіл небавом надійшов, а Товариство в другій половині липня вислало зараз на місце своїх відпоручників, щоби прилагодити будинок до замешканя. При помочи місцевих людей і майстрів, які дуже широко взяли ся до роботи, за кілька днів опустілий дім відчищено зі сміття і румовищ, поставлено кухню і піч, які були зруйновані, поладнано найконечніші вікна і двері, справлено декілька столів і лавок, привезено соломи на підстилку на нічліг, і домівка можливо дешевим коштом, без зайвих прибаганок, була готова. Тай оказалась вона для оселі як найкрасшим і вигідним приміщенням. Сама віля деревляна, одноповерхова, збудована на високім підмурованню, — зі смерекових, гибльованих брусів, містить у партері чотири просторі високі кімнати, велику отверту веранду і кухню з комірками, на першім поверсі три менші кімнати, ганки і піддаша.

З веранди і ганків будинку отвираєть ся чудовий вид на положене у стіп вілі, замаєне садами, село Корчин, на широку долину ріки Стрия від Синевідська аж до Підгородець, вкрити то оселями, то буйними полями, лугами і пасовищами, на ріку і зелені узгір'я за рікою, врешті на далекі, вкриті лісами, круглі верхи гір ліворуч на захід до Підгородець.

Довкола вілі, замкнений з трох сторін високим густим смерековим лісом, простягаєть ся на схилі гори терасами одноморговий сад зі смерековими алеями і овочевими щепами. Під самою вілею за громадським вигоном біжить тор лісової колійки Синевідського тартаку. Обіч вілі на за-

хід у глибокім ярі плине потічок, — а недалеко за пригірком є жерело питної води.

Незабаром по уладженю домівки почали зїздитись осельчани. 22 липня приїхали діти Стрийського захисту, деякі гімназіясти стр. укр. гімназії і семинаристички прив. укр. семинарії з двома учительками, разом яких 30 осіб. З кінцем липня прибули обі Стрийські Захоронки (25 дітей з настоятельками), діти народних шкіл і декілька старшої молодіжи. З днем 1 серпня числила ціла оселя вже 75 осіб, з того 65 дітей і молодіжи в віку від чотирох до 16 літ, і 9 осіб старших (управа, настоятельки і служба).

На долині в двох кімнатах розміщено дрібну Захоронкову дітвору — (в одній хлопців, у другій дівчата) — в третій кімнаті дівчата-семинаристички з учительками. Четверту найбільшу партерову кімнату призначено на столову. Три кімнати першого поверху заняла управа, Сестри служебниці і гімназіястки (пластунки).

Зараз з початком Оселі завела Управа (проф. Петрина, о. катех. Савицький і др. Єронім Калитовський) для порядку точний правильник, прибитий в столовій на стіні, якого всі осельчани мали безумовно придержувати ся під загрозою видалення з Оселі. Після того правильника ціла Оселя встає рано на голос дзвінка о год. 6 (пізнійше о $1\frac{1}{2}$ 7) хлопці — вставши — під проводом пластунів очищують сад від сміття, дівчата роблять порядок у кімнатах і коло себе і прилагоджують сніданок. Усі йдуть мити ся до потоку. О год. 7-мій по спільній молитві — спільний сніданок у столовій. По сніданку грім'яльна прогулька до ліса або на якусь поблизу гору, а по повороті при відповідній погоді купіль у ріці. О год. 12 спільний обід, — по чім відпочинок до год. 3-тої. О год. 3-ій знов прогулька, чи загальна, чи в групах, купіль у ріці, чи інші забави або розривка до вподоби. Вечера о год. 7 $\frac{1}{2}$, по чім спільний спів, продукції вокальні, чи інструментальні, або інші розривки. О год. 9 на голос дзвінка спільна молитва і ціла Оселя удаєть ся на спочинок, о год. $1\frac{1}{2}$ 10 всі світла в кімнатах мають бути погашені і на Оселі має запанувати безумовний спокій. В неділі і свята ціла Оселя грім'яльно іде до церкви на Богослуженє, а хор Оселі в церкві співає.

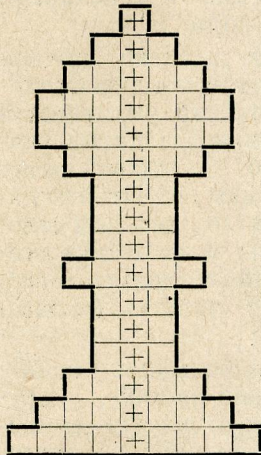
Через кілька днів ціла Оселя так привикла до заведеного в ній правильника, що всі осельчани сповняли його приписи без найменшої припуки — радо і добровільно. На Оселі цілий час панували чистота і порядок, жите йшло діяльне і рухливе, було весело і гамірно. Ті додатні прикмети Оселі кидали ся на перший погляд в очи кожному відвідуючому і полишали як найкрасше вражінє. В короткім часі наша Оселя зєднала собі широкі симпатії і у Корчинських громадян і у всіх місцевих міродатних чинників. Активну поміч для Оселі обіцяв місцевий парох, о. Галаянт, який 31 липня 1921 відвідав Оселю з кількома визначними громадянами.

(Докінчене буде.)

Ребуси, загадки й шаради.

Загадка фігуральна.

(Уложила Оля Савківна.)

1. Співзвук.
2. Збір співаків.
3. Святочне печиво.
4. Відбиває подобу особи.
5. Інакше утіха.
6. Є на Україні.
7. Комаха, що любить солодоші.
8. Заіменик.
9. Ріка у Німеччині.
10. Музичний інструмент.
11. Ріка в Росії.
12. Числівник.
13. Той, що гне покірно спину.
14. Придорожня гостиниця.
15. Місто на Україні.
16. Потрібне до пізнання мови.

Букви на місці хрестиків, читані з гори в долину, дадуть нам висказ, яким повинні всі Українці відповідати на Великодний привіт.

□ □ □

Загадка в прямокутнику.

(Уложили: Янка й Славка Ничайові.)

а	а	а	а	а
а	а	а	б	б
б	в	в	в	в
е	е	е	е	е
і	и	и	и	и
к	к	л	л	м
н	н	н	н	н
о	о	о	о	р
р	р	р	с	с
с	с	с	т	т
т	х	ч	я	я

1. Місто на Волині.
2. Місто у Франції.
3. Збірник на воду (великий).
4. Площа на представлення.
5. Інакше яр (на Україні).
6. Овочево дерево.
7. Отаман повстанців на Україні.
8. Держава в Європі.
9. Тим їздимо по воді.
10. Дні вільні від праці і науки.
11. Малий кіт.

2

Рядок середущий означений: 1—2, читаний з гори в долину, має дати бажане, яким ділять ся авторки з Поваж. Редактором і усіми Читачами й прихильниками „Світика“.

□ □ □

Загадки.

(Подав Святослав З.).

1. Хто носить гребінь, а ніколи не чеше ся?
2. Ходить пані по місті, має суконок двісті, як вітер повіє, то всі враз розвіє?
3. Судина без обруча, двоякий напитек в ній, а не замішає ся?
4. Впала бочка з поду; всі боднарі збігли ся, а направити не могли?
5. Коли має гуска найменше піре?
6. Котрі риби мають очі найближше себе?

7. Хто має багато срібних грошей, а видати їх не може?

8. Ой, дивні є то звірі, бо в воді живуть у норі. На голові довгі ріжки, у руках острі шипчики. Зі шкаралупи має сердак, а ходить назад?

9. Зелена є, а не трава, жовта, а не віск, тверда, а не кість, солодка, а не мід?

10. Повна школа дітей, а не мають куди вийти на двір?

□ □ □

Загадки з доповненнями.

(Уложив Нусько Думін.)

Коро.	Смажене на Свят-вечер смачно заїдаєш,
Коро.	а тим звичайно фляшку затикаєш.
Коро..	Се звіря домашне,
Коро..	мале, округленьке, а тепер пропадне.
Коро..	До сукні сього мама уживає,
Коро...	а до сього знову ниточки ховає.
Коро..	Як недовгий, то мусить такий бути,
Коро..	при спільнім ділі не можна найти пути.
Коро.....	Не видить під лісом, а бачить під носом!
Коро.....	На раменах ся опирає, а дві ключки має,
Коро.....	а се лісове сотворіне, але не кусає,
Коро...	на весілю все гарне бути має.
Коро....	Село, де Марка Каганця убили,
Коро..	пануючий рідко в теперішній хвили,
Коро.....	форма династична наших сусід милих.

□ □ □

Гуцульські загадки.

(Подав Д—о).

1. Хлівець на пять овець?
2. Білий белей на воду бреше?
3. Постілю кужушок,
Розсиплю горошок?
4. Що не переверг би через хату?
5. Що у воді не зігнуло?

□ □ □

Загадка зоологічна.

(Уложив Нусько Думін.)

Вставити на місце точок назву звіряти, а початкові букви дадуть імя і назвиско відомого українського історика.

⊙	ряд: малпи
⊙	” кураки
⊙	” двукрилі
⊙	” осклівці
⊙	” бродуни
⊙	” болончаки (взад)
⊙	” бродуни (взад)
⊙	” горобляки
⊙	” кураки
⊙	” двукрилі-муховці (взад)
⊙	” горобляки

□ □ □

Скороговірка.

(Подав Д—о).

Післали мене наші до ваших, щоби прийшли ваші до наших, бо як не підуть ваші до наших, то не прийдуть наші до ваших!

□ □ □

Льогогриф.

(Уложив Роман Барил'як).

- З „п“ инакше дівчина ==
 „ „г“ жіноче ім'я ==
 „ „ж“ ім'я французької героїні ==
 „ „в“ начинє ==
 „ „с“ дорога зимоваю порою ==
 „ „м“ біблійний хліб ==

□ □ □

Загадки.

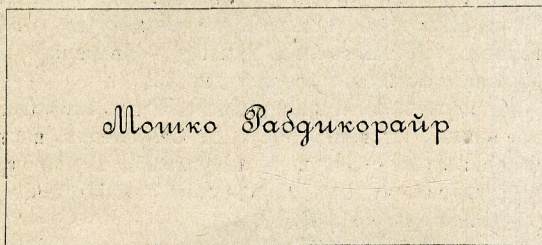
(Подав Нусьо Думін).

1. На яку слабість хорували би люди, як би рік відвернув ся?
2. Душа нитянна, огненна голова,
А тіло дає їй коза або корова.
3. Кілько яблук можна натщо зісти?
4. Без чого світ не мав би кінця?
5. Що старше ячмінь, чи жито?

□ □ □

Загадочна візитівка.

(Уложила Стефа Шарковська.)

Хто се є?

За влучні розвязки сих загадок призначено до розльосованя 3 премії в книжках.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

З нагоди Празника Воскресеня Христового пересилаємо всім нашим читачам і прихильникам тут у краю і тим там далеко за Океаном на просторах ланах Канади, і тим з над Мічіген, Міссісіпі і Ля Пляти, і тим, що трете Воскресене празнують у стіп великанських пірамід під жарким небом Африки і тим там далеко на Зеленому Клині і тим, що за Воскресене свого Народу страждають за тюремними решітками та за дротяними огорожами концентраційних таборів — щирі бажання і поздоровлення з гримким привітом: **Христос Воскрес — Воскресне Україна!**

Видавництво „Світа Дитини“.

До сього числа залучуємо чеки Тов. „Просвіта“. Нехай ні одно з Вас, Дорогі українські діточки, по прочитанню відозви в справі приєднання для „Просвіти“ як найбільше членів, яку саме в сьому числі „Світика“ написав для Вас — Дядько Семен, не відкажеться від сього обов'язку. Нехай кожде з Вас у Великий День Воскресеня й Любови своїм дзвінким голосочком візвє всю свою рідню до вступлення в члени „Просвітн“ — а відвалите найбільший камінь від гробу України і прискорите її Воскресенє! Пам'ятайте на се!

Степан Ших у Бітлі: Бажані книжечки вийдуть з друку десь у липні с. р. Чи маєш уже у своїй бібліотеці книжечки: „Вільгельм Тель“, „За Вітчину“, „Чорнокнижник з Чорногори“?

І. й Гр. Савки в Липнику: Надіслані загадки досить удатні і „Світик“ використає їх. Про Шевченка є дуже гарна монографія Олександра Кониського п. з. „Тарас Шевченко“ у 2 томах. Напишіть за сею книжкою до книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові, Ринок, 10. Пан Редактор і всі Співробітники „Світика“ дякують Вам за переслані їм бажання з нагоди Воскресеня Христового.

Ярусю Курняк у Гвізди: Ребус одержали, на жаль одначе не використаємо його, бо перестали ми вже поміщувати ребуси, з причини браку фондів на спорядженє клішів із надси́ланих рисунків.

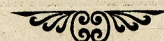
Борис Петрюк у Чорнаві (Буковина): Листик від Тебе справив „Світикови“ радісну несподіванку. За жертву 5 левів, прислану в листі на пресовий фонд, „Світик“ дякує Тобі щиренько. Шаховий бігун трохи нескладний. Уложи яку иншу загадку. Напиши, кілько дітий у Чорнаві читає „Світик“. Хто бажає мати сю газетку, нехай напише карточку до Видавничої Спілки в Чернівцях, ул. Фабрична, ч. 2 а, а звідтам дістане газетку і прегарні книжечки з байочками, та комедійки до сценічних вистав для діточого театру.

Дозя Адри́ляновичівна в Деревні: Ти так журила ся, чи потрапиш розвязувати загадки. А бачиш, що се знов не така велика штука і що при добрій волі та дрібощі терпливости все можна зробити. „Світик“ дуже урадував ся звісткою, що Ти читаєш голосно газетку сільським дівчаткам, які ходять до школи разом із Тобою. Прочитай їм про „Мілюсю“, та виучуй їх усіх вершиків із „Світика“.

Славця Височанська у Висоцьку Вижнім: Піди слідами Дозі Адри́ляновичівної і бодай деякі загадки старої ся розвязувати. „Світик“ мусить подавати все щораз трудніші загадки, бо се рід лекцій, які він завдає своїм читачам. А розвязки — се випрацьовані задачі читачів. „Світик“ переводить „класіфікацію“ і записує „клясу“ до свого „каталога“ за добрі розвязки! А чи Славця читала казку про „Юрчика Кучерявого“ також і сільським дівчаткам?

Влодко Бережан у Лужанах (Буковина): За надіслану жертву на пресовий фонд через „Видавничу Спілку“ в Чернівцях „Світик“ дякує Тобі гарненько і просить не забувати про сю справу й на будуче. Кілько Твоїх Товаришів у Лужанах читає „Світик“? Чи може вони читають яку иншу газетку? Може читають „Lumea Copiilor“ або Revista „Copiilor si a Tinerimei“? Бо і в нас є ще такі, що волять усе чуже, а не своє.

Орест Гига у Високій: Ти певно вже думав, що „Світик“ забув про Тебе. От бачиш, що так не є. Твій листик незвичайно подобав ся „Світикови“ і він надієть ся, що Ти від тепер уже постійно будеш до нього писати. Чи маєш у своїй бібліотеці книжечки: „Максим і Марко“, „Чорнокнижник з Чорногори“ і „Нечемне вороня“? Тепер вийшла дуже гарна книжечка „Пригоди Горобчика“. Постарай ся прочитати її як найскорше і напиши „Світикови“, як вона Тобі подобала ся!

Листи від читачів.

Великодні бажання для „Світика“.

Христос воскрес!	Чи багатій, чи бідненькій.
Днесь весь народ	Щоб Тебе всі оціняли
Привітом сим витаєм.	І читали пильно,
Христос воскрес!	Щоб Тебе всі розширили,
Ти друже наш,	Охотно і сильно.
Тобі днесь ми бажаєм:	Бо Ти вчиш нас працювати,
Щобись гарно цвив-ширяв	Вкраїну любити,
Мов барвінок зелененький,	Ти вказуєш нам дорогу,
І у кожній хаті лежав,	Як на світі жити.

Христос воскрес!
Таким привітом
Тебе поздоровляємо,
Бо ми Тебе, наш Світику,
Завзято все читаємо.

Літин, у цвітні, 1922.

Нусько й Генчик Думіни.

Лисків, дня 7 цвітня, 1922.

Любий Світику!

Ми вже одержали 6 чисел Світика, але на жаль числа приходять неправильно, — на примір 4 число прийшло сего тижня, а 6 число 6 цвітня, тому розвязки пізно посилаємо. Лідуся одержала 2, 3, 4 і 5 число, а 1-го не одержала. Ми посилаємо 400 Мп. за Лідусю і просимо післати їй перше число. „Вільгельма Теля“ і За Вітчину ми не читали, за те сего місяця прочитали: „Фабіоля“, „Геройська любов“, „Сердешна мати“, „Воскресеніє“ і „Проклятий“. Ми рідко пишемо, бо я і Галюся маємо багато вчити ся, приготуємося до іспиту з І і II виділової. Але ми Світик пильно читаємо і розвязуємо загадки. Часом добре коло них намучимося, але се для нас велика радість, коли вдасться нам відгадати. В загальні Світик все справляє нам велику радість, тому все дуже нетерпеливо очікуємо кожного нового числа. День, коли Світик до нас приходить, се для нас правдиве свято. Всі тоді покидаємо свої заняття, читаємо і нераз до пізнього вечера розвязуємо загадки. О науці тоді нема бесіди, звичайно сего дня мама лекцію нам дарують. Тому тішимося, що Світик вже загостив до Стрия, до Лідусі, бо гадаємо, що тамті діти так само тішаться Світиком і нетерпеливо его очікують, як ми.

Не знаємо, кільки ще треба буде за „Світик“ до кінця року заплатити, але ми радо заплатимо кожду суму і за себе і за Лідусю, коли лише Світик, як найдовше жив, ніколи не хорував і все до нас приходив. З нагоди празника Воскресення Христового бажаємо „Світикови“ Веселих Свят і цілуємо сердечно. *Стефція, Галюся й Івась Кассараби.*

Як діти емігранти з України святкували пам'ять Т. Шевченка 26-го березня, 1922 р.

В далекому чужому Тарнові опинилося чимало дітей з різних кінців Наддніпрянщини. Зла недоля, тяжкі знущання катів-окупантів, що широкою хвилею залили росквітну, тиху країну, зруйнували її лани, садочки, гаї, примусили батьків сих дітей тікати з рідної Батьківщини й поневіряти ся зі своїми дітьми серед чужого оточення.

І от сі діти тут на чужині, задумали ширим серцем своїм відсвяткувати шістьдесяті перші роковини апостола волі й права, великого нашого письменника Тараса Шевченка.

Все святкуване переведено виключно силами учеників емігрантської української гімназії в Тарнові під проводом професорів гімназії. Професор письменства й мови А. Маршинський та учителька молодшої класи Н. Сірополко, кермували деклямацією, а учитель співів Стешко хором школярів.

Гвоздем вечора була песня А. Животка „Одної ночі“, (див. п'яте число „Світа Дитини“). Треба зложити особливу подяку талановитому й умілому режисерству професора гімназії Е. Іваненка, який мало того, що досяг, що діти, які вперше виступали на сцені, давали своєю грою враження справжніх акторів, але без жадних декоративних засобів зробив песу ефектною, красочною. На глядачів зробили особливе враження: сцена ридання Тараса, учен. Кішківського під згуки далекої мелодії „Зоре моя вечірняя“, виконав уч. О. Григорович й остання сцена появи на могилі привида України в кайданах, — сцена, яка переходить у живий образ: страдниця Україна, хлопець Шевченко, що простягає до неї руки, „Думка“ благословляюча його і Пан (Енгельгарт) та служник із лозою, що явилися карати Шевченка.

Мрія й дійсність зляли ся в одну чарівну казку.

Глядачі були захоплені: викликали безліч разів артистів, режисера, й автора, що принагідно прибув на свято.

З артистів треба відмітити талановиту гру учнів гімназії Тараса — Кішківського, Україну — Іваненко і Думку — Самійленко, особливо перших двох.

Крім пєси з сольовими номерами під акомпаніємент на гітарі нашого славного поета В. Самійленка, виступала учениця Григорович (Закувала зазуленька, В кінці греблі). — Річи проспівані чудово. Григорович у майбутньому має стати сценічною співачкою.

Далі йшли деклямації учеників різних клас. Особливо гарні деклямації учениць О. Григорович — „Три шляхи“, Е. Іваненко — „Заросли шляхи тернами“ і Новоградської — виривок із поеми „Невольник“.

Крім гимна, дитячий хор проспівав пісню Стехи з Назара Стодолі — „Траля-ля, на базарі була“. Пісня так подобала ся публиці, що була повторена на „біс“ і втретє проспівана на прикінці вечора.

Після літературної частини роздали організатори вечора, Комітет свята Шевченка, дітям дарунки (старшим „Кобзар“, а молодшим ювілейне число „Світа Дитини“ й інші видання його), а І. М. С. А. видала цукорки та помаганчі. Далі Батьківський Комітет гімназії уладив для дітей і гостей чай зі закускою, піріжками й ин., а на прикінці професор Іваненко організував різні забави.

Діти так захопили ся забавами, що не гляючи на пізну годину (10 год.), не хотіли розходити ся.

Взагалі вечір вийшов на славу, красше (як дехто каже), ніж раніше бувало в дома.

В сей вечір і діти й навіть дорослі забули про своє нужденне емігрантське житє й безтурботним серцем від чистої душі відсвяткували роковини великого сина України Тараса Шевченка. Дай Боже, щоб наступні свята були ще гучніші й не на чужині, а у себе в дома, на рідній землі, у вільній й незалежній Україні. *Один із Батьків.*

Ціна сього примірника виносить 150 Марок.

Редакція і Адміністрація: вул. Зіморовича, ч. 3.

Видає і за редакцію відповідає: **Михайло Таранько.**

З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка.

НАРОДНА ТОРГОВЛЯ

у Львові, Ринок, 36

і в своїх 19 складах по краю

поручає на Свята

всякі кольоніяльні товари, як каву, чай,
цукор, родзинки і т. и.

Для Всч. Духовенства

церковне світло і природні богослу-
жебні вина угорські й австрійські.

Пригадуєть ся,

що Товариство платить від щадничих
вкладок

10 процент.

Свій до свого!

Одинока Українська

Селянська Механічна Ткальня

„ПОЛОТНО“

Спілка з обмеж. порукою у Львові.

Бюро і склад товарів: вул. Зіморовича, ч. 20
(в домі Тов. „Сільський Господар“).

Власні варетати і маґазини сирівця
при вулиці Городецькій, число 95.

Вимінює бархани, цайги, вовняні
матерії, полотно льняне та коноп-
ляне — за прядиво, пряжу, клаки,
:: валовину з лону й конопель. ::

Довільний вибір — корисні умови!

Українським Спілкам і купцям — опуст!

ГЕНРИХ МЕЛЕР

Львів, площа Смольки, ч. 1. — Телефон 540.

Головний склад машин до писання марки: „Мерцедес“,
з українськими і польськими черенками.

ШКОЛА ПИСАННЯ НА МАШИНИ.

Поручає всякі прилади до машин по найдешевших цінах.

УКРАЇНСЬКА СПІЛКА

„ТОПАС“

Торговельно-промислова спілка з обмеженою порукою.
Львів, вул. Крашевського, ч. 19 а.

Число телефону 624.

Спілка доставляє: Рільничі машини, молотільні,
млинки, січкарні, плуги і т. д. — Мотори бензи-
нові, ропні, машини млинські і тартаки. — Буді-
вельні матеріяли: дерево, цемент, бляху і т. д. —
Залізні вироби: коси, серпи, сокири, цвяхи і інші
господарські знаряди. — Купує збіжжя і папу. — До-
гідне жерело набути для Спілок і Кооператив.

Склади: Рогатин, Сокаль, Тернопіль,
дім укр. гімн. дім пов. Тов. кред. вул. Валова.

Представництва: Відень. Прага. Чернівці.

Найкрасшим місцем для розради у важкому
горю і випочинком по цілоденній праці
являється безперечно

КІНОТЕАТР „МАРУСЕНЬКА“

Львів,

площа Смольки, число 5.

Премієри сенсаційних драм та романтичних
комедій громадають тут цвіт львівської ін-
телігенції.

Пречудова саля.

Видавництво „Добра Книжка“ має на складі
багато гарних і цікавих книжок для старших і мо-
лоді. Цілю видавництва є поширити в україн-
ській суспільности морально здорову белетристику,
справді мистецької вартости.

Жадайте катальога видавництва по адресі:

„Добра Книжка“, Львів, ул. Содова, ч. 4.

НОВО ЗАСНОВАНА ФІРМА

„HELIOS“

СТАНІСЛАВ ЦВАК і Спілка

Львів, вул. Зіморовича, ч. 14

поручає: фотографічні апарати
і всякого рода прилади по най-
дешевших цінах. Аматорські
знімки викінчує у власній ля-
бораторії солідно й дешево.
Висилка на провінцію відвратно.

„ВІДБУДОВА”

— ПРОМИСЛОВО-ТОРГОВЕЛЬНА СПІЛКА —

з обмеженою порукою

у Львові. Дирекція: вул. Словацького, 14, I. п.

Години урядові від 9—4.

Склад машин: при вул. Костюшка, ч. 1а;

Залізний склеп: вул. Трибунальська, ч. 1;

Споживний склеп: Ринок, ч. 10 (Просвіта).

Поручає:

Господарські машини й знаряди,

Кухонне начинє й уладження,

Огнетревалі каси,

Ремісничі знаряди,

Будівельний матеріал,

Матеріал до криття дахів,

Насіне,

Виготовляє кошториси і пляни.

На бажанє висилаємо оферти та подаємо поясненя. — Товари висилаємо на провінцію.

Кonto в Земельнім Гіпотечнім Банку

у Львові, Підвале, ч. 7.

Адреса: „ВІДБУДОВА“ Львів, Словацького, 14.

Полученє телеф. з провінцією.

Ч. телефону 330.

КООПЕРАТИВ

ДЛЯ ПРОМИСЛУ І ТОРГОВЛІ

Ш К І Р О Ю

СТОВ. ЗАР. З ОБМ. ПОР.

у ЛЬВОВІ, вул. Вірменська ч. 8

(бічна вул. Краківської).

Має на складі:

Ю Х Т И

Ш К І Р У Н А П І Д О Ш В И

Б О К С И

Ш Е В Р О

Т Е Л Я Ч І Ш К І Р И

Л Я К Е Р И

КООПЕРАТИВАМ І КУПЦЯМ

ДАЄТЬ СЯ ОПУСТ.

Одинокий укр. Готель

„НАРОДНЯ ГОСТИННИЦЯ“

у Львові, вул. Костюшка, ч. 1,

поручає комнати по уміркованій ціні та приймає на вкладкові книжечки ощадности до опроцентування на 3%.

ТОРГОВЛЯ І. ДЕЙНЕКА

у Львові, вул. Руська, ч. 1,

поручає насіння і всякі споживні артикули.

Урядово упованнене до парцеляції!

Одиноке українське парцеляційне товариство

„ЗЕМЛЯ“

у Львові, Ринок, число 43.

Число телефону 533,

переводить парцеляцію маєтків, інтабулює парцелянтів на властителів куплених ґрунтів, переводить поміри ґрунтів і робить контракти купна; дає і виєднує кредити до парцеляції, завязує місцеві спілки парцеляційні, приймає щадничі вкладки, дає на жаданє всякі інформації.

КІНО „КОПЕРНИК“

Львів,

ул. Коперника, ч. 9,

є збірним осередком найвибагливішої публики, бо висвітлює найгарніші новости з обсягу кінематографічної штуки. Зворушаючі драми із щоденного житя, сальонові, повні гумору комедії ілюструє добірна орхестра.

Саля огріта.

Купуйте тільки тутки найліпшої якости

„ОКСАНА“

з яких часть доходу йде на фонд українських інвалідів.

СВІТ ДИТИНИ

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЧАСОПИС ДЛЯ ДІТЕЙ

виходить два рази в місяці, кожного 1-го і 15-го.

Прилинув місяць май...

Прилинув місяць май... В зелені аксаміти
Прибрав ліси, поля, левади і луги.
Де тільки не поглянь — усюди цвіти, цвіти...
І де лиш не піди — серденьком меш радіти,
Бо всюди втіха, спів і радість навкруги...

Іду я в луг над Прутом... На березі сідаю
І дивлюся ген-ген в тужливо-синю даль.
Так люблю на душі... О, Ти чарівний Маю
Ти знов у груди мою почувань влив без краю,
Таких ніжних мов цвіт і чистих мов хрусталь...

Сиджу над Прутом сам... Впиваюся красою
Й молитву Тому шлю, що творить чудеса.
Прут тихо в діл пливе. — А ген над головою
Чарівний спів звенить, — то жайворон там свою
Похвальну пісню шле Творцеві в небеса...

От, скоро й день мине... Вже сонечко лягає
Й промінем золотить вже лиш верхи топіл.
Вже жайворон замовк, вже пісня затихає,
Вже з заходу вітрець холодний потягає
Й на схід десь аромат несе з розквітлх піль...

Вже час до дому йти — я так собі думаю —
Вже сонечко зайшло, сховалось за обрій,
Там труд на мене жде, там праці много маю.
Й пустився я домів... А з темного ген гаю
Знов пісня полилась, затьохкав соловій...

Вільшина Остап.

Малі герої.

Мілюся.

Хвиля ворожого заливу докочувала ся до берегів Золотої Липи. Попереджав її небувалий зріст патріотичного завзяття і пожертвованя, а коли усі зусилля показали ся даремні — безмежний біль і жах огортав сих, що оставали — бо мусіли остати...

В селі К., де жила Мілюся, довго не вірили в страшні поголоски, поки одного дня не зявили ся перші частини відступаючої армії. Наче весняна повінь залляла село та наповнила його гоном та рухом. Та гомін сей був немов притишений, рухи змучені. Стрільці, виснажені довгими маршами та перемоклі до нитки, шукали передовсім теплої хати та ложки теплої страви. Команда I курія VI бригади заквартирувала ся в хаті панотця і тут вироблено плян, який гордістю наповнив неспокійне серце Мілюсі; команда рішила окопати ся на узгір'ях К...их і своїми грудьми здержати ворожу навалу, хочби прийшло ся тут і загинути. Як Мілюся про се довідала ся, годі знати. Та її смагляве личко, осяяне відблеском внутрішніх переживань, стало несподівано погідне та спокійне. Коли вийшов приказ приготувити ся до оборони, Мілюся нишком узяла свій ристаль, видрапала ся разом із сільськими дівчатами на вогке, обмокле узгір'є, тутже біля приходуства і до вечера копала — стрілецькі рови.

Вечером пустив ся знов холодний дощ, майже щоденний в сім незабутнім році. Мілюся неспокійно ходила по пустих, війною знищених кімнатах і дивила ся крізь вікна на сіре, вечірню мракою закутане село, на стару церковцю, на високі узгір'я зі свіжо викопаними ровами, в яких серед дощу й холоду чаїли ся, готові до оборони, наші стрільці.

І нагло Мілюся забажала допомогти чимнебудь сим перемерзлим, змученим героям. Зі столової доходили голоси кількох, вільних від служби, старшин, які кінчили скромну вечеру та балакали з її родичами. Вони розказували, що найбільше доскулює стрільцям брак тютюну. В сей момент тиха радість розяснила личко Мілюсі. Вона нагадала щось і пустила ся йти до потоку; та за хвилию роздумала ся; вонаж знала, що татко, занятий розмовою, радо згодить ся; Мілюся ввійшла в останню кімнату, підійшла до бюрка і виняла зі шухляди — кілька скринок із папіросами.

Дівчинка закутала ся шаликом і вийшла в горд. На дворі вже добре смеркало і порошив немилый, дрібний капусняк. Мілюся збігла стежкою, посеред кущів розвивих винничок у долину, де кінчив ся садок; перебігла лан засадженої бараболі, розкислу дорогу, стежку попід частокіл сусіда — і станула над невеликим потоком. Тут перший раз обхопив її неспокій та не було часу на роздумування. Мілюся сильніше притулила скринки, вхопила ся за поруче кладки та за хвилию була — на другім боці.

Лиш собі звісною стежкою, посеред звоїв кільчастого дроту, видрапала ся на другий беріг, куди йшла доріжка і стояло кілька хат. Вона хотіла ступити до одної з них; та двері були засунені і в вікнах темно. Від стайні дав ся чути гріз-

ний гаркіт пса. Мілюся перебігла загороду і опинилась у стіп узгір'я, що на своїм хребті мало нині невиданих, дорогих гостей.

На дворі зовсім потемніло. Мілюся кинула ся бігти в гору. Вона зручно перескакувала прогалини і обминала камінні зломи: вонаж знала тут найменший камінчик... Нагло задрожала. Перед нею замаячила темна стаття і враз різкий голос закликав: — „Хто тут? Остановитись!“ — Мілюся станула і перед нею блиснуло світло електричної ліхтарки та освітило бліде лице українського жовніра. Коли довідав ся, про що ходить, його строге лице розяснило ся ніжним зворушенням. Він узяв з рук Мілюсі дорожочні коробки, а коли Мілюся добігала з поворотом до дому, почула з узгір'я грімкі радісні оклики.

Мілюся цілу ніч не спала і досвіта почула перший стріл, потім другий, третій і нагло ціле узгір'є наче задрожало від тріскоту та пальби чотирох соток рушниць. Коли добре розвидніло ся, надлетіли від сходу перші українські гранати і розсипали ся над лісом, по другій стороні села. Настрій Мілюсі годі описати. Вона плакала і сміяла ся, тремтіла і гордо підносила головку, хоч кожда хвиля могла їй принести загибелю. Так минув цілий день і надійшов вечер. Залога на узгір'ях змінювала ся кілька разів і до хати заходили стрільці, яких Мілюся радісно витала й обдаровувала. Колиж принесли кількох ранених, Мілюся власноручно подавала їм напийки, а по її личку котили ся сльози і капали на закровавлені плащі стрільців.

Та в вечер настрої змінив ся. До команди привезли вістові нові звідомлення — прикази... Мілюся серцем відчула, що зайшло щось недобре. І справді. Залога К...а не могла довше боронити ся. Ворог обходить центр і наступає на крила. Команда дістала приказ відступати.

Мілюся ходила мов у горячці. В ночі зривала ся і крізь сон плакала. Коли збудила ся — наших стрільців не було вже в селі. Коло полудна зявили ся перші неприятельські відділи.

Йшли крадьком, що хвилі зупиняючись і оглядаючись, з наложеними рушницями і неспокійними блисками в очах. Розлізли ся по хатах наче каракони, а де ввійшли, за хвилию розносив ся звідтам пронизуючий крик і плач малих дітей. Наче джума перейшла вчера ще так гамірним селом; тихо і глухо по оплітках, лише в ряди годи, то тут, то там жажливі крики і проклони безборонних людей.

Перед вечером вийшов приказ видати якунебудь зброю, що остала в селі. Протягом доби має начальник громади відставити усе на стацію полевої жандармерії в сусіднім селі. Під ніч ворожі стежі відступили з села. К. остали в нейтральній полосі.

Мілюся знала багато, більше ніж хтонебудь з її окруження. Вона знала, що в дрантивій, розбитій stodолі стоїть лискучий скоростріл і пачка амуніції, які там уставлено на випадок, якби бій мав перенести ся в саме село. Вона бачила, як старший десятник зістав тяжко ранений, а скоро-

стріл серед замішання остав ся в стодолі, прикритий вязкою соломи.

Мілюся була розумна дівчинка. В її головці повстав нараз плян ділання. Вона закликала в садок Марину і довго щось із нею шептала.

Марина була давня няня Мілюсі. Вона була висока, худощава і трохи налягала на ногу. Стара жінка любила Мілюсю як рідну дитину і своїми чарівними казками ще з малку вколисувала буйну головку Мілюсі про славу вітчизни. Тій Марині повірила Мілюся свою тайну. Не довго тревала нарада. Марина дістала від своєї пестійки приказ, вибрати ся до сусіднього села з повідомленням, що скоростріл треба забрати. Марина обняла голову Мілюсі і пошкандибала на схід, до села П., віддаленого о 5 км. Мілюся з вікон приходства довго дивила ся в слід за Мариною і числила хвили, коли поверне. Вже світили, коли бабуса вернула домів. Ніхто в селі не довідав ся, куди ходила старушка, ніхто й не бачив, як серед ночі кілька закутаних людей скрадало ся до напів розвалені стодолі і щось таємно виносили. Кождий їх рух слідили зза фіранки лише дві живі істоти: худа бабуса, в сільській хустині на сивіючій голові, та до її груди притулене дрозжане смугляве дівчатко.

В хаті Мілюсі жила від місяця жінка українського старшини, яку аж сюди загнала з західного погранича воєнна хуртовина. Кілька днів пізніше дістала вона таємну відомість, що в лісі, віддаленім яких 200 кроків від церкви криється сімох українських старшин, що втекли з ворожої неволі і просять негайно прийти в означене місце. Жінка заломила руки в тревозі, як удасть ся їй неминуча виправа. В сю мить пригорнула ся до неї Мілюся. Її очі горіли несласним одушевленням, коли просила о дозвіл бути провідником у небезпечній мандрівці. Не було часу на роздумування. Забрали харчі, що були під рукою і попід хати, повні військ перебрали ся за село. Була вже ніч, мрачна, вогка, червнева ніч. Крізь низкі хмари презирав хвилями місяць. Мілюся йшла наперед і розумними очима вдивляла ся в таємну глибину ночі. Нагло задрожала. Праворуч, коло церкви щось наче затріщало. Мілюся присіла серед збіжжя і потягла свою товаришку. Хвилю надслухували. Коли втихло, посунули ся дальше і вкоротці станули серед кладовища.

Повіяв вітер. Задрожали куці й дерева, кидючи рухомі тіні на білі хрести. Мілюся кинула ся добре звислою собі стежкою і ввійшла в ліс; що безпосередно прилягав до кладовища. Вони продирали ся крізь гущавину і від часу до часу кликали протяжно: гей! гей! Та ніхто не відзивав ся. Нагло немов привид виринула зпоза дерева мовчазна стаття. Мілюся скрикнула і враз опам'ятала ся. Се був один з сімох. Замінили умовлені слова. Вартовий мовчки стиснув їх руки. Вкоротці сиділи обі на дні глибокого яру, окружені горсткою борців, що розказували кроваву, болісну історію останніх днів... За хвилю мали прощати ся. Втікачі рішили ся продирали ся на південь, до Дністра, щоби швидше дістати ся до своїх. Та не так легко се в незнаній околиці, о голоді й холоді, серед ліса, де на кождім кроці криється небезпека! І тут станула Мілюся в великій пригоді. Вона шепнула: — Ждїть тут, поки не верну! — і в одну мить зсезла серед гущавини. За

годину була назад і подала командатові — карту Галичини зі свого атласа та компас від татка. За нею штильгукала Марина і двигала під хусткою мішок із харчами. Сим дарунком вратувала Мілюся честь, а може й життя сімох старшин, (між ними команданта І курїня), що за тиждень були вже по тамтїм бої...

Минуло кільканайцять днів. Село Мілюсі знало чимало кривди і горя, та не зломало ся морально. Вкоротці пішли селом тихі шепти, що щось поспувало ся в рядах неприятеля. І справді літаки не переводили ся, обози почали завертати, а в селі почали ся ще страшніші реквізиції.

Одного разу сиділа Мілюся в садку і гірко задумала ся над відчиненою книжкою. За сей час дівчинка сильно змінила ся, зблідла, скулила ся, а сумні очі байдуже дивили ся на чорні ряди стрічок. Тимчасом поволи, ніби знехоча підійшов до неї невеликий хлопчина. Се був сирота Степан, якого родичі в 1917 р. згинули під румовищами своєї власної хати, розбитої московськими гранатами. Степан чудом виратував ся і жив довший час у домі Мілюсі. Тепер він виріс, змужнів і пасе худобу в господаря. Що хвилі, оглядаючись розповів Степан панночці, що в лісі лежить наш недужий стрілець, родом із ліського повіта, що втік з полону і вже третій тиждень скривається перед неприятелем. Він жде повороту своїх, та вже мабуть так безпомічно загине.

Немов грім ударив у саме серце Мілюсі. Повернула давня бадьорість і відвага. Стрілою влетіла у хату й повисла на ший мамі; надійшов татко і стороння сотничиха. За хвилю Мілюся і Степан вибрали ся непомітно до ліса.

Сим разом блукали з годину. Переходили через обсіпані рови і повивертані дерева, пересували ся крізь живописні яри, в яких сторчали останки березових альтанок, получених із берегом легко перекинутими містками. Посеред невеликої прогалини, неначе в казці, стояла хатина, вилетена з верби, що пустила зелені пелюстки, — ще дальше вистрілював посеред корчів вершок імпровізованого, турецького мінарету. Сеж був ліс, де за світової війни цілий рік стояла австрійсько-російська позиція і ще тепер на могилках босняцьких Магометан багріли до сонця їх оригінальні фези.

Діти ввійшли в густий чагарник, підшитий цвітучими малинами. Степаник пристанув і свиснув. За хвилю вдруге і втретє. У відповідь дійшов їх тихий стогін. Хлопчина обережно розгорнув галузе і пустив на перід Мілюсю. Вона ввійшла наче в гніздо якоїсь великанської птиці. Глянула — і здеревіла. На купці сіна, накритий плащем, лежав блідий мов хустка, стрілець. Якраз відчинив очі. Мілюся розглянула ся. Біля голови стрільця лежало кілька кусків хліба, горнець із... капустою і збаня з водою. З другої сторони валяло ся кілька бараболь, а біля бараболь — вязанка весняних цвітів. Мілюся клякнула і подала стрільцеві фляшку з гарячим чаєм та торбину альбертинків від мамі. Тільки вона одна могла непомітно прийти до недужого серед білого дня, під боком полевой жандармерії, що слідила їх день і ніч. Стрілець жадібно випив чай і наче блідий румянець виступив на його лице. Він нездужав на червінку, однак криза щасливо минула. Весь час доглядали його сільські конюхи, що теж крили ся з кінями по

лісах і що могли, зносили нещасному. Вони забирали його часом до села, а в слітні дні переводили до підземного льоху, де свого часу урядовав штаб австрійської дивізії. Вони приносили сухі вязанки сіна, віддавали свій хліб і бараболю та сумно похитували головою, коли бачили, що їх недужий нічого в рот не бере.

Від сього дня була Мілюся щоденним гостем у лісі. Вона ходила ніби то по цвіті, то знов на суниці, яких якось ніколи не могла назбирати. При відповідній поживі недужому ставало щораз краще, тим більше, що дні стали теплі, посушні. Так проминув знов тиждень, чи більше.

Одного разу сиділа Мілюся на траві і плела вінок із перших блаватів; Марина розчісувала скуповлену голову недужого. Сонце завертало на захід. Марина розказувала про сі дивні річі, що діють ся довкола. Жовніри нарікають: — „По що нас тут ведуть, коли тут самі Українці, а нам го-

ворили, що тут такі самі як і ми!“ — Багато їх утікає, багато відсилають до вязниці. На фронті все стануло і переполюх ширить ся в армії. Кажуть, що ціла Україна йде на поміч братям знад Дністра“. — Стрілець слухав і уста його дрожали. Нагло він приложив ухо до землі і жадібно почав надслухувати. Незадовго і Мілюся й Марина знали, про що ходить. З очей Мілюсі плили сльози радости, Марина впала на коліна і цілувала рідну землю... Се заграли українські гармати під Чортковом.

За тиждень село, де жила Мілюся, було вільне, а блідий стрілець, відїзджаючи з К., крикнув до дівчинки: — „Честь славної доні України, Мілюсі!“

І довго-довго махав іще на прощанє білою хустиною.

Слава Яремova.

Не впадайте!

(На ноту: „Не згасайте, ясні зорі“.)

Не впадайте низько духом!
Не хиліть чола д' землі,
Линьте в хмари бурним рухом —
Час розвіяти ся млі!...

Цілий світ у бою з нами...
Він готує смерть для нас,
Мов звір хижий рве зубами
Тіло хоре у сей час!...

Та не здавить ворог лютий
Міліонів сорока,
Встане нарід позабутий —
До весільного танка...

Встане Мати-Україна!
Від Кавказу до Карпат...
Зацвите упрять Руїна —
Для українських вірлят!...

Штернберг, дня 26-го вересня, 1921.

Теодор Коваль.

Казка.

Я чув раз казку, діти. Мені сказав її один старий-старезний дідусь. Послухайте! А потім напишіть Світикови, чи добре зрозуміли її?

Було се так: В одному місті жив купець. Не молодий він був і не старий, а в самій силі віку. Він був дуже освічений та мудрий чоловік і мав багато приятелів, з якими любив багато та мудро балакати. І вони любили його, поважали, та заходили до нього дуже часто. Та чим старший ставав той купець, тим більше опановувала його одна погана пристрасть: скупарство. Чим раз менше став займатися наукою, чим раз менше дбав про світ, а самотнім бажанєм для нього стало тільки срібло, золото, гроші. З часом він

так засліпив ся в своїй погоні за маєтками, що коли ходило про гроші, то не жалував навіть своєї честі! Він став кривдити людей, не мав милосердя над бідаками, відбирав від них останню кривавицю, щоби лише задоволити себе. Його друзі відцурали ся тоді його, оминали його, перестали у нього бувати. А він зайнятий своїми рахунками, захоплений своїми спекуляціями, любуючись своїми скарбами, не заперимітив сього, забув за них.

Аж раз по літах зовсім випадково стрінув свого колишнього найбільшого друга. Попросив його до своєї світлиці та з докором спитав його, чому його приятелі не приходять більше до нього?

— Правда, я тепер дуже зайнятий своїми справами, але все таки мені мило було би похвалити ся перед моїми приятелями тим усім, що я собі надбав. Подиви ся!

Він став показувати своєму другови цілі скрині із золотом та сріблом, а його очі загоріли ся дикою пристрастю.

Приятель похитав сумно головою, підвів його до вікна і сказав:

— Я поясню тобі, чому ми в тебе не буваємо. Подиви ся! Що бачиш ти крізь скло сього вікна?

— Ну, щож бачу? Бачу вулицю! — відповів купець. — Бачу дома, небо, бачу дерева... людий...

Тоді друг повів його перед зеркало й запитав: — А тут що бачиш?

— Самого себе — була відповідь.

— Оттака часто буває людська вдача, таким і ти став, мій друже! Як дивиш ся крізь чисте скло, то бачиш усе: і небо, й землю, й людий і світ цілий. А як уже трошки срібла є на тім склі, тратиш усе з очей, а бачиш тільки самого себе. Коли ще ти дивив ся крізь чисте скло на сей світ, то ти видів нас, а ми всі виділи тебе, мій друже. Якже можемо видіти тебе тепер, коли ти все стоїш заслонений тим посрібленим склом, в яким і ти видиш лиш себе самого?

Василь Софронів.

Україна.

(В „незабудь“ Богданкови.)

Де квітчасті луги, де шумливі ліси,
Й вольна пісня, де лине в простори, —
Де живе вольний люд, серед чару й краси,
Що не зносить неволі й покори,
Де прибрались в садки,
Мов в зелені вінки
Розложистії села й хутори,
Там свята є земля, Богом даний там рай,
Україна моя, мій рідимий то край...

Ужгород, дня 25 марта, 1922.

Де народ від віків коха волю і спів
Й з його серця лиш щирість витає,
Де неробство і лінь із віку не терпів,
Бо і сам того з роду не знає,
Де за край свій готов,
Оддать душу і кров,
Бо над все його в світі кохає,
Там свята є земля, Богом даний там рай,
Україна моя, мій рідимий то край...

Вільштина Остап.

Малий декламатор.

Андрусь від кількох днів чогось змінив ся. Давнійше був він свавільний, любив пустувати з хлопцями на улиці, але від кількох днів став поважний. Се від неділі, коли то перший раз пішов зі своїм вуйком до читальні. Він не був у читальни ще ніколи, тож був цікавий послухати, що там говорять. Саме тоді говорено про вечерок Тараса Шевченка. Голова читальні оповідає зібраним, хто був Тарас, як він любив Україну та як у своїх творах наказував землякам любити її. Представляв зібраним, що місцева читальня задумує пошанувати пам'ять Тараса вечерком. У тій цілі раджено над програмою. Андрусь слухав пильно, зразу несміло стояв біля дверей, а коли побачив, що ніхто йому не боронить бути в читальні, поступав чим раз далше наперед. Саме обговорювано точки програми. Треба було якогось хлопця до деклямації. Голова читальні звернув увагу на Андруся.

— „Андрусю, може би ти научив ся деклямації на вечерок?“

Андруся немов жаром обсипано. Він застидав ся, що до нього заговорено в читальні, де було багато людей. Він несміло спустив очі і весь почервонів.

Тут поміг йому вуйко.

— „Та він може би й навчив ся деклямації, але соромить ся і несмілий.“

— „Не сороми ся, Андрусю, — каже голова, гласкаючи його головку — ось возьми отсю книжку та навчи ся отсей віршик!“

При сих словах подав Андрусеви кобзар Шевченка. Андрусь узяв книжку і поволи несмілість везла.

Від того часу, як сказано, Андрусь змінив ся. Вже не бігає по улиці викрикуючи, як давнійше, воробячих гнізд не викидає, як бувало, але поводить ся статочно. Маму слухає, жене корову пасти, але бере з собою Кобзаря та учить ся деклямації. Другі хлопці сміють ся з нього, але він на се не зважає.

— „На що тобі, Андрусю, книжка? — кажуть йому — кинь її геть, досить у школі сидиш над нею. Тут не пора читати, от ліпше збирай з нами ріще, будемо класти огонь.“

— „Ви, хлопці, не знаєте, що то за книжка! То з читальні Кобзар; я вчусь деклямації на вечерок“.

— „Що то за вечерок? — питають сміючись хлопці, — то певно там будуть вечеряти в читальні!“

Ось тут Андрусь пояснив їм, що то за вечерок; деякі хлопці починають слухати з цікавістю, хоч інші далі пустують не зважаючи на се.

Вже лиш кілька днів до вечерка Шевченка. Андрусь вивчив ся добре віршик, навіть був на пробі і голова читальні хвалив його, що добре деклямує. Хоч Андрусь уміє на пам'ять добре, та все на згадку на вечерок у нього серце б'ється живіше і якийсь неописаний страх обгортає його душу.

— „А що буде, — гадає собі, — як я забуду ся та стану?“ — На ту гадку зимний піт виступає на його чоло. В ніч перед вечерком довго Андрусь не міг заснути, ріжні гадки не давали йому сну.

В кінці прийшов день вечерка.

Салю прибрано святочно; синьо-жовті хоруговки із смережиною прикрасили стіни читальні, а на почеснім місці видко було портрет Тараса Шевченка, прикрашений зеленим вінцем. До невеличкої салі читальняної зачали сходити ся запрошені гості.

Прийшли пан-отець із родиною, учитель і багато місцевих господарів, господинь, хлопців і дівчат. Усі були цікаві на вечерок. Ось виступив голова читальні і виголосив вступне слово. Він говорив про жите нашого Кобзаря, про його твори та заслуги для українського народу. Всі слухали з цікавістю, а коли він скінчив, зачали ся інші точки програми, головно співи. Андрусь стояв у кутику з книжкою в руках і ждав на сю хвилю, коли йому скажуть деклямувати. Серце у нього било ся мов молотом. Аж ось голова дав йому знак, щоби виступив на середину.

В тій хвилі в Андруся неначе на крилах злетіла душа, у серце вступила відвага. Він станув сміло на середині, держучи книжку в руках. Його зір підніс ся понад голови слухачів і він зразу тремтячим голосом, а відтак сміло задеклямував вірш Тараса Шевченка.

Всі слухали з одушевленням малого сільського декламатора, а коли скінчив, залунала саля оплесками похвали.

П. III.

Зазуля.

Оповіданє Володимира Островського.

I.

Співала весна. Сонце весело грало на золотій арфі — на соняшних промінях. А земля аж сміяла ся від тепла, світла та звуків. Сміяло ся й раділо все живе — від чоловіка до найменшої комах.

Сміяло ся, раділо й співало, але разом із сим — і працювало, про щось турбовало ся, щось будувало для майбутнього.

Одна лише зазуля нічого не робила. Вона безтурботно буяла собі по лісі, співаючи своє одноманітне:

— Ку-ку!

Підчас такої гулянки зустрінула вона сороку та питаєть ся її:

— А що ти робиш?

— Гніздо будую собі.

— На що? Хіба ж мало гнізд у лісі?

— До побачення, — крикнула сорока, — я чужого добра не хочу... не твого роду...

Зазуля всміхнула ся та полетіла далі. Сіла серед шовкової зелені, гойдаєть ся на гильці та придивляєть ся, як пташине плем'я працює. Аж дивить ся — жінка дрозда; сидить як скам'яніла у гнізді та молить ся Богови.

— А ку-ку? — зазирнула до неї зазуля. — Як живеш? що поробляєш?

— На яйцях сиджу, діток хочу мати.

— От дурна! Не мала баба клопоту, то дітий захотіла. Й на що вони тобі?

— Як на що? Хіба ж без дітий можна бути щасливим? Я тільки й мрію про своїх дітий. І як я вже люблю їх, хоч їх ще й на світі нема! Страшно люблю!

— Ку-ку! — здивувала ся зазуля: — сказала ся баба. Плюнь на гніздо. Ходи, політаємо. Подивись, як гарно довкола. Небо яке! А цвіти!

— Не хочу.

— Дурна! — вилаяла ся зазуля й полетіла далі.

Дивить ся, якась маленька пташечка, що сама ледви живе, тягне величезну гусільницю.

— А ку-ку! — звертаєть ся до неї зазуля.

— На що тобі отся гусільниця?

— Діток буду годувати.

Діти почули голос матері та як запищать, аж ляск пішов по лісі.

— Тихо, паскуди! — гукнула сердито зазуля, — чого галасуєте!

— Не смій ображати моїх діточок! — запротестувала пташка й забалакала до діток; — тихо, дітки, тихо, зараз дам їстоньки.

— Ха-ха-ха! — засміяла ся зазуля. — Ку-ку! Які бридкі, які страшні. Я повбивалаб таку гидоту. Тьфу!

— Геть відсіля! — гукнула маленька мати.

— Для тебе може вони й погані, а для мене найкрасші у світі. І мати почала цілувати та милувати своїх голих, широкодзюбих діток.

II.

— Ку-ку! А — ку-ку! — співала зазуля цілі дні, літаючи по лісі. Проходили дні за днями. Все жило, метушило ся, виводило діток.

— Гм, — подумала зазуля, — варто б мати хоч одну дитину; може на старости, або в хоробі ложку води подасть...

І зазулі страшенно захотіло ся мати дитину. Але ж куди покласти яйце? Свого гнізда не має. Будувати — не хотілось; ледаща вона була. Сидить зазуля тай думає. Та нараз як закричить радісно:

— Ку-ку! Ку-ку! Винайшла спосіб! Чудовий спосіб. На що мені працювати? На що сидіти на яйцях, а потім нянчити та годувати дітий, коли я можу мати готову дитину без усяких турбот. Ха-ха-ха!

Полетіла зазуля між дерева, найшла чиєсь невеличке гніздо — тай поклала в нього своє яйце. А сама втікла, сміючись:

— Ку-ку! А ку-ку! Гарно надумала! Пташка з сього гнізда висидить мені дитину, вигодує її, а я прийду та заберу як свою власну. Ха-ха-ха! Нехай попрацює, а я повеселю ся...

Закукала зазуля на весь ліс, аж луна пішла від краю до краю:

— Ку-ку!

III.

Літає зазуля по лісі та співає. Прилетить до гнізда, подивить ся, як бідна пташка сидить на яйцях і засмієть ся:

— А ку-ку! Швидко і в мене буде дитинка. Сиди, пташко, сиди, а я собі погуляю.

І знову літає й співає.

Висиділа пташка троє пташеняток, двоє малих, а третє якесь велике, страшне. Дивно пташці, як вона могла висидіти таку чудну дитину, але любить її, як і інші, бо думає, що се її дитина.

Росте мале зазулятко, крикливе, нахабне, ненажерливе. Що мати принесе, само проковтне, а малим не дасть. Відпихає їх, дусить, бє. Й чим більше їсть, тим гірше. Стає ще нахабнійше та ненажерливійше. Не сила була малим пташеняткам бороти ся з зазулятком. Голодували вони, слабіли та й померли. У гнізді залишала ся, як пані, одна зазулька. Велика, незграбна, ледви містить ся у гнізді. А пищить, аж сусіди лякають ся. Рідні батьки не могли й настарчити живности.

А зазуля літає довкола гнізда та радіє:

— А ку-ку! Ще через кілька день то й заведу до себе... Й буду щаслива... Нехай заздрять вороги!

IV.

Виросло зазулятко чужим коштом. Не містить ся більше у гнізді. Літати захотіло. Отже підняло до гори крила, замахало та й вилетіло з гнізда.

— Ку-ку! дитинко моя! — радісно зустріла його зазуля. — Давно я чекала на тебе. Ходім же швидше до мене.

Здивувало ся зазулятко.

— А тобі чого треба від мене?
 — Я — твоя мати, а ти — моя люба дитина.
 Ку-ку, дитиночко, ходи до матері.
 — Ти не моя мати! Моя мати маленька, худенька.
 — Але ні, вона чужа, а я твоя справжня мати. Ти вилупила ся з мого яйця, що я поклала до цього гнізда. Тому й подібна до мене.
 — Ні, моя мати та, що няньчила та годувала мене. А ти йди собі геть. Я не люблю тебе.

Зазулька замахала крильцями й сховала ся у гнізді.

Довго кликала зазуля своє зазулятко, але воно не хотіло й слухати її.

Полетіла зазуля в світ за очі та заплакала:

— Бідна я сирота самотна!..

Від того часу перестала зазуля співати. Й цілий рік ніхто не чув її одноманітного:

— Ку-ку!

Стефанови Руданському.

(Вражінє із картини його могили.)

На поетовій могилі	Поле, де він перли сів,
Камінь мохом вже поріс.	Буряном вже заросло,
Його пісні звуки милі	Квіти, що в душі леліав,
Вітер по степах розніс.	Виром снігу замело...

Спочинь, Батьку, спи соколе,
 Ти, нещасний за життя!
 Бо пісень Твоїх ніколи
 Не покрив забути!

Антін Данський.

В гостину.

Була неділя. Люди виходили гуртом із церкви. Старий Масляник ішов поволи і провадив за руку внука Юру. Пуцьов ішли сусідські діти і поздоровляли старого. А він усіх їх добре знає.

Аж ось надійшли дві дівчинки — школярки, але якісь не тутешні.

— Звідки ви, дівочки? — звідав ся старий Кость.

— Ой, ми аж з третього села, з Семірок.

— А хто вас загнав (вислав) сюди?

— Ідемо до пані учительки.

— До нашої?

— Айно!

— А за чим ідете?

— В гості! В лони (тамтого року) пані учила нас. Они нам дуже люблять ся.

Тут діти розговорили ся, одно поперед другого. — Як лиш уступили ся Мадяри, прийшла до нашого села „українська“ учителька. Навчили нас красно читати по нашому. Тепер ми вже все розуміємо, що читаємо. Бо в малярській школі ми довго мучили ся, а нічого не розуміли і за то не годні були навчити ся добре. А які

вже знаємо красні вірші руські*). На павзі співала пані з нами всілякі співанки, а потому виучила такі красні забави зі співами, що тепер уже діти в нашій селі співають собі. А все нас пані вислухає, порадить, розважить (потішить). Ми так звикли були з нею, що часом здавало ся нам, що ми не в школі, але дома з мамкою. Жаль було нам, як ішли від нас. Й доси не можемо забувати нашої пані. А тепер приїхали нащівити (навістити) їх.

Старий дуже здивував ся.

— Тай ми знаємо ту паню. І то правда, що вона Русинка. Діти все й по школі забігають до неї. Але ми старі не дуже на то позираємо, бо нам який хосен з того?

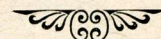
А школа, дівочки, онде в том будинку.

— Но, останьте здорові!

*) Малоруські.

Ужгородська жупа на Закарпатю, в літі 1921.

Богданко.

Пісня про залізного звіра.

Діти! Діточки! Позір!
 Мчить, жене огнистий звір.
 Летить диму довга крайка,
 Надлітає чортопхайка,
 Мчить ся, вєть ся в темну ніч,
 Ріже пїтьму світлом свіч.
 Гнуть ся шини, стогне ліс
 Від стостукоту коліс.
 Стугонять і гнуть ся шини,
 Пара бухає з машини,
 Стогне, охка, пахкотить
 І сичить, сичить, сичить.
 Як стріла жене, несєть ся,
 Дим клубами в небо вєть ся,
 З пїтьми блиснули знаки:
 Трас-трас-трас! Минув стрілки.
 Стація! — Протяжний свист —
 Стримав звіра машиніст.

Дядько Омелько.

Вже вийшла з друку гарна книжечка, яку для „Світика“ написав ОСИП МАКОВЕЙ, п. з.

„ПРИГОДИ ГОРОБЧИКА“

з 8 образками А. Манастирського. Ціна 1 прим. 130 Мк.

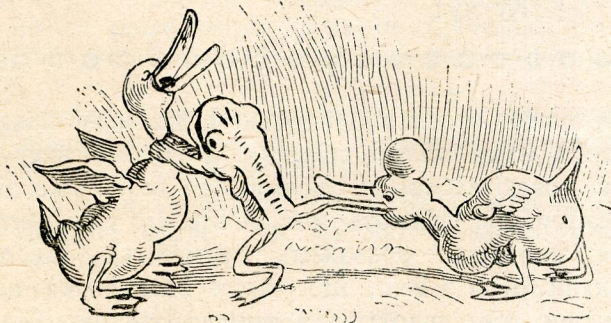
Жалайте всюди!

Вільгельм Буш.

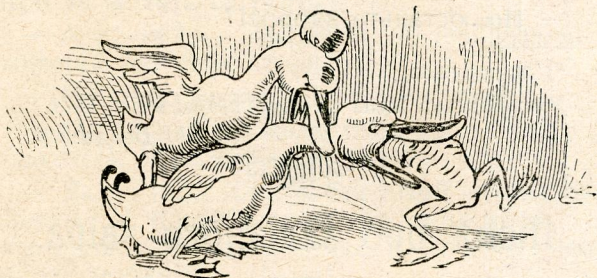
Качки та жаба.

(Докінчене.)

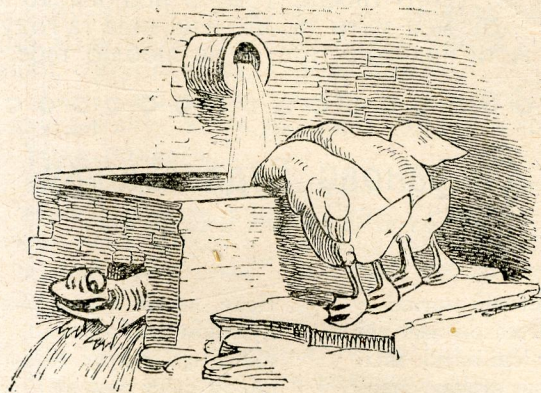
7. Якось вирвала ся жаба,
Станула до бою
Мов той лицар. Дарма, жабо,
Смерть вже над тобою!

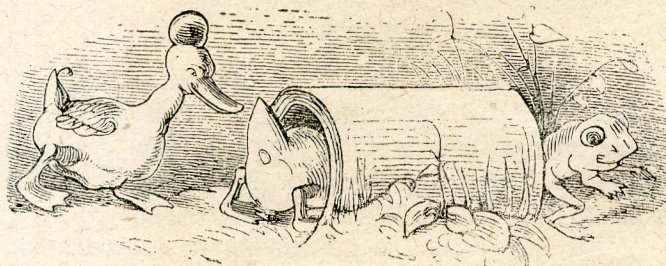
8. Ось вже качур жабу хопив
І цілу ковтає!
Та ба, й качка враз качура
За горло хватає.

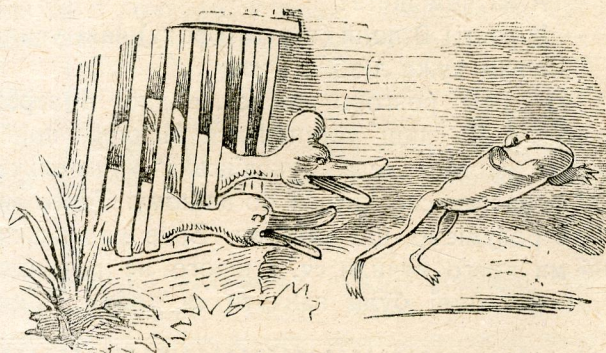
9. Пустив качур бідну жабу
Тай взяв ся до качки,
Але жаба не цікава
Ждати кінця драчки.

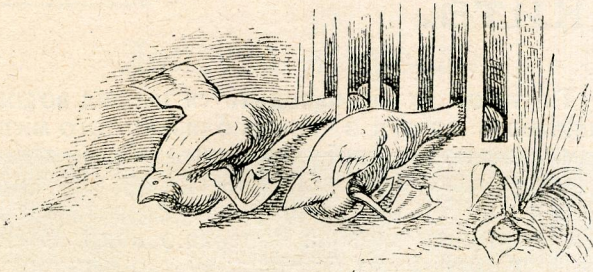
10. Дала драла, та скоренько
Качки надумались,
За втікачкою шукати
В колодязь подались.

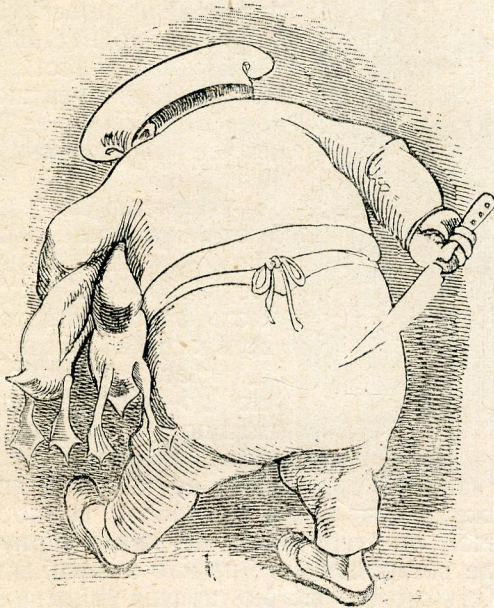
11. Не зловили. Доганяють
Аж в водопроводі,
Та дарма, що раз смикнуло,
Вже зловити годі!

12. Жаба скінь через штахитки
И поминай, як звали!
А качки поміж штахитки
Лиш голови впхали.

13. Впхати впхали, та добути
Назад ані гадки,
Кричать качки, нарікають
На міські порядки.

14. А тимчасом товстий кухар
Суне з ножем в жмені:
„Га маю вас, качки мої,
Буде дві печені!“

15. А та жаба аж три тижні
Пролежала в ліжку,
Та вже люльку собі курить,
Витягає ніжку.

Перелицював **Я. Вільшенко.**

Птичка в неволі.

Скажи мені, пташко,
Чого тобі важко,
Що за думку ти думаєш,
Чом сумуєш, не співаєш?
Скажи, любя птичко,
Чого твоє личко
Все сумує дні і ночі,
Чого плачуть твої очі?
Ах ви, злії люди!
Хтож вам се забуде?
Ви в гаю мене зловили
І до клітки всадили!
Тутки дні і ночі
Плачуть мої очі!
Ах гіренька моя доля:
Вільній птичці та неволя!
Дайте мені волю,
Дайте мені долю,
От тоді я заспіваю
В вільнім полі, в милім гаю!

М. Магир.

Кітка і мишка.

Кітка грала ся раз із мишкою на тоці. При забаві кітка відкусила мишці хвостик.

— Прощу тебе, кітко, верни мій хвостик.

— Не дам тобі хвостик, — каже кітка — доки мені не принесеш молока від корови.

Побігла мишка до корови. — Корово, корово, дай мені молока, щоби кітка вернула мені мій хвостик.

— Не дам тобі молока, — говорила корова, — доки мені не принесеш від господаря сіна.

Побігла мишка до господаря: — Пане господар, дайте мені сіна, дам сіно корові, корова дасть мені молока, дам молоко кітці, щоби мені вернула мій хвостик!

— Не дам тобі сіна, сказав господар, доки мені не принесеш від різника мяса.

Побігла мишка до різника: — Пане мясар, дайте мені мяса, дам його господареві, господар дасть мені сіна, сіно дам корові, корова дасть мені молока, дам молоко кітці, а кітка поверне мені мій хвостик.

— Не дам тобі мяса, — каже мясар, — доки мені не принесеш від пекаря хліба!

Побігла мишка до пекаря. — Пане пекарю, дайте мені хліб, дам його різникові, різник дасть мені мяса, мясо дам господареві, господар дасть мені сіна, сіно дам корові, корова дасть мені молока, молоко дам кітці, щоби вернула мені мій хвостик.

І сказав пекар миши, що дасть їй хліба, але не сміє лізти йому в муку. Пекар дав мишці хліба, мишка дала хліб різникові, різник дав мишці мяса, мишка дала мясо господареві, господар дав мишці сіна, мишка дала сіно корові, корова дала мишці молока, мишка дала молоко кітці, а кітка повернула мишці її хвостик.

За чужими мотивами подав **Богданко.**

Лови на кита.

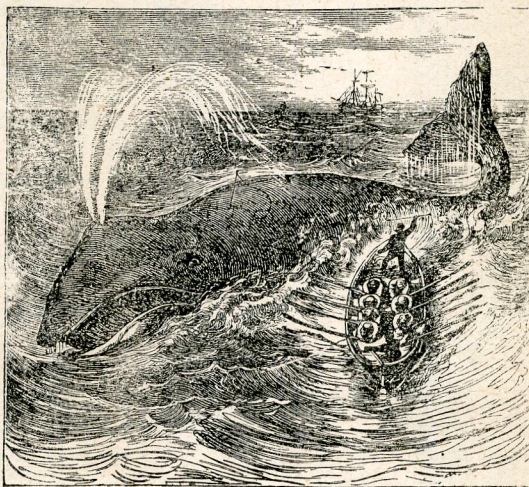
Кожного року відбувають ся на північних морях лови на китів. Кит, найбільше звіря, що замешкує моря, представляє велику вартість; найцінніший є його товщ, з якого виробляють оливу (тран), і тонкі кістяні плити, які знаходять ся в його пащі, звисні в торгівлі під назвою „фішбін“ (по англійськи whalebone).

Кораблі, що відпливають кожного року на лови китів, заосмотрені великою кількістю човнів. Коли ще корабель зближається до місця, де живуть кити, виходить кілька моряків на найвищий машт, щоби слідити за китами. Як що тільки вони побачать кита, дають знак, а тоді спускають у море човни, обсажені моряками, і плывуть у напрямі добаченого кита.

В кожному човні буває один досвідчений моряк, якого називають гарпунником тому, що він вбиває кита „гарпуном“ (harpoon). Гарпун, се довгий спис із гаковатим вістрем, викованим із твердої стали. До другого кінця гарпуна прикріплений сильний мотуз, довгий часом аж на чверть милі; кінець сього мотуза прикріплений до дна човна. Коли човен уже близько кита, починають моряки веслувати скоро, але мовчки. Гарпунник устає і підносить руку зі списом... Іще кілька хвилин і човен віддалений лише кілька метрів від величезного сотворія... Гарпунник розмахується ще хвилину, і гарпун, кинений вправно й сильно, вбивається глибоко в тіло кита.

Шаліючи з болю, кит поринає в море і відпливає, як далеко лиш може. Колиб він був правдивою рибою, він міг би остати під водою так, що ніхто не міг би його зловити. Але він мусить, виринути, щоби віддихати. Він же таке саме звіря, як корова, або кінь, і не може жити без повітря.

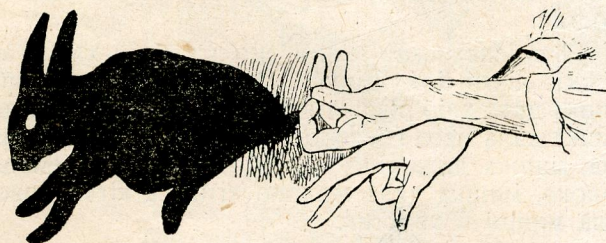
Тимчасом як він находить ся ще під водою, підпливають моряки з човном близько того місця, в якому очікують нової появи кита. Скоро тільки він знов покажеть ся, вбивається другий гарпун в його тіло. Бідний кит поринає ще раз, але за хвилину виходить знов на поверхню води. В своєму великому болю бє він воду своїм широким хвостом так сильно, що лоскєт, який від сього битя повстає, чути нераз на дві або три милі навкруги! В кінці кит обезсилюється від болю і упливу крови; тоді човни приближують ся ще раз до нього, а моряки вбивають довгі сталеві списи в його тіло. Через хвилину плаває неживе тіло кита непорушно на поверхні води. Моряки в човнах підносять тричі оклик радості, а відтак усі човни вертають до корабля тягнучи за собою неживе тіло морського велита.

На кораблі його рубають на кусні, перетоплюють товщ на оливу і зливають у бочки. Також збирають фішбін і всі ужиточні частини кита, по чім корабель відпливає з багатою добычею до пристані, де вже очікують купці, щоби сюдобичу купити.

В найновіших часах відбувають ся лови китів майже таким самим способом, тільки з тою різницею, що гарпунник не кидає гарпуна рукою, але вистрілює його просто з корабля, з гармати. Крім сього у вістрію гарпуна уміщена бомба, що вибухає з хвилиною, коли гарпун вбється в тіло кита і тим швидше добиває жертву. Мотуз, що прикріплений до гарпуна, навінений на великий і широкий валець, розвивається автоматично під час вистрілу. Коли гарпун влучить кита, навівають мотуз на валець і тим способом притягають кита до корабля. Дальше відбувається все, як висше описано.

Світло і тінь.

Сильветка зайчика.

Сильветка гуси.

Соня Веселка.

Лялечка в купелі.

Урадили діточки забаву завести.
 Каже Ірка до Грицька водиці принести.
 Сама ляльку в цєбричок скоренько саджає,
 А Грицько все воду носить, носить — доливає.

При забаві гомонять, весело сміють ся,
 Бо Іринка і Грицько ніколи не бють ся,
 Вони мамі допомагають в домашній роботі,
 Тай деколи забавлять ся при добрій охоті.

Буковинській дитині.

Що в неволі наш край, що в кайданах наш люд,
 Ти дитинко, не плач, не сумуй!
 Ти лиш рано вставай і бери ся за труд,
 Свої сили гартуй!...

Не до віку ме нас все гнітити п'їтьмá,
 Ї не по вік нам терп'їть невігод.
 Прийде день, прийде час, розвалить ся тюрма,
 І встане свобідний народ!...

Ти лише не дармуй, марно часу не гай,
 Час, дитинко, тепер дорогий.
 Ти учи ся — працюй, а рідимий наш край
 Буде свобідний — вільний!...

Вільштина Остап.

Князь Ляборець.

Ой у городі, та в Ужгороді,
 Великий смуток настав в народі.
 Великий смуток, журба велика,
 Бо край напала ватага дика.

Як ясне сонце заступлять хмари,
 Так в край наш рідний впали Мадяри.
 Ішли, палили гóроди, села,
 Замовкла наша пісня весела.

Вже од города, од Мукачова,
 Надходить орда тай Арпадова.
 І зажурились старі і діти:
 Що нам чинити, де нам ся діти?

А князь Ляборець, вкраїнський борець,
 Кличе боярів у княжий дворець.
 Кличе боярів, радити раду,
 Як захарити народ і владу.

А одні кажуть: Здаймось, мирім ся.
 А другі кажуть: З врагом борім ся.
 За віру биймось і за свободу,
 Піддержмо чесне ім'я народу!

І всі їмились народ харити:
 Малі і старші, жінки і діти.
 Повиходили всі на окопи —
 І паде ворог долів, як снопи.

Та врагів була страшенна сила,
 Як ріка чорна гóрод залила.
 І плачуть мужі, жінки і діти:
 Що нам чинити, де нам ся діти?

А князь Ляборець голову хилить
 І сивий волос по землі стелить,
 Серце стискає смуток великий:
 Гóроде славний, прощай на віки!

А слуга вірний Ляборцю каже:
 „Сїдай на коня, наш милий княже!
 Та втікай, княже, по чистім полі,
 Щоб не попасти в ярмо неволі!“

Їде Ляборець на бистрім коню...
 Біжуть Мадяри за ним в погоню.
 Аж над рікою князя їмили,
 Голову сиву з плечий здіймили...

Так над рікою вбили Ляборця,
 І счервонила ту воду кровця.
 Від тоді річка та Лябориця
 На вічу пам'ять князеву зветь ся.*)

1921.

Марійка Підгірянкa.

*) Хто хотів би щось більше навідати ся з історії Закарпаття, нехай прочитає „Історію Підк. Руси“ Василя Пачовського, т. I і II, Ужгород, 1921 і оповідане А. Кралицького: „Князь Ляборець“ у календарі тов. „Унію“, Ужг. 1921.

Стрийська вакаційна оселя в Корчині.

(Соняшний спомин пробутих хвилин поміж дітьми.)

(Докінчене.)

Відвідувачі оглянули будинок і всі переведені на Оселі репараційні роботи, відтак приглядалися вправам дітей з Захоронок і жертвували на річ Оселі до рук провідника вправ хлопця Івася Гапчака квоту 1060 Мкп. На просьбу Управи Оселі дозволив заряд управи лісів бар. Гредля, теперішнього власника двірського обшару, цілій Оселі не тільки на прогульки по всіх лісах скарбових, але дозволив при тім збирати ягоди і гриби, ріще на опал до кухні, ловити рибу в потоках і т. п. Управа тартака фірми „Марія“ в Синевідську видала увесь потрібний для віднови будинку деревляний матеріал за половину ціни і заявила готовість доставити в кожнім часі безплатно льор і вагончиків лісової колійки для прогулок оселі. Що правда — мусіла Управа Оселі особливо на початку поборювати деякі труднощі і недомагання особливо в прохарчованню. Оселя була зорганізована на борзі, без належитого приготування і фондів, бо ходило про використане безплатних харчів, які Стрийська Управа Польсько-Американської Помочи дітям жертвувала зорганізованим вакаційним оселям, а котрі інакше були би для нас пропали. Американські харчі (як кукурудзяний грисік, риж, какао, трохи цукру і омасти) були проте підставою харчованя оселі — все інше як хліб, бароболі, молоко, деколи мясо і закришку треба було купувати, а тих артикулів із причини жнив і пильних робіт у полі, трудно було на місці в селі роздобути і нераз приходилося без них обходити ся та все таки дітвора діставала на загаль через цілий час харчу доволі і по тринедільнім побуті на оселі виїхала домів уся здоровіша і з далеко кращим виглядом, як прибула.

Очевидно, що оселя в часі свого побуту в Корчині не обмежувала ся на щоденні прогульки і розривки в місці, але щоби ширше себе дати пізнати, а також роздобути якісь фонди на своє удержане — уладила декілька більших виступів у найближшій околиці. І так у неділю дня 7 серпня 1921 уладила Корчинська оселя переважно власними силами, а при помочи стрийського міщанського хору, в Синевідську-Вишнім у там. Читальни Просвіти гарний прогульковий концерт. Приготуванням заняв ся місцевий Комітет під проводом невтомилого о. Маркова. На програму зложили ся: Промова члена управи оселі Др. Калитовського зі Стрия (про пошану життя людського в пам'ятниках для померших, в охороні могил героїв — і в піклованню за молоде покоління — дбалість про дітвору), хлопчачі й дівочі вправи дітей оселі, деклямації, гра на скрипці одного ученика оселі і продукції стрийського міщанського хору. Зібрана численно місцева публіка, переважно українська, вислухала цілого концерту з захопленням, особливо ж діточі вправи в супроводі гарних народних пісень викликували ентузіазм. По концерті діти відіхали тресинами лісової колійки до Корчина, — а старша молодь остала ще на таночну забаву, яка протягла ся близько до рана. Концерт приніс для оселі чистого прибутку понад 7000 Мкп., а надто жертво-

любний місцевий парох о. Левинський жертвував для оселі даром чвертку жита, фіру соломи на постіль, а громадянин І. Мищик бараболі і збіжа. Відтак дня 19 серпня, 1921, на Спаса уладжено — вже виключно власними силами самої оселі — другий концерт у громадськім домі в Корчині. Тут промовив до численно зібраних громадян горячими словами член Управи о. Савицький, заховаючи зібраних до моральної і матеріальної підмоги для оселі. Співали деклямували і робили вправи самі діти оселі, при чім знов дівочі і хлопчачі вправи були прийняті з захопленням. Деякі сільські жінки — приглядаючись граціозним вправам маленької дітвори при звуках рідної пісні — плакали з захоплення — та і старшим господарям ставали сльози в очах — і се був правдивий триумф діточої оселі. Чистого прибутку з того виступу для оселі вплинуло 2366 Мкп. — та моральний успіх просто неоцінений. Коби так наша дітвора завитала з своїми вправами у кожне село, увесь нарід спалахнув би незмірною любовю до рідного краю, нестримною жаждою волі й освіти, поривом до усього доброго, красного й високого...

Крім тих двох концертів уладила Корчинська оселя одно більше підприємство, а то прогульку до Урича. Взяла в ній участь уся старша молодь оселі — під проводом управи — разом 33 особи. Раннім ранком дня 11 серпня 1921 р. зібрала ся наша прогулька під оселею, дожидаючи прибуття з Синевідська лісової колійки, котра на особній для нас приготуваній льорі мала нас підвести до Підгородець. При чудовій погоді їхали ми відтак лісовою колійкою близько дві години крутою, чудовою долиною ріки Стрия, звідки за кожним закрутом розвертали ся перед нами що хвиля прегарні краєвиди, то на могутні верхи гори Парашки, то на глибокі яри і долини, темні ліси смерекові на кручах, ясні води ріки Стрия і зелені луги та левади над рікою. Висівши в Підгородцях із колійки, переїхало наше товариство невеликою даробкою на другий беріг ріки Стрия до села Підгородець, а видрапавшись уже на другім боці села на горбок, почало звідси серед доскульної спеки спускати ся поволи в долину, де в довгім глибокім селі лежить село Урич.

В Уричи найшли ми всі пастильники випалені спеком, аж руді, а городовину і листя на деревах місцями пожовклі і зів'ялі. В західнім кінці села напротив церкви піднялись ми знов у гору і небагом стали перед могутною скалою, положеною в глибокім ярі серед дрімучого, смерекового ліса. Се славний камінь в Уричи, ціль безчисленних прогулок! З широкої у споді підстави, зложеної з величезних камінних брусів, вискакують ліворуч два острі шпилі, на яких 15 поверхів високі. З права скала видаєть ся немов роззалена або вирвана, а тільки в глибині горою бовваніють могутні нагі бруси, звисаючи якимись грізними аркадами. Надходячому з переду чинить се подавляюче вражінє. З під каменя з ліва і з права бють могутні жерела, які зараз пливають потоками, Тут у стіп каменя ми розтаборились, відпочали

і попасли. Відтак полізли у гору, оглядати ближше знаменитий камінь. На верху в нім дві печери, а до сходу якісь розвалені склепіння, очевидно прибудова людської руки. На стінах скрізь повидовбувані різні написи з іменами і назвискими колишніх туристів, межі ними много українських. З різних партій знаменитого каменя починив тоді знимки фотограф п. Євген Красінський зі Стрия, який прилучився до нашої прогульки, а який вже перед тим, відвідавши нашу оселю кілька разів у Корчині, виготовив теж фотографію оселі.

Поза тим жите в оселі було повне відмін і ріжнородности. Старша молодь що другий, третій день у більших або менших групах ходила в дальші партії ліса збирати малини, оріхи то що — або до ріки на рибу. Дрібна дітвора бавила ся в садку оселі або на поблизькім пастівнику, качалась по траві, гойдалась на гойданці, або під доглядом наставниць ходила в ліс, звідки приносила цвіти, хрущі, мотилі, ящірки, деколи вужі, про яких прикмети зараз тримав їм виклад і поучене начальний управитель прсф. Петрина. Так забава лучила ся з наукою. В слотні дни старша молодь займала ся лектурою, дехто малював, дехто грав у шахи, а дітям читано байки, або роблено проби до виступів. Дуже часто вечерами ціла оселя збирала ся на веранді співати, а що голоси були молоді, свіжі і гарні, то далеко на луги і корчинські ниви лунала гармонійна, чудова українська пісня „про червону калину, і зажурену Україну, про те, як ішов стрілець на війноньку і як журавлі сірим ключем відлітали“. В кілька днів опісля можна було почути, як ті самі пісні мугикали собі з леґонька корчинські пастухи за худобою або дівчата в поли. Рідна пісня могутна і заразлива!

По 15 серпни настала слота і постуденіло. Оселя мусіла припинити звичайні прогульки і оставати дома. До того виходили харчі і неставало

фондів на дальше удержане. Все наглило до повороту, і оселя мусіла залишити замірену ще прогульку на Маківку. Дня 20 серпня по три недільнім побути вернули до Стрия обі захоронки, а в кілька днів пізнійше решта осельчан з Управою. Вікна і двері будинку забито дошками, придбаний інвентар відданий на переховок, а сам будинок під до зір угодженого сторожа (місцевого господаря) під наглядом місцевого пароха.

Загальний успіх оселі можна назвати незвичайно гарним і хосенним. Дітвора і молодь на свіжій воздусі, під благодатним теплом сонця, серед розкішної природи, віджила фізично і покріпилась на силах. Ще більший був вплив і успіх моральний, бо молодіж у дружнім пожитю привчила ся до карности, солідарности і самопомочи, загальний веселий настрій витворяв погоду духа і давав легко переносити дрібні невігоди і недостачі, а спільна робота, спільні прогульки, гри і забави під умілим проводом досвідного педагога п. Петрини витворювали співзавідництво, енергію і підприємчивість. А все те зділано найменшим коштом і видатком — бо коли би не конечні реконструкції і направи будинку, що коштували поверх 30.000 Мкп. — оселя вийшла би майже без дефіциту.

В кождім разі перша стрийська вакаційна оселя в Корчині заслугоє на пильну увагу і підперте цілої нашої суспільности, а міродатні круги повинні постарати ся, щоби прегарна віля в Корчині була постійно віддана на літну оселю для нашої шкільної дітвори і молоді, для молоденьких пластунів і туристів. Звідти міг би вийти почин для розвитку нашої туристики і Карпатознавства, над чим управа рівнож уже розважала. На разі заложено „Літопись Оселі“, до якої вписано на памятку все цікаве про жите, побут, пригоди, прогульки і виступи Корчинської вакаційної оселі.

Учасник.

Стефан Семчук.

Лакома миш.

(Байка.)

Раз мишка маленька на лапку гляділа,
Дивилась, дивилась і так гомоніла:
„Ой, хитрі і злобні сі людоньки страх!
Як нас досягнути не можуть в норах,
То ставлять лапки,
З сала шкірочки.
Та я лиш глядіти на сало прийшла,
В середину лізти — о я не дурна!“
Отсе сказавши знову підійшла
До сала вже ближше і стала вона
Знову міркувати,
Як сало дістати...
Коби тільки сала хоч носом торкнутись,
Не може-ж та лапка від сього замкнутись!“
Сказала і влізла,
А лапка лиш трісла
Й замкнулась.

Хто лакомий надто, сей все потерпить
Заслужену кару — опісля, чи в мить!

Рабіндранат Тагоре.

Видумка.

Чому в тебе сльози на очах, дитино моя?

Як погано, що вони тебе завжди лають за всяку дрібницю.

Ти замазав чорнилом пальчики і личко своє пишучи, і вони за те зовуть тебе неохайним брудасом.

Чи вони моглиб назвати неохайним брудасом місяць, коли би він себе намазав чорнилом?

За кожду дрібничку вони лають тебе, дитино моя? Вони раді причепити ся до тебе ні за що, ні про що.

Ти розірвав собі штанята бавлючи ся і вони за те називають тебе нехлюєю.

Якже вони назвали би осінний ранок, що смієть ся через роздерті, розірвані хмари?

Не зважай на те, дитино, що вони тобі кажуть. Вони складають тобі повний список твоїх провин.

Кождий знає, що ти любиш медяники і вони за те називають тебе лакомим ласуном. Як же би вони назвали нас, що так люблять тебе?

Переклав Ю. Мих.

Ребуси, загадки й шаради.

Загадка складова.

(Уложив Мирон Сполітакевич.)

*Ев, вич, ши, А, у, са, На, ля, де, О,
Бурд, мо, на, дин, бій, ос, ни, зе, трий,
Ра, торг, вич, вич, вен, Ет, нас, на, пам.*

З порозкиданих складів зложити слова так, щоби букви початкові і кінцеві дали ім'я, родове прізвище і назву славного козацького гетьмана, якого 300 літню річницю смерті поминав український нарід у дні 20 цвітня с. р.

Значіне висказів: 1. Назва степів в Америці. 2. Вулкан в Європі. 3. Здвиг купуючих і продаючих. 4. Місто в Італії. 5. Прикметник. 6. Житель азійських степів. 7. Українське портове місто. 8. Відомий діяч у Галичині. 9. Чародій з Казок 1001 ночі. 10. Дорога залізниці. 11. Мужеське ім'я. 12. Закінчене українських родових прізвищ.

□ □ □

Хід шахового короля в орнаменті.

(Уложив Б-о).

			К	и	а	д			
		о	л	к	а	к	г		
	л	х	о	а	о	з	а	о	
и	ь	п	т	я	е	п	і	л	б
ж	с	ч	и	к	д	а	я	и	д
т	и	е	н	б	у	д	т	н	і
е	т	з	ї	а	т	а	с	и	в
б	а	у	к	р	и	л	и	с	и
	е	в	і	д	т	і	в	в	
		с	п	о	и	к	о		

Розпочинаючи від букви К, ідіть слідом шахового короля, а зложите гарну пісеньку.

□ □ □

Загадки.

(Подав Святослав З.).

- 4 ноги, 4 роги, не ходить то і не стукотить?
- Висить то, не знає де, бє, не знає кого, показує, не знає куди, числить, а не знає кілько?
- Зі скла, а не вікно, в рамках, а не образ, малює, а не маляр?
- Батько має 7 синів, а кождий син має одно лице біле, а одно чорне?
- Не має губи, але три зуби, до їди помагає, а за неї не дбає?
- Хто є найліпший кухар?
- Без ніг я, а черево маю, без голови я, а рот маю, без слуху, а маю вухо, не віддыхаю, а горло маю?

□ □ □

Арифметична домиголовка.

(Подав Любомир Сірецький).

Коли учителя запитали, кілько має учеників, він сказав:

„Пята часть із них є в третій класі, четверта часть у другій класі, половина в першій класі, а пять виступає ізза лихих поступів“.

Кілько учеників має учитель?

□ □ □

Загадка з сірників.

(Уложив Теодор Савка.)

	1	2	3
4	5	6	

З шести квадратів, зложених із 18 сірників відняти два сірники так, щоби лишило ся чотири квадрати.

□ □ □

Загадки.

(Подав Нусько Думін).

- Як буде когут у V відмінку?
- В зеленім дімку сидять брати. Побіч них є багато сусідів. Дімок сей чоловік отвирас, а братів з'їдає.

□ □ □

Шарада.

(Уложила Слава Я.).

Перше з другим час минувший
Дієслова „бути“,
Друге з першим показує
Звірина у люти.

Друге-третє стрічаємо
У кождій хатині,
Третє і друге назад
В сирийській святині.

Цілість нагадує нам
Давню свободу,
Гетьманщину незабутню
Волю золоту!

□ □ □

Загадочний напис.

(Уложив Боз.)

РАЇЇСЬКУ ПЕТР КУБАЛКА

(т = и)

За влучні розвязки сих загадок призначено до вильосованя 3 премії в книжках.

Розв'язки загадок з 6 числа „Світа Дитини“.

1. Загадка в хресті: Кивелюк.
2. Буквова ломиголовка: 1—2 Тарас Шевченко, 3—4 Порторіко, 5—6 Гуардафуї, 7—8 Дніпрова Чайка.
3. Фігуральна загадка: Марійка Підгірянка.
4. Шарада: Морелі.
5. Зоологічна загадка: комар, рак, індик, дилик, птиця, жертиця. Початкові букви дають назву: крілик.
6. Квадрат для доповнення: солод, около, молот, олово, колос.
7. Шарада: Барвінок.
8. Що се: Точка над і.
9. Загадочна візитівка: Комісар.

Влучні розв'язки надіслали: Г. Кассараба, Б. Думін, Н. Ленець, Г. Білинська, Н. й Д. Адрияновичівні, О. Кульчицька, М. Ричаківна, О. Солтисівна, Е. Коропецький, А. Куфлюк, А. Аронець, Т. Берлад, А. Мурмилюк, В. Мурмилюк, В. Петеш, О. й Т. Савки, Г. Будз, Ст. Ших, Ст. Лукань, Сл. й В. Бережани, М. Попович, Н. й Н. Олексюки, З. й Я. Гаврани, О. Руснак (з Буковини).

Вислід льосовання премій:

Книжкові премії виграли: Галюся Кассарабівна в Лискові, Влодко Петеш у Болехові, Мирося Ричаківна в Решнїтїм. Премії рівночасно висилаємо поштою.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

З 9 числом „Світа Дитини“ вичерпуєть ся вже перший завдаток передплати на сей рік, який зложили всі передплатники в січні с. р. у висоті **1.000 Мк.** Для перегляду подаємо точне зіставлене:

Числа 1—6 по 100 Мк. = 600 Мк.

„ 7—9 „ 150 „ = 450 „

Разом **1.050 Мк.**

Всі передплатники, що зложили по **1.000 Мк.** завдатку, вже за 9 число винні нам по **50 Мк.**

Просимо отже всіх дотеперішних передплатників, щоби зволіли надіслати як найскорше **другий завдаток** на передплату в квоті: **1.500 Мк.** Хто до **15 мая с. р.** другого завдатку не надішле, тому здержить ся висилка 10-го числа.

Адміністрація.

Мелася і Маргіта Брацайківні в Ужгороді: Листиком від Вас утішив ся „Світик“ дуже. Загадочки, які Ви надіслали, по справленню надрукуємо, але трохи пізніше, бо маємо тепер дуже багато інших матеріалів. Чи одержали вже премію, яку Ви виграли за розв'язки загадок? Пишіть чистіше! Давайте читати „Світик“ усім своїм товаришам в Ужгороді

Миросьо Деревяно в Скалі н. Збручем: Листи від Тебе читає „Світик“ із великим задоволенням, бо бачить у Тобі взір українського школярика, пильного, чемного і спочувливого до недолі бездольних. Старай ся, Любий Друже, не тільки виключно займати ся наукою. Присвяти все щоденно годинку на фізичні вправи тіла, бо пам'ятай, що тільки в здоровому тілі мешкає здорова душа.

Богдан Кебало в Розворянах: Дуже мило було „Світики“ довідати ся, що бажаєш стати таким, як Вільгельм Тель. Се дуже гарно з Твоїєї сторони, що бажаєш наслідувати славних людей. Пам'ятай одначе, що дорога до слави дуже важка і вкрита тернем. Тільки сильні духом переходять її щасливо! Чому не пишеш до „Світика“ частіше?

Івась Штокалко в Кальнім: Ребусів не поміщуємо тепер із тої причини, що не маємо на стільки грошей, щоби з надсланих рисунків давати робити цинкові кліші. Вершів також не друкуємо, бо „Відділ малих авторів“ знесений. Надіслані річі сховав „Світик“ до свого архіва.

Василь Гоцанюк у Станіславові: Твої віршики досить удатні, одначе поки що за слабкі, щоб їх друкувати. Старай ся читати багато, пізнай основно українську мову, а се певно причинить ся у великій мірі до розвитку поетичного таланту у Тебе. Послухай сеї ради „Світика“, а побачиш, що вона буде корисна для Тебе.

Віра Охримовичівна у Велдіжї: Віршиків малих читачів не друкуємо вже. Старай ся одначе укладати інтересні загадки складові, фігуральні, історичні, географічні і т. и.

Даруся Гнатківська в Тисовій: Твоя світлина разом із качатком дуже гарна. „Світик“ використає її при нагоді. Наколиб усі українські дівчатка мали таку гарну бібліотечку, як Твоя, і так любили читати книжечки, як Ти, то „Світик“ видавав би кожного тижня нову книжечку. Ось тепер має він кільканадцять прегарних книжечок, готових до друку, та на жаль не має грошей на друк. Як прочитаєш „Пригоди Горобчика“, напиши „Світикови“, що подобало ся Тобі найкраще в сьому оповіданню!

Ігнєн Стефанішин у Сокалі: Загадочки, що Ти укладав до спілки з Влодзьом, „Світик“ по черзі використає. Ребус на жаль піде на спочинок до „теки“, з браку грошей на кліші. А чому так рідко надсилаєш розв'язки загадок? Книжечка про теорію музики є в кожній українській книгарні і коштує 150 Мк. (Іван Левицький: Основи теорії музики). Комедійок і сценічних картин видавати ме „Світик“ у сьому році дуже багато, і то не лише в газетці, але також окремими книжечками. Доси вийшло 5 таких книжечок, що творять „Репертуар діточого Театру“.

Олеся Руснак у Чарторій (Буковина): Загадочки, які Ти прислала, не використаємо, бо маємо вже подібні. Пришли які інші. Чому не пишеш до „Світика“ частіше? Напиши нам, хто ще в тій місцевості, де Ти проживаєш читає „Світ Дитини“?

Аркадія і Любов Мацюрківні у Стебнику: Надіслані віршики досить удатні, одначе не можемо надрукувати їх бо відділ малих авторів скасований.

Дозьо Налуківий у Курівцях: Чи доходить уже тепер до Тебе „Світик“ без перешкоди? Коли ні, напиши нам, а ми будемо посилати газетку поручено. Чи одержав числа „Світика“ з 1921 р. потрібні Тобі до комплекту? Уложи якусь иншу загадочку, бо ся, що Ти надіслав, за мало интересна тай не всі читачі музикальні.

Василь Бородач у Жапалові: Ми вислали Тобі всі числа, які Ти реклямував. Чи дістав усе в порядку? На сю „цю оцю“, що завертає Твої реклямації, не гнівай ся. Вона зі злости хотіла би нас усіх пожерти. На жаль однак не має вже зубів, тай зі злости фиркає тільки копитами. Пиши часто і не забувай за свого приятеля у Львові.

Тарасове свято.

61 роковини смерті Т. Шевченка святочно обходила українська народня школа Кругжа У. П. Т. в Копичинцях виключно діточими силами дня 2 цвітня, 1922 р. в салі Народнього Дому.

Родичі шкільних дітей, селянство та місцева і поза-місцева інтелігенція по береги виповнили велику салю. Свято вижидане з нетаєною нетерпеливістю розпочалося відспіванем „Заповіту“. Слово про Тараса виголосив Славко Клим, учен. II. кл. з повним зрозумінням, запалом і дикцією, вводячи публіку в немале зачудоване. Буря невтихаючих оплесків була повною нагородою малому промовцеві.

Слідували відтак на переміну повні зрозуміння декламації шкільної дріботи і діточі, гарно уложені хори. Народний гимн, бездоганно виконаний, закінчив першу частину діточого вечера.

Віри Лебедової: „Вінок на могилу Т. Шевченка“, діточа сцена в двох відслонах, творила другу частину святочного вечера. В прегарних народних строях одягнені малі артисти, в віці від 5—12 літ, поводили ся на сцені незвичайно спокійно, легко, начеб уже довгий час зжили ся з нею.

Найбільше зворушливою сценою була хвилина, коли то діти, клячучи кругом прегарної могили Тараса, зі складеними до молитви дрібними рученятами, піднесеними очима в небо і молитвою Олі просили:

„Боже Отче! ми в покорі
Шлемо наші серця горі
І благаєм: Світа Царю!
Легку землю дай Кобзарю,
В рай прийми свій душу того,
Що терпів за нарід много.“

Не одному присутньому покотила ся по лиці горяча слеза радості!

Живий образ: персоніфікація України і українського народу в сучасній хвилі — се третя частина діточого вечера. — Жінка-Україна, тяжкими ланцюхами скута, з тризубом на грудях, Архистратигом на правому, а львом на лівому боці. Кругом неї на вколішках дітвора з руками зжогненими до молитви і очима піднесеними до неба молить ся: „Боже великий, єдиний, Русь-Україну храни!“ Багряне зарево сповило цілий образ.

Тригодинний вечір проминув скоро, як хвилина. З повним задоволенням опускала публіка салю, виносячи з собою найкрасші спомини з небувалого тут досі діточого вечера. Виходила публіка з сильною вірою, що своя, рідна школа, найкрасше виховає своїх дітей, та що сі діти — цвіти, станувши колись зрілими горожанами, знатимуть сповнити свій обовязок супроти Народа, Держави.

Очевидець.

Листи від читачів.

Розтоки, дня 30 марта, 1922.

Дорогий Світику!

Як Тобі живеть ся? Я була хора на вітрову віспу. Маю пару кріликів. Шкірки з них буду опісля так виправляти, як Ти писав. Маю також дві курки, від котрих яйця продаю Мамі. З тих то грошей посилаю рівночасно із сим листом: на пресовий фонд „Світа Дитини“ 100 Мп., на военні

сироти 100 Мп., на фонд українських інвалідів 100 Мп., а на „Рідну Школу“ 100 Мп. Здоровлю Тебе щиро

Оксана Вовк.

Жукотин, дня 11 цвітня, 1922.

Дорогий Світику!

Сего року приходить до нашої школи Світ Дитини. Ми школярі тішимо ся тим дуже, бо читаємо там різні гарні оповідання і вершики, довідуємо ся також про життя дітей в інших краях. Дуже подобало ся нам число 5, що було присвячене Тарасови Шевченкові. І наша школа обходила дня 29 марта свято Шевченка, о чім хочу Тобі, Дорогий Світику, написати. Свято зачалось о 11 годині перед полуднем в нашій клясі. Великий портрет Тараса Шевченка прибрали дівчата вінцем з чатини і цвітів. Всюда позавішувано українські хоруговки. Всі школярі мали синожовті відзнаки. Також кількох старших парубків прийшло послухати і подивити ся, як ми обходимо свято Шевченка. Вся шкільна молодіж дуже раділа. Пані учителька оповідала нам про життя Тараса Шевченка. Діти співали три пісні „Учітєся“, „Тече вода“ і „Заповіт“, котрі навчив нас пан Учитель на два голоси. Мої товариші і ученики з III кляси декламували кілька віршів Тараса Шевченка. Найліпше подобав ся нам вірш „Поклін Тобі“ з „Світа Дитини“. З радостею розходили ся ми домів, бо тішили ся, що спомянули в своїй рідній школі нашого Батька Тараса Шевченка і почули від нашого Пана Учителя і Пані Учительки, як маємо любити Україну і як поступати після науки і слів Тараса Шевченка.

Поздоровляємо Тебе сердечно і желаємо веселих свят.

Анцл Голотяк, уч. IV класи нар. школи в Жукотині.

Виказ жертв

(у марках).

На пресовий фонд: І. Петровський 10, О. Смаль 300 і кличе: Н. Думіна, О. Саноцького, М. Хавалківну, О. Вовк, М. Ниткевичівну й О. Солтисівну; Школярки з Руди к. Рогатина 500 (збірка з нагоди Шевченкового свята), О. Вовк 100, Безіменний філантроп 2.000 (четвертий раз).

Разом зібрано: **2.910 Мк.**

На „Рідну Школу“: О. Вовк 100, А. Бучинський 250 і кличе: Стефана Кашубинського та Влодка Бучинського.

Разом зібрано: **350 Мк.**

Фонд Виховання дітий бл. п. Кивелюка: О. Смаль 200, А. Бучинський 250 і кличе: Богдана Кашубинського, Б. Чайківський 500, Г. Лукіянович 200.

Разом зібрано: **1.150 Мк.**

Воєнні сироти: Школярі з III і IV ст. народної школи в Славську 2.000, О. Вовк 100, М. Деревянко 100, Т. Гуцалюк від себе 120, збірка від Товаришів в Ізбах 280 і кличе: всі школи; М. Ричаківна 100 і кличе: М. Проскурницьку, Р. Мировича й Т. Тисовського.

Разом зібрано: **2.700 Мк.**

Фонд Інвалідів: О. Вовк 100, М. Деревянко 200. Разом зібрано: **300 Мк.**

На фонд „Учіте ся“: Діточий театральний гурток при читальни „Просвіти“ в Кривенькім 500

Разом зібрано: **500 Мк.**

Ціна сього примірника виносить 150 Марок.

Редакція і Адміністрація: вул. Зіморовича, ч. 3.

СВІТ ДИТИНИ

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЧАСОПИС ДЛЯ ДІТЕЙ

виходить два рази з місяци, кожного 1-го і 15-го.

Юра Шкрумеляк.

Петро Конашевич Сагайдачний.

(Із популярної збірки „Рідна Книга“.)

Гей, широко залунала
Запорожська честь і слава,
Сагайдачному дісталась
Та гетьманська булава.

Ой, такого ще не було
В товаристві отамана,
Ще ніхто не бив так славно
Яничара й бісурмана.

Ще ніхто не вів так мудро
Товариства в чистім полі,
Так братів ніхто не вивів
Із турецької неволі.

Й від тиранів для народу
Він права успів здобути,
Що зробив він для України,
Те по вік не мож забути.

Гієрархію церковну
Він завів українську-рідну,
Вчив, за віру прабатьківську
Дати кров свою послідну.

Знав він, що народ за віру
Непохитно ме стояти,
Тим і Мати-Україна
Ме віки цілі тревати.

Для могутности народа
Дбає він і про освіту
І на школи він дарує
Більшу частку заповіту.

Він хоробрий — але й чесно
Всі обіцянки тримає,
Помагать Полякам в бою
Він під Хотин вирушає.

Для добра сусідки-Польщі
Перевагу бе турецьку;
Сам він лицар, то й не диво,
Що повірив в честь шляхецьку.

Гідний муж за честь лицарську
В бою в ранах упадає,
В злотоверхий рідний Київ
Умирати повертає.

Закріпив свою Вкраїну
Славний лицар Сагайдачний.
Каже нарід, що „за люльку
Дав він жінку“ — Необачний.

Петро Конашевич Сагайдачний, родом зі Самбірщини (в Галичині), гетьманував від 1616—1622 р. Вирушав на турецькі міста та освободжував невольників. Старався за те мирно жити з Польщею та помагав їй в заміну за признане прав українському народові й козацтву. Тим робом дуже скріпив Україну й козацтво. Він відновив українську гієрархію, тобто позначував і на найвищі духовні місця Українців, які стали висвячувати увесь священничий стан з Українців. Так отже тісно злучив церков з народом і лишив скарб — рідну віру, за яку народ стояв опісля цілі віки, а тим самим боронив і своєї народної незалежності. Позакладав школи, між иншим у Львові, Києві; київська школа стала по його смерті звати ся могилянською академією. В бою під Хотиним, де поміг Полякам побиваючи турецьку перевагу, потерпів смертельні рани і вмер в Києві дня 22 цвітня 1622 р. Додати належить, що Поляки не додержали тих обіцянок, які дали Сагайдачному і за які він поклав своє жите.

Малі герої.

Ромко.

...Було се в часах хуртовини, що з силою розбурханого моря шаліла на землі нашій, коли нарід наш, так страшно змучений і знищений, зібрав останки своїх виснажених сил і станув до смертельної, розпучливої боротьби та боронив свої лани пориті і села попалені перед хижацьким наїздником...

...Боровся і будував заразом святий храм свій, в яким по довгих-довгих літах неволі й муки страшної думав господарем стати і сам собою правити...

...Так думав, бо думати казали справедливість і право і коли ворог лютий хотів його знищити і землю йому загарбати, станув до боротьби на смерть або жите...

Не помогла геройська самопосвята, ні величезні гекатомби жертв, не помогла очайдушна відвага розпуки!... Переможний ворог не числився зі своїми жертвами, всего мав доволі, тож поволи й поступенно все йшов уперед...

І о. Іполіт станув у рядах.

Хоч вік звільнював його від того обов'язку і було кому його заступити, але він не хотів.

— Міг я служити під чужими знаками, бо мусів, годі мені тепер, під сю так важку пору, дома сидіти! — говорив. — Не вільно мені тепер, коли наші знамена й прапори у воздуху мають і лопогіять, опустити свого народу, з якого крові й кости і я походжу! Піду, бо мене там треба, бо то мій обов'язок і повинність!...

І пішов на фронт. Усе був зі своїми стрільцями разом, ніколи не опускав їх. І коли треба було Батьківщину залишити, дома не остав. В останнім моменті зайшов до дому, аби зі своїми попрощатися.

...Був гарний ранок. Легкий вітер колихав деревами, що хилили свої галузі до долу перед тими гордими героями-борцями, здував порох із доріг, котрими машерували ряди босих стрільців.

Цілувало сонце ті опалені руки й лиця, смалені вітрами й невигодами, а вихуділі муками й трудами сердечними... Заглядало в очі — і тішилося, бо бачило в них твердість незломну, силу, бадьорість і готовість на дальші труди й муки і на смерть... Вмовкав жайворонок у воздуху, слухали розлогі ниви зелені бадьорої пісні:

...Ми поляжем, щоб славу і волю і честь,
Рідний краю, здобути тобі!...

...Коли о. Іполіт ввійшов до хати, застав замішане й жах. Уже двома наворотами в тім короткім часі чути було в селі гудіне гармат і тріск скорострілів. Уже всі знали, що є і у всіх ляк смертельний виглядав з очей... Діти припали до о. Іполіта, діти-не-діти, бо завчасу зрілі, не зі сміхом безтурботним і щебетанєм веселим... Вийшла й мати. Повага й сум гляділи з її очей. Мовчки звиталися, декілька слів зі собою заміняли...

— Я їду дальше! Нехай мені дещо на дорогу прилагодять!

Вийшла мати, щоби прислузі дати прикази і запакувати деякі річі до валізи на дорогу, хто знає як далеку й довгу...

— Татку! Ти куди їдеш? — питала маленька Ірка.

— З військом, доню! Ти бачила, як вони йшли?

— Бачила, бачила! Я виносила їм молока, хліба... А чому вони такі бідні? Так багато босих, а такі помучені... Вони також туди йдуть? — показала рукою на схід.

— Також, доню! Тут нам годі залишатися! А ти будь слухняна, шануй маму, будь чемна. За якийсь час поверну і гостинців гарних тобі привезу...

Під вікном сидів одинацятьлітній Ромко, в гімназійнім однострою, з двома срібними пас-

ками на ковніри і прислухував ся словам батька, та визирав вікном на вулицю, якою якраз переїздив обоз.

— Ромку! Заклич Петра!

Ромко вибіг прогожом із кімнати і за хвилину вернув із візником Петром.

— Петре! — сказав о. Іполит. — Злагоди скоро бричку, запряжи пару гнідих, із задку привяжи мішок оброку. Все, як до дороги.

— Я також маю зібратися?

— Ні, ти останеш!

Петро вийшов.

Увійшла їмость із готовою валізкою й двома клунками. Ні одно слово скарги не дало ся чути з її уст, замкнула в собі жаль і розпуку... Вона знала свої обов'язки, як жінка-Українка...

— Коні береш? — поспитала мужа.

— Так! Все одно заберуть.

Їх погляди виминали себе взаємно. Бояли ся, щоби в тій рішучій хвилі не заволоділа ними розпука...

— Татку! Я також поїду?! — обізвав ся несподівано Ромко.

Здивовано глянули всі на нього. Під їх поглядами засоромив ся малий хлопчина, але в його очах видніла рішуча постанова.

— Куди, за чим, сину? — обізвав ся о. Іполит. — А дома хто остане? Тобі ж учити ся треба?!

— Тепер і так ферії, татку! Я поїду... Прошу мене зі собою взяти! — просив хлопчина.

О. Іполит глянув на жінку, що широко розкритими очима гляділа на свою найстаршу дитину, котра також хотіла піти з дому в путь далеку, а так незвісну. І того мала стратити?...

— Ні, Ромку! Годі тобі йти. Ти ще за малий...

— Та де малий! Вчора й сьогодні бачив таких як я, не більших, як машерували і то ще з крісами на раменах... Вчити ся тепер не буду, а з татком чейже не пропаду. Татку, візьми мене, мамцю, позволь мені з татком! — просив цілуючи родичів по руках.

— Йди, сину!... Як татко тебе возьме... я не бороню! — сказала мати і відвернула ся, щоби сльози втерти.

О. Іполит махнув рукою:

— Йди, збирай ся! А скоро!

Ромко скочив, мов заяць, до своєї кімнати, перебрав ся, на голову надів стрілецьку шапку з тризубом, вложив трохи біля до торбинки, що закинув собі на плечі, через рамя перевісив фльоберт і за хвилину вступав із гордим видом до кімнати, де всі були зібрані. З пальцями в устах гляділи на нього здивовані діти.

— Ти будеш стріляти? — питав його середний Славко.

— А ти як думав? Але там, то я дістану вже правдивий кріс, бо з сеї пукавки то лишень жаби й горобці можна стріляти — говорив Ромко, потручуючи легковажно ліктем стрільбину. — Але на всякий випадок беру, бо так без нічого, то якось ніяково...

— Коні готові! — зголосив Петро вийшовши в кімнату.

Настала хвиля прощання — розлуки. Діти не здавали собі справи з тої хвилі і заняті тим, що „Ромко йде на війну“, дріботили біля родичів

і Ромка, закидуючи його масою питань, на які той не квапив ся відповідати. Родичі здержували свої почування, як могли, щоби не робити собі прикрою останню хвилину. Але не видержав Ромко, той малий стрілець, що йшов воювати і залив ся зовсім не козацькими слізами. За ним заголосили великим плачем Славко й Ірка, самі не розуміючи чому. О. Іполит начав скоро прощати ся, діти підносили, цілували і в очі їм довго гляділи, немов би хотів свої гадки й ідеї передати їм душам — і вийшли скоро на двір...

Річі зложили й повсідали.

О. Іполит віддав віжки тихо хлипаючому Ромкові, встав опираючись на спинку сидження, зняв шапку, випрямив ся на весь ріст, підніс руки в гору і тихими устами вимовив коротке благословення. Опісля перехрестив широким хрестом усіх присутніх, хату, обістя ціле... Рука опала, голова схилила ся на груди; мовчки обернувшись і важко сів і під сердечний, сильний плач усіх вийшов через широко відкриті ворота на вулицю...

Скоро рушили коні, Ромко обертався що хвиля і махав шапкою в сторону хати. Перед скрутом обернувшись і о. Іполит, зняв шапку і похилою головою прощав ся в останнє зі своїми...

Живо бігли коні здоганяти частину, до котрої належав о. Іполит, минали відсталі підводи, денде подибували змученого стрільця, що присідав на хвилину під тіню придорожного дерева, аби набрати сил до дальшого маршу. Трьох із пораненими ногами забрали на бричку й їхали далі...

Цікаво приглядався всьому Ромко. Він багато вже бачив підчас сеї війни, багато наслухав ся й начитав. Та тепер вперше він сам буде між військом, буде сам жити його життям, сам може буде перебувати всі страхоти й цілу грозу війни... Бачив женщин багато, дітей і старших мушкетерів у цивільних одягах, бачив хорих і ранених, бачив тих, що їхали й пішки йшли — а всі були помучені, закурені, спитнілі. Страх його збирав, що й з ним таке може бути і жаль йому було, що дім покинув. Але лишень на хвилю! Бо зараз сам себе ганьбив за брак сили і глядів далі бадьоро перед себе. Зрештою татко був із ним, так чогож йому бояти ся?!

В кінці доїхали до граничної ріки.

Перед очима Ромка пересували ся всякі картини.

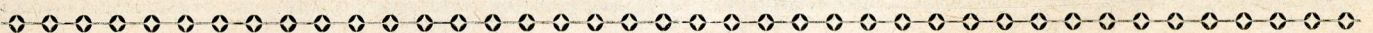
Бачив навантажені тягарові автомобілі, як сопучи важко і залишаючи за собою прикрий запах нечистої бензини переїздили один за другим через міст...

Бачив довгі верениці обозів, гармати тягнені шістьма кіннями.

Бачив кольони стрільців, що машерували під проводом своїх старшин, тих молоденьких стрільчиків, дітей ще, з яких багато в одні дні більше може пережили, ніж їх діди за ціле життя.

Бачив, як многі, полишаючи останній клаптик рідної землі, падали на коліна, цілували її, брали грудку тої чорної, їх потом і кров'ю сердечною зрошеної землі, завивали їй обережно й набожно в білий платок і мов святість велику на грудях своїх ховали...

(Конець буде.)

Лихвар.

Індійська легенда за Кіплінгом.

Одного разу найбільший із богів Сіва зі своєю дружиною Парваті пішов провідати свого сина, великого бога Ганеха зі слоною головою.

Вони вступили до його в храм. Се бачив один лихвар. Він був хитрий і жадібний і з усього хотів мати для себе зиск. Непомітно, як злодій, зайшов і собі до храму та сховав ся за кольонами в надії підслухати розмову богів.

І от чує, — Парваті говорить до свого чоловіка, Сіви, найбільшого з богів:

— Бачили ми там у садку біля храму бідного старця. Він худий, напів голий і в його мисочці всього жменька рижу та кілька штук дрібного гроша. Се вся його милостиня за день. А тимчасом уже сорок літ він оттут перед храмом молить ся, прославляє наше ім'я, посилає горячі прохання до престола великих богів. Коли ми, боги, будемо так байдужно ставити ся до наших поклонників і правдивих слуг, то що подумують про нас віруючі люде? Вони почнуть на нас ремствувати і зневіряти ся в богах.

— Добре, — сказав Сіва, — я подбаю про його.

Тоді звернув ся до свого сина Ганеха, що в сей час надійшов до них і сказав:

— Сину мій! Тут під твоїм храмом уже сорок літ убогий старець прославляє наше ім'я, засилає до престола великих богів свої горячі молитви. Чим ти його надгородиш?

— Коли на се твоя воля, тату, — сказав великий Ганех із слоною головою, — то не мине й трьох днів, як сей бідак стане богатирем; він получити тисячу червінців.

Усе те чув лихвар, що причаїв ся в півтемряві по-за кольонами. Він тихенько й непомітно вийшов із храму, підсів до старця і почав таку бесіду:

— Брате мій дорогий! Я бачу, що ти дуже порядна й чесна людина, хоч і бідний. Я від давна до тебе приглядаю ся і дуже поважаю тебе за твою побожність та хочу тобі допомогти. Я дам тобі в надгороду п'ять червінців, а за те ти віддаси мені всю свою милостиню, що збереш на протязі трьох день.

Бідний дуже здивував ся й одповів:

— Не знаю, який із того може бути тобі зиск. Я й через цілі два місяці не зберу милостині на п'ять червінців. Ти, мабуть, не при своєму умі.

У вечері бідак розповів про се своїй жінці, а та й каже:

— Повір мені, друже, що лихвар не випустить із рук своєї користи. І коли він дає тобі п'ять червінців, значить, чує якусь наживу. Не треба згоджувати ся. Нехай наша доля зостаєть ся в руках божих.

Та лихвар був упертий і лукавий. Другого ж дня він знову прийшов до старця і через цілий день торгував ся з ним, по трохи побільшуючи суму. Спершу давав десять червінців, потім двадцять, далі вже й сто.

Старець не згоджував ся.

Знаючи, що боги вірні своєму слову, хитрий лихвар зважив ся дати старцеві п'ятьсот червінців у надії, що сам дістане від його тисячу.

Коли тепер старець розповів се своїй жінці, то вона змінила своє рішення і порадила згодити ся.

Зараз же лихвар казав старцеві підписати розписку, що по ній він оддає лихвареві всю милостиню, що дістане на протязі трьох день. Коли бідний підписав, лихвар дав йому п'ятьсот червінців.

Ось уже прийшов і третій день, а старець крім звичайної вбогої милостині нічого ще не одержав.

Тут лихвар почав дуже хвилювати ся, боючи ся, що можуть пропасти його п'ятьсот червінців. Він знову зайшов крадькома до храму з надією довідати ся якось, що собі гадають боги і в який спосіб вони дадуть бідному обіцяну надгороду.

Тут він знову сховав ся за кольонами і коли стояв, то нараз розсунули ся на підлозі кам'яні плити і ще швидше знову зсунули ся та так прищемили йому п'яту, що він не міг рушити з місця.

І сей же час він почув ходу: то ходили боги в півтемряві храму поміж кольонами. Потім чує голоси:

— Сину мій! Чи памятаєш, що я тобі казав про того побожного старця? Я знову бачу його там у садку з убогою милостинєю. Чи ж ти надгородив його, як мені те обіцяв?

— Так, тату, надгородив. Половину тієї надгороди він уже одержав од лихваря, а другу половину ми примусимо заплатити того ж самого жадібного глителя, бо я держу його за п'яту і без викупу не відпущу.

Іван Луна.

Шеста казка дідуся Тараса.

Весна спізнала ся. Вже й по Великодни, а дерева наче й не думають про зелений стрій. Сторчать безлисті наче в пізну осінь. Навіть і верба пустила „бруньки“ та наче й вагаєть ся: „Пускати вже на світ і листячка, чи ні?“

І сад дідуся Тараса невесело виглядав. І груші й яблоні й сливи чорніють мов засумували чого. Навіть і вишні й вони сумно гойдають голим вітем і наче тужать: „Нема весни, нема весни!“ Тільки в траві отсі цвіти дрібні якось мов не бо-ять ся стужі. Повисували голівки з травиці: синенькі й білі та наче сміють ся до сонця. Та бо й справді сонячко сьогодні вперше розщедрило ся промінem. Тай дідусь не видержав:

— Гей, діти, а ходім у сад.

А як уже дідусь Тарас кличе, то всі діти злітають ся мов перепелята. Вониж свідомі, що як дідусь кличе, то певно вже й казочка буде.

Ось вони вже й у саду.

— Дідусю, чого се дерева й досі без листя? — спитало котресь із дітей.

— Весна спізнала ся — сказав дідусь.

— А цього вона спізнала ся? — спитав маленький Ромчик.

— Зима ще не даєть ся їй — відповів дід із усмішкою. А по хвилі додав поважно: — От таке, діточки, й із людьми буває й із народами цілими. Часом на якийсь народ спадуть лиха, нещастя, вороги поневолять його. Се зима народу. Але як ніяка зима не в силі вбити весни — може хіба припізнити її — так ніяка ворожа сила не вбє живого народу, що хоче жити й бореть ся за се жите. Але що я вам говорю, діти?! — наче отямив ся дідусь. — От краще послухайте казочки — сказав і присів ся на лавочці під старою грушою над ручаєм, що то такі солодкі грушечки родить. — Оповім вам, діти, казку про лицаря, що мечем воював, а світло над усе цинив.

В одній дуже гарній і дуже багатій, але й дуже нещасній країні жило собі мале хлопя. А нещасна була се країна тому, що лютий ворог розпановив ся у ній, а з народу сеї країни зробив собі слуг і рабів. Ріжні були причини цього страшного нещастя — страшного, бо нема, діти, більшого нещастя, як коли народ утратить волю й самостійність! Ріжні були причини, та найважнішою причиною було се, що сей народ не вмів жити в згоді. Вічні там були спори й незгода, а одностайної думки, одностайного діла не було.

Ось у такій то країні, в одному гарному селі, що лежало вже недалеко границь країни жило собі отсе мале хлопя. А було се, діти, вже дуже давно! В казці все дуже давно дієть ся.

Цікаве було хлопя. Вже з малечку ходило задумане та все хотілоб знати!

Піде, було, чи в поле літом і дивить ся, як люде важко працюють, не для себе: панщину роблять дукам ворогів і думає собі: „Гей, чому се правди нема в світі, чому отсі нещасні мусять працювати на неробів і то ще на чужих — чому не вільно їм робити на себе? І чи то так усе було? І питає він у старих людей: Чи то все так ми були наймитами в інших? І були такі, що

здвигали тільки раменами й казали: „А відки нам се знати? Мабуть таке нам уже на роду написано!“ Але були й такі, що відповідали хлопчині: „Ні, синку, не все так було! Були часи, що ми були панами в своїй землі, але ми не вмели жити з собою в згоді й вороги взяли верх над нами!“ А хлопчина питав: „А чи справді нам таке на роду написано, що ми маємо бути наймитами ворогів наших!“ „Ні, — відповідали йому — коли ввесь народ зрозуміє, що сила його в згоді, в спільнім труді й в одностайности — то тоді переможе він усіх ворогів — хоч би їх Бог зна кілька було.“

Не все гаразд ще тоді хлопчина розумів, та слова сі не виходили йому з тямки. Горе й неволя рідного народу не давали йому забути їх.

Минали літа за літами. Хлопя росло. Цікаве було й розумне. Віддали його в школу. Там хлопець розумом і талантом усіх дивував.

І пішла тоді чутка по всій країні: „Гень, там далеко на другому кінці земель нашого народу зібрало ся славне лицарство, що хоче боронити Рідної Землі від усіх ворогів. Дійшла слава про них і в школу, що в ній учив ся наш Петрусь, бо я забув вам сказати, що нашого хлопця Петрусем звали. Багато товаришів Петруся не видержало, кидало школу й тайком спішили туди між лицарство славне. І Петрусеве серце рвало ся туди! Якжеж його й не тягнулоб туди, де славні лицарі дали собі обіт усе жите посвятити на боротьбу за долю й волю Рідної Країни й жите віддати за неї?! Він жеж від дитини тільки про се й думав. Рвало ся його серце туди, але він розважав: „Ні, піджду! Перше треба покінчити науки, більш ума набрати ся, а тоді в сей чарівний світ, між лицарство славутне!“ І вчив ся дальше! Учив ся зі здвоєною пильністю й увагою. Тепер він мав уже ясну ціль перед собою: скінчити школи, розуму набрати ся, а потім ураз із лицарством шаблею й розумом стати забором Рідної Землі й Народу рідного!

Покінчив школи. Не гаяв ні хвильки часу. Майнув між лицарство! А в сього лицарства було так, що хто розумом визначав ся, сього вони скоро ставили на чолі.

І Петрусь скоро, дуже скоро вибив ся на верх. І бачив він, що хоч і славне було лицарство, та не все ще там було так, як повинно бути. І став він заводити лад. Були такі, що були невдоволені з нових порядків, але в лицарства була добра стара установа: „Коли раз вибрано вільними голосами старшину, то всі мусять її слухати. А не хочеш, так геть із товариства. Неслухняним тут місця нема!“

І Петро завів лад. Та думав він собі: „Годі, щоб лицарство за печою сиділо, треба щоб у боях гартувало ся до розправи з відвічним ворогом. Бо хоч лицарство й славне, та за слабе ще, щоб розправити ся з ворогом, що поневолив країну. Перше треба вдарити на менших ворогів. І скликав він лицарство на раду.“

— Панове товариство, — говорив він — позовьте мені до вас слово держати! Питаю вас: Чи яло ся так, щоб наші шаблі й мушкети наші

ржавіли, а судна гнили! Чи на се ми лицарство, чи на се ми лицарству присягу складали?

— Не яло ся, не яло ся! — закричало товариство. — В поход веде нас, батьку, в поход!

— Добре, діти! — сказав він. — Підемо в поход! Готуйте рушниці, самопали, шаблі, судна та поживу!

І заграло синє море під веслами лицарських рук, задріжали ворожі землі. Страх напав на ворогів. І стали вони жаліти ся на лицарство перед володарем народу, що поневолив був землю Петрусевого народу.

„Ваші піддані нападають на нас, спини їх, а ні то ми підемо на тебе війною.“ Злякався володар. Се не переливки. Став заспокоювати сусідів: „Се не за нашою волею дість ся тай не наші вони піддані, а вольні люде! Але ми старати ся мемо їх успокоїти.“ Тай став до Петра послів слати! „Ми, ваш король, наказуємо вам без нашого дозволу не займати сусідів наших!“ А Петро думає собі; „Говори ти своє, який ти нам король, ти король ворогів наших. Стривай, зростемо ми в силу, то инакше з тобою розмовимо ся та поки що треба підіждати.“ І даліше робив походи на ворогів-сусідів.

Не стало ворогам терпцю. Рушили вони війною на короля. А його військо, як побачило ворожі лави тай на втеки. Бачить король, що біда тай пише:

„Так і так, Петре, біда! Збирай своє лицарство тай ратуй моє королівство.“

Читає Петро письмо тай думає: „Найшов у кого помочи просити! Нам і треба, щоб ти пропав!“ — Але по хвилі подумав собі: „Добре, але заки ворог увійде в його голодне королівство, то перше винищить мій край і нарід. Треба таки дати поміч!“

Але поки дав поміч, пише:

— Хочеш моєї помочи, так обіцяй, що забеш своє ненаситне військо з нашої землі, що твоє панство не буде знущати ся над моїм народом.

Король бачить, що біда тай обіцяв.

А Петро тимчасом думає: „Мало оборонити, очистити країну від ворога, а треба ще й забезпечити її, щоб ворогам у друге не захотіло ся сісти нам на шиї. Щоб сього не було, треба світла, шкіл треба. І почав він закладати школи — своїми грішми.

А король не дає йому спокою: „Дай поміч тай дай!“ Рушив Петро в поход. Бачить, ворогів сила силенна, обступили королівське військо, а воно замкнуло ся і боїть ся й носа показати. Як кинеть ся Петро з своїм лицарством тай усі поганці, кілька їх там не було, давай ногам знати! А тоді королівці й собі: „Гура на ворога, гура!“

Та вже не було кого бити, все втекло! Всі величали Петра, а король називав його: спасителем своїм! Тільки біда, в битві стріла зранила Петрови руку й рана ніяк не хоче гоїти ся. Вернув Петро в Рідну Землю тай каже: „Ну, королю, я тебе оборонив, тепер ти додержи своєї обіцянки!“ А король: „Пожди трохи, ще час!“ Бачить Петро, що ні король, ні його народ не додержують слова тай у журбу попав: „За що ж я кров свою й братів моїх проливав?“ І з журби важкої тай від рани небаром і помер! Але заки помер, записав усе своє майно на школи: „Щоб діти вчили ся та щоб росли на справжніх громадян Рідної України, а не на слуг ворогам.“

Умер. Гей, що то за похорони були. Таких похоронів певно не мав ні оден король, ні цар! Увесь народ плакав за ним, мов за батьком рідним. А школярі з школи, що він її фундував, співали в його честь пісень. В піснях величали його лицарство, його розум та любов до Рідного Народу.

І слава його не вмере, не поляже, поки жити ме його народ. Ось і вся казка — закінчив дідусь Тарас, а Богданко, гімназист, що його всі звали „істориком“, тому що він найбільш прикладав ся до науки історії, сказав:

— А я знаю, хто сей Петрусь. Се гетьман Петро Конашевич Сагайдачний! Саме сього року, ба навіть сьогодні 22 цвітня, минає 300 літ від його смерті. Він умер 1622 р. 7 цвітня старого, а 22 нового стилю.

— А я знаю, звідки він родом був — сказала Одарка — він походив із Галичини, з Самбірщини.

— А вчив ся в славній Острожській академії — додала Галя.

— Гарно, діти, що ви так знаєте свою рідну історію. Я певний, що з вас будуть свідомі громадяне

України! — похвалив дідусь. — А скажіть іще, де то була ся славна битва, що про неї я згадував у казці.

— Під Хотиним, під Хотиним! — закричали старші хлопці й дівчатка — 1621 р.

— А на які то школи записав Сагайдачний свій маєток?

— На львівську школу „Ставропигійського братства“ й на київську школу, з якої пізніше повстала славна київська академія — відповів Богданко.

— Отже чим заслужив ся Петро Конашевич Сагайдачний для рідного народу? — питав дідусь.

— Сим, що дбав про просвіту, про школи, та що зорганізував і збільшив козацьке військо, яке за нього й опісля було заборолом, обороною волі й культури України — відповіла Галя.

Петро Конашевич Сагайдачний.

— А що се таке „Ставропигійське братство“? — спитав іще дідусь.

— В давних часах, коли переслідували вороги православну віру, а тоді всі Українці були православні, наш народ, головно українські міщане, засновували церковні братства, які мали дбати про церкву та удержувати шпиталі й школи. Такі братства були в Києві, в Луцьку, у Львові,

в Рогатині. У Львові й у Рогатині ще й досі є сі братства — говорив Володко.

А Славко додав:

— О ми всі повинні тямити про свого славного гетьмана й іти його слідами.

Так то внуки дідуса Тараса відсвяткували 300-літню річницю смерті гетьмана Петра Конашевича Сагайдачного — 22 цвітня сього року.

Антін Лотоцький.

Дневник пластуна.

Памяти могого брата Омеляка,
пластуна укр. гімназії у Вишніці,
наймолодшого У. С. С...

Вівторок, 12. IX. 1921, в п'ятому році Укр. Республіки.

I. Наперед напишу кілька слів про наш пласт. Пласт (скавт) — се молода організація. А її прикмети такі знамениті, що вона є рівночасно і національна й інтернаціональна організація молодіжи. Дає молодіжи ясну і трітку ідею, приучує до праці й боротьби за рідний край. Стереже від злого, провадить до доброго. Журить ся і тим, як кожний член пласту десь там „на провінції“, в глухій закутку, проводить день, що думає, що говорить, робить, пише, що обмірковує на будуче. Так вихована молодь, як її гарно назвали „доріст“, витворить тип нового Українця — рухливого, активного, сильного і взятого.

II. А тепер напишу про себе самого — думки нинішнього дня.

Давнійше був я все слабкий та слабкий. Дома говорили: бідний наш хлопчик! Та як записав ся до пласту, там сказали мені: Стидно бути слабим! Всі Українці мусять бути сильні!

I знаєте — я сказав собі: Буду здоров і сильний... I я здоровий справді. Аж сам собі дивую ся... А вилічив ся так: Не думав про слабкість, лиш говорив собі: Я здоровий. Се автосугестія. Потім гімнастикував ся по вказівкам книжки Міллера. Пив лиш молоко і воду. Їв чорний хліб, мід, ярину і кулешу з бриндзю. Купав ся, уживав багато руху і свіжого воздуха. Вчасно лягав спати і вчасно вставав. Так відзискав я усю силу, що мав, але й набрав нової. А давнійше я й не знав, що так багато сили можна мати в собі. А яка се радість почувати в собі силу! Як то красно бути сильним!!!

Тепер знаю, що лиш той говорить: „я не можу, я не годен“, — хто не хоче. Кажуть психологи, що в українськiм народі є давна нервова недуга, хвороба волі, та що її треба лічити. I я сам переконав ся про правду сих слів.

III. Мої мрії. „До відважних світ належить! К чорту боязнь навісну!“ (I. Франко).

Тепер, як сильний я, не думаю вже про „смерть“ та про „суєту“, але живу на хосен собі і другим. I хочу жити для рідного народу хочби і 100 літ, але в безупинній праці. При тім знаю, що годен для нього вмерти, хочби й зараз. „Моє добро в добрі усіх“. Шевченко жив для всіх. Думав, працював для живих і мертвих і ненароджених земляків своїх. (Мертві се ті, із яких нема користи для України). А ми, пластуни, се ті ненароджені Тарасові земляки і він за нас не забув, пишучи „Кобзаря“.

Читаю Франкового „Мойсея“ вже може 50-тий раз. А все нахожду там нову красу. Се є признака геніяльності літературного твору.

IV. Пластовий доповняючий закон наказує мені бути ужиточним: собі, родині, народови і людству. Що дня маю зробити 5 добрих вчинків. Що сьогодні робив? Ось: 1) Учив даром укр. хлопця-сироту, що ходить до школи, а не має всіх книжок. 2) Визбирав скло із стежки, куди йдуть що дня маленькі укр. діти до заходьки. 3) Нарубав дров нашої сусідці, що лежить хора, а її чоловік позбавлений волі через ворогів. 4) Збирав ягоди в лісі, щоби їх продати і так сплатити свій пай на купно великої карти України проф. С. Рудницького для пластової читальні. 5) Разом із шкільними товаришами проводив у жите клич „свій до свого“ і помагав зложити виставку українського промислу. Думаю, що виповнив пластовий наказ на сьогодні. Коби так що дня!

Із розмови з пластуном подав Богданко.

Молитва Славчика.

Славчик рано скоро встав,
До молитви ручки склав,
I молитву ширу, вірну
Слав до Бозі за Вкраїну.

Слав молитву він за тих,
Що у боях, у тяжких,
За Вкраїну полягали
Й що жите її віддали.

Й за сиріт він не забув
I в молитві споманув.
Й за них Бозю став просити,
Щоб не дав їм в гору жити.

А молитву як скінчив,
Скоро в школу поспішив.
I в ній далі став ся вчити.
Як Україну любити.

Вільшина Остап.

Іруся і собачка.

1. Піпцю! — каже раз Іруся —
На подвірячку сиди,
На дорогу не ходи,
Бо за тебе я бою ся!

3. Але Піпка не стерпіла
Почвалала на дорогу,
Хап Івасика за ногу
І школярика вкусила.

2. Аж тут гамір на дорозі.
Школярі домів вертають
І весело розмовляють.
Піпцю! тям о острозі!

4. Булож там плачу і крику! —
А Іруся Піпку била,
Потім взяла і на пику
Каганець їй насадила.

М. Магир.

Вже вийшла з друку гарна книжечка, яку для „Світика“ написав ОСИП МАКОВЕЙ, п. з.

„ПРИГОДИ ГОРОБЧИКА“

з 8 образками А. Манастирського. Ціна 1 прим. 130 Мк.
Жадайте всюди!

Лист із Німеччини.

Недалеко від нас на захід живе дівчата Німеччини, з якою познакомити ся певно вам дуже цікаво. Добродушна і весела, погідна і помислова вдача робить Німців добрими товаришами, а що люблять порядок і науку, тому стають милими серцю своїх учителів.

Ходити до школи, се в Німеччині поважний обов'язок. Чужинець, що перший раз звиджує Німеччину, а вийде на місто раненько, аж дивується великій кількості дітей, що біжуть вулицями до школи з прямокутними торбинами на книжки і снідане. По укінченню дідгочі школи, званої „Кіндергартен“, дівчата і хлопці учаться осібно, як у нас подекуди. Дівчат не виучують тих самих предметів, що хлопців, але навчання є дуже докладне, а по скінченні науки беруться діти до якої-небудь позиточної роботи домашньої.

Слушно приписують великий розвій Німеччини тій обставині, що в ніякім краю на землі не цінять більше знання, як там. Нерідко трапляється, що німецький зарібник обмежується до найконтинентальніших потреб, щоби лиш сини його могли обняти вчене становище, дарма, що торговельне або промислове звання приносить більший дохід. Наука в Німеччині, як і у нас, є обов'язкова, та коли родичі наших школярів часто обурюються на сей обов'язок або його цілком не розуміють, німецькі батьки і матері вдячні своєму уряду, що образує їм діти і ще держить лікаря, який щомісяця оглядає діти, щоби переконатися про стан їх здоров'я.

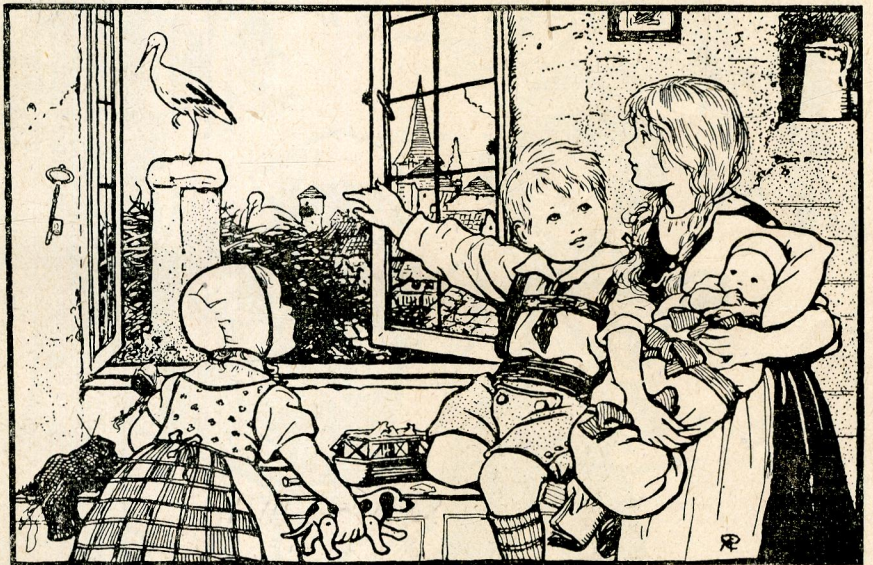
Німецьке немовлятко спочиває в перших місяцях свого життя в „Штек-кіссен“, а є се гейби довгий мішочок, украшений лентами і кружевами, що не дає дитині рушати ногами, але руки остаються вільні. „Штек-кіссен“, се тепле і вигідне гніздечко, вилане наймакшим пірєм і мусить бути далеко приємніше від тісного заповивала, яке вживалося давніше. Немовлятко ще й по кількох місяцях держать у хаті, бо пістунка боїться найлекшого подуву вітру на маленькім рожевім личку. Скоро прийде на світ дитина, всі кажуть, що її приніс бузюк, а підчас хрестин ви можете побачити його з розгорненими крилами над полюкрованим тортом, або навіть морожене подають у подобі бузюка. Дім, що може похвалитися гніздом бузюка на даху, вважають щасливим, а діти виглядають його нетерпеливо з року в рік.

Діти богатих і середно заможних родичів проживають діточий вік днем і ногою в окремії, просторій і ясній кімнаті, званої „Кіндерштубе“. Як лиш навчаються ходити, дозволяють їм родичі бігати по подвір'ю. Богато з них, щоби зашанувати одержу, носять дома фартушки, — хлопці переважно шкіряні, а дівчата з чорної альпаки. Звичайною товаришкою до забави є їх мама, яка з ними пробуває, як довго лиш може.

Вчити ся починають у дуже дрібнім віці і можна дивуватися, як гарні річі виробляють вони своїми маленькими пальчиками. Штукоту плетіння на дратах допроваджують до досконалости, а мами мають чудовий спосіб прищучування дітей до тої роботи і вчать їх бачити в праці приємність.

До середини клубка, з якого мають робити скарпоти, дають мами замість паперу лляльочку, кілька дрібних монет, або цукорки, обвинені в станиолу. Мала плетільниця знає, що клубок замикає в собі скарб, який по укінченню роботи буде її власністю, тому з цілою силою й витривалістю виплітає нитку і робота ніколи не стає для неї тягарем.

„Кіндергартен“ то дословно: діточий огоро, а в Берліні є фреблівський дім Пестальцого, один із найкрасших будинків міста, де чудово навчають дрібних дітей. Коли родичі ди-

тини дуже убогі, то платять місячно дуже незначну суму за науку.

Приємно довідати ся буде вам, що в кожній шкільній класі стоїть на виднім місці здорова березова різка, перевязана червоною або голубою лентою, але не вживають її часто, бо діти фреблівської школи добрі і порядні. Богато дітей походить із дуже бідних домів, але приходять вони до школи все чисто і старанно одіті, з чисто обмитими личками і руками, а чобітки хоч латані, все цілі, бо не дозволяють їм довго мокнути.

Науку всіми способами стараються вчинити приємною і цікавою. Стіни шкільної салі веселі і завішані малюнками птахів, звірят і цвітів, а здібнішим школярикам дозволяють привішувати на тих стінах і їх власні малюнки або вирізувані образки. У тій школі мають свою домівку і деякі домашні звірята, а діти вчать ся обходити їх, а так само плекати рослини і цвіти, що прикрашують шкільні вікна. Хлопці стають зручними ремесниками, що працюють годинами при верстатах, умисно уряджених для них і виробляють

річи, які можна би сміло поставити побіч проданих по склепах. Хлопці допомагають дівчатам крутити малу машину до праня і разом із дівчатами мають свої огородинки, де плекають різне зіле й ярину. В Саксонії в Липську є великі шмати землі недалеко від школи, поділені на часті. Що середи і п'ятниці виходять малі школярі туди в поле до роботи під проводом ученого огородинка і ботаніста.

В школі не зазнають діти голоду. На друге снідане дістають кусень житного хліба, а за де-

лудку для обіду. Обід складається з більшого числа потрав і починається якоюсь зупою, по котрій подають кілька м'ясних і яринних страв та смачні консерви.

Солодкі легуміни не дуже вживають ся, але дозрілі овочі мусять бути при кождім обіді. О п'ятій приходить підвечірок, що складається з кави і закуски, а в кінці вечера, дуже ситно заставлена.

Діточі забави по більшій часті знані нам. В гористих околицях бігають діти по снігу на ле-

щетах або санкують ся, а в цілім краю розповсюднені ігри в тенніс, крікет та в копаного мяча (футбаль). Гімнастичні вправи і довгі прогульки піхотою виконують залюбки старші хлопці. Постійна погода пособляє забавам під голим небом, а сидіти в городі і слухати музики всі дуже люблять.

Дітвора Німеччини так само, як ви, одушевляється гарними казочками, а багато тих казок, яких вам ніколи не навкучить ся слухати, чули ті ясноволосі діточки від своїх мамів далеко вчаснійше, заки ті казки прийшли до нас.

Ганс Андерсен, король оповідачів казок, родив ся між ними, а братя Грім також походять із Німеччини.

Німеччина є краєм забавок і найбільша частина годинникових приладів та механічних цацьок, які ми купуємо, походять звідтам. Дивно сказати, що найбільше улюблені ними забавки не доходять до нас, а є то прості, з дерева, цілком грубо витесані фігурки, що їх хлопці волять радше, ніж тонко і містерно вироблені видумки.

З Німеччини прийшов до нас гарний звичай засвічувати на Різдво зелену ялинку свічками і украшувати її блискучими цацьками.

Нема родини так бідної в Німеччині, яка не мала би на Різдво ялинки, хоч би то була проста смерекова галузка, заткнена у вазон на цвіті і прикрашена позліткою та золоченими оріхами. Стоїть вона за вікном цілими тижнями, а

коли в кінці утратить дорочні прикраси, тоді засаджують її в землю на городі або на гробі якогось малого, любого товариша.

Ні одній німецькій дитині не доскулює на Різдво зимно або голод. Коли родичі дітий не мають за що купити їм подарунку, повідомляють про се учителя, який передає їм з призначеного на се фонду потрібні річи. А так само мусить кожда дитина на Різдво мати медівник, званий „Пфеферкухен“ і солодкий, смачний пиріг, званий „Вайнахтсхуен“.

сять феників можуть купити собі добрий полуденок. Дитина, яку родичі самі можуть утримувати, навіть не подумала б жадати безплатного сніданку.

Діти багатших родичів приймають поживу п'ять разів денно і виглядають червоні і грубі, як лиш можна собі бажати. Найперше приходить у них сніданок, тобто кава з булкою. Коло одинайцятої їдять друге снідане, яке звичайно складається з німецьких ковбасок із хлібом, що — можна би сказати — лишають мало місця в жо-

У німецьких селян є багато цікавих звичаїв. На свято Вознесення прикрашують у полудневій частині краю кімнати червоними й білими цвітами, а на Зелені свята замаюють, подібно як у нас, доми вербовими гильками і зеленню, а в декотрих частинах Віртембергії святкують жнива іграми, що походять із давніх поганських ще часів.

В ночі на першого мая, коли по їх віруванню найбільше літають відьми, запалюють діти штучні вогні і бігають із запаленими смолоскипами по полях, щоб відстрашити злих духів.

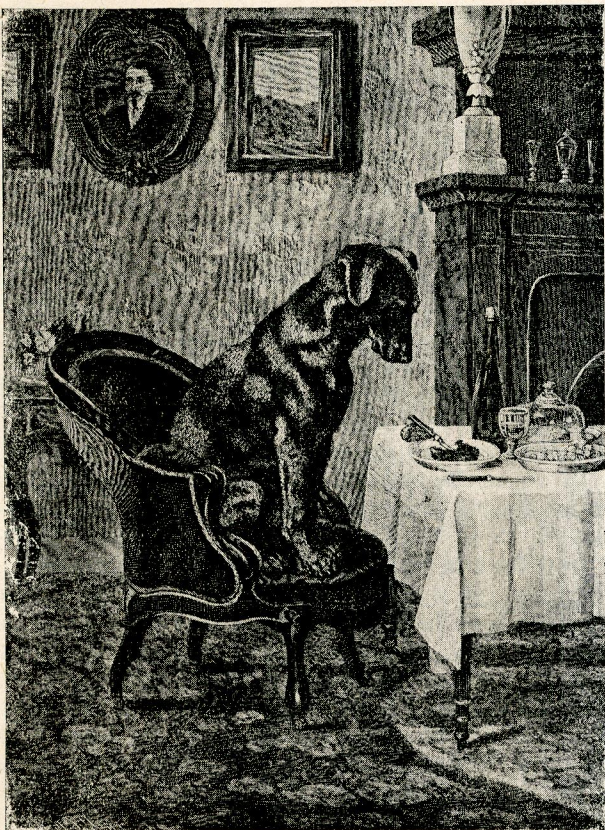
Селяне що живуть подальше від головних шляхів, носять іще й доси народні строї з давніх

часів, а прикраси голов у женщин і дівчат і широкі білі брижі додають їх виглядові великої поваги. Стрій голови подобає часто на великий кіш цвітів, а білі як сніг рукави, в яких любують ся сільські дівчата, відбивають приємно від багатотканини корсетів.

По багатьох околицях Німеччини, які дух часу переочив, заховало ся ще не мало старих і цікавих звичаїв, та коли ви з „малих“ підроснете на „великих“ і зможете подорожувати, куди схочете, то певно особисто відвідаєте той чудовий край поступу і праці.

З англійського переробила Софія Куликівна

Не можна!

Каро, пес слухняний був,
Нагайки бояв ся.
Поки приказу не вчув,
До їди не брав ся.

Раз на пробу полишив
Його пан вечерю,
Коло неїж посадив
Кара на фотелю...

Сидить Каро, сторожить,
В таріль вляпав очі...
З'їсти кусок — аж кортить,
Але він не хоче.

Бо за се йому буде
В заплату — нагайка,
А як тільки пан прийде —
Слухняному — пайка!

І собака часом є
Дуже острозна.
Знає: „Що не є твоє,
Рухати не можна“!

Соня Веселка.

Зазуля.

Зазуленько, де ти, де бувала?
ку-ку-ку.
По лузі літала
тай собі кувала,
ку-ку-жу.

Голубонько, де ти, де бувала?
ту-ру-ру.
В дуброві гуділа,
голубка гляділа,
ту-ру-ру.

Перепілко, де ти спочивала?
піль-піль.
В зеленому житі,
гейби в аксаміті
піль-піль.

Воробличко, де ти діти діла?
чір, чір, чір.
В садок полетіли
на черешні спілі,
чір-чір-чір.

М. Підгірянки.

Іван Неруда.

День і ніч.

Сиділи разом у вечірній зазраві День і Ніч.
День говорив: Двадцять четверо дітей — се трохи за велике благословенство! Як би ними розділити ся? Ти 12, я 12. Тай се хіба на недовго. Але на довший час — се тебе змучилоб, слабу жінку. Чуєш, жінко, як тільки настане літо, візьму я з них собі більшу пайку під опіку. І вже ними радує ся, тими маленькими. Додам їм сонця і тепла, цвіту та овочів, забав і веселощів. Але так часом пушу на них зливу, прожену їх дикими вітрами і потрясу їх громом. Радо виджу, як діти трохи дістануть прочухана, то їм здорово!

Ніч не відповідала на се. Та коли вже сонце почало ходити по небі в смутку, коли батькові Дневи клала ся осіння мрака на рамена, як розвійна шата, а він, навприкренний, тратив несвідомо одну дитину за другою, там ходила мати Ніч за ним і визбирувала їх. Як настала зима, а з нею довга пійма і докучливі морози, призбирала вона вже повний плащ дітей і була коло них від вечера до ранку.

З чеського переклав Богданко.

Л е с я.

I.

Леся дуже любить свою Мамусю.

Коли ранком Леся розплющує оченята, Мамуся похиляється над її ліжечком. Тоді Леся простягає свої малесенькі рученята й обіймає ними її за шию. Мамуся бере Леся на руки, притулює до себе міцно-міцно й цілує.

Леся дуже любить, як її Мамуся цілує.

Потім Мамуся одягає Леся.

Найбільше Леся любить умивати ся.

Вона завжди з приємністю дивиться, як руки від мила з початку так ніби пухнуть, а потім стають такі чудові, білі, мовби в пухові рукавички вбрані. А сонечко в них так і сяє. Тільки Мамуся так швидко вмиває й чудове соняшне миготіння безповоротно зникає. Тоді Леся сумніє. Їй дуже хочеться плакати, але вона не плаче, бо знає, що тоді Мамусю болить серденько.

Леся безмірно любить свою Мамусю.

Коли Леся снідає, вона дуже часто наміряється замість хліба зісти серветку або ложечку. Мамуся каже тоді, що Леся неуважна. Але Леся добре знає, що це зовсім не неувага. Коли Мамуся не має часу і щось іншого робить, а Леся сама снідає, вона ніколи не помиляється. Але коли з нею сидить Мамуся — Леся не має сили одірвати очей. Бо ж Лесина Мамуся дуже гарна. Леся у нікого ще не бачила таких гарних і добрих очей, як у Мамусі.

Леся знає, що вони не багаті, але у нікого не має такої гарної сукні, ніхто так не ходить, не має такого чудового голосу, як Мамуся.

Коли Мамуся виходить після сніданку на працю, Леся бере свою ляльку і сідає в куточку між столом і ліжечком. Там Мамуся зробила кімнатку для Лесиної ляльки.

Але Леся не грається. Вона забуває, що її Ганя лежить у неї на колінах, звисивши голівку майже до самої землі.

Леся думає про Мамусю.

Вона ще й тепер чує горячий поцілунок на своїм личку. Потім бачить, як двері зачиняються... Мамуся пішла.

Леся кілька разів тихо-тихенько повторює: „Мамусю, Мамусю!“ Вона добре знає, що Мамуся цього не чує. Але їй здається, що коли вона тут думає про неї, то там десь далеко, перед очима Мамусі стає її маленька постать із Ганечкою в руці. І тоді Мамуся мусить думати про неї.

Тому то Леся й кличе її сим своїм найдорожшим словом.

II.

Раз, коли Мамуся, як звичайно, вийшла з дому, Леся заснула у своїм куточку.

Але-ж вона зовсім не зауважила цього і все, що їй тоді приснилось, уважала за щиру правду.

Отже тільки вона заплющила оченята, як почула, що навкруги заграла якась ніжна, чарівна музика. Леся здивовано озирнула ся навкруги. Що це? Вона сидить в якомусь чудовому саду, перед нею дзюрчить маленький струмочок, а листки якихось дивних дерев грають і співають неземські мелодії...

Леся встала і протерла очі, сама собі не віруючи. Але-ж ні, ніщо не зникає.

Леся всміхнулася до струмочка, а він задзюрчав так сумно, начеб то йому стала ся якась велика кривда. Тоді вона звернула ся до сонця, що безмежно щедро розкидало навкруги золоте проміння. Але й сонце потемніло на хвилинку.

„Що це? що це?“ — зтрівожила ся маленька.

Відповіді не було...

Тоді вона почала вслухувати ся в голоси дерев. Сі пісні... так, вона вже чула їх колись, тоді як хоронили її Татка.

Вона дуже добре пам'ятає довгий коровод, чорний катафалок... Так зараз з ним ішла Мамуся, держучи Леся за руку. Тоді Мамуся була дуже бліда і молила ся. Мамуся не плакала, тільки мала таке чудне обличчя! Такого ще Леся ні в кого не бачила. Попереду йшли сірі стрільці й грали. І позаду йшли сірі кохані Таткові стрільці...

Леся почала голосно плакати. Тоді з поза одного великого дерева вийшла якась Пані і взяла Леся за ручку. Вона була дуже гарна, ясно вбрана, але зовсім із таким обличчям, як тоді у Мамусі.

Вони пішли. По дорозі Пані мовчала, колиж вони підійшли до високої чорної гори, поцілувала Леся. Потім махнула рукою. Тихо відпав шмат гори. Зробив ся прохід завбільшки як звичайні двері. Пані взяла Леся на руки і вони вийшли до середини.

„Тут багато дивних і страшних річей, дитинко — сказала Пані — але не бій ся: найстрашнішого не побачиш, бо ти ще дуже маленька“. — Вона заговклала і дві великі сльози скотили ся з її лиця та тихо впали до долу.

Леся дивилася навкруги розширеними, зляканими очима. Вони стояли в довгому без краю коридорі, якого кінця, здавало ся, людське око ніколи не досягне. По обох боках цього дивного підземелля виразно виступали тяжкі, залізом ковани двері, біля яких із боків стояли великі воскові свічі. Полум'я їх не цілком розвиднювало коридор, лише кидало на чорну землю довгі, тремтучі, ясні плями, круг яких неспокійно ворушили ся, мов якісь страшні таємні постаті, мов якісь жахливі хваткі руки — чорні хиботливі тіні. Якийсь таємний подих пройшов коридором, полум'я на свічах похилило ся і чорні тіні, збиваючи ся у купи, почали з якомусь тікати від ясних плям на землі, розпорошувати ся і ховати ся по далеких темних кутках. Лесі стало ще страшніше, але вона боялася плакати. Вона тільки напружено думала: „Все тут, як у церкві. А ці свічки! Невже за тими тяжкими дверима лежать померші? Що далі буде? Що Пані хоче робити з нею?...

Але Пані в сию мить пригорнула її до себе ще міцніше і вони пішли коридором. Коли проходили повз таємні двері, Пані шептала: „Тут лежать ті, що полягли в бою за волю України... Тут лежать замучені наїзниками... Тут...“ і так без кінця.

А ясні плями світел сковзали ся по них, немов би сумно прощали сих рідких гостей.

Через коротку хвилину вони вступили в темряву, а далі знов були нові двері...

Леся не знала, як довго йшли вони, але з надзвичайних вражень та страху вона почала вже наче дрімати, коли се Пані нараз зупинила ся і прошепотіла: „Зараз ударить північ. Тоді я не зможу вже нести тебе далі. Спішим, спішим!“ І не кажучи вже більш нічого, вона почала бігти. Світла тільки пролітали повз них, зливаючи ся в одну таємничу пітьму.

В однім місці коридор круто повертав. Тут зупинила ся Пані. Вона ніжно поцілувала Лесю, тихо шепочучи: „Се, що побачиш тепер, не в моїй одвернути силі. Не бій ся нічого. А коли вернеш до людей, розкажи їм усе.“

„Хто ви Пані?“ — спитала несміливо Леся. — „Коли верну ся до дому, за кого я маю молити ся?“

„Я Думка твого Татка. Коли він умирав, то доручив мені показати тобі те, чого жадне людське око від початку світа не бачило і до кінця його ніколи не побачить!“ — сказала та і рушила далі.

І тільки вони завернули за ріг, як перед очима Лесі встав новий образ.

Тут уже не було коридора, тільки велика, для зору неосяжна, ярка освітлена каплиця. З переду її блищали багаті царські врата. Тиша аж дзвеніла в ухах.

І нараз...

Бумм, бумм, бумм... поважно вдаряв десь мельодийний голос годинника.

„Дванайцята!“ — шепнула Пані.

І нараз Леся почула, що руки Пані перестали бути людськими. Вона тихо пустила Лесю на землю і сама стала прозора - прозора, неначе повітряна. Разом із сим каплиця почала наповняти ся такимиз повітряними постатями. Вони тихо, без найменшого шелестіння, ставали одна біля одної, виповняючи каплицю до країв. Коли вже зовсім повно стало, вийшов священник, але теж не такий, якого Леся звикла бачити в церкві. Білий-білий, прозорий-прозорий. І довга біла риза

й такаж борода мов туманом обкутували його високу постать і змішували ся з кадильним димом.

Почала ся Служба Божа...

Мабуть довго тривала, бо Лесю вже почали боліти ніжки. Колиж священник промовив останні слова, всі впали на коліна.

І Леся почула спів.

Людським слухом, ні людським розумом не можна обняти нічого подібного і Леся не могла нічого зрозуміти, хоч аж перестала дихати від захвату. Все нараз стихло. Велика, свята Тиша тривала одну коротку хвилю і потім...

Один мельодийний неземський голос жіночий промовив: „За Тебе я померла, Україно!“

„За Тебе, Україно!...“ — завторили міліони, безшумно хилючи ся в земнім поклоні.

Неймовірний жах обхопив Лесю. В очах почали літати чорні плахти. Все закружило ся...

„Мамо! Мамусю!...“ — скрикнула вона в одчаї, добуваючи останніх сил.

„Що, моя дитинко?“ — почув ся над нею лагідний голос Мамусі.

Леся з усилом розплющила очі.

„Де я?“ — спитала через силу.

„Заспокій ся, дитинко. Ми дома. Лежи ти хенько. Доктор заборонив тобі трівожити ся.“

Мамуся сіла біля Лесиноного ліжечка і довго оповідала їй казочку про хлопчика, що мав золоте волосся, а потім оженив ся з царівною і став королем.

Леся дивила ся на Маму й було їй так добре, так нескінчено добре...

Тепер уже не піде Мамуся що ранку на працю, сидітиме біля Лесі й оповідатиме їй такі спокійні, такі добрі, такі чудові казки.

Коли Леся вичунає — вона розкаже Мамусі до кінця свій дивний сон, бо тепер Мамуся чомусь почала дуже плакати. І тоді Мамуся скаже Лесі, чому Україна досі в неволі, хоч і Татко і так багато-багато інших померло так страшно за її волю. Бож Мамуся сама знає і Татко се казав, що за волю пролита кров дармо не ллеть ся.

Г. Диплиця.

Генрик Збершховскі.

Очи́та дитини.

Чи думав ти про те, хлопче,
На що Бог дав людям очі?
Щоб дивитись, розуміти,
Як то гарно в світі жити.

Всюди бачиш дива, чуда,
Що година, що хвилина,
Цвіти, дерева, звірята
Так живуть всі, як людина.

Тож любіть звірятко всяке,
Хоч воно часом не гоже,
Бо і навіть пес чи свинка,
Се також звірятко боже.

Кождий, хто звірята любить,
Зрозуміє все, що хоче
І вгадає, що пес бреше
І що кіт малий муркоче.

А хто дерева знов любить,
Зрозуміє їх розмову
І в вечірнім шумі листя
Мольбу вчує він чудову.

Бог глядить все оком сонця,
Все сердечний і ласкавий
І на горді сосни в горах
І на цвіт малий, на твари.

До життя всі право мають,
Сонце любить і комашка,
Срібногровий лев в пустині
І мала в піску мурашка.

Глянь, як бігає рухливо,
Як надходить зима блище
Й комара, що впав із дуба
Все несе у муравлище.

Над багном летить русалка,
Любить сонце, любить цвіти,
Виправляє різні штучки,
Хоч лиш день ще має жити.

А буняк, що любить солодь,
Все глядить, де цвітка гожа,
Чудні братки похилились
І рососою плаче рожа.

Ти, дитя, радій все сонцем
І цвіточками у лузі,
Будь на лоні у природи,
Як край рідної матусі.

Ясне небо, ліс і цвіти
І на небі зір громади,
Все створив Господь для тебе.
Волос без Нього не впаде.

Переклав О. Б.

Ребуси, загадки й шаради.

Загадка у вежі.

(Уложив Нусько Думін.)

1.	2.	3.	4.
1	1	1	1
2	○	2	○
3	○	3	○
5.	1	2	3
6.	1	2	3
7.	1	2	3
8.	1	2	3
9.	1	2	3
10.	1	2	3
11.	1	2	3
3	3	3	3
2	2	2	2
1	1	1	1

Вставити до вежі слова в тім порядку, як вказують числа: 1. Пануючий у Татар. 2. Весняний місяць. 3. Перша жінка. 4. Оружє. 5. Є на Великдень. 6. Сила, що забрала мости на Сяні. 7. Назва пса. 8. Година шкільної науки. 9. Є в кожній хаті. 10. Імя дівчини. 11. Курить Вуйко Влодко. 12. Границя України від заходу. 13. Мають люди і збанки. 14. Є на війні. 15. Часть голови. 16. Є коло хати. 17. Ріка в Тиролі. 18. Протяг часу. Число 6: Мягкий знак.

Букви уміщені в подвійних квадратах вежі, дадуть назвиско козацького гетьмана і назву міста, де його похоронено.

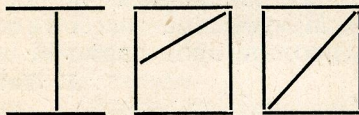
□ □ □

Загадки зі сірників.

(Подала Слава Я.)

1.

З 13 сірників уложи такі фігури:

Возьми 5 сірників так, щоби на столі стало три.

2.

З 14 сірників уложи такі фігури:

Відойми шість сірників так, щоби тобі на столі залишило ся сім.

□ □ □

Географічна загадка.

(Уложили Любомир й Ярослав Сірецький.)

А, лк, ці, но, ля, Я, Вік, юм, кол, гор, Ре, ри, до, рі, Са, то, Дя, Ос, я, зо.

З порозкиданих складів уложити слова так, щоби перші і останні букви, читані з гори в низ, дали назву двох міст у Галичині.

Значіне висказів: 1. Лівобічна притока Дністра. 2. Ріка в північній Італії. 3. Місто в Хар-

ківщині. 4. Правобічна притока ріки Парани в полудневій Америці. 5. Римська провінція. 6. Океанічні острови на Атлантийським Океані. 7. Водопад у полудневій Африці.

□ □ □

Хто се прочитає?

(Уложив Нусько Думін.)

Мол, ит, вис, илав, іч, ноч, уд, ес, нас, іб, уд, ет, ол, умол, ит, ись, щир, о, ус, еп, овин, нілю, ди.

□ □ □

Шарада.

(Уложили Юрцько Гаврилів й Генко Замора.)

Перше — третє велике на весні,
Пяте — друге потрібне до рілі,
Третє — перше щось надзвичайне означає
А четверте — пяте те, що кожний з нас бажає.
Четверте — друге до чистоти потрібне,
Третє — четверте осіннім полям своєрідне,
А цілість означає жіноче імя,
Що походить від мужа...
Та се історія давна!

□ □ □

Магічний квадрат.

(Уложили Янка й Слава Нічайовні.)

1. 2. 3. 4.

а	а	а	в
в	д	д	к
л	л	о	о
о	о	р	р

I. 1. = I. = часть воза.

II. 2. = II. = комаха, що коле худобу.

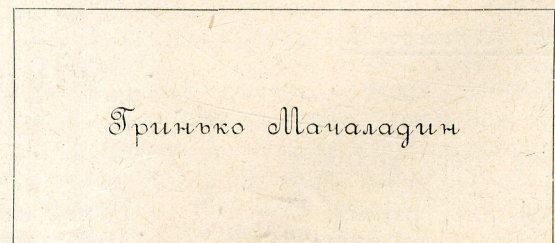
III. 3. = III. = рослина все зелена.

IV. 4. = IV. = ріка в Німеччині.

□ □ □

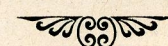
Загадочна візитівка.

(Уложив Роман Барилляк.)

Чим є сей господар?

За влучні розвязки сих загадок призначені до вильосованя 3 премії в книжках.

Оповістка.

Розвязки загадок із 7 і 8 числа, разом із вислідом льосованя подані будуть аж у 11 числі газетки з 1 червня с. р.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Адміністрація „Світа Дитини“ повідомляє от-сею дорогою всіх передплатників з Америки і Канади, щоби надсилали передплату за 1922 р. в квоті 1 долара; хто до дня 1 липня с. р. не надішле передплати, тому здержить ся дальша висилка газетки.

Гроші присилати у реджістрових листах на адресу: Lemberg, 3. Zimorowicza str. „Swit Dytyny“ East Galicia, Europe.

Зеньо Савицький в Стрию: Загадки, які Ти надіслав, звісні кожному, тому не можна їх друкувати. Легонька загадка, яку кожний без труда і ніяких заходів розв'яже — не має ніякої вартости. З тої причини „Світик“ друкує досить навіть трудні загадки, при яких треба добре наломити головку. Легенькі містили ми в першій річнику з р. 1920. Переглянь його, а переконаєш ся про се!

Нусьо Думін у Літині: „Світик“ спізнився з приходом 6 і 7 числа з причини страйку друкарів. За календарик не належить ся „Світикови“ нічого. Генчика поздорови і скажи, що „Світик“ усе про нього памятає.

Дорця Винницька в Нежухові: Ти певно думала, що „Світик“ уже забув про Тебе, коли так довго на лист не відписував. За се, що тепер павзуєш у науці, повинна Ти читати собі книжечки, ходити щоденно до ліса на прогулку і збирати по лісі цвіточки. Китиця лісних цвітів, вложена до флякона — держить ся дуже довго (6—10 день) і дає милий запах ліса в кімнаті. Чи газетка доходить до Тебе?

Стефія Хортик у Кіцмани (Буковина): Листик від Тебе утішив, а разом і засмутив „Світик“. Утішила його та сердечність, з якою Ви, любі діточки, з Буковини до нього звертаєте ся. Засумувала його Ваша недоля, серед якої Вам не можна навіть української пісні заспівати! Не сумуйте одначе! Се не буде так усе, як тепер. Український нарід пірве всі кайдани і добеть ся красшої долі. Кілько дівчаток у Кіцмани читає „Світик“ і де вони його купують? Пиши частійше і скажи всім своїм товаришкам, які читають „Світик“, щоби написали до нього бодай такі листики, як сей Твій перший. Здоровимо Тебе широко.

Богдан Тишинський у Звенигороді: Надіслані загадочки за мало інтересні та не зовсім оригінальні, тому не надають ся до друку. Бажані річники задержимо. Чому не присилаєш розв'язок? Се для „Світика“ більше пожадана річ, ніж надіслані загадки, які він мусить викидати або перероблювати.

Галюся Головацька в Мальмансталю: Фотографія пішла до „Альбому читачів“, шкода тільки, що вона трохи невизагна. Для „Світика“ треба присилати всякі фотографії та знімки як найліпше викінчені. Скажи Ромчикови, що „Світик“ бажає мати його фотографію, а Дарусі пересилає „Світик“ поздоровлене.

Питомці „Дітшого Садку“ в Кремінці: Ваш листок із бажаннями, підписаний всіма Вами, заховав собі „Світик“ на памятку. Він радіє сим, що Ви всі так нетерпеливо очікуєте кожодчасної його появи у Вашому гуртку. „Світик“ бажає Вам усім, щоби Ви вирости на славних і трудящих горожан української держави.

Николючо Ленець у Розлучі: Трете число посилаємо Тобі в друге. Газетка спізнилася ся з причин від „Світика“ незалежних. Від тепер буде вже на час доходити до Твоїх рук.

Мирося Ричаківна в Решиняїм: Твоє бажане здійснилося, бо на день перед сим, заки від Тебе наспів лист до „Світика“, відбуло ся льосоване премій і Ти виграла одну. З жалобою на трудні загадки віднеси ся листовно до Нуся Думіна і скажи йому, щоби він укладав загадки трохи лекші. Ребусів „Світик“ тепер не поміщує, бо не має гроший на споряджене потрібних клішів. Па!

Під розвагу нашим Землякам в Америці і Канаді.

Дуже много Українців в Америці читало про „Світ Дитини“ у своїх газетах, але мало хто старав ся ближше познакомити ся із сею газеткою для молодого покоління. Хто одначе раз побачив нашу газетку, то зараз ставав її великим прихильником і старав ся про поширене сего, так для виховання пожаданого, видавництва.

Нехай послужить усім за примір Громадянин Василь Саюк з міста Нортгемптон у Пенсильвенії. Він просив прислати йому на оказ одно число „Світа Дитини“. Як тільки дістав сю газетку до своїх рук, так у протягу кількох днів зібрав в крузі своїх знайомих, що мають діти і бажують їх виховати у національнім дусі, 20 передплат на „Світ Дитини“ на 1922 рік. Так само з великим успіхом над ширенем „Світа Дитини“ в місті Дітройт працює Громадянин Андрій Блашук. Наколи у кожному місті в Америці найшла би ся одна тільки людина доброї волі, якій лежало би на серці добро молодого покоління та зрозуміла, яке завдане для виховання має сього роду видавництво, як „Світ Дитини“ — то певно в руках кожної української дитини в Америці й Канаді находив би ся сей журналик!

Українці в Америці — зверніть на се увагу!

Відозва

до всіх Читачів і Читачок „Світика“ — Любителів природи.

Надійшла весна. Ціла природа збудила ся з довгого зимового сну. Можна тепер добре слідити жите звірят, пташків і рости. Усі живі сотворіння, що спали довгим, зимовим сном, збудили ся до нового життя. Із землі видобувають ся перші цвіточки: проліски, голодок, фіялки й інші. Хто любить природу, а має охоту прислухати ся і придивляти ся, то знайде дуже миле занятє: слідити птички, звірята й рослини. Можна се робити так: Коли бігаю по дворі, то придивляю ся і сліжду пташки, звірята й рослини, а що побачу, се записую. Або їду в поле, на луку, в ліс, або город, вибираю собі затишне місце і укритий від мешканців сих місць, що й не догадують ся моєї присутности, сліжду: чи вивірку, чи пташинку в гніздочку, укритім у кущику, чи яку комашку — або придивляю ся ростинкам. Усе те, що підгляну, кожного дня записую. До сього зладив я собі грубу нотатку з написом: „Календар природи“. Є там чотири окремі розділи, де записую про звірята, пташки, комахи і рослини. В нотатці є маргінес. На маргінесі помішую відповідні рисунки.

Хто мав би охоту належати до такого „Гуртка любителів природи“, нехай спорядить собі „Календар-природи“ і записує там кожного дня свої спостереження. Члени гуртка повинні між собою листувати ся і раз у місяць одні другим посилати коротенький зміст зі свого записника. Календар можна зачинати від котрого будь дня й місяця. Спосіб провадження: Наголовок:

Календар-природи.

Богдана Ярослава Думіна
чл. Гуртка любителів природи.

Перша сторона: Цвітень, 1-го. День гарний. У нас є багато бузків, тож сліджу їх часто. Бузок стає то на одній, то на другій нозі, бо змерз. Спів жайворонка чув я в марті, як іще лежали сніги.

2-го. Погода. Бузки літають понад хатами, відшукують свої гнізда, та беруться до справи. Півень має дуже добре серце. Як знайшов зернятко на дорозі, а не було близько курки, то кликав може п'ять мінут, а сам не зів. Кертиці вже збудилися і риють землю. Як спостережу кертицю при її роботі, то розкопаю купинку і придивлюся до її нори.

16-го. Погода літна — лише вітер. В саджавках чути вже добре розмову жаб. Бузки залюбки прислухуються до сему реготу. Ластівки кружать біля хат. Шукають місця до будови гнізд, а може старі гнізда відшукують. Буду їх слідити при будові гнізда.

Так провадиться „Календар-природи“. Хто зістане членом „Гуртка Любителів природи“, нехай добровільно пішле Світові 100 Мк. на пресовий фонд, як вписове до Гуртка.

Не знаю, чи знайду Товаришів і Товаришок, однак висилаю рівночасно 100 Мк., на пресовий фонд, яко член „Гуртка любителів природи“, і прошу всіх своїх ровесників і ровесниць до співпраці.

Літиня, в цвітні, 1922 р.

Нусько Думін.

Дописка Редакції: „Світик“ радо вітає започатковане Нуськом Думіном діло і поручає всім своїм Читачам і Читачкам, Приятелям і Приятелькам піти за приміром Нуся. Привикайте вже від зараня свого життя читати на картках сеї превеликої книги, яку перед віками написала Божа Премудрість, а її заголовок: **Природа**.

У всіх справах ведення „Календаря природи“ звертайтеся листовно до Нуся Думіна, як до першого члена-основателя сего Гуртка, на адресу: Богдан Думін, Літиня, пошта Мединичі.

Листи від читачів.

Ковель, 20 марта, 1922.

Любий Світику!

Опишу Тобі, як святкували українські діти на Ковельщині роковини Великого українського поета Тараса Григоровича Шевченка.

Дня 10 березня 1922-го року в місті Ковлі на Волині в театрі „Одеон“ була улаштована з приводу роковин народження поета дитяча вистава. В четвертій годині після полудня я зі своїм учителем Хведором Олександровичем пішов у театр „Одеон“. Салю в театрі була переповнена українськими дітьми, серед яких були діти з жидівського притулку. В п'ятій годині піднялася завіса і на сцену вийшов хлопчик у гарнім українським убранню та почав виголошувати житєпис поета. Він виголошував досить добре, але був мало в сьому вишколений, спішив, вимовляв слова невиразно. Після житєпису проспівав український хор „Заповіт“ Тараса Шевченка. Під час співу всі діти встали і уважно вислухали „Заповіт“. Після співу почалися деклямації, в яких брали участь хлопчики та дівчатка. Вони були

одягнені в гарні українські убрання. У них були тіж хоби, що й у першого. Після деклямацій виставлялась пєска „Тарасик“. Хлопчики та дівчатка були на своїх місцях; кождий з них знав добре свою роллю і правдиво її розумів. Тарасик був дуже поважний та сміливий; всі діти дуже його полюбили. О семій годині вечора вистава закінчила ся.

Побувавши на виставі я ще більше зрозумів велике значінє нашого батька Тараса для Українців і його роллю в нашім національнім відродженю. Сі вистави я довго не забуду, — бо я мав змогу відсвяткувати великі дні Тараса так, як святкують їх дорослі люде.

Андрійко Сливка.

Любий Світику!

18 цвітня сього року ми улаштували при допомозі старших виставу. Ставили дві Твої пєси: „Одної ночі“ і „На Шевченкове Свято“.

О, як було гарно, як весело! Не думай, дорогий „Світику“, що ми не зрозуміли великої ідеї сих пєс, — бідних дітей пускали ми без гроший на виставу, а прибуток від вистави (правда невеличкий) призначено на українських бідних сиріток. Деклямування Твого віршика „Нема татка“ зробило велике вражінє. І у нас є багато дітей, у котрих нема татка, який лежить десь далеко в сирій могилі. Дуже багато завдячуємо тобі, дорогий Світику, що ми так гарно і приємно провели вечір. Висловлюємо Тобі щирю подяку і побажання, як найкраще працювати на радість дітей і на їх користь. Незабаром зберемо гроші і будемо передплачувати ще один примірник „Світика“, бо одно, яке маємо, для нас мало.

Турійск, Ковельського пов. 4 мая, 1922.

Діти, що брали участь у виставі.

Віказ жертв

(у марках).

На „Рідну Школу“: Іван Прокопчук з Sand Creek, Mont (Америка) 1 долар, Читачі „Світика“ із Стрільськ Старих 1.050.

Разом зібрано: 1.050 Мк. і 1 амер. долар.

На фонд Інвалідів: Юлія Пічак із Rochester 1 долар. Читачі „Світика“ із Стрільськ Старих 1.050 Мк., Ученики народньої школи в Бордуляках 600 Мк., О. й І. Потерейківні 300 Мк.

Разом зібрано: 1.950 Мк. і 1 амер. долар.

На фонд виховання сиріт по бл. п. Кивелюку: Е. Коропецький 200, К. й Ю. Давосир 200, О. й І. Потерейківні 400, Ст. Ших 100.

Разом зібрано: 900 Мк.

На воєнні сироти: Ученики народньої школи в Бордуляках 600, К. Чайківська з Каліша 1.000.

Разом зібрано: 1.600 Мк.

На пресовий фонд „Світика“: Н. Думін 100, О. й І. Потерейківні 300, Д. Налуковий 150, Ст. Ших 115, К. Чайківська з Каліша 1.000.

Разом зібрано: 1.665 Мк.

Ціна сього примірника виносить 150 Марок.

Редакція і Адміністрація: вул. Зіморовича, ч. 3.

СВІТ ДИТИНИ

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЧАСОПИС ДЛЯ ДІТЕЙ

виходить два рази з місяця, кожного 1-го і 15-го.

В сумну річницю.

(Памяти упавших героїв.)

Вже май минав і червень йшов
З засвітного краю.
Раділи цвіти серед піль,
А птиці у гаю.
Сміялось сонце золоте,
Хилили ся жита,
Пишались наче маків цвіт
Українська земля.

Хилив ся колос золотий
На пилом вкритий шлях,
А думка тріпалась, немов
Стрілою вбитий птах.
І плили сльози із очей
І кров струмком текла,
А згадка горя і терпінь
Огнем нам грудь пекла.

Шуміли трави... Ворог йшов,
Неначе громовиця,
Хилили ясні квітоньки
У низ пахучі лица

А грім за громом грюкотів
Дібровами, лугами
І кров текла — червона кров,
Не каплями — струмками.

І начиняли ся гроби,
Могили виростали,
А над могилами хрести
Немов мерці стояли.
Немов мерці.. і рамена
На зустріч супостату
Підняли, щоб не пропустить
Його у рідну хату.

Росли хрести... росли мов ліс,
Росли гроби-могили,
Та з ними множились, росли
Нові здорові сили.
І не зневірив ся народ,
Бо він вільний думками —
І дальш буде власний храм
Закутими руками.

Роман Завадович.

Малі герої.

Ромко.

(Конець.)

...З бригадою, в якій о. Іполит справував обов'язки душпастиря, перебув Ромко цілий похід аж до Києва. В більшості йшов пішки, вправляючи свої молоді ноги до довгих і тяжких маршів. Палило його сонце, мочив дощ і сушив вітер. Не все було що їсти, нероздощулювала йому спрага, але Ромко йшов бадьоро вперед, а ті недостатки винагороджували йому достаточності нові й нові картини. Був у Києві золототерх, бачив Дніпро широкий, вертав назад під Бар, а звідти разом із батьком поїхав до Тульчина, де була лікарня для недужих на тиф, що якраз тоді пожирав ненаситно тисячі й тисячі жертв...

З ніг падав о. Іполит під тягарем праці, але становища свого не покидав, не міг лишити без помічі тих соток тяжко хорих. Помагав їм, потішував, на місце вічного супочинку відправляв, аж у кінці й його недуга на ліжку звалилася. Перебув кризу й здавалося, що все буде гаразд. Але він прочував, що тут йому кінець, що прийде йому далеко від своїх лягти в сиру могилу...

Довго гуворили, довго навчав о. Іполит Ромка, науки й вказівки на жите йому давав.

— Не забувай, сину, що ти Українець! Того тобі забути не вільно! Те слово для тебе стовпом огненним повинно бути. Хоч як зле тобі може буде, як тебе мучили би, свого народа тобі заперти ся не вільно. Ліпше смерть, Ромку, ніж свій нарід зрадити! — говорив слабом голосом о. Іполит. — А коли, дасть Бог, домів вернеш, кланяйся всім від мене, благословене моє їм передай, нехай наук моїх не забувають і ними в житю все руководять ся...

— Татку! Татку! — заголосив Ромко, припавши на коліна перед ліжком недужого.

— Не плач, сину! Чоло до гори! Ти вже не дитина і тому я з тобою так говорю...

Недужий зачав знов маячити, часто слабі уста його повторювали тихо слова: „Пам'ятай, сину, що ти Українець!“ Не видержало слабе серце і коли Ромко, що від кільканайцятьох днів мало що спав, пильнуючи недужого, пробудився над раном зі свого короткого й неспокійного сну, батька вже не було в живих...

Сам замкнув очі умершому, вложив хрест у руки, уляк і з уст його полинули тихі слова молитви, переривані нервозним, сердечним хлипанем, що судорожно потрясало цілим його тілом.

Згодом успокоївся, піднісся з колін і тихим, але твердим голосом сказав:

— Спи спокійно, татку! Я наук твоїх не забуду!

Спокійно глядів Ромко, як забивали домовину, мужно супроводжав тіло на кладовище і аж коли всі відійшли, дав волю сльозам...

Обіймив хрест руками, головою до землі холодної припав і молився й хлипав...

— Не забуду, татку, наук твоїх. Не забуду! Лиш-би мені домів вернути, буду вчити ся, школи покінчу і віддам усі свої сили народови, котрий

ти так полюбив!... На муки й на смерть піду, але не дам звести ся з дороги, як ти вказав мені...

Пізно вечером вернув на свою квартиру, але не міг там видержати, мучений в сумерках надходячої ночі привидами недавньої, страшною хвили. Пригадав собі Степана. Був то старший уже чоловік, з того самого села, що він, булавний від скорострілів. Багато гарних хвиль перебув Ромко біля Степана, що радо пояснював йому різні незрозумілі питання щодо військовости, а передовсім вивчив його точно всіх складових частин скоростріла, як треба його розбирати і складати, а згодом і стріляти. Залюбки займався і піклувався ним Степан, бо сам залишив дома такого, як він говорив, „гарбуза“.

І тепер пішов Ромко до нього.

Степан перебув недавно тиф та був іще за надто слабкий, щоби міг відійти до своєї частини. Сидів якраз у своїй кімнаті на лавці і курив люльку. Мовчки сів Ромко біля нього.

— Но шож буде, Ромку! Сам ти, сирота остав ся. Домів дібрати ся годі, далеко й холодно ще...

— Чи я знаю, що зробити? Може до війська зголосити ся? — несміло поспитав.

— Де тобі до війська?! То не так легко, як тобі видасть ся, Ромку!

— Так шож ви думаете?

— Держи ся мене! Я тобі загинути не дам. За якийсь час вийду з лікарни і поїдемо оба до моєї частини. А там уже не загинемо!

Довго ще в ніч оба гуворили, укладали пляни, згадували село рідне, своїх рідних... Не вертав уже Ромко на свою квартиру, але ляг біля Степана спати...

В кілька днів пізніше продав Ромко коні й бричку і по двох тижнях поїхали оба поїздом у сторону Одеси. На одній німецькій кольонії на Херсонщині подибав у кінці Степан свою частину. Тут зажили оба вигідним житєм, часто манджали широкими степами, або верхом розгулювали, а раз у ночі треба було відбивати ся перед нападом бандицької ватаги...

Була весна, природа будила ся до життя і їм прийшов приказ вирушити в поле.

В боєвм порядку вирушила частина до найближчої залізничної стації і поїздом поїхали в північнім напрямі. На одній стації висіли й пішки зайшли на визначену їм позицію...

Ромко держав ся все Степана і з перевіше ним через рамя коротким кавалерійським крісом ходив із ним по позиції, їздив за муніцією...

І так вибрали ся одного дня, при кінці цвітня, з кількома підводами до недалекої стації залізничної, де мали забрати харчі, муніцію й один скоростріл. Зложили все на підводи, накупили, чого їм треба було в місті, і в веселих настроях вертали на позицію.

Та тимчасом зайшло на позиції непорозуміння, за яке криваво мстилися ті, що заставили їх служити собі...

Нічого не прочуваючи їхали, весело балакаючи. На переднім возі їхав Степан, на останнім зі скорострілом Ромко. З його підводи впало задне

колесо так, що він мусів пристанути, щоби разом із візником полагодити шкоду. Остав якраз на краю ліса, крізь який вела дорога, підчас коли передні були від нього віддалені вже на кількостот кроків.

Нагло показалося з права кільканайцять кавалеристів, які гнали в повнім гальопі в сторону підвід...

Зацікавлений Ромко глядів на них, бачив, як вони надлетіли до возів, чув якісь крики, кілька стрілів, блиск шабель у воздуху.

Страх відкрив йому широко очи, бо побачив, як Степан скочив із підводи і обороняючи ся крісом, старав ся сховати за підводу та в тім моменті мигнула, мов блискавка, сталь важкої шаблюки й відтята голова покотилася по дорозі...

Ромко не розумів усього гаразд, але бачив, що тамтих мордують, що Степана убили. Миттю скочив до підводи. Візника вже не було. На силу стягнув скоростріл, уставив на придорожнім горбочку, засунув ленту з набоями, хватив руками за ручки, а великим пальцем правої руки натиснув гузик. Затарахкотів скоростріл, мов клекіт бузька, посипалися подовгасті стрільна. Замету-

шили ся напасники, зачали крити ся поміж підводи, не знаючи, хто й відки стріляє. Кілька підгнало навмання в ліс, а за ними пустив Ромко довгу серію стрілів...

Він нічого не бачив, нічого не знав. Судорожно держав ручки скоростріла, готовий стріляти до тих, що Степана вбили. Що котрий показав ся, зараз натискав Ромко гузик і „машинка“ тарархотіла. Ціла його увага була звернена наперед, у своїм завзятому глядів лишень перед себе і не завважав, як за ним, краєм дороги, гнав хтось на кони, кілька той лишень мав сили в ногах. В червоному однострою, багато шитим шнурками, на зразок мадярських гузарів, припавши до кінської гриви, з блискучою шаблюкою в руці, гнав дикий козак.

Якраз тоді стріляв Ромко і не чув за собою тупоту кінських копит... Випрямив ся кавалерист, підніс шаблюку в гору і скручуючи перед самим скорострілом коня в ліво, спустив зі страшною силою сталь у долину!

Бризнув мозок із розтятої на половину голови, струею хлинула кров, із глухим лоскотом вдарило чоло о залізо занімілого скоростріла...

Так погіб малий Ромко... *Едіта Сас.*

Слава Яремова.

Схід сонця.

— Котра з вас, діточки, бачила вже схід сонця? — запитала мати Юлія на годині географії.

Дівчатка заворушилися і кільканайцять голосів крикнуло весело: „Я — я — і я!“ — а личка їх роззянилися зворушенням на солодкий спомин пережитого.

Монахиня усміхнулася. Мабуть і їй згадалося щось гарне, бо крізь її худощаве лице промайнула легенька дрож. Вона станула між лавками і щоб дати дітям хвилю відпочинку, запитала крайню дівчинку з третьої лавки:

— Ано, скаже нам Ліда, коли бачила схід сонця?

Крізь закратовані вікна впав сніп червневого сонця і в його промінях смуга пороку, що стояла в воздуху, мерехтіла красками веселки. Золоті проміні впадали скісно і осінили голову монахині; виглядало, наче добре сонце благословить і цілує голову неструженої учительки.

Ліда встала, похилила головку і мовчала. Поволи широкий румянець розлив ся на її чолі і личку, а уста шепнули засоромлені:

— Я ще не бачила сходу сонця!

Ціла кляса залилася веселим сміхом. Засміялася й мати Юлія.

— Невжеж? Така славна, пильна учениця і не бачила ще сходу сонця?

В клясі загуло.

— Прошу мати, Ліда найдовше спить рано!

— Ліда спізнала ся вчора на молитву!

А від стіни розніс ся злобний голос Нелі, що все чогось любила доскулювати:

— Прошу мати, Ліда пише вершики, а не бачила ще сходу сонця!

Тоді дівчинка не вдержала і заплакала. Дві сльози покотилися по личку і впали просто на відчинену географію. Бо Ліда була дуже вразлива і їй болів сміх товаришок. А мати Юлія погладдила її по головці, втихомирила діти і почала викладати лекцію про схід і захід сонця та мандрівку земської кулі.

Того самого дня по вечері висипала ся майже двосотна громада дівчаток із монастирського рефектаря на двір і розбігла ся по всіх закутках великого огорода. Одні кидали мячем, другі гойдали ся, а старші проходжували ся гуртками і весело розмовляли. Були такі, що витягали з кишені мамину булочку і другий раз вечеряли, були й такі, що відчиняли книжку і в промінях заходячого сонця доучували завтрішню лекцію.

Шеста кляса, себ то друга виділова, обсіла довгу лавку в саді і розмовляла про недалеку вакації. Над ними похилилася згорблена вишня і шептала тихенько про мамині пестоші. Між листками сміяли ся до сонця зеленкуваті ягоди і нагадували, що як раз на початку ферій вони гарненько дозріють. А яблука, а грушки — Господи, які то славні, смачні овочі! Дівчатка тужили і до мамі і до спілих овочів і до тої золоті волі, коли то лишать вимняті книжки і вилетять із монастирських мурів на світ, на волю — до дому!

Сонце зайшло вже, тільки червона заграва обагрила хмарки, що клубили ся на західнім обрії. Десь з над Скла пронесло ся кілька трелів спізненого соловейка. Поволи розмова перейшла знов на науку і ненадійно Нелька згадала нинішню лекцію географії.

Посипалися оповідання. Гануся розказувала, як вона вибрала ся досвіта з родичами на праз-

ник до далекого вуйка і на горі під Бережанами бачила величаву кулю сходячого сонця. Оля подивлялася схід сонця на прогульці в горах і навіть ночувала в гуцульській колибі. Геня встала до світа, бо мамця відїздила до хорошого братчика у Львові і бачила з веранди приходства, як сонце цілується з землею. Парася, одна з найкрасших учениць, виганяла не раз так рано свої корови на пашу і гарними піснями, що їх вивчила від бабуні, витала сходяче лице сонця.

Тільки Ліда мовчала. Вона, дитина міста, бліда, худощава, та з бистрими очима і палким серденьком — тільки вона не бачила сходячого сонця!

На закруті стежки появилася висока стаття монахині. Дівчатка знали, що се означає; зірвалися швиденько, пообтріпували суконки і парами, рівненько пішли в напрямі головного газону. З усіх кутів огороду виринали білі, рожеві і сині суконки і плили, плили, мов струї многораменної річки.

Вони зібрали ся на доволі широкій площі перед внутрішнім фронтом монастиря і на відгомін дзвінка дві сотки дівчаток клякнуло на землі перед статуєю Богоматери до вечірньої молитви.

Разом із дітьми молили ся розцвіли жасміни, кущі бозу, запашні оріхи і ціле море квіток на газоні, що в ту хвилину здавали ся ще сильніше пахнути, наче хотіли свої молитви приєднати до молитов діточої юрби. І відчувало ся, що Божа Мати мусить вислухати спільні молитви квіток і дівчаток та сповнить горячі бажання останніх. А бажання ті були такі сердечні і невибагливі:

„Божа Мати, дай, щоби я завтра не дістала двійки і щоби скоро, як найскорше надійшли вакації!“

В самім темнім кутику, під кущем жасміну клячала Ліда. Вона побожно шептала слова молитви, а перед очима мимоволі стояла якась чудова панорама. Гори, поля, левади, бані церков і верхи міст, а ген, на небосклоні, ранішня зоря, що звіщає недалекий схід сонця, до якого звертають ся очі усього живого і рвуть ся серця усіх людей. А серед задивленої юрби вона, вже велика, співає пісню в честь сонця і хоч воно довго не показується, вона своєю піснею підтримує віру в недалекий прихід Сподіваного, а тисячі людей прислухують ся з захопленням її пісні...

Так мріяло ся маленькій, кучерявій головці Ліди. І коли скінчилась вечірня молитва, а діти шептали ще нишком свої таємні просьби, Ліда докинула також свою молитву: „Божа Мати, дай, щоб я скоро побачила схід сонця!“

Здавало ся, що просьба Ліди в ту мить зістала вислухана. По скінченій молитві діти роз-

брили ся по спальнях і готовили ся до нічного спочинку. Ліда ввійшла на сходи, що вели в середину величезної будівлі, коли се хтось торкнув її рамя і шепнув до уха:

— Лідо, маю тобі щось сказати! Прийди зараз до кляси!

Дівчинка стрепенулася і оглянулася. В глибокім сумерку пізнала Марусю, одну з найліпших своїх товаришок. Чорні очі Марусі горіли мов грань, а таємнича міна зраджувала, що Маруся придумала якусь нову псоту.

Дівчатка ввійшли в коритар і вкортці опинили ся у клясі. Маруся заговорила скоро, поривисто:

— Знаєш, Лідо, то справді смішно, що ти ще не бачила сходу сонця. Я тобі щось пораджу, але як ти даш „слово чести“, що нікому не скажеш! Завтра до світа встанемо обі тихенько і нишком вийдемо у сад. Входові двері замкнені лиш на засуви — я знаю! З гойданки побачимо схід сонця, а як треба буде, то й на дерева виліземо! Згода?

— А як мати Настоятелька довідається?

— Не довідається ся, а як би й довідала ся, то що? Таж ми не підемо ані на полуниці, ані на порічки, а більш нічого в городі нема. Вернемо тою самою дорогою і ще до шостої години можемо переспати ся!

— Марусю, а ти... бачила... схід сонця?

Маруся погіршливо видула усточки.

— Не то бачила, а навіть помагала татови малювати схід сонця на верху „Маківки“ тамтого літа...

— Ти... помагала... татови?

— Но... так... Я розроблювала татови олійні фарби і подавала на палеті! Мій татко маляр і бере за образи великі гроші...

— Ах, для того ти так гарно рисуєш!

— Ех, де там гарно! Коби ти бачила, як малює мій татко! Татко все каже, що з мене лінюшок і артисткою ніколи не буду. Але ти, Лідо, такі гарні пишеш вершики! Знаєш — опишеш потім нашу виправу, а я на павзі прочитаю товаришкам. Нелька позеленіє зі заздрости — побачиш! Но — встанеш рано?

Останні слова Марусі наче батоном цвякнули Ліду. Проміні місяця освітили жадобою вражіння палаючі очі Марусі і бліде, зворушене лице Ліди.

— Встану! — шепнула Ліда, а враз мале серденько наче болісно защемило.

Та зворушені діти не запримітили, що в відхилених дверях мигнуло щось чорне і мовчазна стаття щезла в темній челюсти коритаря. Вони поцілували ся на добраніч і нишком розійшли ся.

(Кінець буде.)

Правдива кріпость.

Що се за герої
Ген у чистому полі
Серед бурі-хуртовини
Зводять люті бої?...
Дарма, що без впину
Сніг паде в долину —
Завзяло ся військо враже
Здобути країну.

Твердиню штурмує,
Утоми не чує,
Не спочине, поки вражу
Кріпость не зруйнує.
Гей-же, отамани!
Не лячні вам рани!
Годі, годі вже зводити
Бої сніжинками.

Ну-мо у кімнати
До столу сідати;
Ось вам книжка, ось твердиня —
Її добувати!
Скарбу в ній є багато —
Побачиш, немого!
Вона славу дасть у світі
І ласку у Бога.

Роман Завадович.

В роковини смерти Каменяра.

(Сценічна картина з життя дітей в одній дії.)

О с о б и :

Івась, літ 12.
Богданко, літ 9.
Зоня, літ 10.
Степанко, літ 9.
Іринка, літ 8.
Мартуся, літ 9, убога дівчина, дочка вдови за-
рібниці.

діти заможніших родичів.

Сцена представляє простору леваду, вкриту травою та цвітами. Де-не-де ростуть невеличкі дерева. В глибині видно з одної сторони ліс, а з другої доми міста.

Я в а І.

Богданко (розглядаючись довкола). Ах, як тут гарно на леваді!.. Дуже добре зробив я, що не пішов нині до школи. Замість сидіти там у душній салі та нудити ся якимись рахунками чи історією, погуляю собі та пограю ся на сонці... (Скидає з плечий торбу і кидає її на землю, під дерево. З торби вилітають книжки та зшитки). Так, так, там ваше місце, погані книжки. Алеж бо й надійли ви вже мені... Коби швидше ті вакації прийшли, а то вже видержати годі... Що дня тільки учи ся, куй та пиши — пиши... І яка кому користь із того? От, я певний, що при кінці року дістану на свідоцтві двійку... Але, що там... Посиджу ще другий рік у третій класі; менше буде роботи. (На хвилинку вмовкає. Потім спостерігає на квітці мотиль). Ах, який гарненький мотиль. Варта його зловити... Ого, вже полетів... Але я тебе зловлю в свої руки... (Вибігає зі сцени).

Я в а ІІ.

(Хвилинку сцена пуста, потім являється на ній Мартуся, одягнена в мійську, але дуже убогу одіж, боса. В руках у неї невеличкий, глиняний збаночок і клунок, зав'язаний в білу хустинку).

Мартуся. Алеж утомилась я... (Задержуєть ся і отирає фартутком лице). Хотілаб я найшвидше принести матусі обід, бо знаю, як вона там, бідна, десь зголодніла за роботою. А то так далеко до тої фабрики... (Сідає на траві в тіні дерева). От, відпичну трохи, то потім більше сили буде. А се що? Чиясь торба з книжками... Хто її міг тутки лишити? Певно якийсь школяр, вертаючи зі школи, забіг на леваду побавити ся. (Підпирає голову рукою і задумуєть ся. Відтак зітхає). Ось, нині знов ішла я попід школу... Вікно стояло відчинене і я заглянула до середини... А там так гарно... Велика сая, а в ній багато — багато дітей. А на підвисшеню сидів пан учитель і відчитував їм щось, мабуть якийсь гарний віршик, бо всі так уважно слухали... А відтак... один хлопець приніс зеленої соснини і діти, разом з учителем, убирали галузками якийсь великий образ на стіні. (Сумовито). Ах, якби я хотіла ходити до школи, але де мені... Матуся ледви на хліб заробить... Нема за що ні книжок купити, ні якоїсь одежини ліпшої, ні за науку заплатити!.. Та й ще матуся цілий день у фабриці, а коло маленького Василька хто лишив би ся? (Отирає з очей слези і підносить ся з трав).

Треба мені йти, бо пізно... (Виходить у ту саму сторону, що Богданко).

Я в а ІІІ.

(Івась, Зоня, Степанко, Іринка, входять на сцену від сторони міста, живо розмовляючи. Кожен з дітей має в руках книжки або торби на плечах).

Зоня. О, нині я була би і цілий день просиділа в школі... Стільки гарних річей довідались ми про нашого великого поета...

Івась. Я таки зараз піду до книгарні. Мушу купити собі якусь книжечку Івана Франка, от хочби „Абу Казимові капці“, або „Лиса Микиту“.

Степанко. Я вже давніше чув нераз, як татко, або старший брат говорили про Франка, та не знав, що се був за чоловік, коли жив, ні що написав. О, але від нині я вже знаю, ще й иншим можу розказати...

Іринка. У нас дома висить на стіні його портрет. В такій гарній вишиваній сорочці і так гарно дивить ся... Тільки очі його чогось немов сумні... Мені маюся нераз розказувала про нього.

Степанко. А що, пограємо ся трохи на леваді?

Івась. Та я, правду кажучи, не маю нині охоти до забави. Нині така сумна річниця... Красше посідаймо собі тут, у холодку та поговорім дещо, або заспіваймо якусь гарну пісню.

Зоня. Добре кажеш, Івасю, посідаймо в тіні сього дерева. Алеж то тепла днина сьогодні... (Діти сідають одно коло другого, під деревом).

Іринка (знаходить у траві Богданкову торбу). А я щось знайшла! Дивіть ся, дивіть ся, хтось згубив шкільну торбу. А тут книжки і зшитки...

Івась (бере в руки один зшиток). А, се Богданка... Пождіть, та його, здаєть ся, не було в школі?

Зоня. Я його не бачила...

Степанко. Ні, ні, він сьогодні зовсім не приходив до школи. Яж у тій самій класі, що він, то знаю добре.

Івась. Певно пішов поза школу... А потім скаже панови професорови, що його голова боліла.

Зоня. А от, дивіть ся, се мабуть, він сам іде...

Я в а ІV.

(Надбігає Богданко. З початку не зауважує дітей під деревом, а відтак спостерігає їх і задержуєть ся, збентежений).

Богданко. А... ви... що тут робите?

Івась. Се ми радше тебе повинні спитати: що ти тут робиш? Ми вертаємо зі школи та зайшли трохи на леваду, віддихнути свіжим воздухом. А де ти пропадав цілий ранок, що навіть і не заглянув до школи?

Богданко (сердито). Що тобі до того? Чи ти мій наставник? Пильнуй свого носа...

Івась. Фе, Богдане, стидай ся. Ти тільки прикрість та журбу справляєш своїм родичам.

Зоня. А се велика шкода, що тебе якраз нині не було в школі... Ми мали тільки дві години науки, а потім...

Богданко (цікаво). А потім що?

Зоня. Потім усі діти, з цілої школи, зійшлися до великої салі на долині і там відсвяткували ми річницю смерті Івана Франка. Пан професор розказав нам про ціле його життя, відчитував його найкрасші поезії, а відтак вбирали ми сосниною портрет поета, який купила наша школа і який висить у великій салі на стіні...

Я ва V.

(Від ліса надходить Мартуся. Вона стає оподалік від дітий, та прислухується цікаво їх розмові. Відтак потрохи наближається).

Івась (до Богданка). А чи ти знаєш, хто то такий: Іван Франко?

Богданко. Не знаю... Що мене обходить?..

Зоня. І не соромно тобі таке говорити? Ти Українець і не бажаєш нічого знати про нашого найбільшого поета?

Богданко (крізь слези тупас ногами). Чого ви драгуєте мене? Та я... не знав, що нині якесь свято. Думав, що буде така наука, як усе...

Івась. Не плач, Богданку, слези тобі не поможуть. От, красше, сядь собі коло нас, а я розкажу тобі се, що чув нині від пана професора.

Іринка (побачивши Мартусю). Дивіть ся, ось там коло дерева стоїть бідна Мартуся. Покличмо її до себе.

Степанко. Нехай і вона послухає...

Зоня. Мартусю, Мартусю, ходи ближше. Чого стоїш так далеко, начеб лякала ся нас?

Мартуся (зближається ся несміло і сідає коло дітий, на траві). Я не знала, чи ви схочете, щоби я...

Зоня. Але чому ж ні? Ми всі знаємо, яка ти добра дівчинка... До школи не ходиш, тож послухай, що ми нині довідали ся від пана професора.

Івась. Я починаю, а ти, Богданку, слухай уважно. — Іван Франко се, після Тараса Шевченка, найбільший український поет і письменник. Він уродив ся в нашім краю, в селі Нагуєвичах, недалеко Дрогобича, в році 1856, трохи менше, як 70 літ тому. Його батько був селянином-ковалем. До народньої школи ходив він у сусіднім селі, а відтак у Дрогобичі, до школи Василіян. У Дрогобичі скінчив також гімназію, а у Львові ходив до найвисшої школи, що називається університетом. Ще в гімназії, як молоденький хлопець, став він писати гарні вірші, а за ціле своє життя написав так багато, як ні один із наших письменників. Писав він поезії, оповідання, довші повісті та різні наукові книги.

Степанко. І для дітий написав також кілька прегарних книжечок: Лис Микита, Абу Казимові капці, Коли ще звірі говорили... „Пригоди Дон-Кіхота“.

Івась. Так, так, він працював для всіх: для старших і для нас дітий, для більше освічених і для темних селян. Бо він любив весь свій нарід великою, святою любовю... Та не думайте, що легко приходилось йому працювати. О, його життя було дуже важке, повне терпіння та болю... Він мав багато ворогів, що ненавиділи та переслідували його за се, що... він любив правду. Три рази мусів він сидіти невинно в тюрмі між злодіями та розбійниками. Але він не знеохочував ся терпіннями і працював безупинно для свого народу.

Зоня. Не дармо прирівнав він себе з каменярем, що молотом розбиває тверду скалу. Ось, послухайте, як починається ся його поема „Каме-нярі“: (Деклямує):

Я бачив дивний сон. Немов передо мною
Безмірна та пуста і дика площа,
І я прикований ланцюгом залізним стою
Під височенною гранітною скалою,
А далі тисячі таких самих, як я.

Мартуся (зітхає). Як гарно... А чи він живе ще, той великий поет?

Івась. Ні, помер ще в часі світової війни, саме шість літ тому, у Львові дня 28 мая 1916 р.

Богданко (що весь час сидів тихо та слухав, устає і підходить до Івася). Івасю, прости, не гнівай ся на мене... Я перед хвилиною був такий нечемний для тебе... Але я від нині хочу поправити ся, хочу змінити своє життя. Буду слухати своїх родичів, буду ходити радо до школи та пильно учить ся. Бо я... бо я... хочу також колись працювати для свого народу...

Івась (Івась стискає руку Богданка). Славно, Богдане, славно. Поправ ся тільки та возьми ся добре до науки, а певно не пожалуєш. А як велика сила в науці, то можеш пізнати із слів самого Франка (деклямує):

Книги — морська глубина:
Хто в них пірне аж до дна,
Той хоч і труду мав досить,
Дивнії перли виносить.

Зоня (до Мартусі, що похилила голову і плаче). А чому ж ти плачеш, Мартусенько? Що тобі стало ся?

Мартуся (хлипаючи). Нічого... нічого... Я тільки так...

Зоня. Ні, Мартусю, признай ся, що тобі лежить на серденьку. Може ми якраз моглиб тобі допомогти (обіймає її легко і успокоює).

Мартуся. Мені... дуже жалко зробило ся, що... я не можу з вами ходити до школи... Я ще й читати добре не вмію, я так хотіла би учить ся... Але що то мені допоможе говорити... До школи не піду, бо нема звідки... (Закриває очі руками. Діти переглядають ся сумно поміж собою).

Богданко (радісним голосом). Не плач, Мартусю, ти будеш ходити до школи. Я попрошу мого татуса і мамусю і вони запишуть тебе та будуть платити за тебе місячну оплату. Знайдеть ся також у нас якась одіж для тебе і черевички. О, моя мамця така добра, вона певно не відмовить... І книжки купимо для тебе новенькі, зшитки, пера... Будеш бачити, як буде гарно...

Мартуся (відслонює очі, на її лиці малюється радість, але відтак з'являється знов смуток). Ні, се неможливе... У мене маленький братчик, Василько. Йому тільки другий рочок почав ся... Хто буде пильнувати його, коли я піду до школи, а матуся на роботу?

Богданко. Не жури ся. Знайдеть ся і на се рада. Кожного ранка, коли будеш іти до школи, принеси його до нас і він може бути в нас аж до полудня. Наша нянька, що бавить мою маленьку сестричку, Галю, припильнує разом і Василька. А в нас так багато різних забавок, буде мати чим бавити ся...

Мартуся (підносить ся з землі з радісним усміхом). О, якжеж я маю дякувати тобі, Богданку... Який

ти добрий... О, яка я щаслива... (*Стискає руку Богданка і плече в долоні*).

Івась. Бачу, Богданку, що з тебе добрий хлопець, тільки на якийсь час дав ся ти був оманити лінивству. Поступай завсігди так, як поступив нині, працюй, бори ся із злом і будь милосердний. А тоді будеш „цілим чоловіком“, як каже неш великий Поет. (*Виступає на перед і говорить голосно та виразно; інші діти творять кругом нього півколо*):

Баядера.

(Вільний переклад із Рабіндраната Тагоре).

Блаженним сном спав пільмою повитий,
Благословенний Будди край.
Див повні Індії, цвітучі, гожі,
Як казка мрій, весни розмай.

Повільно, нишком вкрали ся на небо
Зловісні, чорні гори хмар,
Та спав весь край і город спав Мадур,
Предивних сповнений примар.

А при шляху, за брамами Мадури,
Простяг ся в поросі чернець
Вседоброго, сильного Бога Будди,
Дід Угапонта, мандрівець.

Він спав. Нараз якась нога жіноча
Торкнула легко у рамя
Слугу Господнього. Проснувся і бачить:
Стоїть мов молодість сама,

Якась дівчина чарівна, прекрасна.
Горить світильник у руці,
А в світлі тім блестять багаті шати,
Жемчуги сяють дорогі.

То Баядера, красавиця Індій,
Танечниця, любимка всіх!
Красою пишна, молодістю пiana,
З очима повними утіх.

„Що робиш тут так пізно, старче Божий?“
Спитала приязно черця.
„Тебе негідне вуличне смітнице!
Встань! Йди зі мною, прошу тя!“

Тут блискавка роздерла пільму ночі
І грім у хмарах зрокотів.
Здрігнуло ся дівча. А Угапонта
В тяжкій задумі відповів:

„Йди собі дорогою своєю
Най Бог веде тебе!
Колись прийду до тебе, красавице!
Колись, як слухний час буде!“

* * *

Була весна. Сміялось ясне сонце
І слало струї золоті
На розісміяні поля, на город,
На пестрі луки цвітані.

Пішов тоді святець до брам Мадури.
Гей, хто лежить там на шляху?
Чиє се тіло чорні струпи вкрили,
Хто в муках гине на смітю?

Прокажена! — Вонаж се, Баядера!
Прогнана з города людьми,
Другами своїми! Нема й одного,
Щоб спрагненій подав води!

Лиш хто любить, терпить,
В кім кров живо кипить,
В кім надія ще лік,
Кого бій ще манить,
Людське горе смутить,
А добро веселить, —
Той цілий чоловік.

Усі діти хором: Той цілий чоловік...

(*Живий образ. Занавіса поволі спадає*).

Деся Верховинів.

Клякнув при ній побожний Угапонта
І спалені звогчив уста,
Обмив гниючі рани, чорні струпи
І вирвав смерти з рук дівча.

„Хто ти, спасителю мій?“ — шепче вдячно.
„... Колись прирік я, що прийду
До тебе, Баядеро, в слухну хвилю,
І ось при тобі я стою!“

Василь Софронів.

Мої приятелі.

Часто чули ви, діти, що добрий приятель
більше вартий, як золоту.

Такий богач — се я. Маю кількох добрих
приятелів і про них вам дещо скажу. Мої прия-
тели до мене прихильні; вчать мене і тішать, коли
лише прикличу їх. Добре їм відомі: жите, наука
і знане.

Перший приятель розказує мені про славу
добу нашої України. Знає сказати, коли тут при-
трафило ся щось гідного пам'яті. Не промовчує
також хиб і причин упадку народу. Вже давніше
говорив мені натхнено про сьогоднішнє наше
воскресенє.

Другий приятель те все потверджує і додає
ще, де є ті памятни місця і де можна щось крас-
ного побачити на Україні. Оповідає про урожайне
Поділе, лісисту Волинь, про розмокле Полісе, ве-
селе Підгірє, буйне Чорне море і гористу Верхо-
вину. Поучує про всі границі України.

З третим розмовляю про звір'ята, рослини
і копалини України. Часом думаю собі, що се
є така квітка, чи друга, а приятель з усміхом
скаже, що я омилив ся. Повірити мушу, бо по-
каже мені „чорне на білім“.

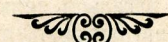
Четвертий приятель нагороджує мені мою
бабуню, бо знає всі казки.

Крім сих найвірніших маю ще більше до-
брих приятелів, що їм я вдячний за науку і за-
баву. Сказати вам, хто є сі мої приятелі? Се мої
книги: дієпис (історія), землепис (географія)
і природопис України. Крім того казки й інші
книги, які я маю в своїй книгозбірні.

Як прийде часом якийсь новий приятель до
мене, радую ся, але не дам собі спокою, доки
не розвідаю, що красного оповідає.

Книга є добрим дорадником і приятелем,
тож стараймо ся жити з нею в приязни, як
я живу вже давно і хочу й дальше жити...

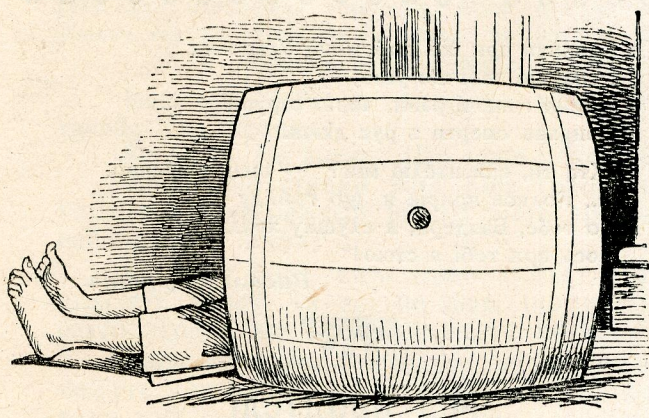
Подав Богданко.

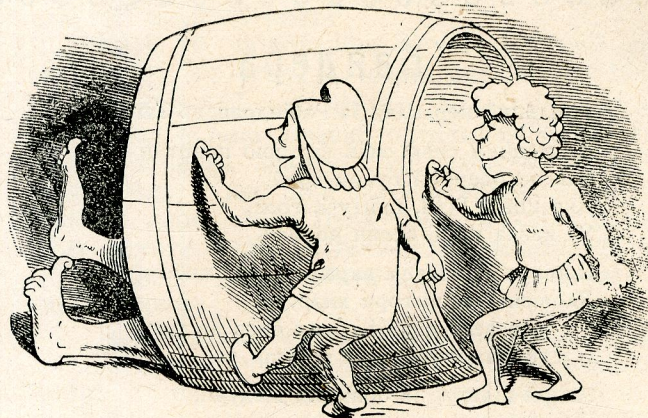
Більгельм Буш.

Фільософ Діоген^{*)} і збиточники з Коринту

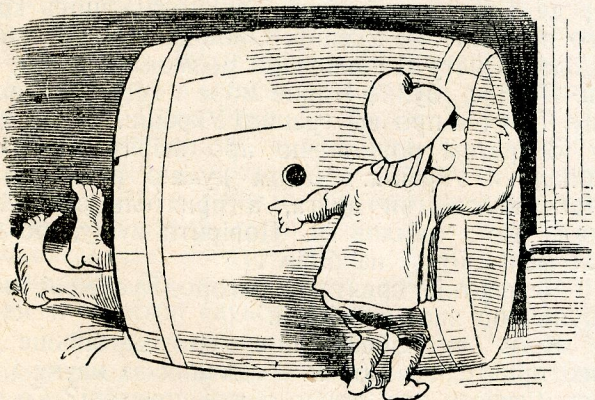
або не роби другому, що тобі немиле.

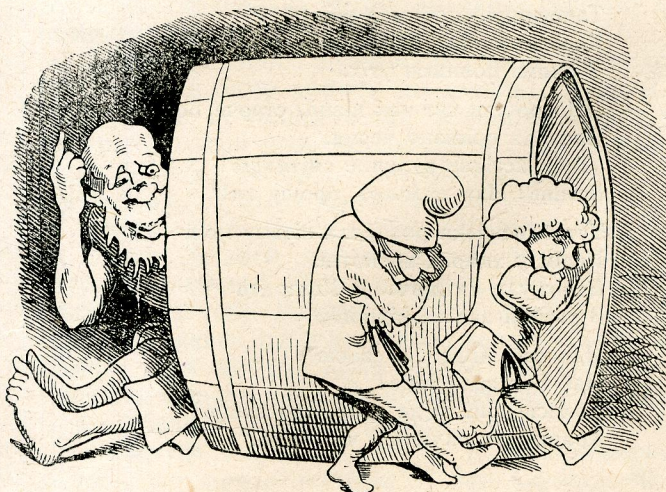
1. У задумі важкій
Діоген раз сидів
В бочці, тіло старе
В теплі сонячка грів.

3. Стали близько́оба
Тай не жалують рук,
Сильно в бочку в одно:
Стук і стук, стук і стук!

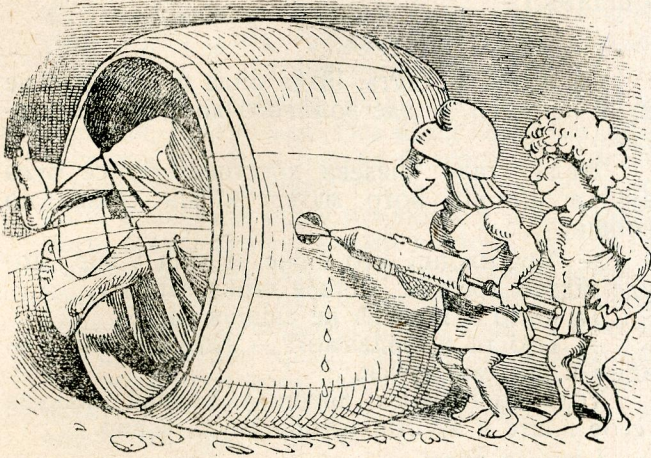

2. Аж збиточник малий
З міста тут прибіга,
Й кличе друга свого:
„А ходи-но сюда!“

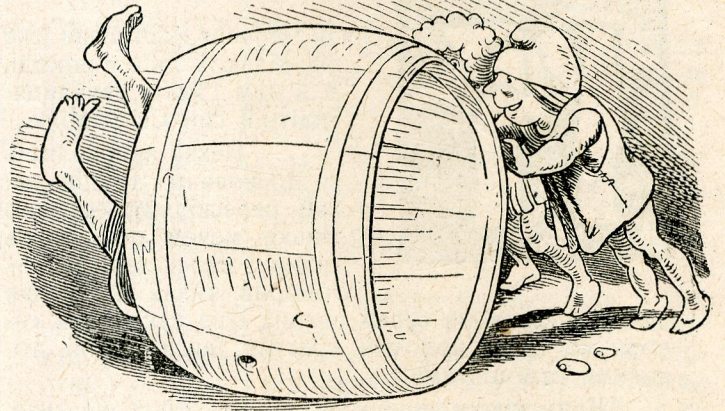

4. З бочки наш фільософ
Кива пальцем на то
Тай кричить, не мовчить:
„А се що, та на що?!“

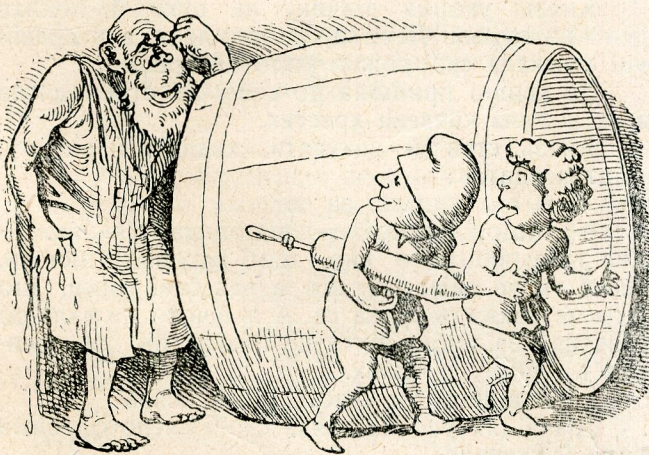
*) Діоген — се був один із найславніших грецьких фільософів. Він жив у IV століттю перед Христом у місті Коринті. Його ціле майно становила бочка, в якій мешкав, подертий плащ, мішок, костур і дерев'яна чарочка на воду. Старався він мати як найменше вимогів від людей і світа. Звісна його пригода з Александром Великим. Був він ізза своїх наук, які ширив, загально нелюблений; у фільософії є він творцем т. зв. цинізму (се є: світогляду на жите у можливо найскрайнішій простоті).

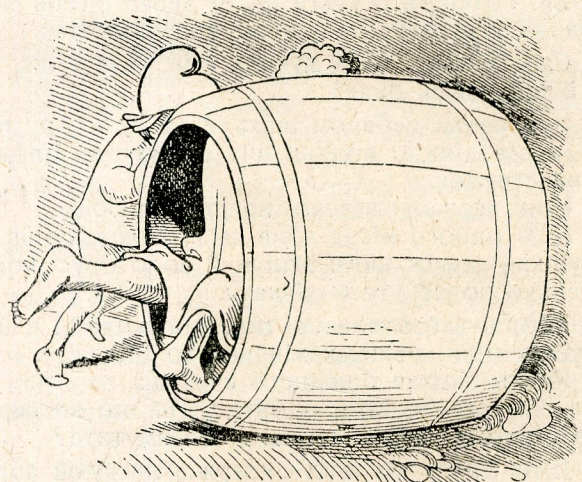
5. А збиточник один
Десь вже сикавки узяв
Тай у бочку її
Без надуми запхав.

7. Осушив ся старець
І знов в бочку ляга,
Та край бочки вже знов
Ті збиточники два.

6. Старець мокрий увесь,
Увесь зимном проник,
А збиточники два
Ще показують язик!

8. Нуж котити її
Із горба аж ген-ген...
„Стій, ах стій!“ із нутра
Так кричить Діоген.

(Кінець буде.)

НОВО ЗАСНОВАНА ФІРМА

„HELIOS“

СТАНІСЛАВ ЦВАК і Спілка

Львів, вул. Зіморовича, ч. 14

порукає: фотографічні апарати
і всякого рода прилади по най-
дешевших цінах. Аматорські
знімки викінчує у власній ля-
бораторії солідно й дешево.
Висилка на провінцію відвотно.

П а р а ш к а.

(Історичне оповіданє.)

князь Червения Ростислав уже від кількох днів у поході. А з ним і його дванадцятилітній син Святополк.

— Нехай заправляється до воєнних трудів, нехай пересвідчить ся, що тільки мечем розширить границі своєї держави — говорив князь Ростислав

жінці, коли вона серед рясних сліз закладала синові на шию золотий хрестик, висаджений до рогами самоцвітами.

Куди князь рушав походом, ніхто не знав. Так він робив завсідги, коли рушав у похід. А тепер мовчав іще завзятійше. Видно мав важну причину до сього.

Було літо, сонце пекло й коні дружинників ледви волікли ногами, а й самі дружинники раз-ураз скидали шоломи та втирали піт із чола.

Тож усі аж легше відітхнули, коли перед ними замаячів густолистий ліс.

Віхали в ліс. Ліс обдав їх милим холодом і в мить усе неначе нових сил набрало. Дружинники оживили ся, почув ся гомін розмов, а далі то й співи залунали. Здавало ся, начеб і стяги та хоругви, обтерши о густе листя дерев з себе пил, набраний у куряві доріг, веселіше лопотіли.

Спрага ще тільки мучила всіх. Але є ліс, то вже й вода десь буде!

І справді... небаром виїхали на простору поляну, а серединою поляни вив ся, журчав сріблентий струмок.

Коні заржали весело, приспішили бігу.

Біля одного місця збив ся гурток хлопців — пастушків, а між ними ясніли й золоторусі коси, вбогенько зодягнутого дівчати.

Хлопці забавляли ся тим, що кидали в потік, усе в одно місце, камінчики то що.

Князь підїхав близше й спитав:

— А що ви, діти, робите? По що ви кидаєте в струмок камінем та воду каламутите?

Діти зразу на вид лицаря в лискучій зброї злякали ся й нічого не відповідали, та в кінці найстарший із них сказав:

— Ми кидаємо в отсе джерело камінці, а русалки викидають їх нам назад.

— Як се викидають назад? — счудував ся князь.

— А от пожди тут хвилюк тай сам побачиш, лицарю! — додав хлопець.

Зацікавлений князь ізсів із коня, а за ним і князенко й оба підступили до дивного місця, де русалки відкидають назад камінці.

Князь побачив, як на піщаному дні струмка булькотіла вода то тут, то там, неначеб нори били. За хвилину вдарила в гору сильна струя води, високо на пять до шість стіп і викинула камінці й инше, що хлопці повкидали були. Таке повторило ся кілька разів.

Тоді князенко, без надуми зняв із себе золотий хрестик і кинув його в воду.

Та ждуть і ждуть. Вода біла в гору вже не раз і не двічі — але золотого хрестика не вернула...

Жаль стало князеві хрестика, бо се була памятка ще від його матері й він сказав до хлопців:

— Ану, хлопці, хто пірне на спід у вир і добуде відтам хрестик, дістане гарну заплату.

Та ніхто з хлопців не спішив ся.

— Такі то ви відважні! — глузував князь — видно в вас самі труси.

Тоді золотокоса дівчинка мерщій скинула з себе платє й як стій шубовстнула в вир.

І сказав князь:

— Ось дівчина засоромила вас! Шкода, що ви такі здорові хлопці.

Але жде він і жде, а дівчини не видати. І став уже жалувати князь, що зза примхи став причиною смерти дівчатка.

А тут ще й хлопці доповідають:

— Вона не верне вже! Русалки людей не вертають, а залоскочують їх.

Сумний, понурий стояв князь над водою й глядів недвижно в вир.

Нараз вирвала ся в гору висока струя, висша як звичайно, а за хвилю винесла на верх — дівчатко.

Князь ухопив дівчику на руки й поклав ніжно на мураві. Лежала ошоломлена, а в правій руці стискала судорожно золотий хрестик.

За хвилю прийшла до себе. Як стій зодягла ся та подала князеві хрестик.

Князь став їй дякувати, хвалити її відвагу, а відтак спитав:

— А що жадаєш за се?

— Ніщо, князю! — відповіла дівчина. — Я не тому пішла в вир, щоб нагороду дістати, а щоб ти не сміяв ся, що в нас самі труси, що ніхто не зважить ся на се. А я нічого не мала до страчення, за мною ніхто не плакав би, бо я сирота в наймах у чужих.

— А відкіля ти знаєш, що я князь?

Дівча глянуло на князя своїми ясноглубими очима й сказало:

— Я не тільки знаю, що ти князь, але й знаю, що ти Ростислав, князь Червения й ідеш війною на свого рідного брата, щоб забрати собі його уділ.

Князь налякано видивив ся на дівчину й закликав:

— Дівчино! Що ти за одна?! Відкіля ти знаєш се, що доси не знають навіть мої найблизші люде?!

— І я не знала доси. Але мені сказала все там у вирі, в хрустальному теремі княгиня русалок...

— Що?! Ти бачила там княгиню русалок і її хрустальний терем? Оповідж про все! — прохав князь і присів ся на мураві.

— А дівчина оповідала:

— Коли я пірнула в вир, сильна струя хопила мене й понесла гень на спід. І аж там я отя-

мила ся. Кругом мене сиділи русалки, а одна з них мала на голові золотий вінець із самоцвітами, куди красшими, як у сьому твому хресту. А довкола мене бриніли стіни хрустального терему. Я з дива та жаху не могла промовити й словечка, а княгиня русалок говорила:

— Ти прийшла сюди за хрестиком князя Червеня, Ростислава. Ось маєш його. Віддай йому й скажи, що його ненька благословила його ним у похід не на рідного брата, не на се, щоб він ішов руйнувати рідну землю, а у похід проти ворогів рідної країни. Скажи князеві, що він і йому подібні, які заводять уособиці в рідній землі, прогоняють святу Згоду й братню Любов із неї, що вони найбільші вороги рідного краю. Скажи йому, що сей материн хрест, буде не благословенством, але проклятем йому, коли він свого меча вживатиме не проти ворогів, в обороні рідної землі, але проти братів своїх.

— В сій хвили сильна струя знов пірвала мене й викинула в гору.

Князь похилив голову на руки й задумав ся.

— Дівчино, — спитав по хвили — як тебе зовуть?

— Парашкою! — відповіло дівча й сіло глянуло князеві в очі.

А князь глядів мов причарований на неї, на її струнку статі, на розплетені золоторусі коси, що вогкі ще з води важко спливали по плечах.

— Парашко, — спитав князь — поїдеш зі мною на мій терем за товаришку моїм дітям?

— Поїду, — відповіло дівча без надуми — але перше ще мушу погнати назад товар моїм господарям.

— Поженеш, а ми за тобою поїдемо.

А дружині видав князь приказ:

— Вертаємо в Червень!

* * *

Князь Ростислав вернув у Червень і від сеї хвилини не вживав уже свого меча інакше, тільки проти ворогів рідної землі, в її обороні.

І запанували в краю Згода, Любов і Труд, а з ними Добробут і Щастє.

А дівчина Парашка виховувала ся на княжих теремах і стала потім любою подругою князя Святослава Ростиславича, який із самої любови до неї теж не вживав свого меча інакше, як тільки на оборону рідної землі. І народ благословив добру княгиню, що все й усюди спішила йому з помічю.

Минуло багато літ. Умер князь Ростислав, умер і його син Святослав, а княгиня Парашка

все ще жила. Бавила внуків своїх і вчила їх любити рідну землю, народ рідний.

Але прийшов і її час. Тоді вона поїхала в родинні сторони й прибула над жерело, в яке пірнула була малим дівчатком, і вкинула в нього сей самий хрестик, що то тоді винесла була.

— Коли русалки вернуть його — сказала собі — то мої нащадки житимуть у згоді й сильна й богата буде моя рідна земля. А коли не вернуть — Незгода й Горе запанують.

І ждала, ждала... та даремно! Хрестик пропав на все. Прибита горем сіла вона біля жерела й заснула з умучення.

І снить ся їй: Підходить до неї ся сама княгиня русалок і каже:

— Не жури ся! Не жури ся, хоч Горе й Недоля жде твою рідну землю. Так, Незгода запанує в ній, князі уособицями знищать її, упаде Червень, упадуть і всі червенські й усі інші городи по всій Україні, чужинці запанують у ній — та ти не жури ся. Прийде час, що всі пізнають свої хиби й від дитини вже любитимуть Згоду й Труд, а тоді Україна встане вільна й буде сильна й могутня. Тоді придуть тут провідники народу й я віддам їм сей самоцвітний хрестик.

Княгиня Парашка збудила ся й покріплена дивним сном вернула в Червень. І небаром померла там. Внуки справили їй величавий похорон, а народ плакав по ній, як по рідній матері.

Минуло багато, багато літ від того часу. Цілі століття! І спадали Горе й Недоля на Україну одно за одним. Князі заводили між собою уособиці, упав Червень, упали й інші червенські городи. Незгода побила народ. Вороги зрадили й запанували над народом нашим. Народ важко проклинав князів за уособиці, за руйну. За проклонами забув і добрі діла Святослава й його сина Святотолка, забув так, що й літописи про них не тямлять. Та не забув доброї княгині Парашки!

Пам'ять про неї, про її жерело живе й доси в народі.

А є се жерело в Яворівщині, три кілометри на схід від села Скла.

І доси викидає воно назад усе, що вкинути в нього, та доси ще не викинуло золотого, самоцвітного хреста князя Ростислава, що його вкинула там княгиня Парашка перед своєю смертю.

Але прийде час, що викине! Вірте, діти, в се! Та тямте, що се станеть ся тільки тоді, коли між нами запанує Згода й братня Любов та щира охота до спільного труду, труду для рідного народу. А до сього треба, щоб ви, дітоньки, вже з малечку всім серцем полюбили Згоду й Труд.

Тямте се.

Антін Лотоцький.

Статочний школярик.

Бігав, скакав хлопчик в садочку
Тай сполошив пташку в гніздочку.
Злякалась пташка маленька,
Заболіло коло серденька.

Стріпала ід горі крильцями,
Сховала ся меж гильцями.

Ой не втікай, пташко, з садочка,
Не рушу я твого гніздочка.
Дітям твоїм кривди не вдію;
Пташки шанувати я вмію.

Бо то я школярик статочний,
А не пустий хлопець збиточний.

Марійка Підгірянна.

Байдачок.

Малий Остап — школярик
Він гарний звичай мав;
Історію України
Пильненько все читав.

Читав, як наші предки
З врагами йшли у бій,
Бороли ся, вмирили
За нарід любий свій.

Читав, як Запорожці,
Преславні козаки,
Колись на Чорне Море
Пускали байдаки.

І сам собі задумав
З вітрил і дощенок
Подібний збудувати
Козацький байдачок.

Ось вже байдак готовий,
Вітрила з хустинок,
Замість на Чорне Море,
Пускає в потічок.

Човен майнув потоком
Уже за десять гін,
Остап наш тільки мріє:
Колись поїде й він!

Горкіб.

Н. Ковалевська-Короліва.

Як повстали привитальні звичаї.

Кожен чемний хлопчик знає, що зустрінувшись на вулиці знайомих, він повинен скинути капелюшок чи шапочку й чемно привитати ся. Знає також, бо кожного дня те бачить, як старші при зустрічі витають ся, подаючи один одному руку. Певнеж мама ще й говорила, що скидаючи капелюшок, не годить ся зривати його з голови прудким рухом та не вимахувати ним, відставляючи далеко руку. Навпаки — треба зняти його рухом повільним, трошки відвести його від голови на бік та потримавши врівні з очима одну мить, так само повільно надягти на голову знову. А простягати знайомому руку не слід раніш, ніж тобі не простягне старший. Колиж він тобі подав свою, треба її трохи стиснути, не трусячи й не сіпаючи.

Так само знають добре всі чемні та виховані дівчатка, що витаючись при зустрічі, треба зробити „реверанс“, або — як кажуть за Німцями — „кніксен“. Та мабуть не всі дітки знають, від коли й з якого поводу повстали між людьми такі звичаї, що їх нині мусить дотримувати кожда вихована, гречна людина.

Звичай скидати капелюх при зустрічі повстав дуже-дуже давно. Ще за тих часів, як по світі

було розширене невольництво. А за тих часів вільні люде — тоб то, мовляв, пани, не дозволяли своїм невольникам мати довге волосє на голові. По деяких країнах голили невольникам усю голову, по інших — тільки пів голови й по тому пізнавали невольного чоловіка, від пана розріжняючи. Отож коли невольник здибував вільного, він мусів показати, що він — не рівня панові, знімав з голови капелюх й показував, що він — голий. А що тим невольник одночасно виявляв перед паном і свою пошану, чи покору, то потім, коли вже й невольництво скасовано, люде залишили звичай здіймати шапки при зустрічі, на знак своєї пошани один до одного.

Звичай подавати один одному руку повстав іще давніше. Тоді ще люде були дуже дикі й неосвічені. Вони здебільшого воювали поміж собою, коли не належали до одного роду, і кожен уважав за ворога всякого незнайомого та його бояв ся. Отож на знак того, що зустрічний незнайомец не має нічого лихого на думці й не тримає в руці жадної зброї, він — при зустрічі — випростовував у гору та на перед свою правицю, розтуливши пальці й показуючи порожню долоню. Зустрічний бачив, що небезпеки нема

й коли сам не мав думки нападати на незнайомого, також витягав і свою правицю, показуючи долоню. Згодом на знак пошани обидва зустрічні трохи схиляли й свої голови, а з того й повстало старовинне привитане, яке ми бачимо нині тільки на малюнках із життя стародавніх часів. Так витали ся, наприклад, Римляне й Греки.

Пізнійше люде надумали не тільки показувати свою руку, а вже ближшим та приятелям почали її простягати. Се визначало, що один приятель пропонував другому свою підтримку чи силу своєї руки на випадок, колиб тому довелося боронитися від ворога. А другий, приймаючи приятелеву руку, стискував її, ніби тим самим говорячи: Згода! Будемо друзями!

Звичай робити реверанси, чи кніксени повстав пізнійше, в так звані „середні віки“. Робили реверанс не тільки маленькі дівчатка, а однаково — й поважні пані, та старенькі бабусі. Таким способом витали вони королів, князів та всяких великих панів — „феодалів“, тоб то своїх володарів. Бож не слід забувати, що за старих часів тих королів та князів, чи взагалі можливо-владців, занадто багато було на світі. А що тим панам не було чого робити, бо за них усю працю робили їх покірні підданці, то королі та князі, або билися за всяку дурницю з сусідами, або ганяли на полюванні, або бенкетували та піячили, як і взагалі роблять іще й досі всякі королі та бездільники. Отож, впоряджуючи бенкети, тоб то „придворні балі“, вони скликали до своїх замків та палат і своїх підданців. А ті, приходячи до свого володаря, на знак своєї повної покори, ставали перед ним навколяшки. Так само робили підданці, коли приходили до феодалів чогось просити. Пан же, бачучи, що жінка стоїть перед ним навколяшках, простягав до неї руку, немов хотів їй допомогти підвестись на рівні ноги. А що сі рухи робилися майже одночасно, то жінка не встигала й впасти на коліна, тільки згинала ногу, щоб те зробити. Отож з того руху й повстав реверанс. Слово се в мові французькій визначає: „пошана“.

Звичай робити реверанс і досі існує при всіх королівських дворах і він обов'язковий для всіх жінок, покликаних до короля на прийоми, балі, чи якесь свято. Тільки там реверанс треба робити іншим способом, як то роблять дівчатка в звичайному житю. Кожда дама, підходячи до короля, робить аж три „глибокі“ реверанси: перший — біля самого короля, другий — відступивши на три кроки назад, а третій — ще відступивши на три кроки. Тільки так тричі відступаючи, дама може нарешті повернутись до короля спиною та вже йти далі по людському.

По деяких країнах Європи, переважно по глухих містечках, ще й досі служниці роблять кніксен своїм панам, а селянки — вчителів та пан-отців.

Дівчатка, що реверансом витають старших, ніби тим говорять, що вони будуть їх слухати, як середновічні підданці слухали своїх панів — королів чи феодалів. А, роблячи реверанс, кожда вихована дівчинка знає, що треба згинати в коліні тільки праву ніжку (ліву — ніколи!), робити се повільно й красиво, а не прудко та недбало. Бо коли хто спішиться віддати реверанс, то з боку те випадає смішно й негарно: немов та дівчинка кудись поринає, чи висмикує з грядки редьку. Повільнож, відставляючи праву ногу на-

зад та згинаючи її в коліні, одночасно трохи прихилиють наперед голову й верхню частину тіла. Потім також повільно приставляють ліву ногу до правої й помалу випростують ся. Навчити ся гарно робити реверанс не легше, як навчитись добре танцювати.

Коли хтось із ваших приятелів чи знайомих буде від вас далеко так, що не можна ані простягти йому руку, й не випадає робити реверанс, то й хлопчики, й дівчатка, й дорослі витають його рухом витягнутої вперед та в гору руки. Так само роблять, коли хтось із приятелів чи знайомих від вас відїздить потягом, відпливає пароплавом або що. Простягнувши руку, легенько хитають самим кетяхом, тоб то пальцями та долонею. Сей спосіб привитання перейшов до нас від понадбережних мешканців, власне, рибальських жінок та дітей. Коли їхній татко чи брат відпливав від берега в море, то ті близькі та приятелі, що лишалися на березі, щоб дати змогу любим морякам здалеку себе бачити, махали їм різнкокольоровими хусточками, високо тримаючи хусточку в руці. А хусточкаж була майже в кожного, бо ті, що лишалися, зі страху та жалю по відплилих, плакали й витирали собі сльози. Часто й тепер при відїзді милих, витаємо їх хусточкою, а не порожньою рукою.

На Сході — в Туреччині, Персії то що — чоловіки, витаючись, прикладають руку до чола та серця, а потім роблять рух, ніби сією рукою хочуть доторкнути ся землі. Сим вони показують, що думку й серце — тоб то свою любов — складають до ніг тієї людини, яку шанують. За старих часів сей звичай був так само й у нас, на Україні. В багатьох місцях він ще й досі тримається, алеж так переважно витають Бога та Святих, тоб то вклоняються ся перед святими образами.

Туркині та Персіянки, витаючи старших людей, складають руки на грудях і схиляють голову та верхню частину тіла наперед. Се — памятка ще тих недавніх часів, коли на Сході жінку уважали за невольницю, бо зложені навхрест на грудях руки, були там за знак невольницької покори. Так само й до нас на Україну занесено сей східний звичай, якого ще й досі не залишили по деяких місцях старі наші жінки.

Привитане виявляємо здебільшого не лише самими умовними рухами. При зустрічі або прощанню говоримо також і певні привітальні слова. Стародавні Греки, а за ними — й Римляне, що багато дечого переняли від Греків, виталися словом — „Радуйся!“ Сим вони хотіли виявити, що бажають приятелям тільки самої радості в житю.

На Сході та по країнах магометанських, де тримаються віри Магометової, чоловік чоловікові каже: — „Селям аліюм“, тоб то — „Нехай буде з тобою спокій Господній“. Жінціж та чужинцеві, що не належить до віри Магометової, тих слів казати не можна. Тоді кажуть тільки: „Алла мерхамути“, тоб то — „Нехай Бог тобі буде милостивим“, бо магометанець не може припустити, щоб якийсь чужинець міг заслужити спокою Господнього.

Коли по світі поширилось християнство — в привітаннях майже по всіх землях згадували Бога, чи Христа, чи Діву Марію. І у нас, на Україні, ще й досі по селах існує гарний звичай, казати при зустрічі — „Поздоров, Боже“, а при розлуці — „Щасти, Боже, на все добре!“

Загадка літературна.

(Уложив Володимир Москалюк.)

1.	а	а	а	а	а	а	а	а	о	о	о	о	2.
3.	т	т	т	т	т	с	с	с	с	я		4.	
5.	у	у	у	р	р	р	і	і		б.			
7.	и	и	и	н	н	н	д	д	п	п		8.	
9.	к	м	ч	в	н	і	п	м	н	й	з	л	10.

Слова зложити так, щоб дали назви:

Від 1—2 твір Т. Шевченка.

„ 3—4 „ Б. Грінченка.

„ 5—6 „ Ю. Опільського.

„ 7—8 „ Б. Грінченка.

„ 9—10 „ Т. Шевченка.

□ □ □

Магічний квадрат.

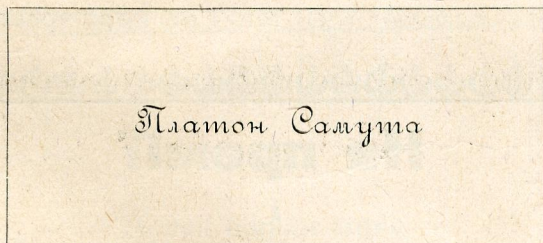
(Уложили Янка й Славка Пичаївні.)

1.	а	а	а	а	I.	1. = I. = пахучий цвіт.
2.	ж	ж	л	м	II.	2. = II. = турецьке ім'я.
3.	н	о	о	о	III.	3. = III. = тим коле пчола.
4.	о	р	р	р	IV.	4. = IV. = жидівське ім'я біблійне.

□ □ □

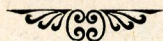
Загадочна візитівка.

(Уложив Роман Барилляк.)

Чим є сей молодець?

За влучні розв'язки сих загадок призначені до вильосовання 3 премії в книжках.

Розв'язки загадок**з 7 і 8 числа „Світа Дитини“.****Шаховий коник в орнаменті:**

Ціль життя — видосконалити самого себе. Жити для рідного народу сеж обов'язок людини. Один за всіх, всі за одного! Громада великий чоловік. Д—о.

Загадка фігуральна: „Червона Шапочка“.

Загадочна телеграма: Пропало, що у воду впало.

Географічна загадка: Конго, Родос, Школа, Косів, Одеса.

Арифметична ломоголовка:

1) 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1 = 45

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 = 45

8 6 4 1 9 7 5 3 2 = 45.

2) а) $9 \times 8 = 72 + 7 + 6 + 5 + 4 + 3 + 2 + 1 = 100$.б) $8 \times 8 = 64 + 8 + 7 + 6 + 5 + 4 + 3 + 2 + 1 = 100$.

Шукай-головка: 1. Сало = мясо. 2. Pes = нога. 3. Maria = моря. 4. Лас = молоко. 5. Ара = вівтар. 6. Corona = вінець. 7. Quot = кілько.

Шарада: Серпанок.

Загадки: 1. Плуг. 2. Зачервлений оріх. 3. Решето. 4. Пила. 5. Замок. 6. Світло із свічки. 7. Горнець. 8. Голка. 9. Клубок. 10. Ключ.

Загадка фігуральна: **Воскресне Україна!**Загадка в прямокутнику: **Веселих Свят!**

1. Когут. 2. Курка. 3. Яйце. 4. Яйце. 5. Як печеться. 6. Найменші. 7. Рибка. 8. Рак. 9. Морква. 10. Маківка.

Гуцульські загадки: 1. Рукавиця. 2. Пранник. 3. Зірниця на небі. 4. Перце, папірок. 5. Камінь.

Загадка зоологічна: Магот, индик, комар, осетр, лиска, пчола, чайка, райка, курка, блоха, сойка.

Початкові букви: **Микола Аркас.**

Льогогриф: Панна, Ганна, Жанна, ванна, санна, манна.

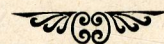
Загадки: 1. Кір. 2. Свічка. 3. Одно (бо друге вже не буде натщо). 4. Без „т“. 5. Ячмінь, бо має вуса.

Загадочна візитівка: Коршмар-обдирайко.

Влучні розв'язки надіслали: Н. Думін, Г. Кассарабівна, Ст. й Г. Ших, Я. Курп'як, Н. Ленець, М. Попович, П. Озерів, Г. Гела, М. й М. Брацайківні з Ужгороду, В. Островський, Д. Адріановичівна, Н. й Н. Олексюки, Д. Налуковий, Ю. й Н. Тшуки, Ст. Лукань, В. Гоцапюк, О. Рондяківна, І. Петровський.

Вислід льосовання премій: Премію „Пригоди Горобчика“ вильосували: 1. Оріся Рондяківна в Косові; 2. Петро Озерів у Володимирі Вол.; 3. Василь Гоцапюк у Станіславові, (ул. Липова, ч. 13). Премії висилаємо рівночасно поштою.

Премію: „За Вітчину“ вильосували: 1. Галюся Гела у Лабовій; 2) Ярусю Курп'як у Гвіздци; 3. Миросью Попович у Дрогобичі.

„Діточий театральний Гурток“ при читальни „Просвіти“ в Кривенькім: Знимку Вашого Гуртка передав „Світик“ до редакції „Театрального Мистецтва“, де її використають. Переслану жертву передано до Тов. „Просвіта“. Чи пробували Ви дати виставу з „Червоної Шапочки“, „Коника Стрибунця“, „Іменин Влодка“, Лісової Казки? Старайтеся доконче заграти сі сценічні картини. Про кожду виставу повідоміть „Світик“ тай присилайте фотографічні знимки всіх аматорів, уложених відповідними групами.

Николюцько Ленець у Розлучі: Число 7 газетки вийшло дуже пізно тай тому так пізно дійшло до Твоїх рук. Ти ще видно не чув нічого про „Світикову — недобру Цьоцю-Почту“. Вона робить „Світикови“ різні несподіванки тому, що годує тепер у себе дуже багато „індиків“. А знаєш добре що кожний „ендик“ не зносить синьо-жовтої краски. Подібні загадки, як ті, що Ти надіслав — маємо.

Віктор Скорняків у Львові: Загадочки, які Ти уложив, зовсім не інтересні і „Світик“ зложив їх на спочинок до коша. Щоби уложити добру загадку, треба трошечки наломити собі головку. Спершу старайся загадки зі „Світика“ розв'язувати, а за два або три роки возьмися до укладання своїх загадок. Тоді певно будуть вони добрі і тоді „Світик“ радо їх надрукує.

Славчик Луцейко у Футорах: Твому бажанню піде „Світик“ на зустріч і небавом появить ся гарна пісня з нотами на сторінках газетки. Співаник для дітей з забавами вийде небавом. Буде се дуже гарний дарунок українській дітворі від п. Михайла Гайворонського. Співаник сей вийде у прегарній шаті, накладом У. П. Т. у Львові. Чому не розв'яжеш загадок?

Школярки з Видинова: Ваш перший лист до „Світика“, вказує на се, що Ви зі „Світиком“ знакові вже від давна, бо написали Ви лист так гарно, що й найпильніші школярки з мійської школи не постидалиб ся його. Розв'язки загадок, які Ви прислали, вказують на се, що Ви знаєте добре історію, географію, літературу і все, що з тим зв'язане. „Світик“ незмірно радіє сим, що може повеличати ся так гарними читачами із сільської школи. Пишіть частійше! А Палагну Берлад поздоровить від „Світика“ і позвольте їй також на новім листі підписати ся. Вона певно стала вже чемна і заслужила на сю честь.

Мирося Чапельська у Когоусе (Америка): Листик від Тебе разом із долями одержали і справляємо адресу. Для Павлини Барна посилаємо газетку від 1 числа. „Світик“, тішить ся, що найшов у Тобі таку ревну читачку і дякує Тобі за Твою працю над розширюванем газетки поміж своїми ровесницями та за приєднуванє нових передплатників. Наколиб у кожному місці в Америці, де проживають Українці, найшла ся така Мирося, як Ти, то „Світик“ ішов би не в десятках, але в тисячах примірників до них там за Океан.

Наталя й Доля Адрияновичівні в Деревні: Не з власної вини „Світик“ спізнивав ся з приходом до Вас, мої Любі Приятельки. Склало ся на се багато всяких причин. Одначе від тепер буде вже „Світик“ старати ся правильно до Вас приходити. Як другу рату завдатку передплати на сей рік пришліть із початком мая квоту: 1.500 Mk.

Іван Петровський в Лубниках Низших: Лист одержали і вислали бракующе число. Старай ся читати „Світик“ не тільки з Василем Риндичом, але із усіми хлопцями, яких интересує книжка або газета. Памятай про се, що під сільськими стріхами у нашому краю — криється багато великих талантів, які з причини невідрадних обставин жита марніють, замість стати ужиточними для загального добра. Наколи селяни зрозуміють вартість книжки та відчують потребу науки — тоді жите нашого народа піде цілком иншим шляхом.

Ануся Голотак у Жукотині: Лист від Тебе з описом Шевченківського свята у вашій школі так подобав ся

„Світикови“, що він його надрукував на своїх сторінках. Нехай всі Твої товариші і товаришки з IV класи пильно читають кожне число газетки, а побачать, кілька нових, цікавих і хосенних річей навчать ся на ціле жите.

Виказ жертв

(у марках).

На „Рідну Школу“: О. Рондяківна 100.
Разом зібрано: 100 Mk.

На фонд Інвалідів: О. Рондяківна 100.
Разом зібрано: 100 Mk.

На фонд вихованя сиріт по бл. п. Кивелюку: Miss Irene Kutsy (Northampton — U. S. A.) 1 доллар, Івася і Мартуса Ціпановські 6.000, О. Рондяківна 200.
Разом зібрано: 8.200 Mk. і 1 амер. доллар.

На воєнні сироти: О. Рондяківна 100.
Разом зібрано: 100 Mk.

На пресовий фонд „Світика“: Школа ім. М. Шашкевича в Станиславові 4.361 Mk., замість вінця на домовину Володимира Боркуна, уч. III а класи (як збірку від: I а — 335, I б — 310, II а — 350, II б — 240, II в — 418, III а — 408, III б — 915, IV — 640, V — 1.055); М. Стасів 250, О. Солтисівна 200 і кличе: Марійку Венгжинівну, Ірку Миколаєвичівну і Нусю Рибачківну; І. й В. Козбурі 200, О. Рондяківна 100, Н. Думін 300 (викликаний О. Смалем), Безіменний філантроп 2.000 (пятий раз). Збірки: На листу ч. 1479: Ю. Пентелейчук 10 К. ч., І. Сподарик 10 К. ч., І. Кульчицький 10 К. ч., М. Танчаковська 20 К. ч., Г. Найда 5 К. ч.

Разом зібрано: 7.411 Mk. і 55 кор. чеських.

На премії

і

Нагороди Пильности

найкрасше надають ся

виданя „Світа Дитини“:

„Пригоди Горобчика“	150 Mk.
„Пригоди Вовка-Неситого“	200 Mk.
„Пригоди Лиса-Панаса“	200 Mk.
„Наша Січ-Мати“	200 Mk.
„Вільгельм Тель“	150 Mk.
„За Вітчину“	150 Mk.
„Нечемне Вороня“	150 Mk.

Жадайте по всіх українських книгарнях.

Для Зарядів Шкіл значний рабат у книжках.

Ціна сього примірника виносить 150 Марок.

Редакція і Адміністрація: вул. Зіморовича, ч. 3.

СВІТ ДИТИНИ

ІЛЮСТРОВАННИЙ ЧАСОПИС ДЛЯ ДІТЕЙ

виходить два рази з місяця, кожного 1-го і 15-го.

Ранок.

Понад обрієм зорів,
Рожевіє, червоніє,
Хмари в фарби одягає,
Землю світлом умиває —
День встає!

Оживає рух повітря,
Легіт ранкового вітра
Щебет птичок розвіває
І по долу розливає —
Все живе!

Гай прокинувся і зітхає,
Свої віти розправляє,
Умивається росаю...
З вітром в журному настрою
Гомонить,..

В ставу тонуть пізні зорі
І промінять ся прозорі
Вод кришталевих переливи,
Хвилі пінять ся рухливі —
Все мигтить!

Сонце! — Сонце день віншує,
Сонце промінєм чарує,
Діаманти розкидає,..
Сонце землю оживляє —
Кличе жить!

Евген Іваненко.

Сонце.

(Весняний етюд.)

роскішну весняну днину висипала ся з хат дівора на брудну вулицю передмістя З. Одні в подертих, старих черевичках, інші босими ногами перебирали по холодній ще землі. Грала ся вони у ясних промінях благодатного сонця. Так довго чекали вони на нього. Так довго сиділи у холодних, вогких хатах! Личка їх бліді, аж зелені, і тільки очі зорять молодим, веселим блиском.

Не бачать вони ні вонючого болота, ні великих куп смітя. Перескакують з одної купи на другу, топчуть через болото стежку і бачать тільки одно — ясне, весняне сонце.

На порозі низенької, чорної хати сидить щось закутане у подерте лахміте. Час від часу ворухнеться щось живе у тому лахмітю. Час від часу висунеться худа — худа мов трісочка ручка і блиснуть горячкою розпалені очі маленького хлопця.

Воно теж вийшло погріти ся на сонці. Воно найбільше з усіх сих дітей чекало ясних днів. Сі ясні дні, сі теплі проміни мали вернути йому жите.

„Ще день, ще два і я теж піду у піжмурки грати ся, і я теж скакатиму з одної купи смітя на другу“ — думало воно.

Тільки день такий довгий-довгий.

Другого дня загомоніли знову дзвінки діточі голосочки, а воно знову сиділо на горі і водило наболілими очима за веселими і щасливими товаришами. І так воно тягло ся з дня на день. Із дня на день слабшими ставали його тоненькі, жовті ніжки, на личку з'являла ся червона, кругла пляма і тільки очі зоріли дивним огнем.

Небо затягло ся хмарами і почав росити дрібний, весняний дощ. Через кілька днів не видно було сонця, стало холодно і непривітно. Тільки через вікно дивили ся діти на вулицю і слідували за хмарами, що перебігали небо, проривали ся, розбігали ся, то знову вкривали

його. Вони дивили ся, чи не побачать де хоч клаптик блакитного неба. Там десь далі вигляне другий клаптик, третій, а далі ціле небо стане ясне, чисте і вигляне знову сонце. Та хмари ніяк не уступали, а діти сумні сиділи в хатах.

Мале хлоп'я кожного ранку, як тільки пробудило ся, звертало очі у той бік, де було вікно вкрите парою та краплями роси. Воно хотіло встати, щоб хоч крізь вікно глянути на вулицю, може де сонічко ізза хмар вигляне, може вже завтра стане ясно, привітно і тепло і воно вийде знову гріти ся до сонця. Кажуть, що тільки одно сонце може привернути йому здоров'я.

Сонце заховало ся за хмари, а хлоп'я ставало чимраз слабше.

„Чому сонце таке недобре? Мамо, чому воно не світить? Я хочу сонця! Мамо, сьогодні уже сонця не буде? До завтра так довго-довго ждати!“ — говорило воно тихо, та так жалісно, з таким докором, гейби се не дитина, але старий мудрець говорив.

І другого дня теж не показало ся сонце, та вже перестав цятати дощ, стало ясніше. Діти виглядали вже ізза дверей, та час від часу то одно, то друге вискочить на купу смітя, або кине камінчик у калабаню, що простягала ся до самого порога їх хат.

Хмари змагали ся по небу і щораз більші шмати блакиту звільняли ся з під їх влади, а коло півдня засяло сонце у цілій своїй красі і величі.

Підвело ся хлоп'я на постелі й глянуло широко отвореними очима у вікно.

„Сонце!“ — крикнуло воно таким голосом, який тільки могло видобути зі слабого свого тіла і як скошений цвіт повалило ся назад. З широко отвореними очима, з відхиленими устами, з виразом щастя, яке на вид сонця відбило ся на його жовтій личку, лежало тихо і спокійно, без руху.

На вулиці гомоніли діти, веселі та раді. Не цікавили ся вони своїм оточенням, не чули випарів вонючого болота та смітя, не бачили нужди, яка виснажувала їх дрібні сили.

Вони веселі, раді сонцю і на їх личках іграв усміх діточого щастя та задоволення із житя.

Г. Петрова.

В гаю.

В журбі і тривозі, в смутку і недолі
Спішив я до тебе, мій гаю,
Щоб в твоїх обіймах забути всі болі,
А сум утопити в ручаю.

Я чув твої пісні, я чув твої думи
Овіяні смутком — тугою,
Окутані млою гіркою задуми,
Облиті їдкою журбою.

Я чув твої пісні буйні наче хвилі,
Могучі мов подихи тучі,
Високі мов в хмарах орли сизокрилі,
А наче перуни гримучі.

Ти влив в мою душу з дна душі своєї
Добро все, всі думи і мрії,
Ти видобув скарбом з дна душі моєї
Чутя і надії святії.

Роман Завадович.

Слава Яремова.

Схід сонця.

(Докінчене.)

Була друга година по півночі.

Над ставом уносив ся густий туман мряки, що наче білою наміткою закутав ціле місточко. Прибережні шуварі колисали ся під ритм холодного вітру, що притихав, то знов кріпшав. Через небо перепливали попелясті хмарки так низько, наче хотіли обняти і приголубити високий дах заспаного монастиря. Найменшого голосу, найменшого руху в тім місці, посвяченім Богу. Дрімають корчі, сплять сонні квітки, стуливши ніжні платки корон. На мураві перлить ся роса — навіть чуйний Неро задрімав у своїй буді після цілонічної служби.

В тій хвили відчинили ся звільна входові двері в правім крилі і дві малі постаті, закутані шаликами, висунули ся боязко на стежку, висипану піском.

За ними затріснули ся величезні двері і діти стояли мовчки, дрожачи від холоду й зворушення. Діти трівожно оглянули ся на вікна першого поверху, що виходили з келий черниць, скрутили мерщій за праве крило, в яким містилися шкільні салі і опинили ся в саді.

Сад се була майже квадратна площа, якої один край творило русло Скла. Там, в тіні вільх і буків, було ще майже темно і діти з острахом відвернули ся. Ціла площа була засаджена молодими щепами і тільки здовж широкої стежки, що бігла довкола, стояли старі, кріслаті вишні.

Дівчатка глянули на схід, але там було так само хмарно і непривітно.

— Ще рано! — шепнула Маруся і товаришки, взявши ся за руки, пішли широкою стежкою довкруги саду.

На міськім годиннику вибило пів до третьої. Дівчатка змучили ся і сіли на лавці. Маруся була розчарована та Ліда пильно розглядала ся, наче втягала в себе сю сумовиту картину, що розкинулася довкола. На ліво тягнули ся безкраї поля, на яких колисало ся невисоке, мізерне збіже. За рікою чорніли убогі, деякі курні, хати міщан. За монастирем стояла стара, деревляна церква, цінна пам'ятка нашого будівництва. А за церквою сіріли дахи малого, убогого місточка.

Нагло Ліда задрожала і судорожно чевила ся рамени товаришки. Над рікою щось затріщало і дівчатка побачили, як розхилили ся прибережні кущі, а з поміж галузя показали ся наперед голови, а опісля цілі постаті двох голодранців. Третій сидів у човні з веслом у руці і пильно розглядав ся. З замерлим віддихом гляділи дівчатка на ту сцену.

— Розбійники! — шепнула Маруся.

Ліда кинула ся втікати та Маруся сильно придержала її.

— Вони убють тебе, як утікати-меш! — і обі сіли знов на лавці.

Тимчасом хлопчиська підійшли хильцем до оранжерії, що стояла яких двіста кроків від ріки і почали пильно розглядати ся по прилежних грядках. В кінці знайшли, чого бажали: присіли на

землі і почали прихапцем щось зривати та кидати до шапок.

З німим жахом вдивлялися діти в сю незрозумілу сцену. Нагло відвернув їх увагу скажений гавкіт Нера. Неро, добрий, коханий Неро, не то гавкав, а вив несамовито та бігаючи здовж огорожі, шукав вільного місця, щоби перескочити в сад. Голодранці стрепенули ся і зі здвоєним поспіхом зачали виривати цілі корчіки полуниць, що їх так печаливо доглядала цілу весну добра сестра Олімпія.

Тимчасом на господарським обістю хтось тріснув фірткою і в саді з'явив ся старий, монастирський слуга, Микола. В ту мить злодії зірвали ся й мигом блискавки опинили ся в човні, та безжурно посвистуючи, відплили горі рікою.

Розлючена собака побігла в слід за ними, але вже було за пізно! Скаженіючи від люті, Неро закрутив ся два рази на місці і нагло, побачивши когось на лавці, стрілою пігнав до гори.

Дівчатка зойкнули і так замерли. Та в слід за Нером з'явив ся на стежці Микола і один його свист утихомирив собаку. Вкортці Неро лестив ся коло своїх пестійок, а Микола страшний, насуплений, станув перед дівчатками.

Що говорив Микола до Ліди й Марусі, се раз на все остане тайною. Та мусіли се бути слова дуже жорстокі, бо за кілька хвиль залляли ся обі нестримними, горячими сльозами. А коли Микола крикнув сердито: „А тепер гайда спати!“ обі, хлипаючи розпучливо, поплентали ся до дверей монастиря.

Але, о горе! Двері були зачинені. Чи сторожика в переході засунула їх, чи діти перемерзли і обезсилені не могли відчинити заржавілої клямки, досить, що всі їх зусилля були даремні! Микола, грізно воркотячи, пішов на господарське обісте і дівчатка остали самі. Тимчасом хмари розвіяли ся, мрака піднесла ся і між галузками дерев зашвірінькали горобчики, звіщаючи недалекий схід сонця. Та бідним дітям не до сонця було тепер!

Здовж муру посунули ся до другого входу, але й там двері були зачинені. Лишав ся ще вхід через кухню і через каплицю. Через кухню зі зрозумілих причин не хотіли добувати ся, а через каплицю...

— О, Мати Божа! — почали молити ся діти — дай, щоби каплиця була відчинена!

В тій хвили розніс ся гомін дзвінка, що вживав черниць на вставане. Діти кинули ся в сад, обійшли більшу половину величезної будівлі і станули під дверми монастирської каплиці. Маруся, сильніша, вхопила за клямку і, о радосте! Двері відчинили ся тихо і дівчатка опинили ся в середині.

Перед вітварем горіла вічна лямпа і сильний аромат живих цвітів уносив ся в воздух. Діти поклонили ся перед вітварем і другими дверми і ввійшли в монастирський коритар. По довшій мандрівці крізь спальні на партері, шкільний коритар і сходи, опинили ся на другім поверсі. Тут розпрощали ся і розійшли ся.

Того дня зайшло в шестій класі щось незвичайне.

На годині математики Маруся задрімала, а Ліда була така бліда і охляла, що учителька казала піти їй до ліжка. Але Ліда розплакала ся і не пішла.

В саме полудне почув ся на коритарі великий шум і мати Настоятелька у власній особі зійшла на долину. За нею, з шапкою в руці, ішов Микола. Задзвонили на збірку і дві сотки панночок збігло ся до салі. Там уже була мати Настоятелька, а з боку стояв похнюпившись, старий Микола...

Тепер Ліда й Маруся догадали ся, про що ходять.

Холодний жах здавив кліщами їх серця, та коли мати Настоятелька спитала грізно: „Діти, хто був нині досвіта в городі?“ — дві дрібні постаті вийшли з юрби і промовили відважно:

— Ми!

Мати Настоятелька наче оніміла і допитливо глянула на Миколу. Та Микола відкашляв і простуючись, відповів:

— Так є, ті дві були нині досвіта на полуницях!

Шепіт здивованя й обуреня пішов по салі.

А обі дівчинки знов тихо розплакали ся і навіть не боронили ся, бо бачили ясно, що всяка оборона тут на ніщо не придасть ся.

І хто знає, чим була би скінчила ся ціла та історія, якби не те, що тепер зайшло. Ото двері відчинили ся і до салі ввійшла мати Юлія.

Вона підійшла до дівчаток, обняла їх обома руками і так підвела до Настоятельки.

— Мати Настоятелько, я ручу, що ті діти невинні! Я чула вчора в переході, що вони умовляли ся оглядати схід сонця, тільки не догадала ся, що се якраз нині мало стати ся. Тимчасом сестра Олімпія знайшла слід злодіїв, що йде до ріки і там губить ся. Микола повинен був переловсім там шукати слідів винуватців!

Микола схилив голову і воркотячи: „Чи я лиш стільки маю роботи, що за полуницями дивити ся?“ — поплентав ся до виходу. Та з порога журливо і винувато глянув на дівчатка, а за кілька день Ліда й Маруся дістали від когось безіменно два, прегарно з лози виплетені кошички.

А мати Юлія, пригортаючи до груди головки товаришок, шепнула, ніжно всміхаючись:

— Щоби побачити схід сонця, треба наперед трошки перетерпіти. Але се пусте! Схід сонця — величавий схід сонця колись побачите, напевно побачите!

В. Диканський.

Мистецтво моделювання.

Христофор Пречистенський вступив просто до третьої класи бурси.

Його привезла мама — ставна пані в чорному брилі, з сивим величезним пером, з powodu якого враз побили ся Копищенко, Сьомак та Птиця.

І було чого. Такого пера бурса ще не бачила в своїх стінах; а Копищенко, якого скоро-чено звали „Прищ“, категорично заявив:

— Перо, братця, з струся!

— Е-е!... Бреши! — не менш певно відповів Птиця. — Звичайна сива галка, тільки ліплена.

— Сам ти — галка рогата! Не розумієш, дурню, то й мовчи! У моєї тітки таке саме, тільки рожеве, як буряк!... Я добре знаюсь.

Тут не витерпів Сьомак й звернув ся до Птиці з дуже нескладною пропозицією:

— Та бий його в сурло!... Хібаж ти не бачиш, що він тебе на глум бере?!...

І не встиг ще Птиця розмислити, як йому поставитись до Прищових запевнень та до Сьомачової поради, як уже спритний Сьомак, уражений глузуванем з „дружка“, торохнув Прища по потилиці.

В мить усі три сплели ся клубком і покотили ся по підлозі, а довкола вже стояло з пів сотні бурсаків, у яких також чесались руки взяти участь у боротьбі. Алеж їх стримували приписи звичаєвого бурсацького права: „Коли два бють ся — третій не мішай ся“, та „коли не твоє засипане, не твоє й мелеть ся“. Тому то вони тільки смакували видовисько та подавали корисні поради борцям:

— Сідай йому на голову!...

— Та руки. руки під спину!... Птице!...

— Так!... Ще раз!... Молодець, Прищ!...

— Шкапа йде! — несподівано зойкнув чийсь пронизливий голос, і туж мить глядачі розкотились, хто куди, мов висипаний з решета горох.

Борці в своєму запалі, хоча й не чули перестороги, одначе хтось із них помітив відсутність публіки, всі враз збагнули — чому? — бійка раптом урвалася, як утята нитка, а кождий з борців чкурнув у інший бік.

— Стой!... Стой, Семак!... Я тебе відел! — гукав навздогін доглядач „Шкапа“.

Сьомак несвідомо спинив ся на одну мить, але догадав ся крикнути:

— То, їй Богу, не я! — й чкурнув далі.

В залі самотно лишив ся тільки Христофор.

— Хто тут бив ся? — накинув ся на нього „Шкапа“.

Христофор спокійно подивив ся на цибатого, кошового пана в темних окулярах й якось надто повільно відповів:

— А я знаю? — Ще й знизав плечима.

— Так ти ще будеш „дерзять“, коли тебе питають?... Як тебе звать? — спалахнув „Шкапа“ й вхопив Христофора за рукав.

Хлопець здивовано подивив ся на скаженого чоловіка, легенько висмикнув рукава, відступив ся на крок і так само спокійно відказав:

— Хрися.

— Що?... Яка криса?¹⁾ — аж заверещав роз-

¹⁾ Криса (москов.) = шур.

дратований явним глумом доглядач. — Я тебе питаю, хто ти?

— Яж сказав: Хри-ся. А ви — хто?

„Шкапа“ отетерів. Так жаден бурсак не на-смілювався розмовляти з „начальством“. Тепер уже доглядач відступив на крок, протер окуляри й оглянув усього хлопчика. Хлопчик був незнайомий, одягнений в гарну, темно-сіру одежинку, а не в незграбну казенну уніформу. „Шкапа“ легко догадався, що се — новий, однак, аби щось сказати, спитав Христофора:

— Ти — новичок?

— Я... не знаю.

— Що — не знаєш?... Тебе привезли сюди тепер?

— Так. Привезла мама. Вона вже пішла.

— А твоє прізвище?

— Пречистенський.

„Шкапа“ постояв, не маючи що далі говорити. Зустріч втишила, чи — власне — перебила його гнів, що вибухав тисячу разів на день і так само враз ущував до нової, близької нагоди. Він ще раз подивився на „новичка“ й нічого більше не сказавши, пішов назад довгим коридором.

Але з усіх вуглів та крізь шпарки всіх дверей виглядали бурсацькі очі та уха: вони бачили й чули всю сцену. Тим то, скоро „Шкапині“ кроки злили ся в загальному гудінні бурсацького інтернату, — в залю зо всіх кутків вскочили хлопчачи й оступили Христофора.

— Так ти — криса?

— Ха-ха-ха!... От, так штука!...

— Відкіляж се ти?... З якої нори?

— Братця! Та він — пацюк,¹⁾ а не криса!...

Христофор обертався до одного, до другого, зизом дивився в бік кожного, хто його запитував, — але нічого не відповідав, тільки сопів, почувуючи у всьому незвичайне, хамське поведжене.

— Чи ба!... Сопе, як ковальський міх!

— Ану, „скуси блошку“! — пискнув хтось із юрби й зручним рухом запхав йому за комір колючого насіння з шепшини.

Христофор учув, як його запекло в потилиці, й почервонів.

— Хто се мені зробив? — спитав він глухо.

— Ха-ха-ха!... Він говорить, як інспектор: „Хто се зробив?!...“ А хоч би й я?! То що? — вирвав ся Вакуленко („Коваль Вакула“), присадкуватий, кремезний та червоний, за що бурса додала йому й друге, дошкульнійше прізвище — „Ісав“.

— А на віщо? — підступив і Христофор до нього.

— Бо так хотів!... То що? — вже відступаючи, сказав Ісав.

— Ну, то йдиж близше!... Чогож ти відступаєш ся? — промовив новий і ще подав ся на два кроки вперед, щільно стаючи біля Ісава.

— Їй Богу, битиме!... Братця, диви! — радісно скрикнув хтось із натовпу.

— Хто?... Отся криса?... Мене битиме?! — закуражив ся Коваль Вакула й мальовничо почав засукувати рукава.

¹⁾ Пацюк (по полтавськи) = щур.

Алеж не встиг він зготовитись, як дістав такого стусана, що аж луна пішла виляском по залі, а сам Ісав і не счув ся, як лежав ни підлозі.

— Ай ай ай! — несподівано — тонким голоском завищав він, хапаючись одночасно й за груди, й за щоку.

— Гу-рра! — загоготали глядачі.

— А що „скусив“,¹⁾ Ісаве?... Тепер, брате, ще почервонішаєш!...

— От тобі — й „криса“!... Молодець!...

Ся пригода „на входи́нах“ відразу допомогла Христофорови знайти в бурсі своє певне місце. Його боялись і безпосередно не зачіпали. Тільки назва „Криса“ відразу прищепилась і міцно зросла ся з ним. Однак слава, якої він так легко зажив, не зворушила його м'якого серця, призвичаєного до ласки й ніжної делікатності, що оточувала його в родині. Бурса спротивіла йому з першого дня, алеж не було іншої ради, бож він знав, що треба вчитись задля тата й мами. Лишало ся сидіти в тій задушливій атмосфері, з якої була тільки одна шпарка на чисте повітря: писати до дому листи і тим способом тримати ся духового звязку з милим оточенням. І він писав мало не що-дня: татови, мамі, дідусеви, Нюсі.

Се часте листуванє, що йогож бурса також узяла на глум, як і все, що робилось невідповідно до усталених традицій, — допомагало Христофорови стояти цілком осторонь бурсацького гвалту. Він вибрав собі двох-трьох приятелів, а на решту зовсім не зважав. Навіть мало коли розплачував ся стусаном за „Крису“.

Од разу він узяв ся за книжки та й „вшніпав ся“²⁾ в них, мов справжня криса, за що здобув додаткову, вже не індивідуальну, але расову назву „клепуна“.

Тільки ж в дійсности він „не клепає“ до за-поморечення, бо хоча наука й видавала ся йому нудною й дурною, алеж вона не доводила його, добре дома підготовленого, до розпачу, як багатьох інших його однокашників. Він тільки намагав ся як найшвидше прийняти своєю доброю пам'яттю, мов губка воду, всі ті нісенітниці про „аористи“ та „ut consecutivum“, а весь вільний час висиджував за читанєм.

Добрі знання всіх завдань, безучасність у класових та загальних бійках, байдужість до всяких пакостий, що безнастанно вимишляла бурсачва, а також і та жага до книг, що запримітило й „начальство“ — поставило Христофора Пречистенського на місце „прімерних“, тоб то — взірцевих учнів. А коли вже наближав ся кінець першої чверти шкільного року, сам „смотрятель“³⁾ бурси — сухорлявий піп із вишкіреними зубами, за що звався „Щукою“ — привселюдно похвалив „Крису“, сказавши, що йому дозволено користувати ся книгами з учительської бібліотеки.

Таке право надавалось лише ліпшим учням четвертої класи, а для третьої — справді — було безприкладним явищем.

(Дальше буде.)

¹⁾ Спробував.

²⁾ Вгриз ся.

³⁾ Надзиратель.

Андрій Івасиків.

В царстві цвітів.

Сценічна фантазія на I дію.

О с о б и:

Катруся — дівчинка 12 літ.

Хлопчик — сирота.

Рожа

Хризантема

Стократ

Фіалка

Гвоздик

Будяк

Мак

} цвіти

Річ дієть ся в городі. В глибині видно хату, а на сцені кругом цвіти. (Вбігає весело Катруся).

Катруся (стає серед цвітів). Ох, мої любі цвіточки! Я ще з вами сьогодні не гуляла, ні пісень не співала. Я помагала мамі в городі. Ми садили на грядки капусту. Вона тепер лише така маленька (показує руками), а осіню будуть у неї от такі голови! Але я все про вас думала. Я вас дуже люблю. Між вами так весело, такі гарні казки і пісні до голови приходять.

Стократ. Люба дитина; якаж вона чемна й мила. Вона любить казки...

Будяк. Та воно так, що у людей лише казки та пісні гарні. Хибаж люде розуміють наше жите? Ні, воно для них лише казка.

Фіалка. Але наше жите се й справді пісня і казка для людей. Пісня — краса людського життя, казка — правда збережена для людей.

Будяк. От уже і правда. Хиба є між людьми правда? А виж хиба не чули, як оноді йшов сюди старий чоловік тай говорив до молодшого: „Нема між людьми правди“.

Фіалка. Роже! будь судією. Чогож казали мені, що я виросла з туги людей до краси?

Рожа. Скоро жаліють люде, що правди нема у них, то значить, що є такі, що шукають за нею. А коли хочете, я розкажу вам, яку в своїй казці я правду ховаю людям.

Цвіти. Розкажи, розкажи, просимо!

Рожа. Серед широкого моря стояв зелений остров. Великий остров і багатий. Цар правив тим островом. Старий і добрий цар. Дочка у нього була молоденька як весна і прегарна як раннє сонце. Але нещасна була царська дочка. Коли вона родила ся, прийшли до неї з дарунками добрі духи землі і води. Одні дарували їй красу, другі багатство, інші славу та розум. Усі дарували те, що мало служити їй до щастя.

Дуже тишив ся старий цар дарунками і рад був гостям. Коли се дають знати, що прийшов іще один дух із дарунками. Хто такий? — спитав цар. — Слуги відповіли, що се дух труда приніс зі собою всяке знарядє праці. — Старий цар післав слуг сказати духови, що дочка має вже стілько дарунків, що його дарунки непотрібні.

І дух труда відійшов зі замку. — Виросла царівна богата і красна. Всі любили її на острові. Само сонце яснійше світило, коли її бачило і вітер стихав перед нею. Але щаслива вона не була. Скука ходила за нею, а вона не могла боронити ся, бо не мала дару труда. І царівна умерла від

скуки. Без труда щастє не могло прийти до неї.

Похоронили царівну, а на її гробі виріс куш рожі. Серед терна і колючок рожеві як весняний ранок цвіти указують, що щастє добуваєть ся через колючки труда — важкої праці.

Катруся. Як мило тут, як любо. Такі чудові казки до голови приходять. От я тепер придумала казку про рожу. (Голос за сценою): Катрусю! Катру-у-сю!

Катруся. Ого кличуть мене, а я так тут засиділа ся. (Вибігає).

Гвоздик. Коли серце закрите для дружби і милосердя, тоді й дорога для щастя закрита. Бо лиш ділене щастє стає правдивим щастєм.

Будяк. У людей нема ні дружби, ні милосердя. (До маку). Правда, гарний козаче?

Мак. Не знаю. Одначе і я знаю про людей страшні річи.

Цвіти. О! о! страшні річи!

Мак. Заки весна над сею долиною пролетіла, йшли сюди люде. І люде убивали людей. На отьому місці капала червона кров.

Будяк. А що?

Хризантема. Але кров пролита за добро своїх братів прекрасна як платочки моєї корони.

Будяк. А жажда і злоба тих, що ту кров пролили? Хиба не живуть у людськiм серці?

(Входить хлопець — сирота. Змучений оглядаєть ся).

Хлопець. Сонце в округ тай ховаєть ся за гору, вечер іде, а тут нема села, тільки яр серед поля. Ох, який я змучений. Дальше не годен уже йти. (Він сідає, схилив голову і закривав лице руками).

Фіалка. Гляньте! чоловік плаче.

Будяк. О! люде плачуть часто без потреби і часто без потреби сміють ся.

Фіалка. Однак мені жаль їх.

Будяк. А людеж людей не жаліють. Знаєте, що казала мені сьогодні ластівочка? Вона часто сюди прилітає, знаєте?

Цвіти. Знаємо, знаємо, чорненька, з білою грудею?

Будяк. Вонаж сама. Так вона мені казала, що жие високо-високо над землею. З землі чує дуже часто веселий спів і сміхи. Але рівно з її гніздочком мешкають діти з матерею. Над ними вже ніхто не мешкає. Вчора діти просили вечеряти, а мати не дала, казала, що нічого не має.

Стократ. Як сумно, як сумно...

Будяк. Ого! треба знати людей!

(Входить Катруся).

Катруся. Цвіточки! Я забігла сказати вам добраніч. (Хлопець прокидаєть ся і здивовано дивить ся на Катрусю). Спіть спокійно, любі цвіточки. (Звертаєть ся і хоче йти, завважує здивована хлопчика. По короткій хвилі): Хто ти такий і звідки тут узяв ся? Сюди діти так рідко заходять.

Хлопчик. Я по дорозі. Іду в найми просити ся. Сьогодні тета сказала мені: Іди собі, шукай роботи. Я не маю чим тебе кормити.

Катруся. А тато, а мама?

Хлопчик. Померли.

Катруся. Бідний! Ходи зі мною до нашої хати. У мене тато й мама дуже добрі. Вони приймуть тебе. *(Бере його за руку і виводить).*

Гвоздик. Поділене горе — пів горя, поділене щастє — подвійне щастє.

Фіялка. Є ще правда й любов між людьми.

Будяк. Хиба що у дітей.

Рожа. Виростуть діти, виросте в їх серці любов до правди і краси.

Мак. Сонце зайшло, сонце зайшло!

Хризантема. Пісню вечірню співаймо. *(Зачинає співати а за нею інші підхоплюють пісню).* До співу взяти арію із російської пісні п. з. „Хризантеми“.

(Тихий супровід музики).

О дивна, божая краса
На небі, де горить зоря,
В грізному громі й хуртовині,
В річному шумі у гаю,
В пташинім співі у маю,
У білих цвітах при долині.

Та ще чудніше серце те,
Що пута злоби розірве,
Полине в ясний край обнови, —
Неначе цвітка з під снігів
Іде на стрічу мирних днів,
Іде до правди і любови.

О Боже, сій країні шли
Промінне серце щедроти,
Хай цвіти процвітуть живії,
Нехай на божую хвалу
Покриє нам країну сю
Цвіт правди, волі і надії. —

Завіса повільно западає.

Замітка для режисера:

Перед розпочинном співу виконавці укладають ся незамітно у живий образ. На середині сцени стоїть Катруся. Одною рукою вказує сироті дорогу до хати своїх родичів, а другою держить його легенько за плече. Фіялка, рожа і гвоздик прикладають їм у ноги. Інші цвіти стають гармонійно по обох сторонах середньої групи і хризантема розпочинає співати. Образ із двох сторін освітлювати бенгальським світлом, з права червоним, з ліва зеленим.

Жаль по невчасі.

Для Льоня Тирлевича школа була вязницею. Не так дуже страшною, як отся біля міського ратуша, але все ж таки скорочувала волю, та хлопячі забаганки. Правда, були і в школі різні розривки. Можна там було побороти ся то зі Славком, то з Пилипком, потягнути когось за чуб, повивертати на павзі хлопцям рукави у плашів то що. Та все те треба було робити крадьком. Сохрань Господи, щоб довідав ся про се учитель. Тоді звичайно зачервонені уха, та грубі сльози свідчили про те найліпше, що Льоня вчинки ніяк учителеви не були до вподоби. Се однак, не було ще нічим у порівнянню з тими ріжними вершиками, задачами, та рахунками. Від них ні одного дня не було свободного. Все і всюди мучили вони хлопця, та силоміць відтягали від щоденних забав і наганяли до книжки.

Гай, гай! І по що се йому, та на що? Він чейже не думав зістати колись професором. Ліпше вже столярем. Ось що за чудова забавка! Шур, шур гиблем по дошці, а вона вже гладка, гей би скло. Зи-зи, а вона вже порізана. Стук-стук, а тут вона вже прибита на своїм місці і крісло таке гарне, що й у фабриці красшого не зроблять. Ні, таки буде столярем, щоб не знати що було. Кілька разів казав уже про се мамі, але мама лиш кричала на нього і казала, що ліпше нехай пильнує книжки. Ах, та мама!

Минуло пару літ. За сей час вибухла війна і знищила маєток родичів Льоня. Батько його згинув у бою, поцілений ворожою кулею. До їх хати заглянула тим чином біда. Мати мусіла робленем папіросів до міських каварень заробляти на хліб і часто плакала по ночах. До того всього ще Льонько не вчив ся, як слід, часто ходив поза школу, вганяв по болонях, крутив ся вічно коло ріжних цирків, панорам, менажерий, обозів. З бідною перепхала його мати через чотири класи народньої школи. Хотіла його віддати до гімназії, або до реальної школи, та вчитель їй відрадив, а радив посилати Льоня до виділової школи,

а опісля віддати його до ремесла або торгівлі. Зрештою Льонько сам відганяв від неї отсю думку і навіть чути про се не хотів про гімназію. Прийшло до того, що здійснили ся його хлопячі мрії. З болем серця віддала його мати до столяра.

Нині минає вже другий рік його столярської науки. Льонько гиблює, що правда дошки, та заки вона вийде такою гладкою, як скло, мусить він здорово намучити ся. Ріже також поліна і дошки, та з довшого різання болять руки і крижі. Часто не годен випростувати ся і густий піт зрошує чоло. Нема також сього свіжого воздуха, якого мав досить на шкільнім городі. Нема також і тих павз, підчас яких бавив ся з дітьми і збиткував. Правда, — часом майстер пішле його де до міста за якоюсь орудкою і є нагода побавити ся трохи на свіжій воздусі, та в Льоня нема вже до сього сил і охоти. Стрічає при тім часто своїх колишніх шкільних товаришів, які йдуть, чи то зі школи, чи де на забаву і тоді стає йому невимовно прикро та заздрісно.

Спочинку в нього стільки, що в неділю і свята. На буденщині чекає лишень нетерпеливо вечера і чим скорше спішить до мамі. Щастє ще тільки, що Льонько пильнує ремесла і вчить ся його, як слід. Не погана річ ремісником бути; та все ж таки могло бути Льоневі ліпше в житю і вигідніше, коли б був скінчив висшу школу. Був би освіченим чоловіком і мудрим ремісником.

Думає вже тепер про се й сам.

Нераз вечером, у ліжку, заки засне, пригадують ся йому колишні шкільні і добрі часи. Тоді часто слези глибокого жалю викрадають ся з під повік малого столяра і котять ся по його змученім, та соннім личку. Тоді він виймає книжку, що її визичив із місцевої читальні „Прогресу“. Читає Льонько книжки що вечера, не читає, а прямо їх пожирає, бо тепер, поки ще час, бажає придбати собі бодай які такі відомости, яких не придбав собі тому, що не хотів учить ся.

Володимир Хронович.

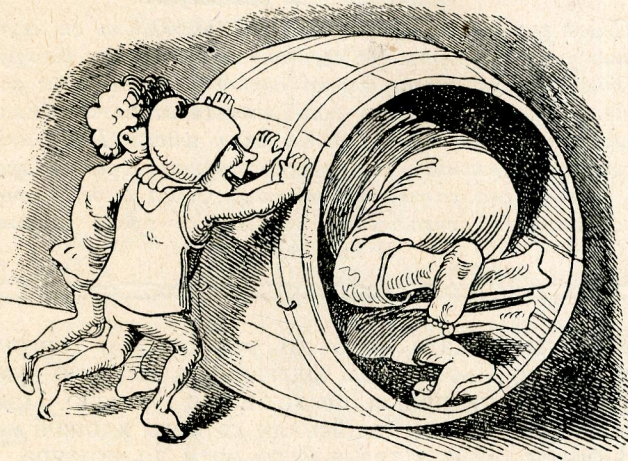

Вільгельм Бун.

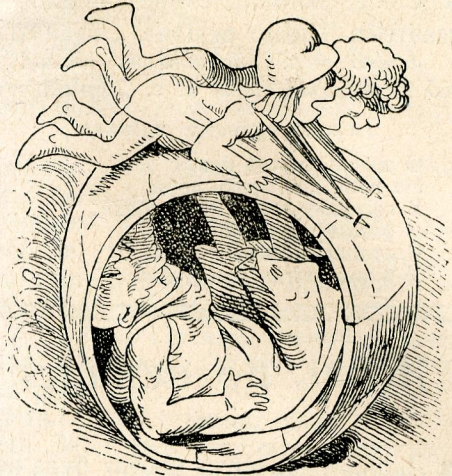
Фільософ Діоген і збиточники з Коринту

або не роби другому, що тобі немиле.

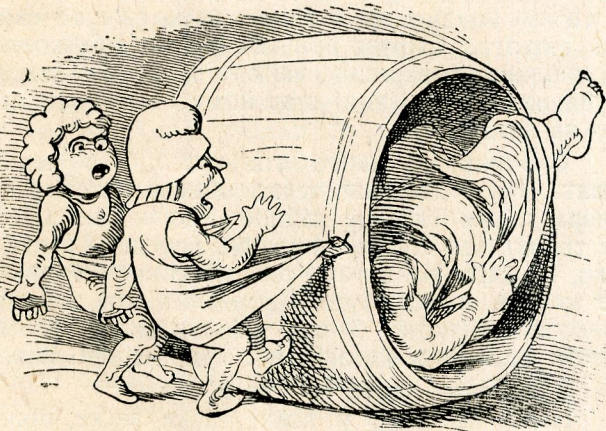
(Докінчене.)

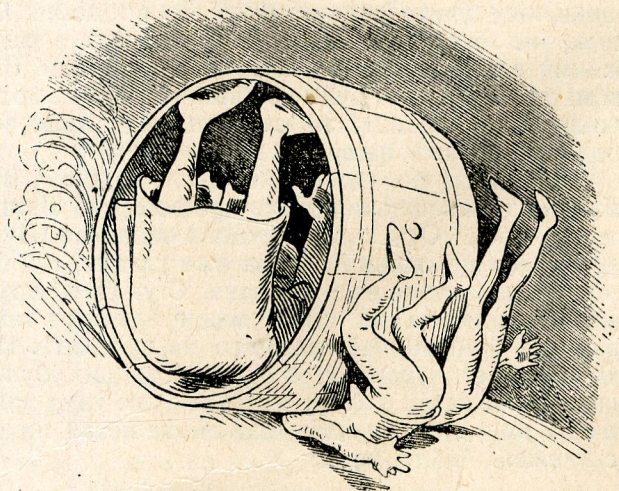
9. Голова у старця
Вся вже ходором йде,
Та стривайте, ось-ось
Псоті кара буде!

11. І збиточники два
Разом вдарили в плач,
Та дарма: тепер їм,
Чорний, кручку, закрях!

10. Сорочки за гвіздки
Зачіпили ся враз
І ось тут, так ось тут,
Хлопці, кара на вас!

12. Що тут крик, що тут плач,
Тут усе вже дарма!
Вже під бочку ідуть
Ось збиточники два!

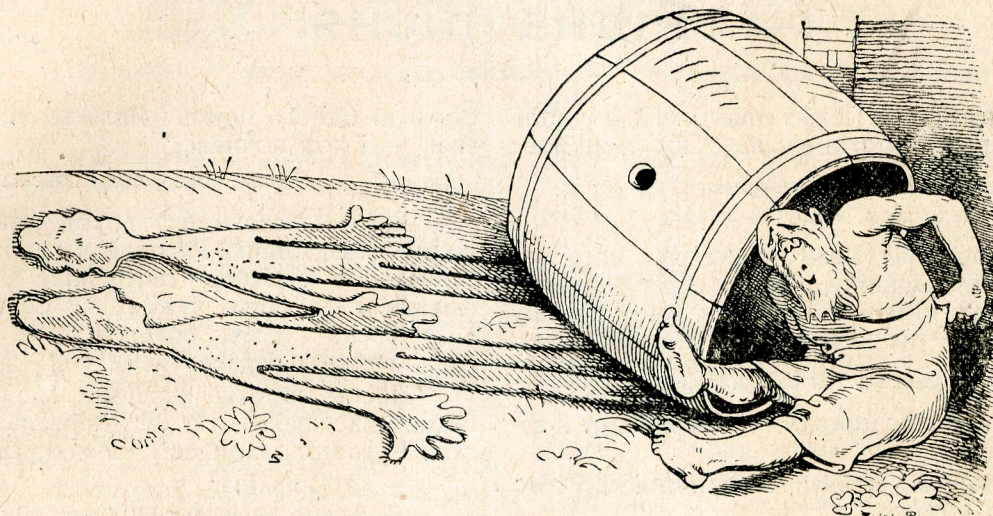
Для діточих театрів

вийшла вже комедійка у 3 діях зі співами п. з.

„БУНТ ЛЯЛЬОК“

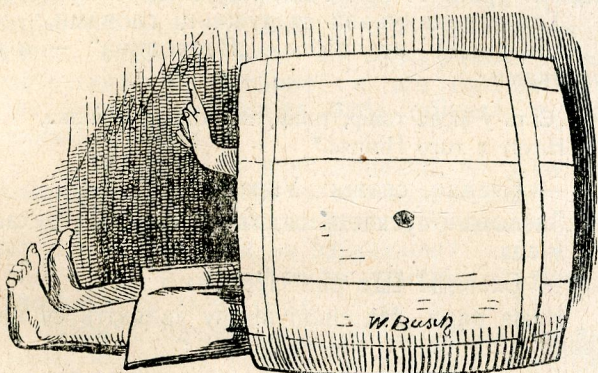
Ціна 120 Мк.

Замовлення слати до контори „СВІТА ДИТИНИ“, Львів, вул. Зіморовича, ч. 3.

13. Розтачала вже їх
Зовсім бочка обох,

Мов медяники два
Вже лежать тутки, ох!

14. Діоген лиш підняв
З бочки палець на се
У гору тай сказав:
„Все з такого таке!“

Переклав **Я. Вільшенко.**

Дивна дружба.

Велике господарство. Широке подвір'є. Ранній ранок.

З затіни розлогих дерев виглядає ясне сонце. Воно починає свій денний хід, своєю денну працю. З ранним ранком на подвір'ю замітний рух. За-спаний котик шукає теплого місця і лізе на піддаше гріти ся проти теплого сонця. Кури вилітають із курників і летять до дверей, щоби їх нагодувати. Іржуть коні, кличуть господаря. Тихо

рикають корови, щоби їх видоїти і погодувати. Вірний пес, що цілу ніч стеріг хати, засипляє смачно в своїй буді з самопевністю, що й про нього не забудуть. Він дістане також свою пайку за вірну службу.

Все кудись спішить ся. Все кудись біжить. Здається, що кожний лише про себе дбає і собою журить ся.

Але се так лише на позір.

Навіть у тих звірят слідно якусь дружбу. Навіть у тих звірят можна завважити те „щось“, що не тільки двоє людей приковує до себе, але також лучить у дивну дружбу двоє звірят.

Дивна, незрозуміла дружба.

В певній порі дня чорний, кудлатий пес Зюник виходив зі своєї великої буди, лягав близько неї і спав дальше заслуженим сном. Спав і сторожив.

І в тім часі приходила до його буди велика, сива курка та несла в соломі його буди яйце. Якщо лише курка виходила з буди, будив ся пес, входив до буди і зїдав яйце. Курка виходила з буди спокійно, не кудкудакала, не робила крику, лише йшла на смітник шукати собі поживи. Чорний пес Зюник не впускав жадної іншої курки до своєї буди і був би роздер таку смілу курку, що важилаб ся вступити до його буди.

В певнім часі дня давано псови належну їду. Ставлено її перед будою. І приходила тоді й курка та їла спільно з псом. Не сміла тоді приступити інша курка, що не хотіла вмерти від зубів пса.

Так було що дня. І все те саме. І все в тій самій порі дня.

Дивна дружба.

Велигорський Іван.

Вже вийшла з друку гарна книжечка, яку для „Світика“ написав ОСИП МАКОВЕЙ, п. з.

„ПРИГОДИ ГОРОБЧИКА“ з 8 образками А. Манастирського. Ціна 1 прим. 150 Мк. Жадайте всюди!

Рідна пісня.

Ще змалку любив Петро співати. Піде у поле помагати матері в роботі і виспіває, аж гомін йде:

Як я собі заспіваю двома голосами,
Один голос піде гаєм, а другий лісами.

Або вечером, як мати присипляла його маленьку сестричку Оришку, Петро сидів тихенько і слухав. Скільки пісень мати знала, одну красшу від другої! Тепер тих пісень уже й не чути ніде...

„По садочку похожаю тай сам собі розважаю...“

Або давню пісню про сумну Чорногору й веселу Тису..

Нераз тяженько зітхнув, як прийшло до того в співанці, що козак:

„Ой поїхав у чужину тай там і загинув,
Свою рідну Україну на віки покинув.
Казав собі усипати високу могилу,
Казав собі посадити в головах калину.
Будуть пташки прилітати, калиноньку їсти,
Будуть мені приносити з України вісти...“

Літа минали. Петро у школі збере коло себе шкільних товаришів і починають співати підчас перерви історичну пісню!

Гей Морозе, Морозеньку, ти преславний козаче!
Гей за тобою, Морозеньку, вся Україна плаче.
Не так тая Україна, як те славіє військо...

Та се на „російській“ Україні було остро заборонено співати, так само, як і вишивані українські сорочки і українська мова у школі. Тоді почали сходити ся дома і там говорити те все, що в школі недозволене, а що було рідне, дороге для них.

І нераз застановляв ся над тим Петро: Яка красна наша пісня! Чому то чужа пісня, що то її напихають нам чужинці, не годна так промовити до серця, як наша рідна? Що то за чар такий у ній?

Відповідь на се найшов у Шевченка: „Нема на світі другої Вкраїни, немає другого Дніпра...“

Серед реву гармат зродила ся на світ нова сила: Українська Републіка. Але опісля війна розіграла синів України по широкому світі.

Тепер дивив ся Петро на сірий, похмурий ранок з вікна гостинниці в міліоновому місті Західної Європи. В долині снували ся люди поміж каменищами як мурашки. Гуділи авта, свистіли фабрики, димили тунелі.

Вчора вечером приїхав сюди Петро з українською републиканською капелею — і той вчорашній вечір й досі йому перед очима: елегантна, пишна сая королівської опери в столиці, освічена ярко електрикою. Куди не глянеш — море голов. Очи всіх звернені на сцену, де співає український хор. Всі хористи в цвітному українському вбрані. В публіки уха нащурені, щоб не пропу-

стити ні одного звука. Являється диригент, дає знак — і хор починає:

„Плине човен, води повен...“

Летить пісня одна, друга, третя. Хоч вроджена серед степів України, в глибинах життя, під солом'яною стріхою, тепер лине з грудий наших співаків і — чарує чужинців. Се та „хахлацкая“ і „chłopska“ пісня, погорджувана нашими ворогами, топтана перевертнями.

Настає коротка перерва. Першу точку програми відспівали. На сали зірвала ся буря оплесків. Чужинці захоплені! Не можуть нахвалити ся:

— От Україна!

— А що то за Україна, — питається другий, — що ми про неї не чули?

— Се народ від Чорного моря до Карпатів, що в сій війні висвободив ся з ярма. Про них вийшла у нас книжка: Досі ми не знали про них, бо писало ся у нас лиш те, що бажав собі російський уряд. А про Галичину писало ся багато.

Так перекидували ся чужинці словами.

На кінець ще пісня: „Верховина“ — з коломийками:

„Єсть у мене топір, топір, тай кована бляшка,
Научу я того Німця...“

— Славно, славно, Україна!

Заслона опускається ся, та публіка не рухається з місця.

— Славно! Ще раз! Просимо ще!

Нема ради. На сцені знову являються ся наші співаки. Що би то ще заспівати?

До публіки звертається одна панночка з хору і мовою тих чужинців каже:

— Тепер на Україні іде лютий бій з ворогами нашої свободи. Моя вітчизна кривавить ся й устелюється кістками своїх найкрасших синів. Тож коли хочете, заспіваємо вам найкрасшу пісню, яку знаємо — наш національний гимн. В ньому наша минувшина і всі надії на красшу будучність.

— Просимо! Просимо! Співайте!

І вся чужа публіка встає, коли поплили перші звуки пісні: „Вже воскресла Україна“, щоби вшанувати народ, який бореть ся за своє національне жите.

Наші співаки співали з таким перенятєм, начеб хотіли всю свою душу виляти в пісню, всі муки 700-літньої неволі, весь біль — і всю пробуджену до життя молоду силу 40-міліонового народу...

Другого дня всі столичні часописи принесли рецензії про перший український концерт. Між иншим було там написано:

„Країна з такими піснями не може бути в неволі! Вона мусить розцвісти ся, як дерево весною. А кождий, хто спиняє її розвиток, той ділає на шкоду людства!“

Ужгород, замок, 19. VIII. 1921.

Богданко.

Муринська ямайська казочка.

(З чеської мови переклала Наталя Ковалевська-Королева.)

Було собі дві сестри муринки. Довгий час жили вони в купі тихо любо, одна одну шануючи. Та й народилося у кожної з них по доньці.

Коли се нагло одна сестра занедужала та й померла. А вмираючи залишила свою доньку на ласку та опіку сестрі.

Тільки ж, як піросли вже ті дівчатка, почала та жива сестра не однаково до них ставити ся. Рідну доньку любила та пестила, а сестрину вважала ніби за служницю й поводила ся з нею не ласкаво, не по правді.

Якось одного дня, коли тітка послала сирітку по воду, бідолашна дівчина спіткнула ся та й розбила глечика. Дуже розгнівала ся на сестрінку тітка, вигнала її з двора й наказала на очи не показуватись, поки не здобуде вона такого самого глека, як розбила, по воду йдучи.

Залила ся слізьми бідна сирітка та й подала ся в світ-за очи. Йшла вона, йшла, аж поки не дійшла до бавовняного куша. Дивить ся й очам своїм не вірить: Сидить під тим кушем дуже дивна баба, у якої не було голови! Вельми настрашила ся дівчина, а ще більше затремтіла, коли та безголова баба обізвала ся до неї такими словами:

— А скажи ж мені, донечко, чого ти так на мене дивиш ся? Хіба ти що зауважила?

— Ні, любя бабусенько, — відказує лагідна сирітка, — нічого я не зауважила!

— Ну, то й добре ти говориш, дитино моя. І добре тобі за те буде.

Пішла дівчина далі. Аж бачить, при дорозі стоїть кокосова пальма, а під пальмою сидить знову безголова баба, така сама, як і перша, що під бавовняним кушем сиділа. І ся так само дівчинку запитала ся, а дівчинка їй так само чемно відповіла й привитала.

Іде вона ще далі. А як пройшла вже чимало, то дуже втомила ся та й їсти їй захотіло ся. Коли бачить поперед себе магоневе дерево, а під тим деревом також сидить старенька бабуса. Тільки ся вже була не така, як попередні, а мала вона й голову на плечах та ще й одягнена була в червону сукню. І не знає чого, зраділа бідна сирітка, коли ту бабу побачила та й гоєорить до неї:

— Добридень вам, любя бабусенько!

— І тобі також, голубонько! — відказує бабуня. — А чого ж то ти, дитино, така смутна та невесела?

— Та як же мені бути веселою, — говорить сирітка, — коли в мене й ніжки болять та й їсти я дуже хочу?!

— То йди, — каже баба, — іди, моя дитино, просто, он там, — бачиш? — хатинка стоїть. Так ти зайди в хатку, а там знайдеш у горнятку риж. Сядь та наїж ся гарненько. Тільки ж як побачиш у хатині чорного кота, то нагодуй і його.

Подякувала красенько дівчинка бабуси й побігла до хатки. І справді знайшла там горщик із рижовою кашею і кїт чорний до неї підійшов, спикну вигинає, муркоче та їсти просить. А як нагодувала його дівчинка, то кїт і зник. Тоді сирітка

наїла ся сама й хотіла вже була йти далі, аж входить у хату господиня у чорній сукні та й каже:

— Чи не принесла б ти мені, моя доню, з курника, — ось він тут, близенько, — три яєчка? Тільки добре вважай і не бери тих, що до тебе озиватимуть ся. А як побачиш у курнику чорного кота, ти його не бій ся, бо він тобі шкоди не зробить.

Як увійшла сирітка в той курник, аж тут разом усі яйця такий гармідер счинили, що аж у вухах залящало. Одно з одного кутка, друге — з иншого, всі так кричать, аж надсідають ся:

— Мене візьми! Мене візьми!...

Але ж дівчинка нічого не слухає, а робить так, як загадала їй господиня. Хоч і гарні та великі були оті галасливі яйця, однак вона все вибирала та вибирала, аж поки знайшла три маленькі, не дуже показні яєчка, та за те такі, що ані слова не промовили. Взяла вона їх та й принесла до господині, а господиня подарувала їх дівчині й наказала йти просто до дому та нічого не боятись. Тільки звеліла, щоб під кожним тим деревом, де вона, сюди йдучи, бабів спіткала, розбити по одному яєчку.

Подякувала сирітка за раду й пішла до дому.

Як дійшла дівчинка до магоневого дерева та розбила там перше яєчко, то випав із нього такий самісенький глек, як вона була розбила у тітки. Коли ж вона розбила друге яєчко, то з'явив ся перед нею цілий масток з чудовою хаткою та величезними ланами, на яких була сила-силенна солодкого цукрового очерету. А як розбила третє, то з'явив ся перед нею красний віз та ще й з прегарним конем. Сіла тоді дівчинка на віз та й поїхала просто до тітки.

Віддала вона їй нового глека та й розповіла все по правді, що з нею трапилось. Потім попросила ся, сіла на свій віз та й поїхала до свого нового дому, що довкола нього ріс солодкий цукровий очерет.

Як почувла ж та побачила все те лиха тітка то й узяла її за серце заздрість. От і звеліла вона своїй рідній доньці так само мандрувати тією ж дорогою та свого щастя шукати.

Прийшла ся дівчина до бавовняного куша й угляділа там безголову бабу. А коли та запитала, чи вона чого не зауважила, то відповіла так нечемно:

— А ще б пак? Хіба ж я не бачу, що ти — старезна та ще й безголова баба?!

Така відповідь була й невічлива й образлива. Бо ж ніколи не слід зауважувати людині її тілесної вади, а по друге, могло б те навіть бідній бабусі зашкодити, бо ж якби білі люде довідали ся про те, що чорна стара жінка живе собі без голови й без голови розмови провадить, то вони могли б помислити, що то — якась відьма, та ще й на страту могли б її засудити!

— Е!... Недобра ж ти, дитино! — промовила до неї безголова бабуса. — Не хочеш ти шануватись, то й скінчиш кепсько!...

Те саме було й під кокосовою пальмою та й під магоневим деревом. І хоча дівчина дуже неласкаво привитала ся з бабусею в червоній сукні, однак та порадила їй піти до хатки й наїсти ся там рижу. Та недобра дівчинка риж поїла, а котови навіть понюхати не дала, ще й насварила на нього й вигнала з хати. А коли прийшла господиня й поспитала, чи нагодувала вона кота, дівчина ще й збрехала, що ніби кіт утік, коли вже так наїв ся, що більше й їсти не міг. Господиня нічого їй не відповіла на те, а звеліла, як і сирітці, піти до курника та позбирати там яєчка.

Тільки ж дівчина і тут вчинила не добре: вона ради не послухала, а повибирала самі найбільші яйця, що були найбалакучійші.

Та коли вийшла вона з курника, то й злякала ся, що господиня враз її брехню пізнає.

Ото ж не заходячи й до хати і навіть „спасибі“ не сказавши, побігла вона мерщій до дому.

Тільки добігла вона до магонєвого дерева, хутчій розбила перше яйце. Та замість чеканого

глека, вилив ся відтіль смердючий жовток, бо ж було те яйце звичайнісенький розбовток!

Побігла дівчина далі. Під кокосовою пальмою розбила друге яйце та й сама вже не рада була, бо ж виповзла з нього величезна, жовта гадюка й метнула ся до недоброї дівчинки. Дівчинка кинула ся тікати, що було сили. Та коли вона тікала та все назад оглядала ся, й не помітила, що впоперек шляху лежить довжелезний бамбуковий дрючок. От і спіткнула ся вона ногою тай упала. А, падаючи, розбила й третє яйце.

І раптом стала перед нею та перша безголова бабуся та й говорить:

— Коли б ти була така добра звичайненька, як твоя сестра, та коли б ти слухала, що тобі старші радять та не брехала б, то мала б і ти всі ті подарунки, що вона отримала. Але ж за те, що ти простачка, неслухняна, недобра й нечемна та ще й брехуха, — нічого ліпшого, як оті розбовтки, ти не варта. Забери їх собі на пам'ятку та й радій, що нічого гіршого з тобою не трапило ся. Подякуй ще доли, що повертаєш до дому в доброму здоровлі...

Яблоня.

(З матеріалів до українських Читанок М. Матвійчука).

„Ой чому, чому ти,
Ябліночко мила,
Не цвила, солодких
Яблочок не зродила?“

Мене не підлила,
Про мене не дбала,
Тому я, дитино,
Яблочок не дала“.

„Тому я не цвила,
Яблочок не зродила,
Бо ти коло мене
Пильно не ходила.

„Ой буду тепер я
Тебе підливати,
Червачків збирати,
Та про тебе дбати!“

„За те я, дитинко, тобі надгороджу
І нарік солодких яблочок зароджу“.

З російської пісні перел. *А. Лотоцький*.

Пташачі пера.

В одній часописі, видаваній „Товариством для охорони звірят“ у Бостоні (в Америці) є стаття про птахів, яку хочу повторити тут українським дітям.

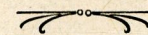
Всі знаєте, що кожне дерево і кожна ростинка аж кишить різним хробацтвом і ростини, мовляв, не моглиб рости, коли би пташата не губили хробацтва, що зідає листе. Малі птичі дзюбки працюють вигрівало увесь день. Птах із червоним пір'єм на грудях збирає гусениці з бараболяного бадилля, ластівки нищать хруща-житника, довбачі вибирають черви з дерев. Інші численні птиці живлять ся мухами, комарами і москітами, що нам так докучають. Ніщо, що літає, чи лазить, не уйде їх бистрого ока. Один природник сказав, що якби не було птичок, зникло би людство із поверхні землі. А як ми віддячуємо ся за їх працю? Хіба тим, що їх по цілому світу гонимо і забиваємо. Пять мільйонів пташок ловлять що

року на те, щоби жінки в Європі й Америці мали прикрасу до капелюхів!!! Подумайте над тим, дівчата! Не є то страшне? Пять мільйонів невинних, пильних, красних птичок забивають на те, щоби усякі бездушні „дами“, дівчата і жінки прикрашували ся їх трупами!

На Флориді (в Зєдинених Державах) стріляють жорстокі люди птичок-матерів на гніздах, бо в той час мають вони найкрасше пір'є. Бідні голята жалісно пищать і гинуть з голоду. Кожний рідкий (цінний) птах на жіночій капелюсі означає смерть кількох молодят, що гинуть голодом, раних, що полетять і гинуть у довгих муках, а також і тих, що їх пір'є подерте і вже не годить ся до прикраси. Є й випадки, що птахам, котрі мають красно забарвлені крила, викидають їх ловці ще за життя, а скалічене тіло прямо відкидають...

Не радо говорю вам про сі всі звірства, але думаю, що треба, щоб ви се знали. Будуть з вас за декілька літ мужі і жінки. Перешкоджуйте з усіх сил тому страшному одичінню. Птичок забивають, а погубні комахи множать ся. Держава Месечусет (в З'єд. Держ. Ам.) мала шкоди сто тисяч долярів за те, що не охороняла птичок. Комахи і гусениці знищили всі дерева. Тож скажу вам іще на кінець: „Шануйте птичок!“

Подав *Богданко*.

Му́хи.

Жили мухи — молодухи, До сусідок залітали
Жили на майдані, На кутю, хрестини...
Що дня бавились, співали, Та й до себе закликали
Мов великі пані. На гучні гостини.

Отак мухи — молодухи
Жили на майдані,
А зимою... з голодухи
Повмирали пані.

В. Островський.

Всячина.

Як часто й як довго бє в році вежовий годинник?

Коли чуємо, як бє вежовий годинник, нераз механічно числимо його удари, не думаючи при тому, яку роботу виконує механізм годинника в протязі одного року. Колиб годинник виконував раз по раз усі удари, які виконує протязом одного року, то потребував би на се три дні, вісім годин і вісімнадцять хвилин.

Обчислене є дуже легке: Вежовий годинник ударає раз на чверть години, двічі на пів години, тричі на тричверти години, а чотири рази видзвонюючи цілу годину. Дає се разом 10 ударів на годину або 240 на добу. До сього треба додати 156 ударів повних годин. Отже число ударів виносить 396 денно, а річно $365 \times 396 = 144.540$. Кожний удар тріває біля двох секунд. Так отже вежовий годинник ударає річно 289.080 секунд, а се дає 80 годин 18 хвилин.

Найхолодніше місце на землі.

Найнижша температура, яку доси запримічено на землі, виносить мінус 71.4° R. Ся незвичайна температура панувала в січні 1886 р. в північній частині Якутської області на Сибірі. Граничить вона від півночі з Ледяним Океаном, а розтягаєть ся між $51^{\circ} 40'$ і 75° північної ширини, та між 105° і 171° східної географічної довжини. Отсей край, що обіймає 72.125 km^2 , замешкує тільки біля 300.000 людей. Є се найхолодніша та найбільш пуста частина Сибірі. Чимало проживало там на заслання наших Українців, висланих туди московським урядом.

М. К.

Малий чародій.

Багато є на світі таких чарівників, що вміють робити всякі чари та „напускати ману“ на глядачів. А тим часом більшість тих чарів — то тільки прості й зовсім нехитрі фокуси. Незрозуміле ж, тоб то „чарівне“ вражіння роблять вони на глядачів через те, що „чародій“ дуже зручно й майстерно їх показує. Після кількох уважних вправ кожний з вас може бути „чародієм“ і розважати своїх глядачів, наприклад, такими „чарами“.

1. Чарівна коверта.

Зліпите дві однакові листові коверти лицевими боками, добре припасувавши, щоб здалеку виглядало, ніби то одна коверта. З кожного боку буде по кешенці. До одної кешені перед очима глядачів покладіть якийсь образок, а потім по-важно скажіть якісь чарівні слова, наприклад, — „Чари-нари-каравари-фук!“ і дмухніть на коверту, а саме в той час, як будете дмухати, зручно поверніть коверту, щоб кешеня з образком опинилася на вашому боці. Потім показуєте глядачам другу, порожню кешеньку, мовляв, образок чарівним способом зник. Коли ж усі переконануться, що образка, справді, нема, прокажіть знову якісь слова, наприклад: — „Абракадабра, амальгама, мавр!“, дмухніть знову й спритно поверніть ко-

верту попереднім боком до глядачів: образок знову буде в кешені чарівної коверти.

2. Замість молока — кров.

Наготовте два порошки (приблизно в чайну ложечку кожного): один звичайної соли, а другий винного каменя (кремортатора). Налийте з пляшки до двох-трьох склянок потрошки справжнього молока, випийте самі, дайте покоштувати глядачам, щоб вони переконалися, що то — молоко. Потім оповістіть, що молоко несолоне, а через те ви хочете його посолити. Дайте знову глядачам попробувати соли. Потім непомітно візьміть винного каменя й насипайте до молока: молоко стане червоне, як кров.

3. Слухняний годинник.

Позичте в когось із глядачів кешенковий годинник, дайте всім послухати, щоб переконалися, що годинник йде. Потім непомітно перекладаючи його до другої руки, в якій маєте прихований сильний магніт, говорите: „Стань, годиннику!“ й даєте послухати; годинник стоятиме. Берете в другу руку — годинник знову піде. Що будете зручними, тим красше випадатимуть ваші „чари“.

В. С.

Чи можуть звірята розпізнавати образи?

Кому незвісний спір грецьких малярів Цайксиса та Парфазія, із яких кожний думав, що він красше знає малярську штуку? Пішли вони до одного мудрця, який мав їх розсудити. Кожний із них мав показати йому образ, що намальовав. Цайксис приніс намальований виноград, який так був вірно зображений на полотні, що до образа прилітали птахи й клювами кидались на грозна.

Парфазій знов приніс портрет жінки, якої лице замальовав ніжним, прозорим серпанком. А оттой серпанок був так природно розмальований, що Цайксис думаючи, мов би він був правдивий, віззав свого противника відслонити лице тої жінки, щоб міг красше оглянути образ.

Мудрець видав присуд, що Парфазій більший мистець тому, бо Цайксисові тільки птахів удалося одурити, а Парфазієви навіть маляр!

Отсе оповіданє дуже гарне, та є в ньому та хиба, що воно неправдиве — бодай оскільки докторкаєть ся воно одурення птахів! Бо птах ніколи не вважати ме намальованого винограду за правдивий! Він ніколи не буде знати, що представляє образ, хочби й не знати як намальований! Розумієть ся, він прилетить до нього, буде навіть оглядати його, особливо якщо образ змальований якими красками. Бо птах прилітає до всього, що пестре й ярке, щоб розглянути його, чи часом не надаєть ся воно до їди. Та від сього до розпізнання образа — дуже далека дорога! В кого є нетресований пес, може зробити таку пробу: Нехай замішає поміж кілька чужих фотографій свою власну, і розложить їх перед псом. Чи він розпізнає свого пана?

Я думаю, що ні!

Ребуси, загадки й шаради.

Шаховий коник в орнаменті.

(Уложив Д-о.)

			ї	си			
		ло	тись	ці	ві		
	не		ли	як		сі	
ду	сі	жа	бу	чо	стріль	збруч	ри
	хо	бо	ку	ва	жу	ня	
	вдер	чо	ди	ро	річ	лись	
	ли	про	сво	за	піс	ма	
	у	та	сько	на	за	ду	
	чин	хоч	с. с.	впа	на	ки	
	Гей	го	куп	стіль	ро	ло	

Ідучи ходом шахового коника від складу Гей зложіть початок стрілецької пісні.

□ □ □

Загадка з доповненнями.

(Уложив Нусьо Думін.)

Г	+	й					
х	+	о	п	ч	+		
к	+	и	+	к	+		
у							
р	+	к	+				
б	+						
н	+	с					
з	+	а	+	л	+	т	+
в	+	р	+	г	+		
т	+	ж					
в	+	и					
с	+						
в	+	и					
с	+						
з	+	в	+	я	+	о	
а							
п	+	и	+	д	+		
д	+	н	+				
с	+	о	+	о	+	и	

Доповнити буквами місця хрестиків, а одержимо заклик до всієї української дітвори.

□ □ □

Загадка.

(Подали Т. й Р. Антоновичі).

Лиш на одній нозі ходить,
Бо лиш тільки одну має,
Чобіт гостро підкований
На сю ніжку задягає.
Сліди, що їх ходом робить,
Значіне велике мають,
Однак не всі, що їх бачуть,
Се значіне розуміють.
А для „Світика“ се потрібне
В кожний день і що хвилини,
Бо ним пише наш приятель
Лист до Української дитини.

□ □ □

Магічний квадрат.

(Уложили Янка й Славка Ничайвіні.)

1. 2. 3. 4.

а	а	а	а
а	а	б	д
м	р	р	т
х	х	у	у

I. 1. = I. = літає в кімнаті.

II. 2. = II. = тільки що: бить.

III. 3. = III. = в тім мешкаємо.

IV. 4. = IV. = мешканець пустині.

□ □ □

Шарада.

(Уложила Оля Вальнер.)

Перше із третим живуть
І сьогодні у Лаврі святій,
А друга навпаки із третим
Плетуть дівчата на весні.
Цілість — се місто велике
На нашій нещасній землі.
(Або з відвертеним другим
Монета цінна як доля,
Яких Тобі, Любий „Світику“,
Много бажає Вальнер Оля).

□ □ □

Арифметична домиголовка.

(Уложили Любомир й Ярослав Сірецький.)

Учень запитаний кілька має літ, сказав: „За 24 роки буду старший 4 рази, як я був перед 6 роками“.

Кілько він має літ?

□ □ □

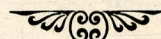
Загадочна візитівка.

(Уложив Василь Гоцанюк.)

Марас Киричонікуйт

Хто є сей добродій?

За влучні розв'язки цих загадок призначені до вильосовання 3 премії в книжках.

Розв'язки загадок

з 9 числа „Світа Дитини“.

Загадка складова: Петро Конашевич Сагайдачний.

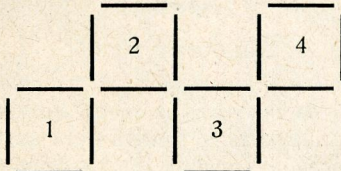
Хід шахового коника:

„Колиж тебе сподіватись,
Хлопче з України,
Та як буде опадати
Листе із калини“. „Світикови“ від Богданка.

Загадки: 1. Стіл. 2. Годинник. 3. Зеркало.
4. Тиждень і дні. 5. Вилця до їди. 6. Голод.
7. Збанок.

Арифметична ломоголовка: Учитель має 100 учеників.

Загадка з сірників:

Загадки: а) Тю! тю! тю! б) Горох.

Загадочний напис: Українська Республіка.

Влучні розв'язки надіслали: Н. й Н. Олексюки, Д. Налуковий, М. Стасів, В. Гоцанюк, Л. Марків, М. Ленець, О. Рондяківна, Н. Думін, Ст. Ших, Ір. Кравецівна, М. і Л. Прокопівні, Г. Ст. й І. Кассараби, Михайло з Комарна, М. Содоморівна, Ст. Лукань, М. й М. Брацайківні з Ужгорода, І. й О. Потерейківні, О. Кузьмяк, Д. Адріанович, О. й Л. Саноцькі, І. Петровський.

Вислід льосовання премій: Книжечку „Пригоди Горобчика“ вильосували: 1. Мирослав Стасів у Корчмині, 2. Ірина Кравецівна в Темерівцях, 3. Ольо й Ліда Саноцькі у Надвірній.

Лесьга Марків у Тарнаві: Твій листик, хоч писаний рученькою Матусі, зворушив „Світик“ до глибини серця. „Світик“ радіє вісткою, що він для Тебе поруч Мамусі й Дядзя найліпший приятель. І він, Дорогий Лесю, буде старати ся, щоби Ти на його приязни не завів ся. Він вказувати ме Тобі тії шляхи, якими ходили вуйко Степан і Роман і вілле у Твоє серденько ті самі почування, які вони у своїх серцях плекали і за які витерпіли багато горя від лихих людей. Про свого Татуса памятай завсїгди, навіть тоді, коли Він забуде „кинути з неба“ цукорки або бальоник. До „Світика“ пиши часто, без довгої надуми, бо чим довше будеш думати, тим коротший лист випаде. Із Твоїх запитань може „Світик“ скористає. Попроси одначе Мамусю, щоби написали лист з подянем умов і коштів. Лялю цілує „Світик“ у бузю й очка.

Галля, Стефа й Івась Кассараби у Лискові: Чи премія дійшла до Вас? Що будете робити через вакації? Ста-

райте ся дати у Лискові яку театральну виставу для дітей! Заграйте „Коник-Стрибунець“, „Бунт ляльок“ або „Печери“. Се буде для сільських дітей новість. Запросіть до співучасти Лідусю зі Стрия та ще кого з Ваших знайомих. Спробуйте!

Галля Захарясевиц у Дунаєві: Про Твоє горе і смерть Дорогого Татуса „Світик“ довідав ся з некрольогів в укр. часописах. Учи ся від тепер зі здвоєною енергією, а Цар Небес, що покликав Татуса до себе, наділить Тебе всім добром, бо він найліпший опікун сиріток. Пословицю: „Хто дбає — той має“ — не можна приложити до „Світика“. Він працює для всіх українських діточок — одначе дуже маленька частина сих діточок гуртуєть ся під його стягом. „Світик“ через вакації мусить сидіти у Львові, бо в тім часі приходить до нього найбільше листів від усіх Читачів, а лише в неділі або свята виїздить на кільканадцять годин у гори. Вершиків Твоїх не надрукуємо, бо відділ молодих авторів уже скасований.

Орися Рондяківна в Косові: „Світик“ гнівається на Тебе за се, що Ти в часі свого побуту у Львові не прийшла до нього у відвідини. Сей „недипломатичний“ крок мусиш у будучині направи, бо в противнім разі „Світик“ внесе на Тебе „протест“ на руки Татуса. Вуйко Влодко дякує Тобі за память і повідомляє Тебе і всіх тих, що так інтересують ся дальшою судьбою Юрчика Кучерявого, що про дальші пригоди Юрчика буде оповідати аж десь під осінь, як поверне із заграниці.

Нусько Думін у Літині: Як там поступає праця із календарем Природи? Незабаром буде „Світик“ поміщувати спис усіх членів „Гуртка Любителів Природи“ і подавати ме при тім точні адреси, щоби всі члени могли поміж собою у всяких справах листовно переписувати ся. Як подобав ся Тобі „Захар Беркут“? Чи виїдеш кудись на вакації? Вибери ся на прогульки до Урича і до Бубнища. Як пішов Тобі іспит? Що поробляє Генчик і чи дуже заприязнив ся з „Максимом і Марком“?

Богдан Заячківський в Яблонові: Чи одержав „Пригоди Горобчика“ і як ся книжечка подобала ся Тобі? Чому не присилаєш розв'язок із загадок? Чи маєш власну бібліотеку і які книжечки в ній? „Світик“ бажає трохи більше знати про тебе. Тому пиши частійше і багато!

Оля Вальнер у Чернівцях: Надіслана шарада дуже гарна і „Світик“ надрукує її. Чому так скупо присилаєш розв'язок із загадок? Кілько Твоїх Товаришок із гімназії читає „Світик“? Не повинно забракнути ні одної дівчинки-Українки в Чернівцях, яка не мала би „Світика“. На другий раз напиши обширнійше. Добре?! Передай поздоровлення від „Світика“ всім Твоїм подругам у Чернівцях.

Листи від читачів.

Дорогий „Світику“!

Я вже давно прошу Маму, щоби то Тебе написала, бо я сам ще малий хлопчик і писати не вмію. Але дуже люблю, як Мама мені читає „Світ“ — і що дня питаю ся Дядзя, чи прийшла моя газетка. Найліпше подобають ся мені образочки і вершики. Я вже вмію на память „Пішла киця по водицю“ і вчу ся „Зазуленько, де ти — де була“. А все, що пишеть ся про малих хлопчиків і дівчаток, Мама мені також оповідає. Як я підросту більший і підросте моє маленьке лошатко, то я поїду на Велику Україну, так, як їздив вуйко Степан і Роман. Вуйко Роман є тепер на Чехах — і приходив до нас у зимі. А вуйко Степан був у Поляків — і було йому дуже зле, бо хотіли його вивезти дуже далеко. Але йому вдало ся вирвати ся, він прийшов до нас, оженив ся з тетою Зонею і вчить хлопчиків у Дрогобичи.

Як ми мали Тата, нам було дуже весело і добре. Тато рисував нам різні образки, оповідав казки про зайчиків, лисиків, муравлів і пташків. Ми ходили також на проходи. Тато ішов з Лялею, — Ляля се є моя маленька сестричка, — а я бігав собі коло них. Тоді нам було дуже добре. Але в зимі Тато дуже захорував, ще більше кашляв, як завжди, — і помер. Тата носили до церкви, а потому закопали до ямки. Тепер є Тато в небі і дивить ся на нас, чи ми чемні діти, — і чи слухаємо Маму і Дзядзя. Тато казав, що як буде в небі, то принесе нам на Миколая щось гарне. Тепер ми посадили на гробі цвітки і Дзядзьо поставив великий хрест. Там спить мамина бабця і моя бабця і тато. Ми з Лялею збираємо цвітки на луці і зриваємо в городі — тай носимо татові. А тато втішив ся, що ми тата любимо — і кинув нам з неба цукорки і балоники. Ми собі там найшли.

Тепер я вже Тобі все сказав, а як буде падати дощ, то я ще подумаю і буду мамі говорити, то мама знов Тобі напише. А найліпше прийдь до нас, тепер у нас вже трохи тепло, а як буде ще тепліше, будемо купати ся в Сяні — і ходити до ліса збирати сунічки і малини.

Цілую Тебе і Ляля також

Тарнава, 22 V, 1922.

Лесла Марків.

Хвальна Редакціє!

Прошу дарувати ласкаво, що я скорше не вирівнав залеглу передплату за „Світ Дитини“, який посилає для мого братанка Василя В. в Г., бо мене 1 мая 1921 післали на емеритуру, а платню прислали аж по році. Я недавно переслав на сю цінь 1000 Mk. переказом і прошу мене повідомити, до якого часу передплата заплачена.

При сій нагоді опишу Вам подію, як „Світ Дитини“ промощує собі дорогу в закутину, де „тьма кромішня“ всевладно панує. В нашій гірській закутині сільська інтелігенція складаєть ся переважно із священників, загорілих москвофілів, до яких друковане слово народнього змісту не має доступу і просвіта в народі у страшнім занепаді. Відрадне явище вказує, що і в таких важких умовах знаходиться рада, коли світло пробиваєть тьму. Чуда в тім на прямі доказав „Світ Дитини“, а подія склала ся ось як:

Маленький Ромко, син учителя, пренумерує „Світ Дитини“ і діти місцевого панотця читають сю часопись із великою охотою. Ромко намовляє їх, щоби просили свого батька записати і для них таку часопись. Та даремна просьба. Пан отець сказав, що се „пуста“. — Молоді козаки не дали за виграну та зробили „Чорну Радугу“.

Що на тій раді постановили, показало ся другого дня в ранці.

Панотчика збудив проразливий крик дітей. Вони виїшли на подвірє і з цілої сили кричали:

„Тату, ми хочемо конче „Світа Дитини“, — запишіть нам сю газетку!“

Демонстрацію урядили діти на дворі зі стратегічних оглядів, щоби в разі якоїсь катастрофи мати вільний відворот. Пан отець бачить, що діти не перестають кричати, прибігає до учителя зі словами; „Щось моїм дітям стало ся, хотять „Світа Дитини“. Хотів би я їм сю газетку замовити та не маю переказа“.

Учитель каже, що переказ знайдесть ся, тільки нехай дасть гроші. Таким способом діти священника-москвофіла вибороли собі „Світ Дитини“.

Цікаво буде, що наступить, як буде треба відновити передплату? Про се донесу Вам, скоро побачу ся з учителем, що оповів мені сю подію.

Сей факт вказує найліпше, як Ваш часопис розпалює огонь у молодих серцях до науки свого рідного слова, краси, любов до рідного народу, розбуджує також знане і взагалі велику охоту до науки. „Світ Дитини“ має неоцінений вплив на виховане будучих поколінь, для того слушний погляд деяких старих песимістів, що аж читачі „С. Д.“ зможуть колись вибороти незалежність народови.

Прошу прийняти слова глибокої пошани та належного поважання

Онуфрій В., емерит.

Від Редакції. За сердечні слова складаємо Вам щирю подяку. Ми з твердою вірою глядимо в будучність, бо знаємо, що се поколіне, яке гуртуєть ся тепер під нашим стягом, довершить будови Храму нашої свободи та стане початком нового життя.

Оповідка.

Бажаю найти мешканє й ціле удержанє для одної особи з маленьким синочком на протяг місяця липня, десь у горах. Бажана місцевість мусить бути недалеко залізничного шляху. Листи з умовами і поданєм ціни за харч для 1 особи надсилати найдалше до 30 червня, на адресу:

Михайло Таранько, Львів, ул. Зіморовича, 3.

Виказ жертв

(у марках).

На „Рідну Школу“: О. й Л. Саноцькі 250, Р. Павлюк 200, Ученики III кл. гімн. у Бродах 400, Ів. Козубський 100, Ученики IV кл. школи вправ у Самборі 1000.

Разом зібрано: **1950 Mk.**

На фонд вихованя сиріт по бл. п. Кивелюку: О. й Л. Саноцькі 500, Ю. Козубський 100, Приватисти коломийської гімн. в Ланчині 1000, Зеновія Бурачинська 100 леїв, Др. Е. Бурачинський 100 леїв, Миросьо, Несторко й Ерик Бурачинські 60 леїв (всі з Черновець).

Разом зібрано: **1.600 Mk. і 260 леїв.**

На воєнні сироти: М. Сейферт 500 і кличе: Любчика Гуменюка з Лони, Ю. Козубський 100, Др. Євген Бурачинський 100 леїв.

Разом зібрано: **600 Mk. і 100 леїв.**

На фонд „Учіте ся“: Ю. Козубський 100.

Разом зібрано: **100 Mk.**

На фонд інвалідів: Ю. Козубський 100, Ученики VI кл. школи вправ при учит. семінарі в Самборі 1000.

Разом зібрано: **1100 Mk.**

На пресовий фонд „Світика“: О. й Л. Саноцькі 250, Р. Барилях 100 (як вписове до „Г. Л. Пр.“), Н. Петровський 15, Н. Костинюк 50, М. Попович 50, Ю. Козубський 100, Безіменний філантроп 2000 (шестий раз), Др. Євген Бурачинський 100 леїв, Миросьо й Несторко Бурачинські 40 леїв, Український Гурток в Александрії (Єгипет) 1 доляр.

Разом зібрано: **2.565 Mk., 140 леїв і 1 доляр.**

Ціна сього примірника виносить 150 Марок.

Редакція і Адміністрація: вул. Зіморовича, ч. 3.